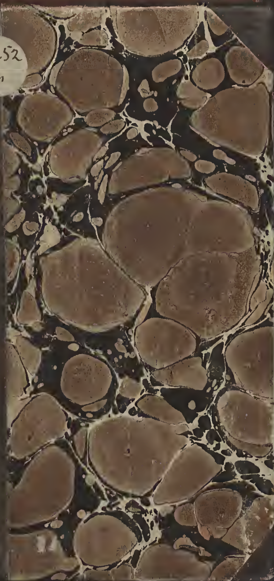

[illegible]

PASSIO
Þad er.
Historian Pij-
nunnar og Daudans vors
Frelsara Jesu Christi.

Sundur skipt J þrettan Pre-
dikaner;

Vtlögd a Jslensku af Gudmun-
de Einars Syne

Esaie liij.

Sañlega bar hañ vorn Siukdom/ z
vorum Hrygdum hlod hñ vppa sig. Hañ
er særdur fyrer vorar misgiørder/ z fyrer
voira Synda saker er hañ lemstradur.

Þryckt a Holum
ANNO. M. DC.

MArger af Prestønum hafa jduglega þad klagad/ ad þr giæte ecke predikad Passiuna fyrer þeirra Tilheyrendum/ þuiad þeir feinge ecke þær Bækur huar af þeir kuñe Predikaner ad taka/ z fyrer Folked fram̃ ad setia. Enn Gud giæfe þetta sie ecke Vidbærur(eg þore ecke ad seigia Nræsne) Meñ leita stundum þss sem þeir hirda ecke ad fiña. Nu so ad eingen þurþe þessu hier epter vid ad beria / þa hef eg læted vtleggia þessar Passiu Predikaner wr Nwspostillu Doct. Martini Lutheri/huørt helldur þær eru sialfs Lutheri/ellegar Viti Theodori/lætum vier eins gillda/Vier gietum þar ecke ad siñe wr greitt/Enn huørt sem er/ þa eru þessar Predikaner merkelegar og hiartnæmelegar/ þullar Huggunar og allskyns Lærdoms/til ad ottast Gud/fordast Synderner/z ad fa og ødlast Nad og Syndaña fyrergiefning

ning j Jesu Christo Lausnara vorum/ og ad vppuekia oss til ad hyxa vm Gu⸗ds Sonar Pijnu og Dauda/ huar jnne vort Lijf Heill z Saluhialp er falen z folgen/og huør ad vor Huggun er j gie⸗gn Syndeñe/ Dioflenum/og Daudan⸗um/ so sem øllum Christnum Møñum ætte alfuñugt ad vera.

Nu hefur pad vered Vijsa j Christ⸗neñe/ sijdan i pra Døgum Postulaña/ meir enn j tolf hundrud ar/ so sem pad ma sia liosslega In Historia ecclesiastica ad a sierlegum Tijma arsins/ pa hafa peir enu Christnu almeñelega plagad ad tractera Guds Sonar Pijnu histor⸗iu/mz sierlegum Sønguum/ Ceremoni⸗um/ og Predikønum/og hafa peir par til vtualed z skickad peñañ Tijma fyr⸗er Paska/sm̃ nu kalla Meñ Langaføs⸗tu/hia oss. Og hafa peir Heiløgu For⸗stiorar Christneñar/ boded og bifalad skylduglega/ad aller Meñ skylldu hafa

Føstur

Føstur og Bindinde vm alla Christne-
na a þeim tima/ j Miñing Guds So-
nar Pijnu/ So ad Meñ mætte skickan-
legre z þui betur tilfallner vera/ ad hey-
ra og læra þessa haleita Guds Sonar
Pijningarsøgu/ og hana a Hiartad ad
leggia. So ad i sumum stødum føstudu
Meñ þriar vikur samfelldar þær næstu
fyrer Paska. Sumstadar fiorar/ Sum-
stadar fiñ/ og j sumum stødum heilar
sio vikur. Og þetta var giørt j eina go-
da christelega Meining/ til þess ad allt
Folk skyllde med stærstu Audmykt og
Hiartans goodþyse giefa sig til ad hey-
ra læra og hugleida þessa Historiu vm
Guds Sonar Pijnu z Dauda.

Og þetta hefur so hallldest j Christ-
neñe/ allt þangad til ad Maña setning-
ar og Lærdomar toku til ad kiæfa nidur
þann saña Sæluhialpar Lærdom/ vm
Guds Sonar Forþienustu z hans Vel
giørninga. So þar kom vm siider/ at

 eckj

ecke bleif epter nema sialf Fastan Bin-dinde Matar og Dryckiar/ huar med Menn ættu ad bæta Syndernar/ so ad huør s mest fastade/z mest pijnde sig j Hungre/ K[illegible]da/ Harklædaburde z ødru Hardlijfe vm þeñañ Tijmañ/ sa same skyllde Gude vera þægastur/og hñ ætte ad fa z ødlast fyrergiefning Syndaña Þetta var j Pauadomenū almeñelega kient z truad/so hier sem añarstadar.

Eñ Gud hefur nu giefed oss annan Skilning j sijnu Heilaga Orde/ so vier vitum nu/ ad huørke vorar Føstur nie Gooduerk øñur stoda oss til ad taka burt Syndernar/ Helldur giører þad allein-asta Pijnañ Daudeñ z Forþienan vors Lausnara Jesu Christi/huøria ef nøc-kur til sijn tekur/med sañre Tru/ hann verdur eilijflega Sæluholpen/alleinas-ta fyrer þad/ eñ ecke fyrer Føstur edur nøckz øñur Gooduerk/ Þessu trua þeir aller sem j Guds Orde eru riettelega

vpp-

vppfrædder.

Nu þo ad soddã Fasta/sem þr Gømlu høfdu/ sie vegna slijks misbruks og rangs atrunadar aflaugd/z ecke nu bod en nie skipud j Christneñe/ Þa er þad ecke afteked sem i fyrstuñe fylgde Føstuñe/þad er ad hantera/tractera/hugleida/z med Hønduin ad hafa Guds Sonar pijningar Historiu/so sem þeir goodu z gømlu Forfedur giørt hafa. Og þo ad huørium christnũ Mañe sie skylldugt jduglega þetta ad giøra/þa lærum vier þo af Dæmũ þrrar fyrstu Christne/ad giora þad hellst a þessum Tijma ársins. Og vppa þad ad Meñ mætti stickanlegre og bikuæmelegre vera til/ad hugleida þetta haleita Guds dasemdar Verk/og þad vppa Hiartad ad leggia/sem er Pijnan Guds Sonar/ þa er christelegt z loflegt ad Meñ lifdu spar lega og med nøckru bindinde a þessum Tijma. Eñ af þui ad þesse Olld vill vera

ta fluifrad/bæde j þessu z ødru/þa hlyt-
tur þad ad vera huørium frij og frialst.
Eñ samt hæfer oss þeim gamla loflega
Sid epter ad fylgia/sem enn nu halldeñ
er vm alla Christnena huar Guds Ord
er hreint og klart kient og med Aøndu
hafi/ad Meñ predika Pijningar histo-
riu vors Lausnara Jesu Christi fyrer
Folkenu vm allañ þeñañ Føstutijman/
Og giøra aller þeir Prestar vel z christ
elega/sem hier hafa gooda astúndan a.

Eñ so ad þeir vngu Prestar og ad-
rer sem ecke hafa añara lærdra Mañã
Predikan^s/edr Commentarios yfer Pas-
siuna/ mættu haþa fyrer sier vissañ Fo-
rm/huar af þeir meige taka sijnar Pre-
dikaner/og alls hattadar goodar Grei-
ner og Aminingar þeirra Tilheyrend-
unn til Lærdoms/og sañrar vnderriettin-
gar j Guds Orde/ þa læt eg nu Prenta
þessar agiætu Predikaner/ j Jesu Naf-
ne/ Nellst handa ydur Prestum z Pre-
dikorū

)ikørum/ Bidiande z Aminiande ydur/ ad þier vakted ydar Kallan z Embætte/ og vered jduglega minnuger þeirra Orda sem Heilagur Ande hefur mællt til ydar fyrer Muñ S. Pals Act. xx. Esa. lvj. Ezech. iij. xxxiij. xiij. ij. Timoth. iiij. Tit. ij. j Cor. iiij. z vijdar añarstadar.

Eñ sod dan Predikaner verda Meñ ad setia fram med hugarlætlegre tilloc-kan vid Almugan/ og med røksemd og Skynseme/ ecke so sm̃ sumer Prestar (eg vil ecke seigia Drussar) giort hafa/ Ad añad huørt hnyta þeir saman tveimur Predikonum j eina/ ellegar þeir sioda heillre Passiu Predikun ofan a Gud-spiallsins Vtlegging/ þikiast þar med forkuñar vel og j sijnu Embætte standa/ ef þeir giøra sem leingstar Predikaner/ huad þo so fer/ ad huørke vita þeir sialfer huad þeir seigia/ eñ sijdur Almu-gen/ og so giøra þeir þetta langt z leid-

 inlegt

inlegt/ ad Menn fa Olyst og leida til Guds Ords/ læra z eckert nie gieta lært þar af. Wid slijku vakte fromer Prestar sig/ huxe vm huørnen ad Tilheyrend onum er hentugast z hæglegast z gagnlegast þessar Predikaner ad heyra/ þui þar vijkur ecke eins vid j øllum Soknū/ Og giøre þui alla hlute/ og hegde øllu sijnu Predikunar Embætte so/ ad Gude Almattugum verde til Lofs og Dyrdar enn Tilheyrendonum til sannrar vndervuijsanar.

J þessum Vtleggingum þa hef eg j sumum Predikonum vndan teked hier z huar þad sem ecke hlyder so vppa vorn Landskap/ og þad Mønum hier i Lande er okuñugt/ þui þad þienar hier hia einfølldum Almuga lijted til Lærdoms.

Sa Eilijfe Gud hañ veite z giefe/ ad þesse hans Blessødu Ord mætte fæ ... kā Auøxt hia oss/ til Lijfs og eilijf ... rar Sæluhialpar/ Amen.

Gudbrandur Thorlaks son.

Fyrsta Predi-
kun/ Vm Herrans Jesu Neyd og Angist j Grasgardenum/ vid Fialled Oliveti.

Matthei 26. Capitula.

JEsus kom þa mz þm j þan̄ Grasgard ẽ kalladest Gethsemane/ z hn̄ sagde til siña Lærisueina /: Sitied hier a medan eg fer þangad/ z bidst fyrer. Og hn̄ tok mz sier Petrū z tuo Sonu Zebedei/ tok sijdan til ad hrygguast/ z harmþrungen ad verda/ han̄ sagde þa til þr-a/ Hrygg er Sala mijn allt til Dau-a/ Blijfed hier z vaked med mier. Og han̄ gieck litlu eina fram̄ leingra/ fiell fram̄ a sijna Asianu/ bidiande z sagde/ Fader miñ/ ef mogulegt er/ þa lyde af mier Kaleikur þesse/ eñ eige so sem eg vil

Helldur ſo ſem þu villt. Og hañ kom til ſiña Læreſueina/og fañ þa ſofande/ og

ſagde

sagde til Peturs/Gatstu ecke eina stund vakad med mier? Vake þier og bidied/ so ad þier falled ecke j freistne/ Andenn er ad sønnu reidubuenn enn Holdded er veykt.

J annad siñ gieck hañ eñ burt z bad/ seigande/ Fader miñ/ Ef þesse Kaleikur ma ei af mier lijda vtan eg drecke hañ/þa verde þiñ Vilie. Og hañ kom aptur og fañ þa eñ sofande/ og þeirra Augu voru full af Suefne. Og hann liet þa kyrra/gieck j burt aptur og vad j þridia siñ seigande enn sømu Ord. Þa kom hañ til siña Læresueina z sagde til þeirra. Jæ/vilie þier nu sofa/ z huijlast? Siaed/ su stund tek: ad nalægast/ ad Mañsins Sonur mun ofurseliast j Syndugra Hendur. Standed vpp/ førum vær. Siaed/ hañ tekur ad nalgast/ sa er mig forrædur,

Vtleggingeñ.

HEtta er ein merkeleg og ein miög agiæt Hiſtoria/og hier vpp byriarſt riettelega Fraſagan vm dyrdarſamliga Pijnu vors Herra Jeſu Chriſti/ huör ad ecke allein aſta er oſſ gagnleg til þuilijkrar Vnderuijſanar/ad vier kyñum ad ſia vppa Herran Chriſtum/og hugleida huörnen hn̄ hegdar ſier j ſiñe Angiſt og Neyd/helldur og iafnuel þa er hun gagnleg til Trauſts og Huggunar j giegn Synneñe og jllre vondre Samuiſku.

J þeim diupſærdu Skolum hafa Menn margar Spurningar þreytt/vm þeſſa Hiſtoriu/og hafa viliad audſyna ſig miög ſnarpuitra hier ut j/ Þui þetta er ecke eirn lijtell Hlutur/ad ſoddan Perſona ſem er eirn eilyfur ſañur Gud og eirn ſañur Madur/hn̄ ſkyllde falla j ſoddan Angiſt/Hrygd og Sorg ſem hier ſtendur. Meñ meiga diſputera þar vm ſo leinge ſem þa lyſter/og briota Heilan þar vm ſem beſt þeir kuña/ Samt ſkal þo eingen gieta þetta riettelega yfervegeð nie ranſakad. Ja/ þ er omögulegt ad nöckur Madur kuñe ad ſkilia eda Hug ſynum ad eins þar til ad koma/huörnen þad hefur til geinged/mz Pijnu og Hiarta hrygd þeſſarar Perſonu ſem hier ſkielfur og hryggeſt. Soddan geingur yfer allan mañlegan Vijſdom og Skilning/ Þuiad ſu Perſona ſem þetta lijdur/hun er Haleitare og Veglegre enn aller Hluter.

Þar fyrer ſkulum vier læta oſſ nægia mz

Þau almēneleg Dæme sem vier siaum fyrer vorum Augum/ huar helst sem Neyd eda Angist hefr fullkomlega klemt og spent eitt Mans Hiarta/ so sem Menn siaa a þeim aumum Mañeskium/ sem vegna misgiörda sinna verda til Dauda dæmdar/ Þeirra Hiörtu pijnast so og þuingast af Ogg hræslu Sorg og Angist/ ad þr nalega sia huörke nie heyra/ þr skilia ecke huad adrer tala vid þa/ ei helldur vita þeir huad þeir sialfer tala vid adra/ Þeir eru alyka sem halfsofande Dryckin madur/ sem eckert veit af sialfum sier/ huar hañ er/ eda huörnen hans efnum sie hattad/ Eda so sem þær Mañeskiur/ sem vier siaum ad eru j storre Hiartans angist og ogurlegre Hrædslu/ jaa/ þær pijnast af Eymd og Hiartans Sorg/ skialfa og titra/ og þad geingur so i giegnum þeirra Hiarta/ ad þr vilia helldur vera dauder eñ lyda soddañ Pynu og Neyd. Soddan eru og þau Hiörtu/ sem beriast vid Hrædslu fyrer Guds Reide/ eda vid storar haskasamlegar Freistingar Vantruar og Aurvæntingar.

Soddan Angist og Neyd/ Kuÿde og Angist/ meigu vær þeinckia ad komed hafe yfer voorn Herra Jesum Christum/ þar hann stendur fyrer synum Lærefueinum/ hristist og titrar/ so ad hans Læresueinar sem horfa uppa hañ/ Þeir hrædast hañ/ og vita ecke huad hañ skadar. So sem Lucas þad merkelega vtmælar oa avüsar seigande/ Ad þa vor Herra Christ-

ur kom til Kærleiksinnanna þa snapit þeir af sor-
rg. Og vor Herra Christur seiger hier sialfur/
Mijn Sæl er hrygg allt til Daudans/ þad er/
Eg er so klemdur af Sorg og Pijnu/ Soddan
Kuól og Pijnu hef eg/ ad mier liggr vid Dauda.
Soddan Dæme skulum vier læta oss næg-
ia/ af þui vær vitum ecke af nöckre annare Ang-
gist meire og stærre/ enn soddan Daudans ang-
ist er. Enn þo kann eingen Daudans sorg nie
Angist riettelega ad samlykiast vid Christi Ang-
gist og Pijnu/ Þuiad hans Kuól og Angist var
langt vm meire og stærre/ enn mögulegt være ad
nöckurs Mans Hiarta kynne þad ad þola og lij-
da. Þar fyrer/ eins og þuilyk Neyd og Hrellij-
ing er eitt Prof og sönn Biuysing til þess/ ad
Christur er einn sannur Madur (Þui ellegar kun-
ne þuilijk hiarta Sorg hann ecke ad þuinga)
So er hun þar a mote/ ein Biuysing til þess/
ad hann er einn sannur Gud/ fyrst hann gat stadist
og yfer vunned soddan Neyd/ þui soddan er vor-
u Hollde og Blode omögulegt. Vor Hiörtu
eru myklu veykare enn ad þau giete lided þuilijk-
ka Neyd/ og stadest soddan Sorg og Angist.

Þuiad þad gieck ecke alleinasta ad Herra-
num Christo hier/ ad Stunden var nu komen/
a huörre Judas skyllde hann forrada/ Gyding-
arner fanga/ Heidingiarner negla a Krossenn/
so ad hann dæe þar/ Helldur og eirnen geing-
ur þetta hier ad hönum/ og þetta plægar og
þuingar hann/ ad allar Verralldarennar Synder

læu hönum a Herdum/og ad sa Dauþe sem hñ ætte ad lyda/hañ var Syndareñar Daude/ og af Guds Reide vppa hñ lagdur. Og mz þui/ ad hann gieck fram fyrer alla oss/ tok vorar Synder af oss/og lagde þær sier a Herdar/og skulldbatt sig vnder þad/ad bera Guds grimdar Reide og heñe fullnægiu ad gióra/þa finst þetta tuent hier/sem er/ad hañ bæde fornemne allar Veralldareñar Synder/ enda og so Daudan/ huörn hann ætte nu ad lyda vegna soddan Synda.

Af þessu kiemur nu þad/ ad vær kuñum huörke ad tala noglega vm þessa Pijnu og Neyd/ og ei helldur kuñum vier noglega vm soddan ad huxa. Aull mañleg Hrygd og Angist er ecke nöckur neigen saman jafnande vid Guds Sonar Hrygd og Angist/fyrst ad hñ ber allar Veralldareñar Synder/a sijnum Lykama og skal nu bitala fyrer þær med sijnum Dauda/ Þar sem þo huer af oss ber ecke nema sijnar eigen Synder/huad oflyted er(enn þo huörium Mañe obærelegt)skyllde Madur reikna þad mote þessu/ad allar Veralldareñar Synder sem drygdar hafa vered/sijdan sa fyrste Madur Adam syndgade/og munu drygiast allt til Doma dags/ þær liggia a þessa eins Máns Herdum/sem fæddur er af Jonfru Mariu.

Huad skulum vier þa læra af soddan Angist og Neyd vors Herra Christi? Huörnen skulu vær fara oss þetta j nyt/ ad hañ ber sig

so hörmulega/og hönum er so orøott/og ha
medkieñer openberliga/ad Angist og neyd pyn
so sitt Hiarta/ ad hönum ligge vid Dauda a
Sorg? Aadañ fyrre sagda eg/ad soddan vær
oss gagnlegt til þess/ ad vær skylldum þar a
merkia/ad hañ er eiñ natturlegur Madur/si
hefur sañarlegt Mans Holld/ og Hiarta/ a
vndañ tekiñe Syndiñe/fyrst ad Dauden skielfe
hañ so/ Þuiad vær fædunst so natturlega/ o
þetta er art og edle vors Hollds/ad vær hræd
undst Daudan/ og vilium ecke giarnañ mi
sa Lijfed.

Og med þui ad soddan Hrædsla og Angi
var stærre a vorum Herra Jesu Christo/ en
mögulegt sie ad hun kuñe ad vera j einu einfal
ds Mans Hiarta/þess vegna/ad allar Mann
aña Synder lagu a hönum/og hañ ætte nu a
lyda þañ Dauda þar ofan a/huörn aller Me
höfdu forþient/ med öllum synum Syndum
þar af þa birtijst þad augliosslega/ ad epte
þui hañ vanmegnadest ecke vnder þessare By
de/ helldur bar hana an siñar fordiörfunar
þa er hañ eirn Gud/og meire eñ nöckr Madr

Þar fyrer styrker oss miög vel þesse han
baratta vid Daudañ/og er næsta gagnleg m
te þeim villu Mönum sem kieña/ ad Christ
hafe ecke vered eirñ sannur Madur/og sann
Gud. Þuiad hier audsynest þ med liosum B
uijsingum/ad med þui hañ er hryggur/og h
þreyter vid Daudan/ þa er hañ eirn nattu
legi

legur Madur, Eñ þad hañ leggur ſig a valld ſijns Himneſka Födurs/ og gieꝼur ſig j ſoddan Neyd/ ſem öllum Möñum og Skiepnum var obærelegt/og þær þo Sigur vm ſyder/þ ſama biugſar hñs Guddomligan Krapt og Almætte

Eñ auk þeſſarar Nytſemdareñar ſem oſſ er ſo til leidriettingar og truarſtyrkingar gagnleg/ þa kuñum vær eñ nu med tueñu mote oſſ j nyt og til Sæluhiálpar ad þæra þeſſa Christi Barattu vid Daudan. Vær aumer Menn erum ſo blindader/ og vegna Syndanna ꝼordiarꝼader/ad vær kunnum ecke riettelegana ad þeckia vorn eigen Skada/og Veykleika/ella mïñ dum vær med langtum ſtærre oſtundan vakta oſſ/og ſporna vid Syndeñe/ Þui þad ꝼormerkium vier bæde a ſialꝼum oſſ/og ſo ödrū Mönum/ad vær hölldum Syndena ꝼyrer eirn gudurdelegañ Hlut/ Jæ/ þ meira er/ Vær hendum opt gaman ad Synderñe og elſkum hana..

Huörn Mañ ſem Agirndeñ grÿpur/hönū er þad liettbært/ kuñe hañ þa Raad til ad ockra ſijnu wt/ſo ad hañ ꝼae ſem meſtan Abata/ og tuo eda þria Peninga ꝼyrer eirn/ Jæ/ hañ lætur a ſier heyra/ad ſier gange þa beſt/þa hañ ad eins gietur ꝼram ꝼylgt þuilijku ſijnu Okre.

Eins lijka er þad/ nær Dióꝼullen heꝼur lockad nöckurn til ſaurugs Lipnadar/hañ enn ſame lætur a ſier merkia/ad ſier gange þa hel- lſt allt ad oſkum/þegar hañ kann og gietur/ þui ꝼram komed ſijnum Vilia og Aſetninge

 þe

peinker þui þar vm Nott og Dag/ Med hu⸗
ørru mote han kune ad bliþa vid syna Synd.
A sama mæta geingur þad til med adrar Syn⸗
der/ Vær erum glader/ad vær komunst til ad
syndga/ og hölldū þad þyrer stora Velgeingne
og mijked Luckulan.

Og soddan Fordiörþun þer daglega j vö⸗
xt/þar þyrer ad vær skyniū ecke huad vidur⸗
kryggelegur Slutur ad Synden sie þyrer Gude/
Þuiad eþ vær þekium rietteleg Guds Reide
og þan hepndar Dom/sem a Syndena er lagd⸗
ur/ þa mundum vær ecke alleinásta ecke henda
gaman ad hene/nie elska hana/ helldur mund⸗
um vier hrædast hana/og vakta oss þyrer hene
eins og þyrer bradum Dauda.

Til þuilijks þa er oss nu gagnleg þesse vo⸗
rs Herra Jesu Christi Hrygd/og Hugar hrell⸗
ing j Grasgardenum. Þui eþ þu villt rietteleg⸗
ga horþa j þenan Speigel og athuga han vel/
þa skalltu þina Syndena ad vera so openberada
og vtmalada j hönum/ad þu mætt aþ Hiart⸗
ta skielþast þar aþ. Ken þu hier þyrst þijnum
Hugskots Augum/til Personunar/ huör ad er
Guds Son/þad eilijþa Kiettlæte. Og enn þo
han jklædest vorū Hollde og Blode/ þa samt
er hans Holld og Blod æn allrar Syndar.
Samt sem ædur/ Fyrst han vppa sig tok eina
anarlega Synd (þad er allar Verälldarennar
Synder)til ad bera la þyrer þær/ þa skeer sod
dan anarleg Synd med allteþd ad hönum/ giör⸗
er han

er hañ so harmþrungen og sorgþullañ/ og wer marta ylagadañ/ ad hañ tekur til ad titra og skialfa heñar vegna/ og medkieñer openberlega/ ad syn Sæla sie hrygg allt til Daudans.

Nu ef þesse añarleg Synd giörer wer marta þrañ ottasleiged þad þroma og saklausa Hiarta Herrans Christi/ og hnepper þad j þui lyka Angist og Hiarta sorg/ Huad huxar þu þa ad skie mune þegar vor eigen Synd vakn ar og þellur yþer oss? Huad meinar þu ad hun vilie verka med oss/ vær sem hößum Syndum hladen og þordiörþud Hiörtu/ og til hneygd til Aurwæntingar? So sem Gud lætur oss stundū (ödrum til viduörunar) sia Dæme aumra Mañna/ ad Synden heþur so myked vm sig hia þm og geisar j þeirra Hiartū/ ad þær aumar vesalar Mañeskiur drepa sig sialþar/ so þær kuñe ad eins þess þyrr vidskila ad verda vid soddan Plagu og Pijnu siñar Samuisku. Og þuilykt er vyst Teikn/ og obrigdullt Vitne þar til/ ad eñ þo sa likamlege Daude sie vorrar Natturu hiñ meste ovinur/ þa samt er Samuiskunnar Pyna langt vm þyngre og olydanlegre/. þyrst ad þær aumu Mañeskiur virda Daudan lietter bærara og so sem nöckra Bot og Lækning/ med hueriu þær kuñe/ kuittar ad verda og þry elsest þra þuilykre þeirra Hiartans Sorg og Angist.

Enn þuilyk Harmaboot er hryggeleg og aumleg/ þui slykt er a mote Guds Bodorde sie

seiger/ Þu skallt ecke Mañ vega. Þar fyrer þa vada þuilijkar Mañeskiur/ æ diupara og diupara fram j Guds Reide og Fordæmningena. Eñ huör sa riette Vegur sie/og su Harmaboot fyrer huörn eirn og sier huör kañ kuittur ad verda fra soddan Hugarhrelling og Hiartans Kuöl/ þad skal nu strax kient verda.

Þar fyrer skalltu Rootfesta vel þa Frasögu/og vm fram allt gleyma ecke Grasgardenum/ j huörium ad Herran Christur hrygdest og skalf/ Og skallt þu hellst reña þijnum hugskots Augum þangad/ nær ed sa vonde Ovin Diöfullen/eda þitt eiged Holld og Blod/ellegar su Hneyxlum hladna Veröld freistar þijn/ og þu fornemur þar med ad þu hefur fyrr meir verid fus og fliotur til ad veita Syndeñe Atlot/þa giör mz þessu mote þiñ reikningskap/ og huxa so med þier. Ef Synden er so sterk og mattug/ ad hun so þunglega hrygde miñ Gud og Herra Jesum/ og var þo ecke nema aññarleg og framande Synd/j huörre hann var ad önguu sekur/ Huad myklu meir og framar mun hun þa pijna og hrella mig/eg sem sekur er j þuilijkre Synd sem nu sie eg fyrer mier/ef eg samþycke og samlaga mig heñe/met þui mitt Hiarta er hneygt til þess/ad eg kann ecke ad vera ohræddur/fyrer Daudanum/Gudz Reide og hñs riettlætis Dome. Þar fyrer seigdu so/nær Diöfullen lockar þig til Syndareñar/ Vijk fra mier þu Diöfull/eg skal ecke fylgia þier

ta þier epter/þu giörer nu Syndena þyrer mijn
num Augum so liettbæra/og lijtels verda eins
og hun være eirn audmerdelegur Hlutur. En a
mijnum Herra Christo sie eg þad/ad hun er su
þyngsta og hrædelegasta Byrde/huöria eingen
gietur bored/þyrst hun so hryggelega þuingar
hans saklaust Hiarta.

A þennan hatt kantu riettelega ad þæra
þier j nyt og til Sæluhialpar þessa Historiu/
so ad þu ganger ætijd þram j Guds Otta og
syndger ecke. Og þad er vijst og satt/ad vilier
þu hura vm þessa Historiu/og haþa hana æ
og alla tyma þier þyrer sionum/og bidia þar
til nu rækelega a þreistingar Tijmanum/þa mun
Gud nædugleqa hialpa þier med sijnum Heila
ga Anda/ so ad Diöþullen mun verda j burtu
ad vijkia/ og þitt Holld mun speklast og tem-
iast/ Þar hiner adrer sem ecke haþa sier þyrer
Augum þessa Barattu Guds Sonar vid Da-
udann/þeir lata Diöþulen rada vid sig/og leida
sig þangad sem hönum best giegner/ lyka sem
eitt mælbunded Naut j slagtoge.

Til þessa er og gagnleg ein aluarleg Bæn/
eins og Christur giörer hier/j þui hann seiger/
Minn Fader/eþ þad er mögulegt/þa takest þesse
Kaleikur aþ mier. Nu er þad augliost/ad þui
lijkt var ecke mögulegt/þuiad hann hlaut ad opþ-
ra sijnum Lykama þyrer Syndernar og deyia
a Krossenum. Huad kantu þa annad ad læra/
alykta og dæma hier aþ/enn þetta/ ad Synden er

so stor og hrædeleg ein Yfertrodsla/ad öllum Skiepnum hefur vered omögulegt ad setia nöck ra hialpar skordu vid hana Og skylldum vær frelsast fra henē/þa vard Guds eingetinn Son ur ad verda Madur/og lijda Dauda a Krosse num/og giöra oss frij og kuitta fra Syndeñe.

Þar fyrer skalltu læra hier eñ nu aptur/ad þeckia riettelega Syndareñar art og edle: Þuí ef þu villt epterfylgia Hug hneyginnum þijn um/Diöflenum og so Veralldareñar Dæmum/ þa er þad miög lijtlu acktanda / og er lijtels vert þo ad þu dryger Hordom/Frillulijfe/eda þo þu sæker þijna eigen Fordilld med Okre/ og oheyrelegum Abata/siert agiarn/suikull/o radvandur/otrut/ ohlyden/ og huöriar hellst Synder sem Madur dryger. Og huör hann kiemur j Syndareñar Freistne/ hñ syndgar all drei so storkostlega/ad hönum sie ecke hugur a ad syndga langtum meira. Enn þu skallt ecke fylgia Diöflenum nie Syndeñe/ læt hana ecke suckia þig/hun er sem eitt oarga Dyr/synest vera hoguær sem Saudur/ og meinlaus/ Eñ hun hefur huassar og daudlegar Klær og Neg lur/ Rijfe hun þig/þa ertu faren og fordiarf adur/ nema Gud veite þier sierlega Nad og Hialp.

Þuíad ef ein añarleg Synd gat so plagad Christum/og var hönum so þung/sem þo var alldrei sekur j nöckre Synd/ Þa hugleid/huör ien mun þad þa ganga villa þier og mier/vid

sem

sem erum so fordiarfader vegna Syndareñar/ ad vid kuñum ecke annad eñ ad ottast/ skielfast og hrædast/ fordast Gud og fara j felur/ eins og Adam og Eua giördu j Paradijs. Tak þar fyrer vara vppa/ gief þig ecke so darlega fram j þuilijkañ Haska og Voda. Bitt helldr Gud vm siñ Heilaga Anda/ad hñ veite þier Styrk og adstod / so ad þu kuñer ad vakta þig fyrer Syndenne. Ef giörer þu þetta/ þa hefur þu mijked og gott lært af þessu sem skiede j Gras gardenum.

Sijdan skalltu fara seingra fram epter/ og so sem þu hefur lært af þessare Historiu ad ottast Gud og fordast Syndena/so skalltu og framueigis/ hafa þessa Historiu þier til Traustz og Huggunar. Þui ad eingeñ Manneskia skal gieta so meinlauslega hegdad sier/ ad hñs eiged Holld og Diöfulleñ mune ecke stundum ofuega leida hañ/so hañ forstac sig og falle j Syndena. Og Andskoteñ hañ situr sierdeiles oafláttanlega vm þa Christnu/ ad hann giete komed þeim j openberar Hneyxlaner/ so sem þau merkelegu Dæme ;þeirra Heilögu audsyna. Dauid syndgade hryggelega/Petur og eirnen lijka.

Þar sem nu þuilijkt hender þig og lijka/ og Diöfulleñ kiemur epter þad/ og vill setia þijnar Synder þier fyrer sioner/ vill pijna og plaga þeirra vegna þitt Hiarta/þa taktu þier fyrer Hugskots augu þessa Mynd og Histo-

þríu apt᷑ vm Herrans Jesu Barattu j Grasȝ
gardenum/ Taladu vid þitt Hiarta og seigdu
?o. Huørj Drotteñ og Gud/Huar fyrer skielfȝ
?t miñ Herra Jesus Christus Guds Son? Þui
?a soddan a hönum? Hañ bad ad sa Kaleikur
nætte lijda af sier. Huada Kaleikur var þad?
Er þad ecke añad eñ hans beiskur Daude? Hu?
?r fyrer lijdur hañ þa þuilijkan Dauda? Hañ
?r þo æn allrar Syndar/Fromur og Riettlæt
?ur. Andsuar. Þessu öllu vallda Veralldareñ
?r Synder/huöriar Gud lagde hönum a Herd?
?r/þær þreyngia ad hönum/þær giöra hönum
soddann Kuöl og Angist/ad hann sueittest
Blodenu.

Eñ huad skal eg þa læra af soddañ? Hu?
ad skal eg huxa framar meir hier vm? Er ecke
so j Sañleika/ad fyrst Gud hefur lagt mijnar
Synder vppa hañ(so sem hi ñ Heilage Johañ
es kallar hañ þess vegna Guds Lamb sem burt
take Veralldareñar Synder) þa er eg vissulega
kuittur/ og frij fra mijnum Syndum. Huöria
skulld hef eg þa? Eg er eirn aumur Synda
re/þad eru Sañinde(þui verr) Synden giörer
mig ad sönu ottasleigen/ þ fornem eg/og mitt
Hiarta vill med iafnade öruænta sier Madar
eñar/eg er hræddur fyrer Gude og hans stran
ga Dome?

Eñ þo sem sagt er/ huöria skulld hef eg?
Huöria skulld hefur miñ Herra Christur? Hñ
skielfur og titrar j Grasgardenum/ Hañ er so
fradur

þiädur og þuingadur/ad hañ sueittest blodugi um Sueita/. Til þessa þreyngdu mijnar Synd/ er hönum/huöriar hañ tok vppa sig/og bar aþ öllu Aþle. Þar þyrer vil eg lata þær liggia þar/og vona vissilega/ ad þegar eg kiem þyrer Gud og hans Dom/so skal Gud önguä Synd þiña med mier. Ecke j þeirre meiningu/so sem sie eg þromur/og heþde önguä Synd giört/hell dur aþ þui/ ad Gud hañ heþur sialþur/ teked mijnar Synder þra mier/og lagt þær vppa siñ Son/ Esa. 53. Cap.

Sia/ soddan Traust og þuilijka Huggan heþur þu hier j Grasgardsins Historiu/ad þu mætt vera viss þar vppa/ ad Christur heþur teked þijnar Synder vppa sig/og bitalad þyrer þær. Þui aþ huöriu skyllde ellegar soddan Skielþing og Hiartans Angur koma? Ligge nu þijnar Synder a Christo/ so lætu þitt Hiarta ad eins vera til þrids/haþ önguan kuija/ þær liggia j þeim riettu stad sem þær eiga ad vera. At þier kuñu þær ecke ad liggia/þui/ ad þu og allar Mañeskiur/ja/allar Skiepnur voru veykare eñ ad þær kyñe ad bera einasta eina Synd/ þu mundir haþa med öllu veyklast nidur vnder þeim. Lættu þær þar þyrer ad eins liggia a Christo/og athuga huört hañ þer med þær. Hañ ber þær med sier vppa Kross/en/ Ja/hañ deyr þyrer þær/ En a þeim þrid ja Deige lætur hañ sig sia eins og eirn Herra og Sigurvijñare yþer Syndeñe/Daudanum og Dio

öþlenum/ huad þesser lietu þyrt alla syna Magt koma þram vid hñ/eñ orkudu þo önguu

Med þessu skalltu hugga þig/ og þacka Gude þyrer þuilyka Nad/ad hañ liette aþ þier þeirre þungre obærelegre Byrde sem þig munde dreiged haþa allt nidur j Helugtes aþgruñ/og lagde hana vpp a siñ Son/vorn Herra Christum Jesum/ Hañ eñ saniе/þo hañ sie æn allrar Syndar/ og eiñ eilyþur Gud/ þa samt ber hañ hana/og hun var hönum so beisk og obærelegh/ad hañ sueittist Blodenu vnder henne.

Med þuilyku mote skalltu hugga þig/og hallda þier þast vid þetta/ Lattu Hrygd og Hugarangur ei yþer buga þitt Hiarta/helldur seigdu so vid sialþañ þig. Pad er mier nog/ad miñ Herra Jesus Christus heþur so hrygst og skolþed/ eg viñ eckert a med miñe Hugarsorg/ helldur heþur hann med siñe Hrygd/ vtuegad mier þad/ ad eg ma nu epter þetta vera Hugbraustur/og huörke hrædast Syndena nie Daudan/helldur hugga mig j hans Dauda/og vænta mier Guds Nadar og eilyþs Lyþs hñs vegna. Nær sem helldst þu giörer so/ þa er Gude gedþeckne a þui. Og med þessu einu mote kañ ein sorgþull og naudstödd Samuiska ad standast/og hier vid skal hun hallda sig/þegar heñar eiged Hiarta plagar og hrygger hana/Ellegar er þad omögulegt ad Madur kuñe ad þiña nöckra örugga og stadþasta Huggun j giegn sod

dan

dan Neyd.

Nu er og so þesse Grasgards Historia oss harla nytsamleg / þañ mata/ad vier lærum af Epterdæme Herrans Christi/ med huörium möte vær skulum hegda oss / þa nöckur Angist Freistne/og Neyd kiemur oss ad Höndum. Þar var nu ad komed/ ad Judas skyllde forrada hañ/Gydingarner fanga/og Heidingiarner afl lyfa hañ a Krossenum. Eñ huad giörer hann hier til? Hañ er hryggur og örmagna/eñ hañ lætur þad ecke stansa sig/Hañ geingur burt/fell ur fram a syna Asianu/ og bidst fyrer. Þad skalltu og einnen læra/ og lattu alldrei þijna Neyd ganga þier so miög til Hiarta/ ad þu gleymer þui ad bidia Gud.

Þuiad þad er Gude þægelegt/ ad vær ecke föllum j efasemd/þegar vær erum stadder j nöckre Angist og Neyd/helldur upplyptum vorum Hiörtum til hans/og leitum Hialpar hia hönum/ so sem sa 101. Psalmur kiener oss/ þar Gud so seiger. Hann akallar mig/ þui vil eg bænheyra hañ/ Eg er med hönum j Neydeñe/ Eg vil rycki[a] hönum ut þadan/ og kryna hañ med Heidri. Enn þuilijkt er oss miög þungbært og torfellt/ þui vier hyxum/ad Gud sie vid oss reidur/og vor Óvin/ þa hañ lætur oss rata j nöckra Angist og Neyd. Þar fyrer hyxum vier jafnan so/ ad þo vær bidium/ þa mune þo vor Bæn vera til forgiefins/og eckert framkuæma.

Eñ hier a mot kantu hugga þig aptr med

 þessar[i]

þessare Grafgards Historiu og slaa Þuilijkum Pönctum þra þier/ Huiad eþ Gud heþde ætyd jllt j Sinne vid oss/þa hann lætur oss koma j So rg og Neyd og Motgang/Þa þylgde þad epter/ ad hann heþde og lijka jllt hapt j Sinne vid sinn elskulega Son. Enn hier skiedur huert a mote/so sem og Salomon seiger/ad Faderen hirter huörn þann Son/sem hönum er giedþelldur/ og Drotten agar þann sem hann elskar.

Þar þyrer skalltu ecke læta soddan Huxaner skielþa þig/ad þu þess vegna reikner Gud þyrer þinn Ovin/ þo ad hann læte þig lijda Eymd og Neyd/ Helldur so sem ad þu sier hier/ Hann lietter ecke þijnumm aþ sijnum eingietna Syne/ hann liet hann mæta Syndenne og Daudans Angist/hryggiast þar aþ og skielþast. Eins skalltu og so huxa med þier/ Þu skallt vera Guds Barn/Gud hann vill vera þinn Fader/ þo hann læte þig mæta nöckru hördu/þuiad huörnen skyllde hann lietta þui aþ þier/ sem hann liette ecke aþ sijnum eingietna Syne? Helldur liet Gud hn̄ lijda þuilijka Eymd og Neyd þinna vegna/þa þu ætter til eilijþdar ad lyda j Helvijte. Þar þyrer skalltu epterþylgia Christo/ lijka eins j þui ödru/ad so sem þu lijdur Angist og Neyd med hönum/ so skalltu og læra ad bidiast þyrer med hönum/og eþast ecke j þui ad Gud mune myskunsamlega heyra þijna Bæn

Med huöriu mote bidur nu Christur hier? Þetta er og so miög nytsamlegur Lærdomur

og

og naudsynlegur/huckium vær eigum vm þrám allt ad epterþylgia/og ecke gleyma j neinñ man ta. Hañ seiger. Miñ Fader/eþ þad er mögule gt/þa lijde þesse Kaleikur aþ mier/enn þo ecke so sem eg vil/ helldur so sem þu villt. Þessa Bæn bidur hañ þrysuar siñum/þangad til eirn Eingell kiemur aþ Himnum/og styrker hann/ so sem Lucas seiger. Þetta er nu þad rietta Form og sañur Bænahattur/huörnen vier eig um ad bidia j Freistingum öllum og Eymdū. Miñ Fader(seiger hañ)so sem hañ villde seig ia. Enn þo eg sie nu a þessare Stundu daud uona aþ Angist og Hugarhrelling/og siæ ecke añad þyrer mijnum Augum eñ Guds Reide og Daudañ/ þa samt er eg þulltrua vm þad/ ad þu ert vissolega miñ Fader/ þu heþur elsku og Kiærleika til mijn/ þu heþur Vmhyggiu þyrer mier/þu varduetter mig/ þar þyrer vænte eg mier Frelsis þra þessare Neyd/ Eþ þ er mög ulegt/þa lijde þesse Kaleikur aþ mier/ þad er/ Hialpa þu mier og suipt þessare Pijnu aþ mier

Lijka sem nu Christur kallar til sijns Him neska Födurs/ so skulum vier og eirnen giöra/ Þuiad eñ þo ad hañ eiñ sie alleina Guds Son so sem þad stendur skriþad j þeim ödrum Psa lme/Þu ert miñ Sonur/ j Dag ool eg þig/þa erum vær þo þyrer Truna a Christum/ og so ordner Guds Börn/og Erþingiar/ Vegna þess skulum vær ecke alleinasta setia þesse Ord þrañ j vorre Bæn/helldur og jaþn vel haþa þuiyt

B vij. Hiarta

Hiarta til Guds/ og soddan Von/ad hann (so sem eirn Fader) hafe visselega födurlegt Hiarta til vor/og mune þui hialpa/og hugga oss so sem syn Börn. Þuiad huar sem soddan truu nadar Traust er ecke/ þar kann eingen riettelig Bæn ad skie/ og j þui Hiarta situr ocrad (?) si. Huxun fest/ad Gud sie ecke vor Fader/hann vil ie ecke vort gagn vita/ og ad hann acte oss ad öngu. En þuilykt kallast ad vanæra Gud/og ræna hann synu riettu Nafne/ad hn̄ sie ecke vor Fader.

En hier skalltu fram meigis læra/þad vor elskulege Herra Christur bidur/ ad hans Fader skule taka þennann Kalek fra sier/og hann vænter sier alls goods af Födurnum/eins og hans riettur eingieten Sonur. En þo setur hn̄ þesse Ord til/ **Þo ecke so sem eg vil/helldr so sem þu villt.** Eins lyka skalltu og giöra/ Sierttu j Motgange og Freistne staddur/þa taktu þier vara fyrer þui/ad þu þess vegna huxer ad Gud sie þier reidur/eda þinn Ouinur/helldur snu þu þier vid hönum/alyka og eitt gott Barn/ vid synum Födur/ Þuiad fyrst vier truum a Christum/ þa vill Gud vissełega medtaka oss/fyrer syn Börn og Christi medarfa/ Kalla þui til hans vm Hialp/og seig so/ O Fader/siadu huornen mier geingur/siadu huad a mig stryder/ hialpa mier fyrer saker þyns elskulega Sonar Jesu Christi/ lat mig ecke fyrer farast/ j

þuilijkre Preyngingu og Neyd.

Soddan vill Gud ad þu skuler giöra j öllo um þijnum Hörmungum og Motgange/og eir ne stödugre Tru og vissre Von/med þui hann er vor Fader/og heþur hiartalega medömkan/ ꞏ sijnum Börnum / og vill þui þeigen giarnan hialpa þeim. Enn þu skallt adur audmykia þig/og standa ecke styþur a þijne Villd/ helldur leggia þad allt j Guds Vilia/ huört hañ vilie lata þig til leingdar vera j soddan Neyd/ eda ei/ad þu giarnan vilier byda og vmbera þad/ eins og þu sier ad Christur giörer hier:

Nu mætter þu spyrja/ Til huörs ad Christur bidie hier med þessum hætte. Eñ þegar hañ bidur/Johañ. 17. Cap. þa heþur hann ecke nöckur stadar þessi Ord/ ad hañ setie þad j Guds Vilia? huört Gud vilie veita hönum þad sem hañ bidur vm eda ecke? Fader (seiger hañ) Stunden er komen ad þu auglyser þiñ Son/ Fader/auglys mig hia sialþum þier/Gem þa j þijnu Naþne huörta þu gaþst mier/ eg bid þig ad þu geymer þa þra jllu/ helga þa j þijnum Sañleik. Item/Fader/huörta þu gaþst mier/vil eg ad huar sem eg er þa sieu þeir mz mier. Null þesse Bæn stendur þar vppa/ ad hañ vill verda bænheyrdur/ og ecke lata seigia sier nei. Þui bidur hañ þa ecke hier og so med sama mote? Þar til suarast so.

Su Neyd sem vor Herra Christur bidur hier vm ad Gud vilie aþstyra/þad er ein stund

leg lykamleg Neyd. Nu eigu vier j øllu þui sm̃ Lykaman̄ ahrærer/ad setia vorn Vilia j Gu ds Vilia. Þuiad so sem Paulus seiger/ Vær vitum ecke vm huad vær skulum bidia/ þui er oss ad þui stor Nytseme optsin̄es/ad Gud han̄ lætur oss liggia vnder Krosse og Motgange. Nu med þui ad Gud alleina veit best huad oss er gott og gagnlegt/þa skulum vær lata hans Vilia rada/enn vorn ecke/og þar med audsyna vora Hlydne j Þolenmæde:

Enn huar sem þad lykamlega liggur ecke vid/helldur þad Andlega/sem er/ad Gud vill/ ie hallda oss vid sitt Ord/helga oss/fyrergiefa Syndena/veita oss han̄ Heilaga Anda/og giefa oss þad eilyfa Lyf(so sem Christur bidur vm soddan Hlute handa sin̄e christelegre Kirk/ iu hia Johan̄e j þeim 17.) þa er þad Guds openber og fullkomlegur Vilie/ ad han̄ vill ad aller Men̄ verde sæluholpner/han̄ vill ad all er Men̄ vidurkien̄e syner Synder/og true Syn dan̄a fyrergiefning fyrer Christum.

Þar fyrer giørest ecke þess þørf þegar nockur bidur vm þau eilyfu Himnesk Giæden/ ad han̄ setie þad j Guds Valld/huørt han̄ vil/ ie bønheyra eda ecke. Vær skulum vita og trua þui/ad Gud vill giarnan og æn allrar efaseme veita oss þad vær j þuilykan̄ m.ata bidium hn̄ vm/ Þuiad hans Ord standa lios fyrer vorū Augum/sem j þess hattar Motgange og Neyd openberan̄ giøra fyrer oss hans Vilia. So elsk

ade.

ade Gud Heimenn (seiger Christur) ad hann gaf vt sinn eingieten Son til þess / ad aller þr sem a hann trua/þyrerþarest ecke/helldur ad þr hafe eilijft Lijf. Sia/hier mattu skynia/ huört ad sie Guds Vilie vm þijna Saaluhialp/þar þyrer er skalltu j Bæn þinne/ þorlaata þig med öllu vppa þennann Guds Vilia/so sem Christur og giörer hia Johanne j 17. Cap. Seigande/Fader/eg vil ad huar sem eg er/ þa skulu þr og so vera. Eins skalltu bidia/Eg bid og vil/ad þu þorlaater mier mijnar Synder/þyrer saker þijns Sonar Jesu Christi/sem med sijnum Dauda bitalade og þullnadar bot giörde þyrer þær

Enn med þessum hætte kanntu ecke ad kom ast ad Guds Vilia j lijkamlegum Freistingum og astrijdum/ Þu veist ecke huört þier er þ gagnlegt og til nöckrar Framþwdar Saaluhialpar/ eñar vegna/og til Guds æru/ þo hann hialpade þier strax/epter Osk þinne/þra Siukdome/ Fatækt og ödrum Motgange. Þar þyrer skalltu ad vijsu bidia vm Hialp/ enn þo setia þad til Guds huört hann vilie strax hialpa/ eda laata þig leinge liggia vnder soddan Hirtingu og Neyd.

Enn vor Bæn skal ecke ad helldr verda oss nyt/ þo Gud hialpe ecke strax/ eda med þeim hætte sem vier viliũ/helldur mun Bænen vera oss nytsamleg til þess/ad Gud hann mune styrckia vor Hiörtu/giefa oss Raad og Vmburdar lynde/so ad vier gietum lided/ og vm sijder

 sigrad

ſigrad þuilijkañ Motgang/ ſo ſem þetta Eptererdæme Herrans Christi avijſar hier. Gud hñs Fader villde ecke læta Kaleiken lyda af hönū/ eñ þo ſender hañ eirn Eingel ſem ſtyrker hñ. Eins lyka mun þad luckaſt fyrer þier. Eñ þo ad Gud drage vndan ad hialpa þier af Motgange þynum/ þa ſamt mættu viſſelegana forlata þig þar vppa/ ad hañ vill fyrer Christum feigen giarnan fyrergiefa þier Syndernar/ og giöra þig Sæluholpen/ Þar fyrer mattu bidia þar vm med einu öruggu trunadar Trauſte og viſſre Von/ Og þad er Synd ef þu villder efaſamur vera þar vtj.

Þetta er ſa þridie Lærdomur vm eina riettta Bæn j Freiſtingunne og Motgangenum. Eñ ſo ſem þetta Eptererdæme Læreſueinanna vtuijſar/ Þa geingur þad einatt ſo treglega til med oſſ/ Þeir höfdu og ſo ſynar Freiſtingar fyrer Augonum/ og vor Herra Christur amiñer þa þar fyrer/ ad þeir ſkule bidia/ ſo ad þeir falle ecke j freiſtne/ Þuiad ein riett Bæn/ er ſu einka Stod Hialp og Lætning vid Freiſne. Eñ vort Holld þad er langt vm til ofueykt og ofmotuiliad/ Þegar ad Neyden er ſem ſtæſt/ og hellſt er þörf a þui ad bidia/ þa dottū vær og ſofum/ þad er. Angiſt og Neyd grijpur oſſ og leggſt ſo hart a oſſ/ ad vær huxum þad mune ecke hialpa/ þad mune ecke koma til gagns. Eñ epter þuilijkañ Suefn vill Freiſtne koma/ og Skaden/ eins og þad ſkiede hier fyrer

Tæresucinonum.

En sa nꝼduge myskunsame Gud/sem heß ur eina sinne loßad þyrer sin Son Jesum Christum ad veita oss Hialp og Myskun/hn mun virda sodd en Veyklik vel þyrer oss/ og hialpa oss aß Freistingunne aptur /so ßramt sem vier leitum Hielpar og Huggunar hia hönum.

So heßur nu ydar Kiærleike heyrt þa Historiu vm Grasgarden/ huöria vær skulum med athygle hugleida/og ßæra oss hana riettelega j nyt/ med þessum hætte.

1 Fyrst skulum vær læra aß þessare Baraattu/ sem Guds Son ätte vid Daudan/ huad Þung og stor Byrde þad Synden sie/ med þui hun so wr mæta pram/mæder og plægar Guds Son sialßan/ ad hann skielßur og sueitest Blodenu/ Þar þyrer skulu vær taka oss vel vara og oss vakta vid Syndene.

2 J annan mata/ Nær sem hellst vær og so(huad ecke er til eps) komum j þuilyka Neyd og Freisting/og Synden plægar oss/ad vær þa kynum ad læra/ad hugga oss hier aß/ med þui vier siaum/huörnen ad Guds Son ber hier vorar Synder.

3 J þridia mata/ad vær j öllum Freistingum mættum med ostundan og athygle bidia Gud/ eins og Christur giörer hier/ Vaked og bidied/so ad þier ßalled ecke j Freistne.

Huör sem med þessu hætte huxar vm þssa Historiu/ hann geingur pram j Guds Otta/ og

Fyrsta Predikun
stendur stödugur j Truñe/og finur Huggun og Hialp/ j allra handa Neyd og Freistingū/Pad vnne oss öllum og giefe vor kiære Herra Christus Jesus fyrer sinn Heilaga Anda/ Amen.

Auñur Predikun/ Huørnen ad Christur verdur gripeñ og fangadur j Grasgardenum.

OG sem hañ var þetta ad tala. Sia/ad Judas eirn af þeim Tolf kom/og med honum Flockur mikell/ med Suerdum z støngum/vtsendur af Kieñemaña Høfdingium/og ølldungum Lyd sins/ Eñ sa er hñ forried/gaf þm Teikn z sagde/ Huørn hellst ad eg kysse sa er þad/halldid hønū/ Og jafnsnart gieck hann ad Jesu og sagde/ Heill siertu

Rabbi

Rabbi/ og kyste hañ. Enn Jesus sagde til hñs/ Miñ vin/ Huar til komstu hinagad?

gad? Þa geingu þeir þangad ad/ løgdu Hendur a Jesum/ og gripu hañ.

Vtleggingen.

HEtta er sa añar partur af Historiunne sem skiede j Grasgardenum/ j huörium ad fyrst verdur talad vm þad/ huörnen ad Judas eirn af þeim tolf/epter þad hñ hafde asatt orded vid Gydingana/og sellt vo en Herra Jesum fyrer þriatiu silfnr peninga (þad reiknast nær þimtan daler) þa sitgkur hañ Jesum vm sijder j Grasgardenū.

Þetta er wr mæta fram aumt og hryggelegt efne/og kiemur eñ nu a þessum Deige mör gum vijsum hygnum Møñum til ad tala jlla vm Guds gledelegañ Bodskap Euangelium/og hallda þad fyrer Sneyxlasaman og skadlegann Lærdom/ Þuiad med þui ad Diöfullen helldur ecke kyrru fyrer/ helldur legst j alla framkroka vm þad/ad sa þar Illgresenu/sem hañ sier þad goda Sæded vpp spretta/þa skal einge vndrast þad/þo þar finest/medal þeirra sm hafa Guds Ord hreint og klart/ marger Judas Brædur/þad eru oduganleger Meñ og nnuī christner ad eins.

Þegar Veröllden sier nu soddā/þa er hun strax reidubwen til ad dæma þar vm (so sem vier eñ nu a þessum Deige/verdum opt þad ad heyra af vorum motstödu Mönnum) ad þeir

kieña

kiẽna Lærdomenum vm öll þess konar Hneyx
le/og seigia so/ Være þesse Lærdomur godr/
þa kiæme þar og godur Auöxtur aþ/ enn med
þui ad þar koma so otelianlega mörg Hneyxle
vpp j Veröllduñe/ þuilijk ecke haþa þyrr meir
heyrst j mörg Aar/ þa þylger þ þar epter visse
legana/ad þesse Lærdomur er ecke j öllu riettr

Nu kuñum vier ecke añad ad seigia/enn ad
Bændalydsins Vpphlaup/þad tok til Año 1525
þaum Aarum epter þad ad Euangelium predik,
adest openberliga þyrer öllum/Lyka so vpphoþ
ust þar þañ tijma Sacramentistar/Endurskijr,
arar/huöria eingen Madur haþde ædur sied eda
heyrt þyrr eñ Euangelium kom a gang. Mun
þad þa riettelega þar aþ meiga dæmast/ad E,
uangelij Lærdomur sie vondur/og ad þss kon,
ar Hneyxle haþe sinn vppruna/ og þrañ þliote
aþ höndum? Ecke so.

Hier mættu taka þeñañ Skalk Judam þi
er þyrer hendur/huör ad ecke var eiñ Heidingẽ/
ecke helldur eirn Tyrke/ ecke helldur þuilykur
eirn Gydingur/sem var Fiandmadur vors Her
ra Jesu Christi/ellegar sa sem ecke haþde heyrt
Gud Ord/ Hann er eirn aþ þeim tolþ (seiger
Mattheus)sem Christus haþde kallad til þess
ad predika/skyra og vtreka Dioþla j synu Naþ
ne/og giöra allra handa agiæt og þurduleg da
semdar Verk.

Og oeþad/med þui vor Herra Christur hã
visse þetta Fall þyrer þra Vpphaþe/ þa geþur

hñ mint Judas þar a framar eñ adra/og var+ ad hañ vid/ad hañ giæfe ecke Syndeñe rwm/nie liete þa Freistne ƒa Magt yfer sier/ So sem Gudspiallameñerner sierdeilis tala vm þa sein ustu Kuølldmaaltyd/ ad vor Herra hafe þar talad med jafnade nøckur þau Ord/med huør+ ium hñ hafe viliad snua Judas fra Syndeñe/ og med þad seinsta þa hafe hann dyft einum Bita j Fated og giefed hønum/ Ocfad til eirn rar aughiosare vidurunar/ so sem hañ villde seigia, O þu aume Madur/huørnen gietur þu vered miñ Ovin/ med huøriu verdskullda eg þ af þier/ad þu hafer soddan j Siñe vid mig?

Nu þegar soddan ecke stodade/ og Judas liet Freistingena meir og meir rada vid sig /og ym syder vard heñe samþyckur/ þa sagde vor Herra Christur til hans/ Huad þu villt giøra þa giør þad snarlega. Sem hañ villde seigia/ Eg sie nu ad þier hialpar eingen Viduørun/ eingen Amiñing/þar er ecke añad Rad a ferd+ um/þar þu med skynde j burt.

Huad skulum vær nu seigia til þessa/ ad þesse arge Skalkr dryger so hryggeliga Synd/ og hefur so eitrad og otrult Hiarta vid sinn Herra og Meistara/j huørs Nafne hañ ædur giørt hafde Jardteckner/ad hñ fyrer so fa ei+ na Peninga forrædur og selur þann saklausa/ Froma/Farsæla og hañ vingiarna Mañ/ þar hann þo visse ad þad munde kosta hans Lijf. Huørium vilium vier giefa skulldena? Hier

ſkendur ad hañ haſe vered eirn aſ þeim folſ/ Vill þa nöckur ſeigia/ ad þad ſie vors Herra Christi ſkulld/og Lærdomſius/ſem hañ haſde heyrt aſ vorum Herra Christo? Og eſ ad Christur heſde kient hönum betra/ þa heſde hañ og breytt betur?

Kuñe nu þuilijkar Hugreñingar ad koma j þitt Hiarta/þa vakta þig/og ſorðaſt ad giefa vorum Herra Christo nöckra ſkulld j þeſſu/ Þuiad þu veiſt/ ad hañ er Heilagur og Riettlatur/og hatar alla Vondſku/ Ja/allar hans Kieñingar og predikaner/hlyda þar vppa/ ad hañ vilie hindra og bægia þier ſra Syndeñe/ og hallda Mañſkiepnuñe vid Lijſed/þui ſkyll der þu þa vilia kieña þeim ſronia Herra Christo vm ſoddan? Þu ætter langtum helldur ſo ſeigia/ Judas hañ vär þuilijkur eirn Hreckiafullur/argur Skalkur/ad allar trulegar Amiñ ingar orkudu einſkis hia hönum/og kuñu ecke aſl neitt ad haſa ſyrer ſialſs hans Vondſku og Hreckuijſe/ella heſde hañ ödru vijs breytt.

Þui þo þeir adrer Poſtularner være harla veyker/ad þeir hueyrleſt a vorū Herra Christo/þa ſalla þeir þo ecke j ſo hryggeliga Synd/ſem Judas. Þar ſyrer er Judas eirn ſierligur höſud ſkalkur/ſiñ ſorſmade öll god Rad og villde ecke lata ſier ſeigaſt.

Þui dæmer þu ecke ſo þa og eirnen/ vm Synder og Glæpe a þeſſum Dögum? Þui giefur þu heilögu Euangelio þa ſkulld/ſem vond
 er Meñ

er Menn haba og Dióbullen/ skrabba þa þar byrer? enn ecke Euangelium. Þuíad eb sialbañ Christum hender þad/ ad hañ predikar ecke so vel/so alnarliga so liosliga/ ad Judas late ab ed vera eirn skalkur/eins og hañ var j byrstu/ þui er þad þa vndrande þo oss gange ecke be- tur/ og þo allbaer hlyde vorum Ordum/ og Aminingum?

Þar skiede þad Bænda vpphlaup(so sem sagt er)epter þad ad Gud openberade sitt Hei laga Euangelium/þui kuñum vær ei ad neita. Eñ skal Euangelium þess vegna haba skulld/ byrer soddan Hneyxlaner og bordiarbaner? Eda haba þar ecke orded til borna(byrr eñ E- uangelium var predikad) Vpphlaup og storar Styriallder j Heiminum? Ad sönnu. Helldur ættu Meñ so ad seigia? Dióbullen er Gudsor da Ovin/ So er Mañeskian ab sialbre sier/og siñe Nattúru til bordiörbud/og hneygd til alls þess hins vonda/ Þar byrer hebur bæde Dióbullen og su auma Verölld/ komed þess hattar Hneyxlan ab stad/so ad sa gode hreine Lærdo- mur/þad rietta briodsama Sæded Guds Ord/ skyllde ad hatre habt verda medal Mañaña.

So kom og vpp vnder eins Sacrament- istar og Endurskyrarar/ab huörium eingeñ visse nockud Ord adur ad seigia/byrr eñ Euangeli- um bodadest. Nu er þo Guds Ord sarlaust þar vti/eñ Dióbullen og þau Metnugu/Sier kloku Hiörtu þeirra jdiulausu laustætu Maña

sem

sem kasta Guds Orde vnder Fætur sier/eñ þylgia epter sijnum þotta og Vijsdome/þeir kueda og ganga þyrer soddan Danse/og giöra þuilijk, kan skada.og hryggelig Hneyxle j Christneñe.

Og eñ nu a þessum Deige/so sem augliost er/þa þleire Hneyxlaner storan þramgang/so ad mitt j millum þeirra sem aþ Guds Orde hro sa sier mest/þa er Agirnd og Okur/Munadlijþe/Ohoþ/Otru/Ohlydne/Vnderhyggia/og adrar Hneyxlaner langtum almeñilegre/enn þær voru nöckurn tijma þyrr meir j Pauadomenū.

Aþ huöriu kiemur þuilijkt? Kæra Menn þad aþ Guds Orde? Heþur Predikunar embætted skulld aþ þessu? Vakta þu þig vid/ad þu huxer eda taler þuilijkt/þuiad slijkt ad huxa kann ecke añad ad kallast eñ ad spotta og hæda Gud/og hans Heilaga Ord/og þar næst Predikunar Embætted/ huört ad er su ypparlegasta og hæsta Guds Gaþa/sem ædre er eñ allar adrar hans Gaþur. Helldur er þad skulld þess leida Dióþuls/sem sier þad ad Akuren er vel til buin og vel sædur med Guds Orda kieñingu/ þ gietur hañ ecke lided/aþ þui hñs Rijke þer mis og hnignande aþ soddā Sæde/ og sæer Akuren þullañ aþ Illgresi þegar Huusherran sofur.

Eñ þar med þullkomnar hañ ecke sin vonda asetning og Vilia/ad ecke vaxe añad/eñ Illgrese j Akrenum/ vegna þess/ ad eins og Judas einn aþ þeim tolþ/verdur einn skalkur/ enn hiner adrer Lærefueinarner(þo þr sieu hneyg=

der til þess vonda/ og miög veyker) þa same
falla þr ecke j so hryggeliga Synd sem Judas.
So geingur þad en til j Heimenum/ Þo ad Hn-
eyxlanernar sieu margar/og þyrer huörs Mans
Augum/þa samt þinur Madur margan þrom
an Man/og riettchristen/sem med allre alvöru
helldur sig vid Guds Ord/liþer j Guds Otta/
og tekur sig vara þyrer Hneyxlun og Syndū.

Þar med skulum vær læta oss nægia/ og
þacka Gude þyrer þad/ad enn þo so sie/ad Ju-
das sie j Selskapnum med/og Men verde ad lij
da hann/þa eru ecke aller Lærefuenarner eins
og Judas/ helldur eru nöcker þeir sem hegda
sier betur en hañ.

So kumum vær nu þyrst ad þæra oss j nyt
þetta Epterdæme vm Glötūar sonen Judam/
ad vær ecke spottum Guds Ord so sem Papist-
ar giöra og þleire adrer/helldur lærum hier aþ
ad þeckia þa riettu Sök og þad hellsta Epne
til Hneyxlana/ad þad er Diöþulsins skulld/og
þess ohlyduga Hiarta sem ecke vill trua Guds
Orde og setia sinn Liþnad epter þui.

Þar næst er þetta Epterdæme gagnligt til
þess/ad vær lærum aþ þessu hryggeliga Judas
þalle/ad ottast Gud. Þuiad so sem adur þyr-
re er sagt/ Judas er ecke einn lijtils hættar
Madur/ helldur einn Postule/og heþur deþad
vered bijgæþadur med mörgum ypparlegū Gaþ
um/so sem hin og haþde þram yþer adra Lære-
sueinana eitt sierlegt Embætte/ og vor Herra
Christ=

Christur hafde giört hañ til eins Radsmans/ yfer þeim Peningum sem þeim kom til.

Med þui nu þesse/sem er eirn Postule/ og predikad hafde ædur Jdran og fyrergiefning Syndaña j Jesu Nafne/og hafde vtreked Diöfla/og giört mörg dasemdar verk/med þui (seig eg) ad hañ fellur nu so hryggeliga/ad hann verdur Christi Ovin/selur hann og suijkur/og forrædur hañ/og selur j Daudan fyrer fa eina Dale. Med þui (seige eg) ad þuilijkur Madur kiemur j so hryggeliga Olucku/þa er slijkt viss eliga oss til Vidvörunar/ad vær ecke sieum vgg lauser vm oss/helldur ottunst Gud/spornunst vid Syndeñe/og bidium med astundan/ad Gud læte oss ecke falla j freistne/ Helldur/ef ad vær forsiaum oss j nöckru/ og föllum j einhuöria Freistne/ ad hann vilie þa nædarlega leida og hialpa oss þadan aptur/so ad vær höfum þar ecke langar vidstödur. Þui þad kañ snart koma/og fyrr eñ Madur veit af/ad eirn kañ ad falla og syndga/ef hñ sier sig ecke sem best vm j kring/og bryniar sig ecke örugglega med eirne hiartans Bæn.

Judas var so hattad/ad hañ var agiarn/ so sem Gudspiallameñerner stundum avysa/og fyrst ad vor Herra Christur hafde giört hañ til eins Radsmans/yfer þui sem þr ættu aller þa dro hañ vnder sig/var otrur/og stal þar af smam saman. J þessare Synd jdkar hann sig/ og hefur gedþeckne a heñe. Hañ lætur aminna

 sig/

ſig/hañ heyrer Predikaner/eins og vorer hneyx-
lafuller og muñchriſtner giöra/enn nu / Þag
hañ fer ſo fram̃ epter/ſtelur huar hañ ſier ſier
rad/og þiker med ſialfum ſier ad þad ſkade ſig
ecke par/hū ſie ſo vel Poſtule ſo ſem hiner adrer.

Þetta Athugaleyſe leider hañ þar til vm
ſijder (med þui ad hañ lætur Syndena fa jnn-
gang hia ſier/og Dióffullen hleypur jnn i hañ/
og hnepper hañ til þeſſa hryggeliga Siukræd-
is) ad hañ forrædur ſiñ kiæra Herra og Meiſt-
ara fyrer eina fimtan Dale. Þa Dióflenum
hafde þetta tekeſt/og hañ hafde nu teygt Ju-
dam til ſoddan ogiörnings/þa fylger þar ept-
er ein ogurlig ſaar Eymdarneyd/ j þui/ad Ju-
das vegna þeſſ hattar Syndar/fellur i öruæn-
ting vm Guds Nad/ og henger ſialfan ſig.
Þetta er ſu endalyckt epter huörre Dióffullen
leitade i önditerdu.

Þetta Eptirdæme ſkulum vier vel athuga
og (ſo ſem adur er ſagt) færa oſſ þad i nyt/til
þeſſ/ ad vær kyñum hallda oſſ vid eina gooda
Samuiſku/og riettelegana ad ottaſt Gud og
forſoma ecke vora Bæn/helldur bidia jafnli-
ga ad Gud vilie vardueita oſſ og hallda vid
ſitt Ord/ og med ſijnum Heilaga Anda ſtyra
oſſ og ſtiorna/og vakta oſſ fra Syndenne.

Þuiad ef Madur forſier ſig j nöckru po ſ
fyrer Heimenum virdiſt lijtels vert/þa kañ þar
koma af ein eymdarfull Glötun/og Fordiörf-
un. So ſem vor kiære Herra Christus/ varar

og

off þar fyrer hia Lucam j 11. Cap. Og seig-
er. Nær ohreiñ Ande fer vt af Mañenum/ þa
rafar hañ vm þurra stade/leitar ad Huijld og
fiñur ecke/ Þa seiger hañ/Eg vil aptur snua/
i mitt Hws huadan eg for vt. Og þegar hann
nu kiemur þar/ þa fiñur hañ þad med Soplim
-um hreinsad/ og fagad. Hañ fer þa/ og tekur
med sier sió adra Anda sier verre/og þa þeir
koma/ þa bwa þeir þar/ Og verdur so þess
Mans hid seirna verra hinu fyrra.

Til slijks eru Dæme fyrer vorum Augū-
Fyrr eñ Guds Ord kom aptur a lopt nu a vo
rum Dögum/ þa hafde Diöfulleñ allt samann
vnder sijnu Valld j godum Fride/ Þui hñ haf-
de ad mestu nær allra Maña Hiörtu hærteked/
med falskre Guds dyrkan og atrunade goodra
Verka. Eñ nu Gud hefur teked hañ vt mz sij-
nu Orde/ so ad vær skynium nu þad/ ad vær
huörke þionum Gude nie hialpum sialfum off
med Messulestrum/ Vökum/ pilagrijms reijsu/
Föstu/nie ödru þess hattar. Þuiad Guds Ord
kieñer off adra Guds dyrkan/huör ed kallast(so
sem sa añar Psalmur nefner hana)ad kyssa So
nen/eda so sem Gud Fader af Himnum bifal-
ar off ad hlyda sijnum elskulega Syne/og trua
a hañ/ þetta vitum vær nu vppa Fingurnar.
Eñ huad skiedur? Diöfulleñ vill þeigeñ smok-
ra sier jñ aptur/ eñ Vegureñ er byrgdur aptur
fyrer hönum/hñ kiemst ecke til þess/Guds Ord
opinberar hañ/ Þar fyrer geingur hañ j burt
... P... ... aptur

aptur/og tekur med sier sio adra (Þad er) otelʼ
ianlega Anda/verre eñ hañ er sialþur/ og þeir
bwa vm sig aptur j Mañ sins Hiarta/ Hañ hell
dur Mǒñum j þeirre Meiningu ad Euangeliʼ
um sie þui tieñt og preditad/ad nu meige huʼ
ǒr liþa og læta sem vill. Þuiad vær siaum/ad
stæstur þiǒlde Maña geingur þram j þeirre hux
un/ ad þad mune ecke skada par/ þo þeir liþe
eñ nu j munadarlyþe/og ǒdrum Syndum/ þeir
vilie samt vera goder þromer christner Meñ/
sem ædur.

Huar sem so er ein lijtel smuga vpplæten
þyrer Diǒþlenum/og Syndeñe er taumur gieþ
en/þad er hǒnum nog/hañ tredur sier þar jnn
ǒllum saman/so sem hañ og giǒrde hier vid Ju
das. Þad syneſt vel þyrer Mǒñunum so sem þ
være lijtels vert/þo hañ drage vnder sig ſtund
um þleire ſtundum þærre smapeninga. Eñ aþ
þui ad hñ þylgde Syndeñe epter/og villde ecke
læta Guds Ord draga sig þar þra/þa lockade
Diǒþullen hañ so langt apvega/ad hñ vm syd
er þyrer sulltarræde þorried og j Daudan þrʼ
am sellde siñ þroma Herra og Meistara.

Þar þyrer er þǒrþ og naudsyn ad ottaſt
Gud/og sporna vid Syndeñe/ Eñ vilier þu æʼ
tyd þara þram epter j Syndeñe/ og læta ecke
aþ i neinn mæta ad syndga/ þa muntu verda
var vid vm syder/ huǒrn enda hun þær. Þui
Diǒþulleñ vppþyriar þad ecke i þeirre Meinʼ
ingu/ad þu skuler haþa gott þar aþ. Hañ liet

Judas so leinge leika sier ad Agirndenne/allt til þess hun kom hönum i Snöruna/og i Aurvæntingena.

Þetta skalltu læta þier vera til viduörunar/ og læta af i tyma ad syndga/ Bid þu Gud aluarlegana vm Syndaña fyrergiefning/ og betra þig/þad er Guds Vilie/ Hañ leyfde þui þessu hryggeligu Judasar dæme ad fa fram gang/ad aller vær skylldum med gaumgiæfne huxa vm þad/ og hafa oss þad fyrer sionum. Þuiad huör villde nu trua þui/ad so herfeligur ogiörningur skyllde hafa haft so lytelmótlegt Upphaf? Halltu þar fyrer þetta ecke so lytels vert. Huxa þu ecke/ Eg vil vera christen samt þo eg hafest þad eda þetta ad/ Eg vil snua atpur og idrast þa mier lyst. Þui ad Diöfullen hañ er þier opt klokur/ Fæ hann þig einusiñe vel i Notiñe flæktañ/ þa verdur þu var vid huörsu hæglega þu kiemst þadann aptur?

Þetta er nu talad vm Judas Dæme og hñs Fall. Nu er oss þesse Historia nytsamlig þañañ mæta/ til huggunar og viduörunar. Þui þetta eru visselig Sañinde/ad eins sem þ: giecks vorum Herra Christo hier a Jardrijke/so mũ þad og eirnen ganga hans Kirkiu og. þui Heilaga Euangelio/allt til Veralldareñar enda.

Judas einn af Læresueinonum forried Christum/ Lyka so mun þad skie/ad þeir sem setter eru yfer christeliga Kirkiu/ og ecke eru

minst vm komner/helldur eru i mesta gillde/þe munu ƀerrada hās Kirkiu ƀyrer Gots- og peninga/ og vera heñar órgustu Ovinet. So sem Meñ sia nu a Pauanum/ Hañ opƀæker nu Gutz Christne og þañ saña Euangelij Lærdom/ hañ drepur og deyder alla þa sem jata Jesum Christum ƀyrer þeirra Lausnara/ hañ hegdar sier a allañ hatt so sem Gydingarner vid Christum og hans Postula.

Og eins lyka og Judas tok til syn Kieñemaña og Hóƀdingia sueina/og Þienara þeirra enu helldstu/ So dregur og Pauen ad sier þa megtugu Cardinalz/Biskupa og Muka/þesser styrkia hann til ad grypa og hertaka Christū/ Þad er/þeir opƀækia Guds Heilaga Euangelium/og ƀordæma þad so sem eirn haskasamañ Villudom/allt til þess ad Pilatus kiemur vm syder/þad eru veralldleger Kongar og Hóƀdingiar/þeir ed og þar til med Suerdenu opƀækia Guds Ord. Þuilykt heƀur nu nóckra stund yƀer staded/sydan ad Pauen hañ ƀieck Matt og Vellde.

Þetta ma nu vera sagt vm Judam/ vm huórn Gudspiallameñerner aller skriƀa mz huortu mote hann sellde Christum/og kom med Gydingana j Grasgarden/og ƀorried vorn Herra Jesum med Kosse/Þuiad hū haƀde (so sem Mattheus seiger) giefed þeim þad til merkis/ Ad huórn hañ kysste/sa være þad/hann skylldu þeir grypa.

Hier

Hier ad auk talar Johannes Gudspiallamn: Bur vm tuö dasemdar verk ennur/huör ad vor Herra Christur giörde openberliga i Grafgardt enum/ Pad fyrra/ þa þeir voru nu konner til vors Herra Christum i Grafgarden/ þa spurde hann þa/ ad huörium þeir leitudu. Þegar þeir suara hönum/ ad Jesu af Nazareth/ og hann jatar og seiger/ Eg er hn. Japnsnögt slo þtta Ord þa so miög/ad þeir hörfudu aller saman aptur a bak/og fiellu til Jardar/eins og Reid arþruma hefde slegeð þa vm koll.

Þetta var eirn sierligur Guddoms Kraptur/huörn vor Herra Jesus villde i þad sinn lata siaz/ecke ad eins til ad skielfa þar mz Gyd ingana/helldur og eirnen ad styrkia sijna Lærisueina þar med/so þeir mætte hyxa med sier/ Ef ad vor Herra Christur/ hefde ecke viliad giefa sig viliugliga i Daudan/ þa hefde hann sialfur gieted vared sig/ og sijna Ovine hindrad/ og ecke þurft annara Hialpar nie Styrks þar til.

Þetta dasemdar Verk Christi er og so nytsamligt mote þeirre skadligre Hneyxlan/ i huöre bæde Gydingarner/þar næst og so sialfer Herrans Christi Lærisueinar voru ad mestu sokner. Þuiad fyrst ad vor Herra Christur lit et grypa sig/og leyfde Gydingonum i framme ad hafa alla Vondsku/ og Grimd/og vm syder ad lyfslata sig so smanarlega a Krossenum/ þa hneyxludu sig a þessu Lærisueinarner miög/

ad þeir med öllu gleymdu öllum hans daſemdar Verkum ſem þeir höfdu ædur ſied og heyrt han̄ giöra/ og huxudu med ſier ad þad munde nu vera vt af giört/og ad þeirra Von være til forgiefins/ og onyt. Þeir vantruudu dygdarlauſu Gydingar trudu og eirnen þeſſu/og þot tuſt vera fulluiſſer vm þad/ad þegar þeir hefdu komed hönum vppa Kroſſen̄/þa þyrtu þr eckert ad ottaſt ur þui/þar være þa ecke leingur neirn vode a ferdum.

So er nu hættad þeſſu merkeliga daſemdar Verke/ad þeſſe ſtore Hoopur/ Gydingarner ſem bryniader voru med Suerdum og Stöngum vtſender med bodum og ſkipan þeirra hellſtu/þeir eru fwſer og i allan̄ mæta fullhugad er ad giöra þad þeim var til truad/þeir hörfa aptur a bak og hrekiaſt af einũ einaſta Man̄e/ ſem er þo Heyptarlaus med öllu (og talar til þeirra hid vingiarnligaſta med einu Orde)þar han̄ ſeiger/ Eg er han̄/ Og þeir ſkielfaſt ſo vr mæta/ ad þeir falla til Jardar/ eins og eirn hefde ſett Sleggiu j Höfud þeim. Soddan mættu Læreſueinarner ſia / og Gydingarner finna og fornema / Þo huxa þeir hudrutueggiu/ad han̄ mune ad eins vera einfalldur Madur/ſo ſem adrer eru/med þui han̄ giefur ſig ſo þolenmodliga til Pijnun̄ar/og vill ecke ſyno meire Magt framueigis mote ſijnũ Ovinum.

En̄ þeir ſkylldu med riettu ſo hafa huxad- Sia/· Kann þeſſe Madur fullykt ad vtrietta

med

med einu einasta Orde/huört þo er ecke heypt-
ar Ørde nie nöckur Forbæn/helldur vingiarnli-
gt Suar/ad so störer/sterker/hugader og bryn-
lader Men/falla aller til Jardar/alijka so sem
Reidarþruma hefde sleiged þa vm koll/ þa mer-
ker þad visseligana eitt huad sierligt/ad hann
giefur sig so vilinglega fram j þeirra Hendur
og lætur grijpa og binda sig: Han kune vel sier
ad hialpa og sig ad veria/en hn giörer þad þo
ecke/helldur leyfer þeim ad pijna sig.

Þar fyrer vill hann ecke Hialp hafa af
Mönonu/og þo hn dylie og drage i hlie syna
Magt/og lœte Gydingana höndla vid sig eins
og þeir sialfer vilia/þa varer þad ecke alla tij-
ma/ Hans Oviner munu eydeleggiast/en hn skal
rijkia/ Þuiad sa guddomlige Kraptur/ huörn
han hefur so opt audsynt/og hellst nu j Gras
gardenum/med einu Orde openberad/han mun
ecke leinge lœta sig Fotum troda nie nidur
þryckia.

Epter þuilijku skyllde Lærefueinarner ha-
fa huxad/ þa þeir sœu þetta dasemdar Verk/
þui þad er ecke til efs/ ad vor Herra Christur
liet þa hellst vegna þessa/ sœ hier syna Gud-
domliga Magt. En þad gieck jn vm eitt Eyr-
ad og vt vm anad/a þeim huörutueggiu. Gyd
ingarner lietu i frame alla syna Hiartans Hez-
ypt og Vondsku vid han/og ottuduſt alls eck-
ert/en Lærefueinarner fludu hingad og þang-
ad/og aller þeir vrdu hryggner og ottaslegner

og vóru þar med vonarlauser ad' þeir munde nóckurn tijma koma til hans/eda siaa hañ apt⸗ur. Þetta var Myrkrañs tijme(so sem Christ⸗ur kallar hañ hia Johañem)a huórium Gne: r lanen geisar yper allt/og Diöfullen neytte siñ⸗ar Maktar. Þar þyrer eggiade Herran Christ⸗ur Lærefueinana/ aluarlegana a ad bidia/ so ad þeir þielle ecke i þreistne.

Hitt añad Dasemdar verked er þessu n æsta lijkt/sem er/ad Christur suarar þeim j añad siñ/og seiger/ Eg sagda ydur/ad eg em hann. Og ef þier leited ad mier/ þa læted þessa j burt þara. Sa þrome Herra er eirnsamall/he⸗þur huórke Suerd nie Spiot/ Þar a mot er þesse Forrædare Judas/og stendur þar med sto rum Flock maña/eñ samt giefur hañ þeim eing en god Ord/og ei bidur hañ þa/helldur bydur hañ og so sem med Vallde biþalar/ad Gyding arner huxe vm þad og læte sijna Læresueina vera i Fride/og hrære ecke vid nóckurn af þm.

Þuiad þetta Ord/ Sinite hos abire, læt þa burt þara/þad er eitt aluarligt Ord/ enn ecke(so sem oss synest)neitt ouytiu Ord/ Þui⸗ad Gydingarner voru med þeim Huga og A⸗setninge vtgeingner mote hónum/ad þeir ótlu⸗du sier burt ad taka bæde Egg og Greidur/ þ er/bæde Meistarañ og Læresueinana. Eñ Fr⸗ka Ord þ velldur þui ad þeir leggia ecke Hend⸗ur a þleire enn hañ eirn/og læta hans Lære⸗sueina vera kyrra/eñ þo ad Petur verdskullde

þad

þad ecke/i þui hañ þrijþur eitt Sverd/og hógg ur j Hopen til þeirra.

Til huórs giórer nu vor Herra Christur soddan? Þad er ecke jlla vtlagt/þo ad Madur seige/ad hann haþe viliad hier med audsyna/ huórneu ad hañ mete sitt Lijþ miña eñ Lærei suelna ña/þyrst hañ þrelsar þa/eñ lætur veluil iuglega þiótra sig og binda/ So sem og Christ ur vegna þessa atburdar kallar sig eirn godan Hirder/sem setur sitt Lijþ vt þyrer sijna Sau. de. Og Christur hñ setur þrañ þyrer oss þeñ añ siñ Kiærleika til eins sierligs Epterdæmis/ þar hañ seiger/ Eingen heþur meira Kiærleika med sier/eñ sa sem gieþur sitt Lijþ þyrer sijna Vine. Pier erud mijner Vijner/ eþ ad þier gióred þad sem eg byd ydur: Þuilijkt kañ huór og eirn hier agiætlegana ad sia/ þar hañ talar ónguañ hlut vm sialþan sig/þeir hóndla og br eyta vid hann/so sem þeim er hellst gledieillt/ þui lætur hañ þa óllu r ada/eñ sijna Lærisuei na vill hañ ad þeir læte liduga og ohindrada ganga i burt/og snerte þa ecke med minsta Fin gre synum.

Þetta er og ein ſók þar til/þui vor Herra Christur vill ónguañ Laxmañ haþa i þeirre Pijnu sem nu stod þyrer Hóndum/þuiad hñ alleina (sem Esaias seiger) ætte ad troda Vijn þrugguna/og Gud haþde lagt allar vorar Syn der vppa hañ/ hann bar þær og einsamall og vpþrade sig sialþan þyrer þær. Þad er Sañin

 de

de/ad hens Lærefueinar attu ad lyda og eitt
en nǒckur feirna meir fyrer Christi og hns Or
ds foker/so sem hann seiger til Jacobum og Jo
hanem/ Þan̄ Kaleik sem eg dreck/hann munu
þid og drecka.

En vors Herra Christi Pijna/hun kallast
ein Pijna fyrer mijnar og þijnar og allar Ver
alldarenar Synder/ af þui ad Gud vill fyrer
gefa þær mier og þier/han̄ vill ecke vera þrra
mišugur/helldur fyrer Christi skulld gefa oss
eilijft Lyf. Fyrer þessa Sok vill han̄ vera all
eina/og ōnguan̄ lata þanga eda pijna med sier.

Vm þad skyllde nu predika i ollum Kirkj
um vm allan̄ Christendomen/ og med iafnade
af allre ostundan ynderuijsa Folkenu/ ad þad
alleinasta fyrer Christi Pinu og hans Dauda
vone eyter Fyrergiefning sina Synda. En þet
ta giörer ecke sa Sælna Mordinge Pauen/med
synum Selskap og Pienorum / Þeir medkienna
ad sönu med Ordonum/ad Christur hn̄ sie Gu
ds Lamb sem ber allar Veralldarenar Synder/
en̄ med Verkonum neita þeir þui. Þuiad þeir
afuega leida fafrott Folk med synum Lygum
so Meyd er ad vita/og kieña ad þad skule til
bidia framlidna Heilaga/sækia til þeirra Syn
dana fyrergiefning/hugga sig vid þeirra For
þienan og Medalgongu/ og ödlast so kuittan
sinna Synda.

En soddan er eins og ad Christur hafe
villad hafa nöckurn Lagsman̄ i sine Pijnu/og

ad hann hafe ecke einsamall fullkomnad vora Endurlausn þess vegna/ ad Pilatus fester hñ sijdañ millum tueggia Ræningia. Eñ þad heb ur sierliga adra Merking. Hier j Grasgardenn um heiter þ/Sinite hos abire, lated þessa i bu rt ganga / Eg er alleina ttleinkadur til þessa Straffs/ þetta er alleinasta mitt Embætte/ miñ Giörningur/þad kiemr önguum ödrũ vid/ huörke Johañe/Petre nie Jacobo/ þessa alla skulu þier læta j burt fara/ Eg er sa/grijped og handtaked mig/bunded og krossfested mig/þ er vppa mig lagt/ad eg skule bera Verrolldareñ, ar Synder/og ad aller þeir sem trua a mig/þ er/þeir sem hugga sig i mijnum Dauda og Pijnu/ þeir skulũ hafa eirn nadugañ Gud/ og fa eilijft Lijf.

So hefur nu ydar Kiærleike hingad til hey ꝛt þeñan Part af Christi Pijningar historiu/ huörnen ad þad giek til i Grasgardenum/Vpp a þad/ ad vær skylldum ecke hier epter gleyma þui hryggeliga Falle sem Judas fieck/ helldur ganga fram j Guds Otta/spornast vid Synd eñe/ og bidia alla tijma akafliga/ ad Gud vilie varduceita oss nædarliga/fyrer þuilijkũ Syndũ

Þar næst/ Ad vier ecke skulum kieña Guds Orde nie Euangelio/þær Hneyxlaner/Synder og Glæpe sem nu drygiast i Heimenũ/þar Gu, ds Ord er kient og predikad/ Helldur skulum vier kieña þad Diöflenum/og Hreckuijse Mañ ana/sem læta Diöflen vid sig rada/ og leida

 sig i

sia j allskins Synder og Glæpe/ og villia ecke bidia Gud/ecke spornast vid Syndeñe/þeir enu sömu meiga hier læra af Epterdæme Judasar/ huørnen þeim mun vegna vm sijder/ Þui hinu sama vilie Gud Blessadur oss nada eilega fordá/fyrer Jesum Christum/ Amen.

Þridia Predikun/ Huørnen ad Petur vill hialpa Christo/z rycker sijnu Suerde/ Enn Christur bannar hönum þad.

OG sia/ Ad einn af þeim sem med Jesu voru rietti vt Høndena/rykte sijnu Suerde/z slo Þion Kieñemaña Høfdingans/ og hio af hans Eyra. Þa sagde Jesus til hans/ Slijdra þitt Suerd aptur/ Þuiad huør sem Suerded tekur/ hañ mun fyrer Suerde farast/ Eda

Eda meinar þu ad eg kūnē ecke ad bid-
ia Fødur miñ/ ad hñ skickade mier meir

enn tolf Legion Eingla / Eda huørnen vpfyllast þa Ritningarn" ? So byrtar ad skie skule.

A þeim tyma sagde Jesus til Folksins / Þier erud vtgeingner lyka sem til annars Spilluirkia med Suerdum og Støngum ad grypa mig / Daglega hef eg þo hia ydur seted og kient j Musterenu / og þier hafed mig eige griped. Eñ allt þetta er skied / so ad vpfylldust Ritningar Spamañaña. Þa forlietu hañ aller Lærefueinarner / z flydu.

Vtleggingen.

Her er sa þridie partur aþ Pyningar Historiuñe Christi / vm þ sem skiede i Grasgardenum eda vid Fialled Oliueti / sem er þetta / ad petur j sama atridenu / og Gydingarner leggia Hendur a Herran Jesum / þa slær hañ j Hopen til þeirra med drögnu Suerde / og huxar ad sier mune takast þad ad verta siñ Herra og Meistara med Vallde og Magt.

1 Þesse Historia setur oss þyrer sioner þyrst eitn nytsamligan Lærdóm / vm verallðliga Sett og hegningor Suerded / huörier þad eige med

med Hönd ad hafa/ eda ecke/ og huört Strefa þar ligge vid ef nockur vill taka þad ad ſier/ eñ er þo ecke þar til kalladur.

2. Þar næſt/ med þui ad Petur med þeim Huga grijpur til Suerdſins/ ad hañ vill hialpa ſo Chriſto/ og Chriſtur fyrerbydur hönum þ/ þa er harla naudſynlegt/ ad Madur take ſier þa Spurning hier fyrer Hendur/ huört Madur meige eda ſkule forſuara Euangelium med Suerde/ eda ecke. Uppa þad/ ad veralldlig Valldſtiorn/ kuñe ad hafa faſta og örugga undervijſan um þeſſa tuo parta/ ſem er/ huörke ad brióta nöckud a mote ſynu Kalle og Embætte/ nie helldur ad giöra frekar eñ þeirra Kall og Embætte utheimter/ þui þad er orietta/ uppa huöra ſydu ſem meñ forſia ſig/ og þar vill viſſelig ana koma Straff epter.

So myked ſem þeirre fyrre Grein vid vijkur um Petur/ þa er þad auglioſt ad hañ er eiñ Predikare og ein andlig Perſona/ huörre ecke byrjar j neinn mata ad hafa Suerd med Hönd ſo ſem vor Herra Chriſtur ſeiger/ Veralldlig er Höfdingiar ſtiorna/ eñ þier ecke ſo. Þar fyrer giörer hañ ecke riett/ ad hañ tekur Suerded ſier j Hönd og vill höggua med þui. Og Chriſtur atelur hañ fyrer þad/ ecke ad eins þeſſ vegna ad hier var ecke þeſſ kouar a ferdum/ ad Madur ætte til Vopna ad hlaupa/ ſo ſem og Chriſtur ſeiger/ Meinar þu/ ef Eg og Slög læge vid/ ad eg kyñe ecke ad bidia miñ Födur/ ad

hañ sende mier meir eñ tolþ Legion Eingla?
Eins og hañ villde selgia/ Eg a nü ad þol: þiñ
nu og Dauda/ eg vil þar þyrer ecke ad nöckur
miña vegna hlaupe til Vopna/eda hialpe mier.
Helldur og eirnen auqtar hañ Petur þyrer þ/
ad hönum hæþe ecke ad taka sier Suerded i Hö
nd/þyrst hönum var þad ecke biþalad/nie hell
dur hapde verålldligt Embætte/ Og þyrer þad
þa skipar hñ Petre ecke ad eins ad slydra Su
erded/helldur setur þrañ vnder eins eina skar
pa ognarþulla Grein/og seiger/ Ad huör sem
Suerded tekur/hañ skule þyrer Suerde þarast.
Þesse Ord skulū vær med gaumglæþne athuga.
Huiad vor Herra Christur giörer med þessu
eirn mismun millum vor Mañaña/og kiñner
oss ad skilia þad/ad hegningar Suerded er su
mum i Hendur þeinged/ aþ Gude/ þad eru nu
aller þeir sem þyrer tilheyreligan og veniulegs
an h.att og mata/verda tekner til verålldlegs
Yþerualldz/so ad þeir rade og stiorne/siae Al
mugans Gagn og Nytseme/og hialpe huörium
og einum/og hindre öll openber Hneyxle/Þui
lykum þær Gud Suerded i hendur/Þad er Gu
ds Vilie og Asetningur/ ad þeir skulu brwka
Suerded/ecke sier sialþum til gagns/helldur sy
num Vndersatum/so sem Paulus seiger/ Ver
alldligur valldstiornar Madur er Guds þiena
re/og hegningar Madr yþer þm sem illa giöra.
Þui þyrst Veröllden vill ecke læta sier seig
ast med Ordonum/ þa neydest Madur til ad

strappa med aluöru/og med valldt draga Folk/ ed pra Synd og Vonsku/so ad almeñeligur Frid dur og Samhellde kuñe vid Magt ad halldast/ og Pralate allt ap ad leggiast. Villie eirn Þiof pur ecke lata ap ad stela/þa verdur Madur ad heingia hann vpp i Galgan/ þa sijdan gietur Madur vered i pride pyrer hönum. Villie eirn þrioskupullur Skalkur giöra huörium Manne skada og baga epter villd sialps sijns/og vegna huörs Ords slaa Meñ og stinga/þa verdr Madur ad lata hañ standa siñ Riett/so pa Meñ Roo pyrer hönum.

Huar sem nu veralldligt Valld brukar so Suerded mote Synd og Hneyxlönum/þad kallast at þiona Gude/ Þuiad Gud hepur þad bepalad/hañ vill ecke ad Synder og Hneyxlaner skule ostrappadar hlaupa vm steck. Og þetta er sa pyrste greinarmunur/sem Gud giörer millum Mañaña/ad hañ pær sumum repsingar Suerded i Hendur/til ad hindra med þui Synd og Vondsku/og porsuar ad veita sijnū Vndersatum.

Eñ hiner adrer sem þuilijkt Embætte hapa ecke ap Gude þeiged/þeir skulu med öllu eckert hapa med Suerded ad giöra/ og eckert pæst vid þad/pyrr eñ Veralldligt valld skipar þeim. Eñ take þeir Suerded/þa stendur hier þetta Domur open pyrer þeim/og lygur ecke/ad þeir skulu med Suerde pyrerparast. So sem siast ma alluijda Dæme til i öllum Historium/ ad þad luckast alldrei vel neinum/og alldrei kiemr þar

gott af/þo Madur hefne sijn sialfur. So ha
fa aller vpphlaups Men ad endalyktonum fy
rer farest/og fyrer Suerde falled/aller Mord,
ingiar sem otilheyreliga hafa adra myrt/hafa
añadhuort komed vnder Bödulsins Hendur/
eda vered med ödrum hætte tekner af Dögum/
ellegar i minsta lage/orded landflotta og vtlæ,
ger og hafa lifad so i Eymd og Vesölld alla sijn
na Daga/so þeim hefde þad hundradfallt bet
ra vered ad þeir hefdu mætt einu sinne deyia.
Þetta er Guds Hegdan og Stickan/hann vill
so hafa þad/ ad aller þeir sem Suerded taka/
og ecke bidleika þangad til ad Gud eda veralld
ligt Yferualld fær þeim þad j Hendur/ þeir
aller skulu fyrer Suerde farast/þad kan alldrei
ad bregdast.

Þar fyrer skal huör Madur taka sig vel
til vara/ og læta ecke Reidena rada ofmyklu/
Helldur añad huört lijda þolenmodliga/og sig
ra so Reidena/Ellegar og so leita hefndar hia
þeim sem Gud hefur bifalad/ad leggia Straff
ed a. En huörier þeir eru/þad er nu nogu aug
liosleg a avijsad. Þuiad med þui ad Gud hef,
ur truad verallDligu Vallde til þuilyks Em,
bættis/ad þad skule hindra Hneyxlaner allar/
og med Suerdenu forsuar veita þeim Fromu/
þar fyrer skalltu leita forsuars og verndar til
þess/ klaga fyrer þui þa sem þier giöra skada
og baga/ Ecke alleinasta vppa þad/ad þu tuñ
er sydan ad vera j Fride/helldur og eirnen vpp
a þad

a þad/ad Hneyxlaner mætte afleggiast/ vond Breytne stillast/ og veralldligt Valld kyñe sijnu Embætte rietteliga ad framfylgia.

Borgmeistare j þeim og þeim stad/Hófd ingen yfer þui eda þui Lande/ Vallds meñ i þeim edur þeim stad/ þeir vita ecke allt þ þar vid ber/ og eru þo skylldugir til fyrer Gude vegna sijns Embættis ad ransaka öll Hneyxle og Offerrodslur allar. Ef þu nu villdir þeig ia yfer þeim skada sem þu hefur feinged af ödrum/og eirn añar j sama mata yfer sijnum/ þa verdur þar af ecke añad eñ þess stærra Hneyxle/ og þu giæfer þar med Strakinum Sök og efne til ad giöra þier framueigis skada/ þ er rangt vppa badar sijdur. Eñ vilier þu riet teliga hegda þier i þuilijku tilfelle/þa skalltu oska þier hialpar og forsuars af þijnu Offervallde. Kunne nu so ad verda ad Offervallded vill ecke neitt giöra til vid þitt Klögumaal/nie helldur hialpa þier til þyns Riettar/þa er ecke añad a ferdum i þuilijku efne/eñ ad þu verdur þolinmodliga ad lijda þad/ og vgrast ad þu hefner þijn sialfur/ ella giörer þu Riett þinn ad oriette/bæde fyrer Gude og Mönnum.

Ja seiger þu/ Huörn stad hefur þa þad sem Christur seiger/Ef nöckur slær þig a þijna hægre Kiñ/þa biod hönum hina adra/og þeim sem vid þig vill Lög þreyta og þiñ Kyrtel af þier hafa/þa lat hönum og þiñ Möttul lauf añ? Andsuar. Badar þessar Greiner eru fram

settar i þeirre Meiningu/ad þu skuler taka þig vara fyrer þui/ad þu hefner þijn sialfur/helldur lijder fyrr allt þad ad höndum kiemur/ og skioter þijnum Malefnum til Domarans sem a Himnum er/sa stendur ecke so jlla og oduglıga og athugalaust j sijnu Kalle og Embætte sem veralldligt Yfervalld plagar opt og tydum ad giöra/. Eñ ecke skipar Christur þier ad þu skuler ecke klaga þig fyrer þijnu Yfervallde/nær sem þier verdur til miska giört/eda ad fremra yfer þ med Rögn siñe.

Jæ/seiger þu/ Þegar eg klaga hñ sem mier hefur giört nöckud a mote/þa hefne eg mijn a hönum? Andsuar. Visseligana/og þad giörer þu riett/ ef þu giörer þad med Hofsemd og æn haturs og Reide/ giegn þynum Naunga. Þuiad þ er ecke þijn Hefnd helldur Guds Hefnd/huöria hañ hefur þar til skickad/ad Hneyxlaner skule afleggiast/ og huör og eirn meige bwa ad sijnu i fride og nadum.

Þetta er Suma og stutt Jñehalld þessarar Historiu/ad huör sa sem Sverded er ecke j Hendur feinged/og tekur þo til þess/añad huört ad hefna sialfs sijns eda añara med þui/hñ giörer ologliga/ og feller Guds Dom yfer sig/ sem so nefnest/ Ad huör sem Suerded tekur/ hañ skal fyrer Suerde fyrerfarast. Sie þad so ad þig edur þyna skiedur Oriett/þa vakta þu þig fyrer Reideñe/og hefndu þijn alldrei sialfur/taktu fyrer þig rietta og lögliga Hefnd/ þ

er/

er/ Scktu Sökena fram fyrer þitt Yfervalld/ lattu þad skiota skiole yfer þig og hialpa þi-er/Valldsmaduren hefur þad Embætte af Gu de/og Gud hefur hañ jñsett til þess/ so giörer þu ruett og giörur ecke fyrsied þig. Enn vilie ecke nie kuñe þitt Yfervalld ad hialpa þier/þa skalltu med þolenmæde lyda/og taka ecke sial-fur Suerded/ Gief Gude Hefndena/ hañ vill dæfad riettu þiñ hluta/ og þar ofan a strafa þitt Yfervalld/ fyrer forsomun synd og Ri-ettindaleyse.

En ef einhuör Mordinge villde yferfalla mig a Einge eda Akre/eda eirn argur Skalk-ur a Borgarstrætum giöra mier skada/ enn eg hefde ecke tijma til ad leita hialpar hia mijnu Yfervallde/ a eg þa ad lata hñ skiemma mig eda myrda? Andsuar. Aunguanveigen/ Þuiad Yf-ervalldsed leyfer þad/ ad huör og eirn forsuare Lyf sitt og Lijkama/fyrer öllu ofrijke og asok num. Þar fyrer þa tekur Yfer ualldsed strax j taumen med þuilijkum Skalkum/huar sem þui hellst gefst fære til/ad taka þa og aflijfa þa. Og þetta er söken huar fyrer Moses til setti og skickade epter Guds befalningu/ad Meñ sky llde nefna til nöckra frij Stade til huörra þr skyllde flyia sem hefde slegid nöckurn i hel/ecke af Reide eda sialfs syns hefnd/ helldur ovil-iande. Þessum Dome og Lögum samhlioda og vcraldlig Lög/ og leyfa einum ad veita Hendur synar/ Enn þessu einu undan teknu/

þa kallast þad so/ad huörsem Suerded tekur/ han skule þyrer Suerde þarast.

Og alyka og þeir huörium Suerded er ecke i Hendur þeinged/þr sækiast giarnan epter þui og þryþa opt til þess/og þorsma so Yþeruallds sins Straþþ og Heþnd/ og huxa ad þeir ville sialþer heþna syn/ So geingur þad og til vppa hina sijdunna/med þeim sem Gud heþur þeinged Suerded i hendur/til þess ad bruka þ og hӧgg- ua þra sier med þui/þeir vilia optast vera oþli ner og vægdarsamer og vorkunlæter/ eins og Gud heþde þeinged þeim eina Skollarou i Hӧn dina/en ecke beitt Suerd.

Soddan er stor Synd/og haskasöm Ohlyd- ne vid Gud/og slijkt leider þungt straþþ epter sig. Þuiad huar sem verallдligt Yþerualld vill ecke med aluöru tilheyreliga straþþa openber- Hneyxle Synder og Glæpe/þar vill Gud ende- liga sialþur vera Domaren og leggia a Reþsi ing syna. Og nær sa Domare kiemur/þa legg- ur han ecke Hönd a eirn eda tuo/ helldur mun allur Staduren/allt Landed straþþast þyrer ei na Synd/so sem Ritningen allstadar vottar/ og noglig Dæme vtuysa.

Þar þyrer er þörþ a þui/ad verallдligt Yþ eruallд sie ecke þorsomunarligt/helldur ad þad stande truliga i synu Kalle og Embætte/ og hlidre ecke hia þui ad straþþa þad straþs er vert/ Helldur þramþylge synu Embætte/ med aluöru/ og haþe goda tilsion til þuilyks/ ad

þram

frampvylgia Strapþe,og Refsingu allstadar þar sem Hneyxlen koma/ Þa ed fyrsta giörer hann fullnægu sijnu Embætte/og Gude verdur gied þeckne a þui. En(so sem sagt er)þad geingur tregt/Men giöra þad ecke giarnan/so sem Þæ me eru allstadar til off fyrer Sionum. Huörsu opt skier þad/ad Valldsmeñ hlidra hia þui lijku/ og leggia nær lijted eda eckert Strapþ a stor og hryggelig Hneyxle? Huörsu opt dray ga Menn Fiödur yfer storar Synder/ og leita medalgöngu Mañä og Vænastadar/til maala, styrkingar / so ad vont Framferde skule ecke a einum eda ödrum strapþast?

Og þetta giöra nu Meñ þuerliga þuert a mote Guds Bifalningu/og so skipan christeli, gs Yfervallds/ætte Valldsmaduren ecke helld, ur ad huxa med sier um Guds Bifalning og Skipan/eñ um Mañana Medalgöngu og Væ, nastad? Gud seiger/ Þar hefur þu Suerded þu Valldsmadur/af miñe Hende til/þad fæ eg þier til þess/ad þu j miñ stad strapþer öll open ber Hneyxle/ Synder og Glæpe/og hafer ecke Mañgreinar alit a neinum þeim sem eru vnd, er þiñe verud/huört sem hañ er þiñ vinur eda Ovinur/hær re Stiettar eda lagre/ Rijkur eda fatækur/ Huar sem Hneyxlaner eru/þar skallt tu höggua til/og lata ecke Ohæfuna fa frekar ra framgāg/Þetta talar Gud til allra Vallds mañä. So koma nu Meñerner vppa adra sijd, una/og bidia ad Yfervaldded villde vel giöra/

og väagia i þui og þui/ ellegar og leggia einn vägdar Hegning a edr og taka Fie og peninga þar þo sem er ordner storer hueyxlaþuller Og giörningar/huöria Men kalla/ Atrocia delicta, sem ad eru Mord / Blodskamer og annad þuilijkt. Og alment skiedur þad so/ad Mennerner þramkuæma/ meira med Banastad synum hia Yþeruaulldenu/en Gud med synum ströngu og aluargilum Bodum og Skiponum. Enn huört þad er riett/og til huörs þad gieþr Gu de ordsök vm syder/ þad kantu sialþur med þier ad hugsa.

Stundum skiedur þad/ ad Hneyxlanernar eru openberar/og þyrer öllum liosar/en yerallds ligt Valld vill samt ecke þyrre straþþa þær/ en ad þar kiemur nöckur og ber sig vpp vm þær/ En med þui ad eingen klagar/ þa lata þeir soddan Men hlaupa vm steck/og leggia ecke par til þeirra. En slijkt er i allan mata ad aþra kia Guds Skipaner/ og sitt Em bætte og sinne ecke vm huörnen ad þram þer/ Þuiad eins og eirn Vökumadur/er þui laten vpp a þann hæsta Turn/i huörre Borg/ad hann athuge vel Nott og Dag/huört ecke kome Ellde nie annar skade/ annad huört i sialþan Staden/ eda vtan þyrer Stadnum/og seiger til i tyma/ og vare Borgarmenenna vid/ad þeir hindre skadan allt mögeligt er eþ aliggur.

So heþr Gud sett Yþeruallded/hætt vpp yþer adra Men/ad þad skule a allar sydur sia

huar

huar Hneyxlanen lijtel eda stor kiemur vpp/og kiafa hana strax nidur med Suerdenu/og leyfa hene ecke ad komast a lopt/ huort sem nöckur klagar eda ecke. Þuiad þess vegna ber Yfer valldsed Suerded so sem Pall seiger/hm von du til Hræslu og Otta/vppa þad ad huör Ma dur/ kynne Fridarins niota/og ad Synder og Staffier i burtu takest.

Og huör sem rietteliga skilur þesse Ord/ og vill þar med huxa epter þeim/hann same hafe ecke par med Suerded/hafe Gud ecke fengeð hönum þad i Hendur/ og lijde helldur og vmbere i allan mata/ þad ad Höndum kiemr/ en af sialfs sijns ramleik ad taka þad sier i Hönd/ Af þui ad hann hefur Christi Bifalning og Skipan/og Guds Skickan fyrer sijnum Aug um/þui skal han standa fast a þui/ad þuilijkt mune ecke vera til forgiefins/ Þar fyrer tekur han sier vara þar fyrer/eins og fyrer Böðlen um Galganum og Stegluñe/og giörer eckert a mote þessare Christi Bifalning.

Þar huert a mote/ hafe Gud feinged þier Suerded i Hendur/þu Valldsmadur/þa bruka þad diarfliga og med godre Samuisku/i mote öllu sem jllt giöra/an alls mañgreinar Alits/ so ad nar sem hellst kar er nöckur Glæpur fra amen/þa vit fyrer vyst þu att ad standa hm i mote/ þu att ad refsa/ þar fyrer vert Gude hlydugur/og þiona Gude med þuilijkre aluöru. Þetta er sa fyrre partur þessarar prediktunar.

Nu epterfylger su Spurning sem fyrr var ahrærd/sem er/ Ad epter þui þad er med ölla forboded einum og sierhuörium j sinne Stiett fyrer sig/þad er öllū þeim sem ecke eru Vallds meñ/ad taka Suerded/So sem og Petr hardliga atelst hier af vorum Herra Christo/fyrer þad/ ad hañ rycker Suerdenu til ad veria hañ þar med/Huört þetta Dæme nae so langt/Ad þar sem so kann til ad bera/ad nöckurt Ryferualld/vegna sijns Embættes lijdur ofsokn/meige veria sig og slaa fra sier? Eda skule þ seigiast med liosare Ordum/ Huört Madur meige stríjda fyrer Euangelium/ og vernd veita þui med Suerdenu/fyrer huörium og einum? Fyrst ad Christur vill ecke ad Petur skule hialpa sier med Suerdenu.

Hier skulum vær fyrst athuga/ ad hier er tuent oliijkt/ Þui vær meigum medkieñā/ ad þ var Guds vilie ad Christur skyllde a þeirre sömu stundu lijda Dauda og Pijnu/so sem hann sialfur ber þar vitne vm/i siñe Bæn seigande/ Fader/ef þad er mögulegt/ þa lijde þesse Kaleikur af mier. Eñ af þessu fylger þad ecke epter/ad þad sie og Guds vilie/ad Verallдligt yfer uallд skule þeigia og þumbast vid/og annad huört samþyckia/eda og so leyfa/ad Guds Heilaga Euangelium/verde eydelagt af ödrum/og Afgudadyrkaner vpp aptur reistar verde. Þui ad þesse Bifalning og skipan/hun stendur med klarum liosum Ordum/ i þeim ödrum Dauids

pſalme

Psalmé/so lætande. So læted ydur nu vnder⸗ uijsa þier Konungar/ og leidriettest þier sem erud Domendur a Jórduñe. Pad er/ Giefed Euangelio rwm og framgang hiá ydur/ Of⸗ sæfed þad ecke/ Medtafed þad og forsuar vei ted þui.

Par næst er hier eirn añar missmunur/ ad huferium Menn skulu vel giæta/ Huiad petur (so sem fyrr er sagt) er ecke ad eins ein einstæd ings Persona/ huórium Suerded var ecke af Gude i Hendur feinged/ Helldur er hañ andlig rar Stiettar/sem ætte ad blijfa vid Predikun ar Embætted/ og hafa ecke pared med Suerd ad gióra. Og j þañ mata/ tólum vær ecke vm einstædings personur / Helldur vm þa sem þuilijkt Embætte hafa / og vid huórra Sij⸗ du Gud hefur fyrer lógligt Kall fest Suerded og feinged þeim þad i Hendur/ Peim hefur hñ ecke truad j þañ mata til Embættesins/ ad þr skyllde sem eirn Stunahirder/sia alleinasta til huómen ad lijkamligur Fridur kuñe ad halldast og med huóriu mote huór Madur giete leitad sier epter Biórg og Næringu/ Helldur hefr hñ truad þeim til þeirra Andlegu hluta/ ad þeir hallde Guds Pionustugiórd aluarliga vid ma⸗ gt/ strafe og nidurbriote allañ falskañ Lær⸗ dom og Afgudadyrkaner/og fyrr legge j hættu allt þad þeir eiga/ eñ ad þeir læte þuinga sig og sijna Vndersata til Afgudadyrkanar/ og Lyga lærdoms. Par fyrer seiger so Dauid j

 sijnum

sijnum ödrum Psalme/Kysſed Sonen/Þad er/
mztaked Gudz Ord/og komed þui a legg. Sodꝛ
dan er Verallobligs vallds hid hellſta Embætte
so sem Madur ma siaz allstadar i Historionū/
ad Gud vtkreþur þessa aþ þui. Og þeir þronu
Kongar hia Gydingonum/ so sem ad var Joꝛ
saphat/Josias/Ezechias/loþast ecke alleinasta
og pryſost aþ Helögum Anda þyrer þuilijkt/
Helldur og so þeir sem medal Heidingiaña voꝛ
ru/so sem ad var Nabagodonozor/Darius/Cy
rus/vegna þess ad þeir þramþylgdu þeirre rét
ettre Gubs Þionuſtugiörd/og settu sig m3 allꝛ
re sine Magt mote Aþgudadyrkaneñe.

Sie nu þtta Embætte Verallbligrar vallb
stiettar/so þylger þad oeþad epter/ ad nær sem
hellst þeir ogudlegu Vijkingar vilia heria vpp
a þa/þa skulu þeir ecke hlyda þeim ad neinu/
helldur aþ öllum Mætte þorsuara og vörd vel
ta sier og sijnum vndergieþnum/ so leinge sem
þeir þa þess orkad. Þuiad ep verallbligt Yþer
uallb giörer þad ecke/ huad yrde þa aþ soddan
oþſoknum? Þad alleina heþur Suerded i Hend
iñe/vilie þad ecke bruka þad/So þora Vnderꝛ
satarner og ecke helldur ad taka til þess. Huꝛ
ad vill þar þa añad koma epter/eñ ad asetnin
gur þeirra Ogudligu þær allan þramgang/Gu
ds Ord nidur þryckest/ su rietta Gubs Þionꝛ
ustugiörd verdur Fotum troden/ og su gamla
Aþgudadyrkan tekst vpp aptur.

Huör munde vilia verda þuilijku samþyckꝛ
ur/

ur/og taka so forkostuliga Synd vppa sig? Fyrer huørs Augum ad er þesse Guds oraskanlig Skipan/ sem seiger/ Lated ydur vndervijsa hier Kongar/ Kyssed Sonen ad hañ verdi ecke reidur/og ad hier yfirfareſt ecke a veigenum. Item fordeſt Afgudadyrkan. Item Suerded er þeim vondu giördum otte. Med þui þa þ er vont verk/ad vidrietta Afgudadyrkanenar/ þa er þad ecke ad eins tilheyreligt/helldur og eirnen er þeim sem Suerded hafa þad a'uarlig ana skipad og bifalad/ ad þeir skule lata þad ganga a mote þuilijkum bölskum Kieñingum/ hialpa sialfum sier og sijnum Vndersatum þar fra/med Magt og Vallde ef a liggur.

Eñ ef einhuør vill giöra hier mismun/a ð sumt Yferuallded/mote ödru Yferualldenu ad reikna/sie ypparlegra eñ sumt/eda og miña vm sig komed eñ sumt. A þuilijkū mismun/ j þſſu efne/giöreſt eingen þörf/ Þuiad Gud er su ypparligaſta Valldſtiett yfer öllum/sem seiger til huørs og eins Valldsmans/ Þu skallt heyra miñ Son. Þui þo ad veralldligt Yferualld sie miög olijkt sijn a millum/þa verda þr þo all er jafner fyrer Gude reiknader/ Þuiad hañ er yfer þeim öllum /eñ þeir aller eru vnder hönum og af hönum Þar fyrer skal eingen/þo ei sie so mektugur/læta þuinga sig nie sijna Vndersata/ med Afgudadyrkan og falske Guds Þionuſtugiörd/ helldur af öllum mætte veita þuilijku motſtödu/og vernda sig og sijna so leing

nge þad verdur gïört/huiad Madur a helldur hlyda Gude ad/en̄ Mön̄onum.

Nu suarar þu/ Einum Christnum man̄e byrïar ad lyda Obrÿke og Oriett/ enn ecke med Makt ad standa þar a mote? Andsuar/ Vær tölum hier vm veralldligt Yferualld sem Su-erdeder j Hendur þeinged/ Þad lÿdur þa þeg-ar nog obrÿke og oriett/nær an̄ad Yferuallded giörer þui Ofrid/og strÿder vppa þ. Een̄ hu-ör sem meira Oriett vill leggia vppa þad/ og taka Suerded med öllu fra þui/huad giörer sa an̄ad en̄ styrkier til/ad san̄leik̄sins Ovïner giöre allt epter þeirra eigen villd og vilia/ og burt suipte Gudz Orde/Þad skiedur vel/þegar Chri-isteligt Yferualld kan̄ ecke leingur vernd og for suar San̄leikanum ad veita med Suerdinu.

So er þa þesse Bifalning lios og open-ber Osculamini Filium: Hunc audite, Kysset Sonen/hlyded hönum/ Fordest Afgudadyrkan er, Og þesse Gudz Skipan og Bifalning huit helldur veralldligu Yferuallde til þess/ad þad ecke alleinasta setie sig vpp a mote veralldligū eda stundligum Hneyxlonum/helldur og eirnen mote öllum fölskum Kien̄ingum og röngum Gudz Þionustugiördum/ huar med skulu þeir giöra þad? Med Suerdenu/þad skulu þeir bry-uka a mote þeim sem vernda og forsuara fal-skan Lærdom/og vilia naudga ödrum þar til. Een̄ soddan skal Christeligt yfferualld ecke i nō-ckurn mata lyda/ Huad sa hæste Herra i Him-

nenum

nenum hefur forboded þ/ Og þ nefnest ad æra Gud og prijsa hans Ord/huar sem eirn og sier huör setr fyrr Friden Manāna hylle og þeirra vinskap j hættu/ē ad hā vilie samþyckia nöckut þad sem er mote Guds Orde.

So höfum vær nu heyrt vm Petur og hāns Suerd sem slæst hier vm/ og vill veita vörn Herra Christo/enn hefur þo öngua Bifaling þar til. Nu er hier ē lijted epter ad tala/ og þad hlyder hellst vppa Gydingana. Þeir höfdu Bifalning af sijnu rietta Yfervallde/ad þr skylldu taka Spiot og Suerd og bruka þau a mote Herranum Christo/ Ēn vor Herra Christr avijtar þa samt sem ædur þar fyrer. Þier erud vtgeingner(seiger hā)so sem til eins jll uirkia med Suerdum og Stöngum ad grijpa mig/ Eg hefe þo dagliga seted j Musterenu hia ydur og kient/og þier hafed ecke lagt Hendur a mig.

Med þeim Ordum avijtar vor Herra Christur Gydingana fyrer tuent.

a Fyrst fyrer þad/Ad nær og huar Veralldligt yfervalld giefur sijnum Vndergiefnum Suerded j Hendur/þa skulu þeir þo ecke bruka þad til orettra Mala.

Anād er þ/ Ad þeir skule ecke bruka Suerdis j giegn vorum Herra Christo/ þuiad hann var eingen Spilluirke/ Þetta hlydde vppa hāns Lærdom sem þeim þotte ad hönum. Ēn sodan þrætur a Madur ecke (eins og Papistar

giöra)tractera og vtſkurda med Ellde og Sa erde/helldur med Skrifteñe/eñ lata Böduleñ ſitia heima/hönum heyra ſoddan Diſputeran er ecke til.

Eñ eins alÿka og Gydingarner vpp byriu du þ/med vorn Herra Chriſtū/ſo lata papiſt arner þeirra Læreſueinar þ ſama koma praū vid oſſ/og eins giöra þeir j Dag/ Þeir kunna huörke nie vilia Spurningarnar þreyta/nema ſo ſie ad. Madur læte þeirra Doctora og pa ualig Decret vera i jafnmyklu gillde og ſialfs Guds Ord. Þar fyrer/ fyrſt ad vær ſeigium nei vid þui/þa brynia þeir ſig eins og Gyding arner mote Chriſto/mz Suerdum og Stöngum mote oſſ/huar af huör og einn ma glögt ſia hui lyk ad þeirra Nattura ſie/ſm̄ er j öllu eins og Herran Chriſtur ſeiger til Gydingaña hia Jo hañem j 8. Cap. Þier erud af Födurnum Fian da/ þui þier ſækiſt epter þui ad Lyſlæta mig. Soddan ſiaum vier a þeim leidu Blodhundū Papiſtum / Eñ vær neydūſt þo til ad lyda þad og vmbera/vær ſem erum eins og Petur/huör nū Suerdid er ecke j Hendur feingid. Eñ Gud mun a ſynum tyma ſtraffa ſoddan Oriett/og hialpa ſynum Chriſtnum nadugliga mote A raſum fra blodgyrugu Tyraña.

Fiörda

Fiorda Predikun/ Huørnen vor Herra Jesus var hafdur fyrer Anam/og Caipham/ og vm þa Laga adferd sem Gydingarner höfdu j hans Sök.

ENN þeir sem høfdu griped Jesum/ þeir leiddu hann til Caiphas Kiennemanna Høfdingia/ huar ed Skriptlærder og Olldungar Lydsins voru saman komner. Enn Petur fylgde hønum epter langt j burt fra/ allt j Forsal Kiennemanna Høfdingians/ og gieck jnn/ sette sig hia Þienørunum/ so ad hann sæe huør ende þar a yrde.

Enn Kiennemanna Høfdingiar og allt Raaded leitudu liuguitna j giegn Jesu/ so ad þeir giætu sellt hann j Daudann/ og fundu eingen. Og þo ad mørg falsvit-

ne geingu fram̄ ad/ þa fundu þeir eing-
en, Enn ad ſýduſtu geingu tueir fals-
vottar

vottar fram/og søgdu/ Þesse hefur sagt eg vil nidur briota Mustere Guds/ og epter þria Daga þad vpp aptur byggia

Kieñemaña Høfdingen stod vpp/og sagde til hans/ Suarar þu ønguu til þessa sem þeir vitna a mote þier. Enn Jesus þagde. Kieñemaña Høfdingen ansade þa og sagde til hans/ Eg sære þig vid lifanda Gud/ad þu seiger oss ef þu ert Christur Sonur Guds. Jesus sagde/ Þu sagder þad/ Þo seige eg ydur/ Hier epter mun þad skie/ ad þier munud sia Mañsins Son sitianda til hægre Handar Guds Kraptar/og komanda j Skyum Himens.

Þa reiff Kieñemaña Hofdingen siin Klæde/z sagde/ Hañ Gudlastade/huad þurfum vær Vitnaña vid? Sia/ þier heyrdud nu sialfer hans Gudlastan/ Huad virdest ydur? Þeir suørudu og søgdu/ Hañ er Dauda sekur. Þa spyttu þeir j hans Asiañu/og børdu hann

 med

med Hnefum/enn adrer gafu Pustra j hans Andlit og ſỏgdu/ Spa þu oſſ Chriſtur/ huør ſa er ſem þig ſlo?

Vtleggingen.

Mdar Kiærleike hefur hingad til heyrt med huỏriu mote vor Herra Christur/ var forradenn af Judas j Grasgardenum/og handtekenn af Gydingonum/Nu fylger þad epter/huỏrnen þeir hỏfdu hann fyrer þann yppasta Prest Caipham og aklỏgudu hn̄/ ſo ad þeir alykta med einu ſamhellde ſinn byrdis ſyn a millum/ad þeir hafe fulla og alla ſỏk til ad fa Pilato hann j Hendur/og klaga Lijf ed af hỏnum:

Þesse Hiſtoria er ecke alleinaſta þar fyrer med ſoddan aſtundan ſaman ſkrifud af Guds ſpialla mỏnonum/ad vær ſkylldum þar af ſiaa og læra vors Herra Christi Heilagt Sakleyse/ Puiad med þui vær vitum ad hn̄ er Guds Son/ gieten af Heilỏgum Anda/og fæddur af einne Mey/ þa kun̄um vær af þui ad alykta og vita ſialfer ad hn̄ var j allan mata flecklaus og aan allrar Syndar. Helldur og eirnen er þeſſe Doms athferd til þeſſ hellſt nytſamlig(fyrſt þ ſkal a ſama hatt ganga Chriſteligre Kirkiu og Euangelio j þeſſum Heime/og þad gieck vorū Herra Christo) ad vær ecke hneyxlunſt a þui/ nær ſem hellſt vær eigū þuilyku ad mæta/Hell

dur

þuí skulum vier renna ætijd vorum hugskots Augum til þessa Epterdæmis/og hugga oss m3 þui og venia oss til Þolinmædinar.

Þuiad ep þ gieck so vorum Herra og Höpðe Guds Syne/ad hañ vard rangligana aklagadur/ og aþ Kieñemaña Höpdingium Skriptloku og höpdingium Lydsins þeingen Pilato i Hendur/og Heidingium til krossfestingar/Þui er þad þa vndur/ þo ad vær mætum þuilijku og so? Þienaren a ecke betre Daga ad haþa helldr eñ Hwsbonden. Og vær eigū ad giedlast vid þa so langt kiemur þyrer oss/ ad vær med sañindū kuñum ad hrosa oss aþ þui og segia/ So gieck þad lijka mijnum Herra Christo Jesu. Þuiad vær kynnum þa ad haþa þa von ad vær og so munum verda hönum lijker j Dyrdeñe. So er nu þesse Historia þyrst skriþud oss til Huggunar/ ad vær skulum vera hughraust er til ad lyda/ og þolennmoder ad vera vnder Krossenum med þui ad vor Herra Christur var sialþur ecke þrij þyrer slijku.

Þar næst er þesse Historia og eirnen nytsamlig mote Verallðariñar almeñeligū Hneyxlunum/ Þuiad þesser sem haþa hier þa vegligu naþnbootar titla/ og kallast Kieñemaña Höþdingar og ölldungar Lydsins/ þa helldur huör Madur þyrer þroma og gudhrædda Mēñ vegna þeirra Embættis og Stiettar sem þeir vooru j/ Eins vill pauen hans. Biskupar Prestar og Munkar vera eñ nu j Dag vegna siþns

Embættis þeir hellſtu Limer Chriſteligrar Kirkiu. En þu ſkallt læra hier ad ſia ecke til Embættesins ſm̃ þr haþa/þuí þu þer þa villt/ Helldur athuga þu þad huórnen þeir hegda og breyta vid Chriſtũ/ huórt Hiarta og Sinne þeir haþa til hans/ Og epter þui ſem þu þa þornemur vont eda gott/ epter þuí ſkalltu j ſoddan cþnum dæma/ þa mun þin̄ Dom̃ ecke ſuikia þig/ Þuiad Embætted er uan alls cþa Heilagt og gott j ſialþu ſier/ en̄ þad ma til bera ad ſa ſie eitt Dreingmenne ſem Embættid heþur.

Þuiad hier ſier þu/ ad Kiennemañ Hoþdingiarner Skriptlærder og ölldungar Lydſins ſem ſtiornudu Folkenu j andligum og verallðligum Sokum/ þeir voru þr enu ſömu ſem ecke gætu lidid vorn Herra Jeſum/ þeir oþſottu hn̄ þeir ſamtoku þad med ſier/ ad þr ſkylldu þang ad til ad vera ad hann yrde Kroſſþeſtur/ hier verdur þu þo ad medkieñia/ ad þeir eru vonder hreckiaþuller ſkalkar.

Lijka ſo er þad hier/ villier þu viſſeligana vita huórt pauen hans Biſkupar og Cardinalar og þeirra lykar eru þromer eda ecke/ ſo lættu ecke þeirra Embætte draga þig a talar/ athuga þu helldur þad/ huórnen þeir hegda og breyta ſier j mote Euangelio og þeim rietta Lærdome/ þa ſkalltu j ſan̄leika þin̄a og þornema ad þeir eru riett Judas Brædur og haþa eins Hiarta og Þel til Guds Heilaga Euangelium

lium so sem Kieñemaña Høpdingiarner høfdu til Christum. Þetta er sa riette Ausxtur/ aþ huørium Menn meiga riettiligana þeckia þa þals Spæmeñ og glepsande Varga/huørsu sim þeir reikſa og ganga j Saudaklædum/og virdast þyrer Mønonum eins so sem þeir være þro mer og meinlauser Meñ.

Nu vilium vær taka oss þyrer Hendur þeñ añ Mala tilbwnad/og sia huørsu þesser Heiløgu Menn høndla oriettelliga suikſamliga met þullkomligu Vnderþerle og Flarædr vid vorn Herra Christum.

Gudspiallamadureñ Johannes skrifar at Gydingarner høfdu vorn Herra Jesum þyrst þyrer Añam/huør ed og so haþ'e vered sa yppi aste prestur Act. 4. Cap. (Eñ ecke a þui ære þa þetta skiede) og var Magur Caiphæ hins ædsta Kieñemans/ sem a þeim tijma var j Jerusalem/ eñ þyrer Caipham var Sonur þessa Añas/Eleazar ad Naþne/og epter Caiphas hans añar Sonur Jonathas ad Naþne Kieñemaña Høfdingiar. Huar aþ vær meigum hægilega merkia ad þesse Añas heþur vered yppar ligur atkuæda Madur og mykels virtur aþ øllum. Og Flockureñ sem kom med Jesum bundeñ og herteken/hañ leidde Jesum þyrst þess vegna til Añam/eþ skie heþde mætt/ ad Gydingarner heþde viliad haþa þar Samkundu og taka þar Rad sijn j hans Hwse/sem var sa ellsti aþ Kieñemøñonum og næst þyrer Hende. Enn

 Añas

Anńas vijſar þeim ſtrax til Caiphas huꝛt ed var a þui ære Höfdinge Kieńemańa/af þui ad Kiennemańa Höfdingiarner og ölldungar Lydſinz voru allareidu komner þar til ſamans

Hier ſkalltu fyrſt athuga/ huad otilheyreliga þeſſer Kieńemańa Höfdingiar höndla vid vorn Herra Chriſtum/af þui ad þeir eru bæde ſækendur Malſins og Domendr. J veralldligum Malefnum þiker þad vera ſtor vanæra ſo ſem þad er og fyrer ſierligar ſaker forboded/ad nöckur ſkule vera vnder eins bæde ſoknare Malſins og Domare. En fyrer þeſſū Heilögum Mönum þa er eingen hlutur Synd/þr hafa Magt til allś/ Huad þa lyſter þa þora þeir ad giöra/og tratz ad nöckur dirfeſt ad ſegia þad ſie oriett/eda ſtraffa þa fyrer þ.

Eins geingur þad til med vort andligt Valld Pauan og hans Biſkupa/ Pauen hefur i mörg Aar(ſeiger Lutherus)læted a ſier heyra og ſynt þad a ſier/eiņs og hn̄ villde nidur ſlaa med viſſum Samtökum þeirre tuıjdrægne ſem i Religione være. So hafa allar klar vered vte hafdar vppa vora ſydu/ a allmörgum Herradögum og med ödru niote/ad Meń mættu hallda eitt alment chriſteligt Concilium og Samfund/a huörium Meń kyńe lioſligana med Heilagre Skript/ mote ad ſtanda öllu Oſam þycke/og ſlaa þui nidur. En af þui ſier Madur augliosligana/ ad Pauen villde giarnan hafa höndlad vid oſſ og þetta Heilaga Euangelium/

um/ eins og Gydingarner höndludu hier vid Christum. Huad hañ er sa aſiar Parturen/og þrætan hefur byriaſt vegna hans ogudligs Lærdoms og falſkrar Guds Pionuſtugiórdar/ huória hañ ſtiktade og kom a gang mote Guds Orde/og eñ nu helldur heñe vid magt og for- ſuarar hana.

Huad ſkal nu ſa ſem ſakadur er giöra til? Skal hañ ſialfur vera Yferdomare/ha dæmer hañ ecke ſialfur ſig ſiekan/og ei lætur hañ ſiñ o- vin Satanaſ eraſt heyraſt/ Pad vill Po Pauen og þeir honum ſamſiña med öllu hafa i þeſſu efne/So agiæter og fromer eru þeir. Jaa/ pad þo meira er/hañ lætur(ſeiger Lutherus) þad opinberliga heyraſt af ſier/ad ſkule nöckurt rad halldaſt hier vm/ þa eigum vier eins og þeir/ ſem Modur fyrer meir hafa vered fordæmder af hönum/ ecke ad heyraſt j nöckurn mata. Enn ſlijkt er eitt oſkickanligt otilheyreligt Efne og ma vel liggia einum þungt.

Enn hier ſtendur ſök og efne til þuiliks/ Verölldeñ kañ ecke ödru vijs ad breyta vid Ch- riſtum/ Par fyrer ſkulum vier taka Polenmæ- de fyrer oſſ og lyda med vorum Herra Chriſto ſoddan Oriett/til tækeligs tyma/ þad vill ecke añad vera. Caiphas hefur ſo ſem eirn Dom- are ſett ſig a Domſtoleñ/hñ klagar ſialfr vpp a vorn Herra Chriſtum/hañ dæmer ſialfur og tradkar Chriſti riettferdugre Sök. Huilijkt er þad fyrſta Oriettlæte j þeſſum Mala tilbun- ade

ade hia þeim Andligu.

Þar næst er þad og stor Ranginde/ad þeir vilia ecke læta sier nægia/nema þeir komest yþer Lyþed aþ vorum Herra Christo/ og kunna þo ecke ad þa þar neina skiælliga Ordsök til/ helldur hialpa þeir sier ad eins med Lygum og þölskum Vitnisburdum/ Allt til þess ad Domaren Caiphas stendur sialþur vpp med sei- nasta/ og kiemur þram med Akiæru vppa Je- sum/ huör þo haþde lijted eda nær eckert vppa sier. Medal añara þalskuitnisburdaña var þet- ta/Ad tueir aþ þeim ganga þram og seigia so. Hañ heþur sagt/Eg giet nidr broted Guds Mu- stere/og bygt þ vpp aptur a þremur Dögũ.

Huörnen þesse Historia skiede/ þad þinnur þu hia Johañem 2. Cap. Þui þa vor Herra Jesus rak vr Jerusalems Mustere a eiñe Pa- skahatijd epter Stijrn sijna/m3 eirne Suipu/þa sem giördu vmskipte a Peningum/og þa sem keyptu og selldu Vxa/Saude/Dwþur/og þ añ- ad þeir höþdu/og þa hañ kastade nidur Pening um þessara Maña/og hratt vm koll Bordum þeirra sem peninga vmskipten giördu/þa sam an söþnudust Gydingar og sögdu/ Þu tekr myk ed ad þier/ Heþur þu Biþalning ad giöra sodd an? Huört Teikn syner þu oss/ ad þu meiger þuilijkt giöra?

Þa suarade Jesus so/ Brioted þetta Mus tere nidur/ og a þeim þridia Deige vil eg vpp reisa þ aptur. Þetta meinte hann eins og þar

stendur

skendur hia Mattheum j. 12. Cap. Vm Teikn Jonas Spamañs/so sem hañ villde seigia/Þier ӧsked eins Teikns og þad skulu þier ha/ þier munud aflyþa mig/eñ a þeim þridia Deige vil eg vpp vekia mig sialfur aptur fra Daudum/ Huör sem ecke vill lata sier anægia þetta Teikn/hönum verdur ecke hialpad. Þetta er Historian sialf.

Eñ þeir vmbreyta rangliga hans Ordū. Hañ seiger/ Briote þier nidur þetta Mustere. Eñ þeir seigia ad hañ hafe sagt/ad hañ villde briota þad nidur/og kieña so hönum þ ad hañ hafe ætt ad mæla a mote Guds Mustere. Og eñ þo Meñ villdu skilia þesse Ord so sem Gydingarner skildu þau / ad eins vm Mustered j Jerusalem/skyllde þa nöckur Madur hafa forbroted Lijfed med ecke stærre Ordum?

Stuttliga ad seigia/ Huör sem vill klaga vppa Christum/ hñ verdur ad vera eiñ ærulaus Lygare/so sem vær og sium a voruñ Papistū. Þad eru openberar Lygar huad sem hellst þeir þuætta a mote Euangelio (seiger Lutherus) þeir forherter/þeir skamast sijn ecke/þeir vana Skriptena/ og liuga vppa oss ad vær hegdum oss med þuilijkre Otukt og Hædungu vid þad haleita Sacramentum/ad vær steypum þui vt j Degge hingad og þangad sem epter verdur j Kaleiknum/og trodum þ Blessada Braud sem fa geingur vnder Fotum.

Þetta er so storkostliga loged/ ad huör

Madur kan dreißa þar a ad þad eru Lygar / Þuilijkt skiedr ecke vid einþallt Braud og Vijn / Mien tyna þad smasmuglig: vpp og þara ærlit ga med þad/Skyllde Madur þa ecke giöra þad hier vid þad sem ecke er alleinasta(so sem vær jatum og medkieñum)Braud og ecke alleinasta Vijn/ so sem Sacramentistar halda/ Helldur sañarligur Christi Lykame og hans Blod/vtgießed þyrer oss a Krossenum og vthellt þyrer vorar Synder?

Eñ vndrastu ecke þetta(seiger Lutherus) þo Papistar haße soddan Lygar med Höndu/ Huör sem samlagar sig Lygonum hann gietur ecke talad Sañleikan. Og huör sem motstendr Sañindonum hann verdur ad hialpa sier med Lygenum/ So vpp byriade þesse Heimur̃ þ/ so sem hier ma siaa i giegn Christo/þessum vpptecknum hætte vill-hñ þrañ hallda vid þa Christnu og þ Heilaga Euangelium/allt til Veralldariñar enda.

Sem þesser Vitnisburder villa ecke stoda og eru onyter i sialþum sier/ so tekur Caiphas til/ sem bæde er nu Domareñ og sa hellste aþ Prestonum/ og spyr Christum ad(so sem Johañes seiger)vm hans Lærisueina/og vm hñs Lærdom/so sem hañ villde seigia/ Huad þyrer Kieñing er þad þu þer med? Nægist þier ecke Moses? Muntu haþa nockud sierligt? Ertu alleina hyggen? Eñ vær aller bernsker? Huörier eru nu þeir sem hallda þyna Kienning ad

vera

vera rietta og Gudliga? Hun mætte vel vera þeiſſ hættar/ad vær villdum og ſo medtaka hana og læta hana vera oſſ þecka. Enn þ eru ecke nema vmhleypings Dreinger ſem eckert vita aþ Lögonum/ſem þu lockar til þijn/Þeir ſem eru þromer og riettſyner oſka ecke ad haþa þynar predikaner.

Til þeſſarar Spurningar ſuarar vor Herra Christur og ſeiger/ Eg heþe med jaþnade kient i Samkundum og Muſterenu/þar ſem aller Gydingar voru ſaman komner/og eg heþ eckert i leyndum talad/ Þui ſpyr þu mig þa þar ad? Spyr þu þa ad þui ſem heyrt haþa huad eg heþ talad/ſiæ/þeir vita þad. Christur vill med þeſſum Ordū kieña/ad hans Lærdom ſkule eingen þorakta nie ſtraþþa/og ſeiger ſig þui ecke haþa þordaſt Lioſed/helldur haþa predikad openberligana/ Þar þyrer ſkule Madur ecke ſtraþ þa ſijnar predikaner/ ſo ſem nöckurs hættar launtal eda myrkurmæle.

Eñ þar ſtendur hia eirn argur Skalkur/ hañ gieþur vorum Herra Christo ſtoran Kiñheſt/þyrer þad ad hañ ſuarar ſo Kieñemanna Höþdingianum/ og brytur ſig ecke meir j mola þyrer hönum: Soddan preſtaþienarar og augna ſkalkar eru a þeſſum Dögum eñ nu/þeir oþnyru Ordhækar Papiſtaſmiadrarar / og adrer þleire aþ ſama Berge brotner/ ſem þiona ad eins þyrer Augonū/þeir ſuiuirda og ſpotta þad Heilaga Euangelium/alleinaſta vppa þad ad

ad þeir kuñe ad ƀa hia Pauanum í Róm hans Biſkupum Cardinalū Þingan og Forſtyr. Þet ta ſkulum vær lyda/ Chriſtur leid þad og ſo. Eñ þo ſkulum vær ecke þeigia vid þui/eda la-ra ſoddan adkaſt oſtraƀƀad hlaupa vm ſteck/og tala þar ecke par vm. Þuiad Chriſtur atelur hardliga þañ Pienara/ og ſeiger ad hañ haƀe ſleiged ſig rangliga/ Enn hañ lætur þad þar med ſtanda.

So haƀa Chriſti Ovíner eñ nu eckert/ a huóriu þeir kuñe ad ƀeſta ſig/Þar ƀyrer þa tek ur Caiphas Kieñemaña Hóƀdingen Mæled ad ſier/og ſetur Merg Maīſins ƀram/ Eg(ſeiger hañ)ſære þig vid liƀanda Gud/ad þu ſeiger oſſ huórt þu ert Chriſtur Guds Son. Med þeſſu vill Danumaduren Caiphas giöra enda a Mæ lenu/og rietteligana binda Jeſum og veida mz ſynum Ordum.

Hier ſkalltu ƀyrſt athuga þetta/ad ecke er Caiphæ Meining ſu/ad hann eda hiner adrer vilie trua a Jeſum/ þo ad hañ medkieñe ſig ad vera Chriſtum. Langt er ƀra þui. Helldur vil ia þeir locka þeſſa Medkieñing vt aƀ hónum/ og læta ſydan ſier þikia/ad þeir haƀe nog ƀyr er ſig ad bera/og nogu vel vm ſyna Sót bued. Þetta ſkil: Chriſtur vel/Eñ vill þo ecke þeig-ia yƀer Sañleikanū/ þu ſeiger þad(ſeiger hñ) Þad er lyka ſo ſem þu ſeiger/Eg er Chriſtur/ Og þad þo meira/ad þar er ecke langt til/ ad þier ſkulud ſiæ Mañſins Son ſitia til hægre

Handar

Handar Kraptarins/þad er/ Eg skal ecke þur þa leingur ad lijda/helldur vera i þessu Hollde og Blode eirn eilijþur almattugur Gud/og rijk ia yþer øllum Hlutum/þangad til ad eg a ÿsta Deige kiem aptur i Skyonum til ad dæma Lijþ endur og Dauda.

Nu vel/ Þar heþur Kieñemaña Høþdingt en þa dyrdarligu merkeligu Guds Sonar Med kieñing/huad hañ skule hallda og trua vm þeñ añ Mañ/huørn hañ sialþur og adrer haþa latt ed þanga / og asett sier ad aþlijþa. Enn huørnen þer hñ(med þessa Medkieñing? Hañ sund urreiþ(seiger Mattheus)sijn Klæde/ og sagde/ Hañ heþur lastad Gud/Huad þurþum vær þramar Vitnaña vid? Sieed/Þier haþed nu heyrt hans Gudlastan/Huad synest ydur?

Þetta er nu su þyrsta Laga Atþerd þyrer þui andliga Valldinu/huar med þeir giørа Christum ad Villumañe og Gudlastara. Þar med lata þesser andligu Kieñeþedur sier nægia. En Malalykkanen stendur hellst þramueigis a þui/ad þeir meige klaga hañ þyrer Pilato þyrer verallдligar Saker/og koma hønum so med øllu aþ Døgum.

Þess a millum/ medan þeir radslaga nu þar vm/huør vid añan/þa hlaut sa meinlause Jesus ad pijnast og plagast aþ þra Þienørum þeir hrækia i hans Blessada Andlit/ þeir slæ hañ med Hneþum/ þeir veita hønum og syna alls kyns Plagu Hæd og Spott / Þui þr hiur

ydu ad þeir mættu giöra þad riettelígana/ þyr⸗
rſt hañ var openber orden ad Villu og Gudlöſt
unum. Þuiad vær þui ad hañ ſagde ſig ad vera
Chriſtum/ þad vekur Spotted og Hædnena vpp
þyrer þeim/ Añar geingur þraman ad hönum
og ſlær hañ ſo/ añar a bak til. Ertu Chriſtur
(ſeigia þeir) ſo ſpa oſſ/ huör ad þig ſlo. Enn
gaumgiækum nu vel/ huört þad geingur ecke eñ
a þeſſum Deige hart nær ſo til med Guds Hei⸗
laga Ord? Papiſtar ſpyria oſſ ad (ſeiger Luth⸗
erus) og vilia komeſt ad vorum Lærdome/ enn
þegar vær einþalldligana og med allre tökſemd
jatum þyrer þeim vorn Lærdom/ ſo ſem þad
ſkiede i Ausborg Añō 1 5 30. og annar ſtadar
xydar a Herra dögum/ þa hropa þeir vpp aþ
öllum mætte/ Villumeñ/ Villumeñ. Og eingen
aþ þeim ſkamaſt ſyn/ huörſu ſtora Vanvirding
Sman Spott og Skada huör og eirn getur gi⸗
ört og lagt þeim Chriſtnu til. Eya (ſeigia þr)
Eru þier þeir Evangeliſku? Er þad ydart E⸗
vangelium? Bydeð vid/ vier vilium gledia yd⸗
ur med nöckru þyrer ydart Evangelium/ ꝛc.
So haþa þeir bæde i einum ſtad og ödrū geing
ed þyrer Gledeñe/ vid þa þromu chriſtnu/ j Þyſk⸗
alande og Spania/ Vallande/ j Frankaryke/ j
Einglande/ ad Gude ma ganga ꝥ til Hiarta.

Þar þyrer þa ſkulum vær og med gaum⸗
giæþne athuga þeſſa Laga Atþerd/ og Doms
höndlan þeirra Andligu. Eþ þutlykt kañ yþer
oſſ ad koma/ Ad vær þa kyñum ad reña vorū

Hiartans Augum til vors Herra Christum/og læra Þolenmæde af hönum/og hallda oss fast vid þa Von/ ad ef vær verdum ad lijda fyrer hans Ords saker med hönum/ þa munum vær og lifa og verda dyrdarliger med hönum/Þess vñe oss Gud öllum/Amen.

Fimta Predikun / Huørnen ad Petur med Eide afneitar vorum Herra Christo þrysuar/j Caiphas Hwse.

ENN Petur sat wt j Forsalnum/Og Ambatt ein gieck ad hønum og sagde/Og þu varst med þessum Jesu af Galilea. Eñ hañ neitade fyrer øllum og sagde/ Eg veit eige huad þu seiger. Eñ sem hañ gieck vt ad Dyrønum/ leit hañ ein øñur Ambatt og hun sagde til

þeirra ſem þar voru/ Þeſſe var og med Jeſu af Nazareth. Og j añad ſiñ neit⸗ade hañ med Eide/og ſagde/ Ecke þe⸗cke eg þañ Mañ. Og jñan ſkams gei⸗ngu þeir ad ſem þar ſtodu/ og ſøgdu til Petrũ/ Ad ſøñu ertu eirn af þeim/þui ad þitt Mal openberar þig. Þa tok hñ til ad formæla ſier og ſuería/ad eige þe⸗cke hañ þañ Mañ/ og jafn ſnart gool Hanen. Og þa minteſt Petur Orda Jeſu/er hañ hafde ſagt til hans/ Aad⸗ur eñ Hanen galar tuiſuar/muntu neita mier þryſuar. Og hañ gieck vt/og gri⸗et beiſklega.

Vtleggingen.

Hetta er ein nytſamlig Hiſtoria/og veg⸗na þeſſ þa hafa aller ſiorer Gudſpialla meñerner hana ſkrifad. Eñ med tueñu mote er hun helliſt nytſamlig/ Fyrſt til þeſſ/ad vær lærum hier af ad vera lijtelaater/ og treyſta ecke vppa vorn Maatt eda Styrk/ Fyrſt ad Petur af ſo litlu Efne þær ſo ſtort Fall/ huör þo litlu ædur vogade Lijfe ſijnu vt fyrer vorn Herra Chriſtum.

Þar

Par næst til þess/ad vær lærum/ huórnenn ad vær skulū hegda oss/og bwa oss vnder Nad Guds/þa vær erum fallner i Syndena/Puiad vær fꝛnum hier a Petro eitt merkeligt Epter-dæme til eirnrar chrıstelıgrar Jdranar/ huad hun riettelıga sie/og m3 huóriu mote vær skul um verda frij og frialser fra Syndēne. Eñ fyr-rst vilium vier setia Historiuna fram/huórnenn þad hefur til geinged.

Pa Christur var nu Hondum tekenn i Grasgardenum/og hafdur fyrst fyrer Anam Caipħæ Mag/og sydan fra Añam/ og til Kiēnemaña Hófdingians Caiphā/þa skrifar Johañes/huórnen hañ sialfur hafe fylgt a epter/ og geinged jñ i Caiphas Sal(þui hañ var þar al-kuñugur)og komed Petre vnder eins jnn med sier/huar hañ og sette sig med ódrum Pienórum i Salnum vid Elldenn/og vermde sig. Pa spurde ein Ambaatt hañ ad/huórt ad hañ være ecke Læresueinn þess bundna Mans Jesu. Eñ hñ sagde þuert nei fyrer þad/og þa gool Hañ eñ i fyrsta siñ.

Epter þ/skrifar Mattheus og Marcus/ ad Petur hafe geinged fra Elldenum vt ad Dyronum i forgárdeñ/enn þar hafe hañ hent eñ hid sama/ad strax su óñur Ambaatt lett hñ sagde hun til þeirra sem stodu j kring vm Petur/ Petta er eirn af Læresueinum þess ens fangna Jesu. Lucas seiger/ad þad hafe verid Kallmans Persona sem þesse Ord talade

vm Petur. Og þad er lykligt þa Ambattenn tok til ad tala vm Petur/ad þa nune og hiner adrer hafa ſagt huad þeim hefur þott lykligt/og ſtyrkt Ambattarennar Ord) þa neitade Petur þui i annad ſinn.

I þridia ſinn/og vm eirn tyma liden þar epter (ſo ſem Lucas ſeiger) kiemur fram ad einn af Kiennemanna Höfdingians Þienerum/frænde þeſſ ſem Petr hafde (ſem Johannes ſkrifar) högg vid Eyrad af i Graſgardenum/ Hann talar Petre til med ſnudugre Ordum enn hiner adrer/ og ſeiger med fullum Ordum/ad hann hafe ſied hann i Graſgardenum med Jeſu. Þuilykt vill Petur ecke læta a ſig ganga/þui hann er hræddur vm ad hann mune miſſa Hꝍdina fyrer þad/ Þar fyrer tekur hann til ad formæla ſier/og ſueria ſig ſeigande/ Eg þecke ecke þann Mann vm huörn þier taled. Og ſtrax epter þeſſa Afneitan þa gool Hanen/Og vor Herra Chriſtr leit vid Petre/ og hnitmidade vppa hans Hiarta ſo ad Petur kannaſt ſtrax vid huad hann hafe giört/ hleypur þar fyrer i burt wr Caiphæ Sal/ og grætur beiſklega. Þetta er hid ſtuttligaſta ſagt/huörnen öll þeſſe Hiſtoria hefr til bored/ ſo ſem aller fiorer Gudſpiallamennerner hafa hana vpp ſkrifad.

Hier ſkulum vær nu fyrſt læra þad/ad kannaſt vid Veykleika vorn/af Dæme þeſſa froma Petri/ſo ad vær huörke treyſtum miög faſt vpp a adra nie helldur vppa ſialfa oſſ/ Þuiad vor

Hiörtu eru so med öllu veyk og ostödug/ad þau taka umskipte med huörium tijma/ so sem vor Herra Christur seiger hia Johañe i 11. Cap. Þui huor villde nöckurn tijma haþa huxad þ/ ad þuilijkur Veykleyke og Ostödugleike munde med Petro þiñast.

Þegar vor Herra Christur varade hñ vid Luc. 22. Cap. Og sagde ad Sathan heþde girnst hañ/og viliad sikta hñ sem Hueite/huad obilanligan Mood haþde þa Petur? Huad hug hraustur og diarþur var hañ þa? Herra(seigi er hañ)eg vil ganga med þier i Fiötur og Dauda. Og þa vor Herra Christur amiñer hañ þramueigis/ad hañ skule ecke treysta uppa sialþ an sig/þui þyrr eñ Hanen gale tuisuar siñum/ þa mune hañ haþa neitad hönum þrysuar/þa syneist so a sem Petur hallde þad þyrer hiegoma Rrde/ Hañ þeinker ad þad sie omöguligt/ hañ kuedst skule hallda og standa med hönum/ skule hañ þar oþan a missa Lijþed. Og i sañleik ad seigia/ Hañ asyner þad og med Verkönum/þuiad þegar ad aþ dro gamaned/ og Gydingar handtoku Christum i Grasgardenum/þa var Petur sa þyrste sem rykte sijnu Suerde/og hio i hopen til þeirra/og aktade þad ad önguu þo ad Ovinerner være miög marger og vel ut þwner/eñ þeir ecke nema tueir sem Vertur hößu aþ Læresueinum Christi.

Huör villde nu trua þui/ad so hughraustr Madur sem so truliga helldur med sijnum Her-

ra/skule so omanliga afneita hönū med Eide? Hier vill eingen giöra Petre nie ödrū Lærefuein um hid minsta til miska/ Vor Herra Christur hafde komed þeim vndan þuilyku/ þa hañ sagde j Grasgardenum/ Lated þessa j burt ganga. Og hellst hier j Caiphas Sal og Hwse/ þa er önguum til sinis ad giöra þeim nockurt forfang. Strax sem þesse Ambætt vid Dyrnar stendz/ofor huxud (kañ skie) og af medaum kan nöckre sagde til Peturs/ Hefur þu ecke vered med Jesu af Nazareth? Þa hiadnade nidur öll hans Dirfska og Hreyste/og ottast ad ef hañ seiger ja vid þui/þa mune þad ganga hönum eins og þad geingur hans Herra og Lauarde/ kar fyrer seiger hann nei vid þui. Og þa Pienarañer tala til hans i annad og þridia siñ hier vm/þa tekur hañ til ad formæla sier. Gud giefe mier þar epter Luckt og Velferd (seiger hañ) sem eg ecke þeckte þañ Mañ/ eda hafe nöckurn tyma sied hañ.

Þetta Epterdæme skalltu vel rotfesta j þynu Hiarta/so ad þu kuñer ad læra ad þeckia sialfan þig og adra riettelliga/og vakta þig fra þuilyku Ofrauste. Þui ad kuñe soddan ad koma vppa fyrer Petre/sem fram yfer alla adra Lærefueinana hafde Hiartagiæsku sierliga til vors Herra Christum/ Ja/var so vplystur m3 Guds Nad og Anda/ad Christur sialfur seig er til hans/ Sæll ertu Simon/ Holld og Blod hafa þier þad ecke opinberad/helldur minn Fader

ẽr sem á Himnum er/og giefur hönum þar m̃z Mafn/og kallar hañ helluftein. Huörnen m̃ þad þa vilía falla fyrer oss aumum Mañeskþ ium/vier sem höfum myklu miñe Gafur af Gu de þeiged/ og erum þar ad auk i öllum Hlutũ veykare af oss/ og meir hneigdare til vonds?

Vakta þu þig þar fyrer þu Madur/trey stu ecke ofmiög vppa þig/þeinktu ecke (þad er nu yfer staded)hier er eingen meire vode fyrer Höndum z ct. Þuiad þitt Holld er fordiarfþ ad og vanmættugt/þar med helldur og Diöfþ ulleñ ecke kyrru fyrer,/ hañ sæker ad a allar sijþ dur af fremsta mætte sijnum/ so ad hann giete fellt oss i Syndena. Þar fyrer er þad ecke ve þ rt/þo eirn og sierhuör villde vera vgglaus vm sig/ Helldr er þad radligra/ad þu/huör þu ert/ ottest Gud/forlæter þig alleinasta vppa hans Rad/og siert var vm þig a allar sijdr.

Og so sem ad Christur ædur fyrre ahuat þ te þa Petrum Jacobum og Johañem a þad i Grasgardenum/og sagde/ Vaked og bidied/ so ad þier falled ecke j Freistnē/so skalltu og giö þ ra/ Vertu vakande/sofþu ecke/vert ecke vgglaus vm þig/ eins og eingen vode sie fyrer Höndũ/ Helldur huxa so med þier/ Miñ hellste og ve þ ste Ouínur er mier næstur/eg ber hañ med mier j Barme mijnum/ so ef ad Gud hialpade mier ecke med sijnum Heilaga. Anda/þa være eg þar en Madur med öllu. Eg kann ecke sialfur ad styra mier/eda Vernd mier ad veita eirn mine

fta tijma/ þar þyrer vil eg bidia Gud vm sinn Heilaga Anda/ad hañ med hans Hialp og Hia stod stiorne mier/vijse mier a þañ rierta Veig eñ/og añad huört varducite mig þra Freistneñe ellegar nærdarsamliga hialpe mier/og læte mig ecke þyrerþarast. Petta er þad hid þyrsta sem þram þyrer oss verdur sett i þessare Historiu og huad vier eigum hier ad læra.

Par næst er og eirnen þesse Historia miög nytsamlig til ad hugga oss med heñe/i þui/ ad Auöxtur og Gagn Pijnuñar vors Herra Chri isti lætur sig hier strax i liose/og þyrer oss kiem ur ecke alleinasta eitt sierligt Epterdæme aþ Pe tro vm Guds Nad og Myskunseme/ helldur og so lærum vier hier aþ/ad nær so langt er koi med þyrer oss sialþum/ ad vær höþum þorsied oss og syndgad/huörnen vier þa skulum hegda oss og leita Nadar aptur. Petta Peturs Fall er miög hryggeligt og þungbært/og þad geing ur hönum so til Hiarta/ad hañ þess vegna gie tur ecke leingur vered hia Möñonu/ vykur sier þui aþsijdis og grætur beiskliga.

Og þar sier Madur/ad vor Herra Christi ur sagde hönum ecke ad eins þetta sitt Fall þy rer/ helldur og lyka tekur hañ til nada epter a/og vill ecke læta hañ þa gölld þyrer þuilyka Synd. Puiad a Paskadagen/þyrr eñ vor liuþe Lausnare Christus oþenberade sig nöckrum/ þa bijþolar Eingellen(sem sat hia Gröþeñe) Kuiñ oñum/ad þær skyllte kuñgiöra þetta hans La
resueinñ

kefueinum/ og helist Petre/ ad Christur være vpprisen. Og vor Herra Christur sialfur/strax þa hann hafde opinberad sig fyrer Mariu Magdalenu og þeim ödrum Kuinnum/ þa opinberar hann sig fyrer Petre og huggar hann.

Allt þetta eitt med ödru er oss til huggunar skied/ i þennan mato/ Ad kunne so skie/ þo ad vær föllum i Syndena og forsiaum oss/ þa samt skulum vær ecke lata Truna/ Um Guds oumrædeliga Nad og Myskun/ vtslokna wr vorum Hiörtum/ helldur öruggier standa a þui/ Ad eins og vor Herra Christur var til sinnis vid Petur/ so er hann og visseliga dauduur fyrer vorar Synder/ so ad hans Pijna skal og eirnen koma oss til hialpar og huggunar/ enn þo ad vær steium anner armer Syndarar. Þuiad skyllde Syndugier ecke verda hluttakendur Pijnu Herrans Christi/ þa hefdu hans Lærefueinar/ og sierdeilis Petur orded þeir fyrstu sem hann hefde reked fra sier/ og alldreige lated þa ödlast Nad aptur/ fyrst ad þeir bæde flludu fra hönum/ og med Eide afneitudu hönum so omannliganal. Enn sa naduge Gud giörer þad ecke/ Þeir eru eirnnu hans elskuliger Lærefueinar/ þo ad þeir hafe jlla vid hann breytt. Þetta skalltu (huör þu ert) vel athuga/ og hugga þitt sorgfullt Hiarta med þessu/ þuiad sa Myskunsame Gud vill eirnen giöra þad sama vid þig enn nu i Dag ef þig vantar ecke Truna.

Jæ seiger þu/ Hußrnen gieck þad þa til

med þeim auma Judas? Þar ma Madr aug liosligana sia/ ad öll Nad var vt af giörd. Andsuar/ Þo ad vær faum ad heyra framuegis vm þad/ þa samt giörest hier þörf a þui/ad einum og sierhuörium sie rietteligana vnderuisad/huad Petre hafe i sinne Sök hialpad/og huad hans Mælefne hafe stutt/og huad hindrad hafe Judam/og leitt hn̄ i öruilnan/so ad vær kyn̄um af þessu ad læra ad þeckia oss rietteliga og vakta oss fyrer þui sem Judase vard niestur skade ad.

Og fyrst er þad gagnligt/ ad vær giörum mismun millū Peturs og Judasar vegna beggia þeirra Synda/ Þuiad þo ad bader saman giöre þeir mote Guds Vilia/og bader leide þeir yfer sig eilijfa Fordæmning/þa samt er Judasar Synd stærre en̄ Peturs. Judas geingur mz lostugu og tilsettu Rade ad drygia syna Synd og þo ad vor Herra og Lausnare Christur være han̄ þar vid opt og æstudliga/ þa samt sem̄ ædur elskar han̄ Syndena meir en̄ Guds Sonar viduörun. En̄ Petur hefur ecke þen̄an asetning/ Han̄ hrasar oforuarande af galeyse/so þo ad han̄ afneite Herranum Christo/þa er þ ecke af tilsettum asetninge og Vondsku/ helldr af nöckru tilfelle Vanmætt og Breyskleika/ Þuiad hefde han̄ ottast ad þuilijkt munde meiga vppa koma/þa hefde han̄ traudliga geinged jn̄ i Caiphas Hus.

Þen̄an Syndan̄a mismun skal Madur vel

athuga/ ad eñ þo bæde Petur og Judas synd-
ge/og þelle Guds Dom yþer sig/ þa er þo Ju-
dasar Synd stærre eñ Peturs/ So sem og vor
Herra Christur giörer þramuegis mismun mill
um Pilatus og Gydingaña/hia Johañem 19.
Þar hañ seiger/ Sa mig oþurselldt hier i Hend
dur/ sa heþur stærre Synd eñ þu. Þar þyrer
þa heþur Judas meire Croa Angist og stærre
Pijnu i siñe Samuisku eñ Petur/Þui su Byrde
sem hönum a Herdum liggur/hun er þyngre og
þiaer hañ myklu meir/þo ad Petur med sinne
Synd heþde so vel þorþiënad eilyþan Dauda
sem Judas.

So talar og Postulen Pælus vid sialþann
sig/ad hañ haþe oþsokt Christum/ og þa sem
trudu a hañ/eñ haþe þo giört þad aþ Fáuisku
siñe/ J huörium Ordum hañ vykur a þennañ
Syndaña mismun/med þessum hætte/ Ad þo
ad hans Oþsokn haþe vered þordæmelig og
daudligSynd/ þa samt var hun ecke jöþn vid
þa Oþsokn sem Kieñemaña Höþdingiarner og
Phariscarner veittu Christo og hans Limum.
Þesse Mismunur er hærla gagnligur/ad Meñ
vite og athuge hañ vel/og vakte sig þra þuilyk
re smænarligre og asetningsþullre Synd/ so
sem þyrer eirne Byrde siñ so er þung og obære
lig/ad ovyst er huört vær nöckurn tyma mumñ
bera Lyþed wr eda ecke.

Nu samt sem ædur/þo ad soddan mismuñ-
ur sie Syndaña/ ad öñur sie miñe öñur stærre/

og þo ad ſu þyngre Synden pyne og plage Samuiſkuna meir/enn hin oñur/þa ſtendur þo Guds Ord og Fyrerheit ſo þar ym/ ad eingen Madur ſkule óruænta ſier Nædareñar aþ Gude/þyrer vorn Herra Christum hans eingieten Son. Hier ſkilur nu med þeim Judas og Petre i ſoddan eþne. Stærre Synda Byrde liggur a Herdum Judas eñ Peturs/ ſo ſem og ſagt er/þar þyrer þellur hañ j óruilnan/ og huxar/ ad til ſiñar Syndar ſie huörke Rad nie Hialp ad eilyþu/So ad þesse auma Mañſkiepna geingur aþſydis vegna ſtorrar Hiartaſorgar/og heinger ſialþan ſig. Huar þyrer? Þui hañ haþde ædur med galeyſe heyrt/og þar oþan a þorakt ad Guds Ord/ og j önguo betrad ſig aþ þui/ Þar þyrer/þegar hañ þurþte nu Huggñar vid/ eñ haþde þo ecke Guds Ord/þa var þad omögulegt ad hönum yrde vid hialpad.

Nu grætur Petur og eirnen beiſkliga/hañ er angurþullur og ſorgbiten vegna ſiñar Syndar/eñ hañ heþur med meire Alwd heyrt/og betur huxad epter Guds Orde/ Þar þyrer nu ad Neyden er komen hönum ad Höndum/ þa tekur hañ til Gudz Ords/og helldur ſier vid þad/ huggar ſig med þui/ og truer þullkomliga/ ad Gud mune vilia vera hönum nadugur. Þetta eina er ſu rietta Hialp j ſoddan Motgange og Neyd/Eñ þuilyka Atþerd vantadi þañ auma Mañ Judas. Og ad þetta haþe ſo til geinged med Petre/og ad hñ haþe hallded ſig vid Gudz

Ord og Myskunseme/ þad vottar vor Herra Christur hia Lucam 22. Cap. Þar hañ seig-er/Eg bad þyrer þier/ad þyn Trua skyllde ecke bila; Þegar hañ afneitar Herranum Christo med eide/ þa siest ecke neirn Truarneiste j hans Hiarta / Enn þa Samuiskan vaknar sydan/og giörer hañ forgbiten/ þa auglyst Truen aptur/og þetta Ord Christi vardueiter hañ so/ad hañ þellur ecke i neina öruænting/so sem sa aume Judas.

Þar þyrer skalltu læra hier(huör þu ert) huad ad eiñ riett Idran sie. Petur grætur beisk liga/ Soddan er vphafed til Idranareñar/ad Hiartad sialþt kañast rietteliga vid Syndena/ angrast og jdrast af Hiarta/so ad Madr hefr öngua giedþeckne nie Elsku leingur til ad synd gast nie ad liggia i Syndeñe/ Helldur af Hiarta afakar sig þyrer þad/ad hañ hefur ecke hegdad sier epter Guds Vilia.

Eñ soddan kuñum vær ecke ad giöra af sialþum oss til/ Vor Herra Jesus verdur ad lijta til vor/lyka sem hann leit hier til Peturs/ Þui vorre Natturu er so hattad/ad vær elskum Syndena/og liggium og lyfum vgglauser huad epter añad j Syndenne/so sem vær siaum hier og meigum merkia a Petro/ ad þa hann hafde einu siñe afneitad Christo/ þa þer hann samt leingra og leingra afþramm /og hañ angrar þad ecke einu siñe.

Eñ þa Haneñ galar/ og vor Herra Chri-

fiur lijkur til Peturs/ Sia/ þa ed byrsta geingr hönum þad til Hiarta/ so ad hann hurar vm huad han hafe giört. Nu kan Synden/ bæde af sinne eigen Art/ og so af vorre Natturu/ ecke añad/ en ad hun skielfer/ oguar/ hræder/ hotar med Guds Reide/ og fyller Hiartad vpp med Angist Sorg og Trega/ so sem sia ma a þessu badum Mönum/ a Judas lyka so vel/ sem a Petre. Pa Judas kañast vid syna Synd/ þa fær hañ þann Ecka og Trega i sitt Hiarta/ ad hañ veit alldrei huad hañ skal taka til brags. Petur verdur og eirnen so sorgfullur/ ad hañ vykur sier afsydis fra Mönonum/ og kañ alldrei nogliga ad grata/ So wr matta fram plagar hans Synd hañ.

J þess hattar Angist Neyd og Hiartasorg er þetta hid besta Rad/ ad þu fyrst audmyker þig fyrer Gude/ og niedkieñer af Hiarta þyna Synd/ seigande/ A vwy min Gud/ eg er vissilega eirn aumur syndugur Madur/ og kañ ecke annad eñ ad syndga ef þu tekur þyna Nad fra mier.

Þar næst er þad radligást/ ad þu halldez þig vid Guds Ord og hans Fyrerheit/ og seiger/ Eñ þu Drotten/ vertu mier nadugur vegna þyns Sonar Jesu Christi. Pegar ad Hiartad huggar sig so med Guds Orde og vonar vissueligana/ ad Gud vilie vera nadugr og mysk unsamur fyrer saker syns Sonar/ þa verdur öll Hrygd ad vykia wr Mañsins Samuisku og full

komen

komen Huggun j staden ad koma. Þetta er nu su rietta og sannarliga Jdran/ad audmykia sig vegna Syndanna/og hugga sig j vorum Herra Christo og hans Pijnu.

J soddan mæta huggade Petur sig ocþad/ med þui Orde er vor Herra Christur talade til hans yþer Maaltijd Luc. 22. Cap. Seigiande/ Diöþullen heþur beidst þijn/enn eg bad þyrer þier/ad þijn Trua skyllde ecke þrotna ꝛc. Þui þo ad Hiartad Peturs være þullt med Angur og Ordoa/ Þa samt öruænter hann sier ecke Naadar med öllu/ eins og Judas. Enn þesse hans Huggun var med þyrsta næsta lytel/og so sem eitt lyted Mustardskorn/ Þo med þui ad Grunduöllurenn/a huörium þetta litla Korned stod/hann var Guds Ord og Fyrerheit/ þa þor þ i vöxt huad aþ huöriu/og var orded so stort a Paskadagen/þa hann sa Christum aptur/ ad öll Sorg var vte/og ein hiartanz Audmykt var alleinasta epter j hans Hiarta/ So ad hann mzkiennde sinn Veykleika/og gaþ sier alleina skulld so sem einum aumum Syndara. Ad auk þessarar Audmyktar og Medkienningar/gat Synden ecke meir verkad j hans Hiarta/Þuiad þad Traust og su Tru sem hann þieck aptur/ kiæþde nidur og slöckte sem þelle Dögg allann þann Elld sem ædur þyrr meir villde med öllu vpp brenna hans Hiarta. Þar þyrer/med þui vær ecke kunnum ad liþa ann þreistinga/ þa ættum vier med þ allra þyrsta ad hegda oss þar epter/og heyra

 hellst

heilst Guds Ord med astundan og gaumgiæfne/ joka oss þar wt i/og athuga þau vel/ad vier kynum a þreistingar Tijmanum hugga oss mz þeim/so sem Petur giörer hier.

So stendr nu hier þyrer oss til Lærdoms og Huggunar þetta Peturs Epterdæme/aþ hu örium ad vier skulum læra þetta tuent/ Fyrst ad vera ecke vgglauser vm oss/ helldur hallda oss i Guds Otta/ epter þui/ þad kan so snart henda/ad þeir Fromu Heilögu falle og eirnenn hryggeliga. Þar næst/ad eþ vær þöllum og syn dgum/ ad vær (so sem ædur) hölldum oss fest vid Guds Ord/huggum oss med þui/ og þöllū ecke j örvænting nie örvilnan/ eins og Judas. Þuiad so sem ad Gud vill þad ecke j nöckurn mata/ad nöckur skule stæra sig aþ sijnum Gaþ um/ þui vær eigum aller Gud ad ottast/vaka og bidia/so vill hañ og ecke helldur ad nöckur skule örvænta sier Madarinar Syndana vegna. Og til þess ad varna vid þessu Orade og Fordæmingu/þa vard Guds Sonur Madur/ og deyde a Krossenum. Þar þyrer þa kallast þad so/ ad eþ villtu vera riettchristen/ so ottastu Gud/þorlattu þig vppa hañs Nad og Ord/og munttu þa þiña Traust Vernd og Hialp bæde j þessum Heime og so oñars Heims. Þad vnne oss öllum vor kiære Fader j Himnenum/ þyrer siñ Heilaga Anda/ og þyrer saker vors kiæra Herra og Frelsara Jesu Christi/Amen.

Siötta

Siótta Predikun/ Huørneñ ad Christur verdur ofurselldur Pilato/ Og huørnen Judas heingde sig sialfur/ Og Kieñemaña Höfdingiar kaupa eirn Akur til Greptrunar fyrer Vegfarendur.

Matthei 27. Capitula.

ENN ad Morne geingu aller Kieñemaña Høfdingiar og Ølldungar Lydsins saman j Rad mote Jesu/ so ad þeir giæie hañ Lijflated/ og þeir bundu hañ og leiddu j burtu/og ofurselldu hañ Pontuerskū Pilato Lands Domara.

Þa er Judas sa er hñ hafde forrad ed sa pad/ad hañ var til Dauda dæmdur/jdradest hañ þess/og færde aptur Kieñemaña Høfdingium/ og Ølldungum Lydsins þa þriatijge Silfurpeninga/ og

sagde / Misgiört hefe eg / ad eg sueik saklaust Blod. Eñ þeir søgdu/ Nuad kiemz

kiemur þad vid oss? Sia þu þar fyrer. Og hñ snarade þeim Silþurpeningum j Mustered/ for þadan/ gieck j burt/ og heingde sialfan sig j Snoru.

Enn Kieñemaña Hofdingiar toku Silfurpeningana og sogdu/ Eige hæf er ad vier lætum þa j Guds Kistuna/ þuiad þad er Blods verd. Og ad samteknu rade/ keyptu þeir medur þeim/ eitt Leirsmids Akur/ Vegfarendum til Greptrunar/ Fyrer þad er sa Akur kalladr Blods Akur/ allt til þessa Dags. Þa er vpfyllt huad sagt er fyrer Jeremiam Spamañ/ seigande/ Og þeir toku þa þriatijge Silfurpeninga/ er hiñ Sellde var bitaladur/ huorn þr keyptu af Sonum Jsraels/ og hafa giefed þa fyrer Leirsmids Akur/ epter þui sem Drotteñ hafde mier boded.

Vtleggingen.

Nu. Elsku-

Lſkuliger viner/ þier heyrdud huörnen ad vor Herra Chriſtur var fyrſt haþdur fyrer þad andliga Dallded/ og huörnen hañ tapade ſynum Mal eknum þar/aþ þui ad þeir ſömu ſem voru ſakendur Malſins/ þeir voru og lyka Domendur i ſiñe eigen Sök. Nu fylger framveigis/ huörnen hañ var hoþdur fyrer Pilatū og huad þar bar vid. Enn fyrr enn vær tök um þar til/ viliū vier fyrſt ſeigia fra/huada Sök og Efne ſie til þeſſ/ad þeir helliſtu j Rad enu Andliger og Veralldliger j Jeruſalem/eru ſo wr öllu hoope vpaſter i giegn vorum Herra Chriſto/ad þeir hlaupa aller ſaman vm Notte ena/og vilia med vpdicktudum opinberum Lyg um taka Lijfed aþ Jeſu?

Vor Herra Chriſtur ſtraþfade og avijtade hardliga bæde þeirra Lifnad og Lærdom/kall ade þa Hörunar ſlegte/eitt Nödru kyn/ecke Gu ds Börn/ ſo ſem þeir hroſudu ſiér til/ helldur Diöfulſins Börn. Og litlu einu fyrre ædur eñ hañ var fangadur/þa hropade hann j ætta veiſur vei / vei yþer þeim. Matth. 23. Cap. aþ þui vptendrudust þeir til kuligtrar Heipt ar og Auþundar mote hönum.

Strax pa Kieſkmada Höþdingen hoþde he yrt þad Ord aþ vorum Herra Jeſu ad hñ ſagde/ Hier epter ſkulu þier ſia Mannſins Son ſitiandi til Kraptarins hægre Handar og koma i Skyonum/þa reiþ hañ i ſundur ſyn Klæ de og

de og sagde/ Hañ Gudlastade/ Huad þurfum vær leingur Vitnaña vid! Þier hafed nu sialf er heyrt hans Gudlastan/ Huad virdest ydur? Þa sögdu aller sem voru i Radenu/ Hann er Dauda sekur/ Og toku sijdan til strax i vestan mæta ad höndla vid þañ froma Herra Jesum sem þeir kuñu. Þar var ecke eirn Madur medal allra þeirra/sem hlynte eda studde ad hñs Ma le/þeir voru aller saman a mote hönũ.

Eñ þo sem ædur/þa lá eñ nöckud i Veige fyrer þeim/ Þeir vissu vel/ad Pilatus munde miög lijted akta þañ Aburd og þa Sakargipt sem þeir sialfer ötludu ad Jesus skyllde Lijf-latast fyrer/ Þui Pilatus var eirn Heidinge/ hafde önguã Befalning af þeim Romuerska Keisara til ad drepa Gydingaana/vegna þeirra atrunadar/ Þui hañ hefde þa mætt aflijfa þa alla. Þar fyrer safnast þeir til samans/strax vm morguneñ snemmendis/og(so sem Matthe-us seiger) hallda Rad vm Jesum/med hvörium hellst mote þeir kuñe ad aflijfa hañ/ Þad er/ Þeir huxa sig vm huöria Aklæru þeir vilie ha fa j giegn hönum fyrer Lands Domaranum Pilato/ Þui þeir sæu þad fyrer j Hende/ad eñ þo ad Christur(so sem þeir ötludu)hefde Gud lastad/þa samt munde Pilatus þess vegna ecke vilia lijflata hann. Þar fyrer/ Med þui þeir villdu hafa hañ fyrer eirn Verallaligan Dom ara/þa vrdu þeir vpp ad huxa verallaligt Al ogumal/sem nöckud afl hefde/og Jesu mætte

ryda ad fullu? Fyrer þad hefde ecke Pilatus
Lyblated Jesum/ þo ad þeir segdu ad hn være
einn Gudlastare.

Hier mættu sier og læra/ huörsu blær og
falskur Diöfullen er/ nær Menn fa þad til sinn-
is/ ad þeir villia rada Christum af Dögum.
Þad fyrsta Ord sem Pilatus talar vid Christ-
um/er þetta/ad hn spyr hann ad/ Ertu Kon
ungur Gydinga? Af þessare Spurningu
kann einn og sierhuör vel ad merkia/ad j þui Ra
de er þeir hielldu/ þa hefur þeim saman kom
ed/ ad klaga vorn Herra Jesum fyrer Pilato
vm þad/ad hann villde vppæsa Lyden/og giefa
sig vt fyrer Gydinga Kong. Enn af huörium
Rökum og Tilefnum kunnu þeir ad taka sodd-
an Aburd og Sakargipt vppa vorn Herra Chr-
istum? Nær hefur hann nöckurn tijma kallad
sig einn Kong? Huar hefur hann giefed sig vt
fyrer nöckurn stor Herra?

Þad mættu þeir vel vitna med hönum/
ef þeir hefdu viliad/ad Almuga folked villde
grijpa hann og giöra hann til Kongs/enn hann vill
de þad ecke/ og veik sier þui afsydis. Item/
þeir vissu og einnen þad/ad hann hafde og bifal
ad þeim ad þeir skyllde giefa Keisaranum þad
hönum til heyrde med riettu/ og hallda þui
ecke inne.

Nu skulum vær þo samt og so þetta at-
huga/ Ad Pilatus lætur sier ecke nægia med
þessa

þessa vitnalausa Akiæru/vill þui ad þeir skule biugsa þeñan siñ Framburd/ Eñ huörnen vara þeir ad þui. Oefad med þessum hætte. Þeir höfdu heyrt af vorum Herra Jesu ad hñ haf de medkient fyrer Kieñemaña Höfdingium/ad hñ være Christur/Var til toku fyr Ritningena til vitnis/og biuɏsudu af Spamöñonū/ ad Christ̄ være eiñ Konḡ/þui so seiger Zacharias/ **Sia hiñ Kongur kiem̄ til þijn hoguær.** Og Oseas j þeim 3. Cap. Seiger so/ **Þeir skulu leita sijns Kongs Dauids.** Og vijda añarstadar. Med þui þa ad vör Herra m̄ kiende ad hañ var Christur/so var og þad m̄ öllu medkient/ ad hañ være Gydinga Kongur/ Þuiad Christur ætte ad vera Kongur. Siaa/ huad klokur Diöfullen er og slægiutur.

Eñ yfer þui þeigia þeir sem þeim er a mote/og vorum Herra Jesu kuñe ad vera nåckur stod ad/sem er/ad Zacharias seiger/ad (Kongureñ Christur)hañ skule vera Fatækur/þad er/ hañ skule ecke vera eirn veralldligur Kongur/ hañ skule ecke hafa ad giöra eda höndla nema med Mañaña Samuiskur/ad hugga þær mote Syndeñe og Guds Reide/ enn med Lykamañ/ med Peninga eda Audæfe Heimsins þa skule hañ ecke pared hafa ad giöra/Þui Gud hafe adra Konga þar til sett/ þad eru veralldliger Kongar. Vm soddan tala þesser Skalkar ecke einasta eitt Ord fyrer Pilato/ Þeir blinda

Augun a Pilato/ og seigia/ Ad Jesus giörde sig ad Konunge Gydinga/ So kloklíga og kyn dugliga leidz þeir Pilatum i þennan Vanda/ huörn hañ hefde alldrei yppa sig tekid/ef hñ hefde stadið a þui fyrra Klögumaalenu/ sem af hrærde Gudlastanena.

Eins lyka geingur þad til eñ nu a þessum Deige/ Þui Verallðligt Yfervalld hefur al meñeliga þa vanart/ad þui geingur ecke til Hi arta stelliga vm Guds Rÿke og Religion/ þeg ar Kongar og Herrar hafa Hlydne af sijnum Vndersatum / fa sijnar Lydskylldur allar og Jñkomst/og Pract alla/þa skeyta þeir ecke vm meira/ Christur ma vel vera j fride fyrer Pi lato. Eñ þa koma Kieñemaña Höfdingiarner og Aulldungarner Lydsins fram/ þad er/ sa blodgyruge Selskapr Pauen/Cardinalar/Bisk upar/ Munkar og þeirra Prestar/ þeir klaga Christum fyrer Pilato/ Pad er/ þeir vppuek ia Konga og Höfdingia mote Guds Orde/oc fa þui Sakargipter/eins og Gydingarner gafu Christo fyrer Pilato/ seigia ad þad se ofam þycktar og styrtalldar Lærdomr/og late Men þuilykañ Lærdom(seigia þeir) fa framgang/ og se hönum ecke a mote stadið/þa hallde þr ecke þeirre Hlydne sem Vndersatarner eiga þm ad veita/ Ja/setie þeir sig ecke aluarliga vpp a mote soddan Lærdome/þa hafe þeir huörke Luckunie Velgeingne j þeirra Rykis stiornan.

Ad Tyrken so afafliga stryder a Christ-

nena

nena/og ad þeir Christnu vinā ønguan ſigur
a hönum. Item ad Jardareñar Auoxtur og
Grode bare allur hnignande med ymſu mote/
ad allſtadar kome bram marghattadar Oluk⸗
ur og Hneyxlaner. Þetta allt/vthropa og kn
ſa þeir órgu Papiſtar þyrer þeim meckτugu
Herrum/ ad þad ſie Euangelio ad kieña. Þar
med vekur Maň Pilatum vpp(ſem aňars mū⸗
de nær eckert hirda vm Christum eda hans pre
dikaner)ſo ad haň leider Jeſum bram/ og bi⸗
palar endeliga ad kroſſbeſta haň.

Nu er ecke aňad moguligt/enn ad þuilýkar
Lygar og ſkadſamt Baktal ligge þungt a ein⸗
um. Eñ þyrer þeſſa ſömu Sök þa haþa Gud⸗
ſpiallameñerner lated þeſſa Hiſtoriu epter ſig/
vppa þad ad nær þad j ſama mata kyňe ſo til
ad ganga med oſſ þa ſkylldu Meñ lyda þad mz
Polinmæde/og ſeigia/Þad gleck mynum Herra
Christo lyka ſo/Þienareñ er ecke betre eñ hans
Herra. Pilatus heþde læted Jeſum omaks la⸗
uſt alla tyma j nadum predika og giora daſemd
ar verk og ecke huxad þar vm meira. Eñ Kieñ
emaña Hoþdingiarner/ſa andlige Selſkapuren/
þeir ollu þui ad Pilatus ſo ſem eirn Domare/
og Christur ſo ſem eirn jllgiorda Madur ver⸗
da hier ſo ſem ſaman bundner huor vid aňaň.
Eins alyka geingur þad eñ nu til. Pauen hÿs
Biſkupar/Cardinalar/Preſtar/Mwkar/þr eru
hellſter Christi ovíner. Þegar þeim hebz þyrſt
ſaman komed/ ad þad eda þad er Villudomur

sem þeim er ecke giedþellt/eda þeim er gagnstad ligt/þa rædslaga þeir med huörju hellst mote þeir kune vpp ad vekia Konga og Herra mote Euangelio og Guds Orde/ þeir eiga ad vera Bödlarner/Og epter skyfre Klóaun og Framburde saurga þeir sig j saklausu Blode/eins og Pilatus giörde hier. Þad verdur þu fromur christen Madur ad lijda, hanen lieku þeir þin Herra Christum vt/og med sama mote. Packa þu Gude ad þu ert þess verdugur ad lijda pyrer hans Nafns saker/so sem Lucas seiger vm Postulana/Act: 5. Cap. Þesse er sa pyrste partur af þessa Dags Texta.

Sa annar er þad hryggeliga Epterdæme vm Judas/ huört þess vegna er so greineliga saman skrifad pyrer oss af Gudspiallamönnum/ad vær af þui so sem af ödru Maluerke eda Speigle skylldum læra ad þeckia Syndarinnar rietta Art og Nattturu/ og vakta oss þar vid. Þui vær siaum a Dæme Judas/bæde hu örnen ad Synden læðest pyrst so kyrrliga jnn hia hönum/og so huörnen hun pærer hann þar epter a j eilypa Glötun.

Vm Kiærleike heyrde ædur pyrre/ af huad litlu Tilefne þesse hryggeliga Synd hafde sijn Vptök/sem er/ad Judas var af Nattur unne til agiarn og elskade Peninga /enn su riett a Rot og Vphaf hier til er þetta/ad Judas var eirn ogudligur Augnaþienare/og eirn argur Guds Ords Foracktare) Þar pyrer þegar

þar

þar nu soddan være gieþst/ad hañ kañ ad græ-
da a vorum Herra Christo/ þa aktar hañ þad
ad önguu/ad þorrada þad saklausa Blod sinn
Herra og Meistara/ Enn helldur þar þuert a
mote þad þyrer storan abata ad hañ kañ a so
stuttum tijma ad komast yþer þuilijka peninga
Hæd. Vor Herra Jesus hañ ma predika og a-
miña hañ so astwdliga sem hañ vill (sem hañ
og giörde hellst j siñe syduſtu Kuölldmaltijd)
og so hardliga straþþa hann/ ad Judas meige
þreiþa a/ Þad heþur samt ecke aþl hia hönum
Hugureñ/Hiartad er ecke nema j þessū þriatijge
Silþur peningum.

Huad hugarlatlig söñ og aluarlig Amiñ-
ing var þetta/ sem vor Herra Jesus ædur til
þorna giörde hönum/og sagde/ Sa sem Hend-
eñe drepur j Fated med mier/hañ nuu þorra-
da mig. Item/ Mañsins Syne geingur so sū
þad er skriþad vm hañ/ Þo vei þeim Mañe þy
rer huörn Mañsins Sonur verdur þorraden/
þad være hönum betra/ ad hann heþde alldrei
vered þæddur. Skyllde Judas ecke þuilijk Ord
ganga til Hiarta? Skyllde hañ ecke huxa vm
þyrer sier/leggia soddan vppa Hiartad/og seig
ia/Avwij/Gud biuare mig/ Huad heþe eg aum-
ur Madur lated Dioþuleñ predika þyrer mier
j mynu Hiarta?

Eñ hañ acktar þad ecke/ hañ spyr oþan a
þessa hugarlatliga vidnörun/huört vor Herra
Christur mune vita huad hañ heþur j Sinne/

 Rabbi

Rabbi(seiger hañ)er eg þad nöckud? Og vor Herra Christur suarade hönum/ Þu seiger þ. Þad er so mÿked/ Jæ/þu ert þad: Ñu so sem sagt er/þetta er Judase eirn lÿtell og liettbær hlutur/ epter þui hañ kann so audvelldliga ad komast yfer so mykla peninga.

Þetta skalltu vel athuga/þui þ er sa fyrste Litur og Color/huar med Madr skal mala Syndena vpp/nær Madur vill riettelliga hana vtmæla/Sem er/ad hun synest eirn liettur lÿtelmotligur og audvirdeligur Hlutur. Mad ur ottast ecke Guds Reide/ Mañ bÿtur ecke þyrer þui ad þar skule koma Olucka og Hefnd a epter/ Hun synest ecke ad vera nein þung Byrde/ helldur so sem ein liett lÿtel Dwnfiödur/ huöria Madur ma blasa af sier edur striuka þegar hañ vill. Þar fyrer erum vær ecke ottaslegner fyrer henne / þa hun egner oss vpp/ Jæ/vær höfum Lyst og Elsku til heñar/ og oss þiker þa vænst vm oss þa vær brennum Syndena.

So sem þu kant ad taka Dæme af þeim ogiörnu Okurköllum/Hordoms möñum/Saurlÿfis möñum. S. paulus seiger vpp miög strangan Dom yfer þuilÿkum 1. Cor. 6. Cap. Lated ecke villa ydur(seiger hañ)huørke Frillulÿfes meñ/nie Blotmeñ Skurgoda/ nie Hordoms menn/ eige Agirndar

meñ/nie Ofdryckiu menn/ munu Guds Rijke eignast. Þesse hrædeligur Domur sten dur hier og predikast openberliga/og þeir sem j soddan Syndum lifa þeir heyra vppa hañ/ eñ þeim geingur hñ til Hiarta/eins og Judas gick Guds Sonar predikun. Eñ hier vill ko ma añad epter/ Synden kiemur vpp vm sijder/ verdur ecke alla tijma so liettbær so sem nu þik er hun vera.

Þetta er þad sem Gud hañ predikade fy rer Cain/ad hñ skyllde vakta sig vid Syndeñe Gen. 4. Cap. Þa hañ fornam ad Cain var jlla vid Brodur sinn / þa sagde hann / Ef þu ert fromur/ þa ertu þacknæmur/ Eñ sierdu ecke fromur/þa huylest Synden fyrer Dyrū vte. So sem hañ villde segia/ Lærdu ad kieñ na Syndena riettelliga/Þui þetta er heñar Art og Nattura/nær hun vill yfersalla Mañen/ þa er hun eins og eitt oarga Dyr sofande/fy er huórin Mañ er ohræddur/ þad lætur þret ba vm sig og striuka sier/ og giórer ónguan skada/ Aljka synest og Synden ad vera j fyrstu eirn oskiædur og oskadligur Hlutur/hun er so sem eirn miukur og sliettherdur Köttur/ sem lætur striuka sier og hampa/ eñ nedan vnder a Klonum þa hefur hañ miög skarpar og skads samar Klær og Neglur.

Þar fyrer seiger Gud/Vakta þu þig/Syn den sefur nu/Eñ hun vill ecke sofa alla æfenna

H vij. þui

þui hun liggur j Dyronum/ pad er ad skilia/ j einum omakſömum ſtad/þar huör Madur ge-ingur vin/þar þyrer ma þad ſkiotlega til bera ad hun vakne vpp/ Sia/þa verdur hun ad ei-nu greniandu Leone og ſolltnu Biarndyre/ſm rijþur j hel og vpſuelger allt þad ſem þyr-er verdur.

So ſem Gud nu ſagde Cain þetta þyrer/ ſo gieck þad til. Gud baud hönum ad hann ſkyllde drottna yþer Syndeñe/eñ lata hana ecke rada nie bioda yþer ſier/ Eñ Cain giörde þad ecke/ Hañ lætur hana rada/ og ſlær ſiñ Brodur j Hel. Þar lœr og huylde Synden ſig ecke lein-gur / hun vaknade / og plagade og þijnde ſydan þañ auma Cain ſo miög/ad hann viſſe alldrei huad hañ ſkyllde aþ ſier giöra/Hañ þor de ecke ad vera hia Födur og Modur/og hann viſſe ecke helldur nöckurn þañ ſtad/a huörium hañ kyñe ohultur ad vera vm ſig.

Þetta er Syndareñar önnur Att og Natt-ura/huöria þu ſkallt med gaumgæfne merkia og hugleida/ Fyrſt ſeþur hun a medan Madur fremur hana/og ſyneſt ad vera einn liettur o-ſkadſamur Hlutur/ Enn hun ſeþur ecke lenge/ Og nær hun vaknar vpp/ þa er hun ein olyd-anlig Byrde/huöria omögulegt er ad þu kuñ-er ad bera/nema Gud hialpe þier ſierdeilis.

Þuilijkt ſier þu og ſo hier a þeim Suika-ra Judas/ Medan ad Synden ſuaf/ þa var hönum omögulegt ad hañ giæte ottaſt hana/þ

muka

miuka sliettpiallada varga Dyr sueit hñ/so ad hañ gat ecke sied þær skörpu skadsömu Neglur sem þui vnder Fotum voru. Eñ hun pieck ecke soþed til leingdar/hun huijldest þyrer Dyrönű/ og var hægt vpp ad vakna: Par sem þyrr meir eingen vidudrun nie amiñing kuñe ad hialpa hönű/ þar kiemur þad nu þrañ a litlu Augna blike/sem skielþer hañ so wr hooþe/ad hañ veit alldrei huar hañ skal haþa sig. Pui þegar hñ sier ad þeir leida vorn Herra Christum burt til Pilatum/ þa veit hañ ad þad mune vilia kosta hans Lijþ/þa hryggest hañ/ so ad hann sier nu hid þyrsta huad hañ heþur giört.

Par vaknar Synden vpp/og hegdar sier ep ter siñe veniuligre Art og Nattúru so ognar= liga og wr öllu hooþe þrañ/ad sa aume Judas þoler hañ ecke. Adur þyrre haþde hann þa þriatyge Silþurpeninga so kiæra/ad þad þot= te hönum einskis vert ad þorrada og oþurselia vorn Herra Christum. Nu snyst þad vm vppa hina sydúna/ad þo hañ heþde nu og ætte all= rar Veralldariñar Gotz og peninga/þa giæþe hañ þa giarnan til þess/ad vor Herra Christ= us mætte hallda Lyþenu.

Og aþ þui ad su Elska sem hañ haþde til þessara peninga/hun haþde leidt hañ i soddan Neyd/og hañ vegna peningañа haþde samlag= ad sig soddan Synd/ Pa leggur hañ nu so sto= rt hatur a þa/ad hañ kañ huörke haþa Singlu nie Roo þyrer þeim. Hañ hleypur epter Kienne=

maña höfdingionum jñ i Mustered/ medkiesser og jatar ad hañ hafe jlla giört/ Vill nu feigen giarnan fa þeim aptur Peningana/so ad þeir laate ad eins Herrañ Christum lausan. Eñ þeg ar þeir fornæmast þad ad giöra/þa kastar hañ þeim nidur fyrer Fætur þeim/so ad hañ ad eins skilie sig vid þa.

Þetta er nu Syndariñar Art og Nattura þegar hun vaknar vpp/ad hun atelur Samuis kuna allt hid frekásta/ Hun tekur sier soddan hryggelegar Lögmals Predikancr fyrer Hend ur/ad Hiartad veit ecke fyrer Angist og Hrygd hvad þad skule til giöra/ eda til bragds taka. Og hier finst eñ nu med þessum auma Manne stærre og meire Hörmung/Huiad so litla Hug gan sem hañ aumur hefur hia sialfum sier/ so litla Huggan fiñur hañ og hia ödrum. Hann klagar sijna Neyd fyrer Kieñemaña Höfding tum. Atvvij(seiger hañ)eg giörde jlla/eg suek saklaust Blod. Eñ huörnen hugga þeir hañ? Hvad kiemur þad vid oss/sia þu þar fyrer(sei gia þeir)og skiota so allre skulldune vppa hñ/ Þeir læta hañ eirn plægast vnder þeirre obære legu Byrde/ og koma ecke vid hana med min sta Fingre sijnum/þeim auma sorgfulla Mañe til Huggunar eda Hialpar.

Þar fylger þa epter su þridia og sijdasta Hörmung/ Þui huar sem þad geingur so til/ ad Synden predikar fyrer Samuiskuñe med ja fnade/þar forsomar Diöfullen sig ecke til lei ngdar

ngdar/hñ blæs og skarar so ad þeim Elldе/ sᵒ
ad þar verdur af einsamallt logande Baal/og
öll Hiälp synest ad vera horfen. Diöfullen key
rer so epter Judas/ad hañ i soddan Angist og
hiartans Sorg ratar j þañ Haska/ad hñ hein-
ger sialfan sig. Þetta eru þau Endaloken sem
Diöfullen leitade epter j vpphafe þa hann egg-
iade Judam a þessa Synd. Huör sem nu kynne
strax j vpphafe ad huxa vm þuilijka Endalykt/
hañ munde taka sier vara fyrer Syndeñe/Enn
þad er dult/ Synden sefur og lætur ecke verdа
vart vid þad j vpphafenu/lætur ecke vita huö-
rn veigen hun ætlar vt/ad endalyktonñ.

Þetta er nu Historian vm þañ auma ve-
sala Mañ Judam/huör ed sellde vorn Herra
Christum fyrer eina fa Peninga/og hefur ecke
alleinasta ecke gagn af þeim/helldur misser hñ
fyrer þa/og eirnen þar ofan a Lijkama/Lijf/
Saal og Velferd.

Þar fyrer skalltu(huör þu ert)af allre a-
stundan athuga þetta Epterdæme/ og læra þ
alldre palla hier wr Miñe/ Þuiad þad skal ve
ra hier og mier/og öllum oss/hid nytsamligas-
ta/ til þess ad vær mættum læra ad þeckia og
kañast vid Syndena riettelliga/og vakta oss vid
heñe. Vær kuñum afvega ad leidast a bædar
sydr/og j gruñ fordiarfast vegna Syndareñar/
nær sem hellst vær athugum ecke þetta Dæme
nie lærum þar af ad þeckia Syndareñar Art
og Edle. Fyrst j þui ad Synden er alijka og eiñ

miukur slietthardur Köttur eda annad varga Dyr/sem hefur miukan og hægan Gang / og lætur strinka og hampa sier/so Men hafa gam an og skiemtan af þui. Enn soddan stendr ecke leingur yfer enn til þess ad Synden vaknar vpp aptur/þa koma j lios þær skörpu skadsömu Kl ær og Neglur/ Hremme hun þig med þeim/ þa er ecke annad fyrer Höndum enn Mæda/ Erfide/ Angist og Neyd/og ad endalycktonum sa eilijfe Daude. þetta tuent skalltu læra hier af Ju-dase/og lattu ecke Syndena suykia þig/ Huad Heimuren þo jafnan giörer/so eingen Ord og ei nöckrar Aminningar kunna ad hialpa hönum þar j fra.

Þar fyrer er þetta nu sa riette Lærdomur vt af þessare Historiu/ad epter þui ad Synd-en sefur j vpphafe/og vaknar sydan vpp aptur og vpbyriar þa allskyns Hörmung og Neyd j Samuiskunne/og Diöfullen forsomar sig og ecke hnepper Mannskiepnuna þar ofan a j Auruil-nan/þa skalltu vakta þig fyrer Syndenne/og giöra eckert a mote Samuisku þinne/ Þar med skalltu dagliga/ Ja/ a huörre stundu bidia Gud vm sinn Heilaga Anda/ad hñ late þig ecke falla i freistne/ helldur nædarsamliga hialpe þier þar fra/og varduete þig fyrer Syndon um. Þuiad fyrst ad Synden vaker ecke (so sem nu hefur vered sagt) j vpphafe/ helldur sefur hun/so ad Mann gietur ecke læted hennar Andr-stygd og skada ganga sier til Hiarta/ þa kann þ
snarlega

snarlega til ad bera/ad vær þorflaum off og þöllum j Syndena. Þui er full naudsyn a þui/ ad bidia Gud ræfelega/ þar med og ad vier hur um vm hag vorn/og slaum off vel vm kring a allar sijdur/ ad vier gieþum ecke Syndeñe rwm hia off.

Þar næst/ Siertu fallen og Diöfullen heþ/ ur fellt þig j Syndena/og su Synd sem suaþ þyrer meir rekur til ad vakna / giörer þig sek/ an/og aklagar þig/Þa skltu vera bæn vid þui ad veita heñe motstödu/ Og þad kantu læra hier aþ Judas/ huörnen þu skallt brynia þig þar til/ Þui þu sier huad hañ vantade. Diöþ ullen giörer nu hans Synd so stora og mykla sem stærsta Fiall/;so ad Judas kann þyrer þui huörke ad sia Gud nie hans Ord/ecke hans Fy rerheit nie Myskuñseme/þar þyrer hrapar hiñ aldeilis j Vantru og Aurullnan. Soddan Ne yd og Glötun kom visselega þyrst so til/ad Ju das hañ haþde adur fleiged Guds Orde vt j vind/lagde þad ecke a Hiartad/ og hegdade sier ecke epter þui/ þar þyrer gat hañ ecke huggad sig med þui j soddan Neyd? Og aþ þui haun þorakrade Orded/og heyrde þad galauslega/ þa er þad ecke vndranda/ þo hañ þiñe þad nu ecke nöckurstadar/þegar hañ þarþ huggunar og hiz alpar vid aþ þui.

Þar þyrer/ Lijka eins og þu skallt a þinn Bogeñ þoruara þig þyrer Syndeñe/med Otta og Hræslu til Guds/og ad þu rækelega giörer

þÿna Bœn. So skalltu og eirnen/nær ed Syn- in vaknar vpp aþ Sueþnenum/ predikar þyrer þier og giörer þier Kuól og Angur/ þa skalltu brynia þig/ og veria þig med þui Heilaga Euangelio/ huört ed so wtmælar þyrer þier Christum/ad hañ haþe þolad pýnu og Dauda og bitalad þar med þyrer allar Verallðareñar Synder. Gud sa Almættuge Skapare og Faðer mælar þad so vpp þyrer oss/ad hñ vilie ecke Syndugs Mans Dauda/helldur sie sier gied þeck ic a þui/ad eirn Syndare leidriette sig og liþe. Pad er/ad hañ medtieñe syngr Synder og jdrest þeirra aþ Hiarta/og vone Syndaña þyrer Bleþningar þyrer vorn Herra Jesum Christu:

Petta vantade Judam/ Pui örvilnadest hann: Par a mot/ var Petur og hryggelega þalleñ/og þad var eins þyrer hönum komed og þyrer Juda/ Su Synd sem mz þad þyrsta su/ aþ helldur vært (þui hönum virtest þ ecke stor Synd þo ad hañ aþneitade Herranum Christo med Eide)hun vaknade ad endalyktonum vpp og kualde so hans Hiarta/ad hañ kuñe ecke nog lega ad grata og syrgia sitt Brot/so sem Gud spiallamennerner segia/ Petur gieck burt og greet beiskklega.

Huörnen geingur þad þa til/ad Petur he inger sig ecke eins og Judas? Pad kiemur so til/ Petur huxade ocþad vppa vors Herra Christi Ord/ og hiellt sier vid þau/ Puiad vor Herra Christur haþde þyrst sagt hönum þyrer

þetta hans Fall/og þa epter huggad hann/so sem þad stendr hia Lucam j. 22. Cap. Þar vor Herra Christur talar sierdeiles til hans og seiger/ Simon Simon/ Andskoten hefr beidst ydar/ad hañ mætte sællda ydur sem Hueite/En eg bad fyrer þier/ad þyn Trua þrotnade ecke/ Og þegar þu snyst vm aptur/þa styrk þu Br ædur þijna.

Þessa Predikun hafde Petur heyrt og j synu Hiarta rotfest/ Þetta Ord var so sem stafur er hañ studde sig vid/ so Synden kunne ecke hañ ad yfirbuga/ellegar hefde Synden eins leiked hañ vt og Judas/ En hañ hialpade sier med Ordenu. Þetta skalltu vel merkia og læra og asetia þier þad/ ad heyra Guds Ord med athygli/ leggia þig ecke til Suefns j Sæng þijna/ecke helldur standa vpp/fyrr enn þu hefur mællt fram af Hiarta eina/ tuær/ þriar edur fiorar huggunarsamar Greiner Ritningareñar/so sem þar stendur hia Mattheo j. 9. Ca. Þar Christr seiger/ Eg er komen ad kalla Synduga til Jdranar/eñ ecke þa Riettlætu.

Matth. 11. Cap. Komed til mijn aller þier sem Erfide dryged/og Punga erud hladner/ Eg vil endurnæra ydur/ Taked a ydur mitt Ok/og læred af mier/þuiad eg em hoguær og af Hiarta lytelatur/ so munu þier finna Huijld Sælum ydar/ Þuiad mitt Ok er sætt og mijn Byrde er liett.

Johañ. 3. Cap. So elskade Gud Heimen/

ad hañ gaf vt sinn eingieten Son/til þess/ ad aller þeir sem a hañ trua pyrerparest ecke/helldur ad þeir hafe eilijft Lijf/ Þui ecke sende Gud Son siñ j Heimen til þess ad hañ dæmde Heimen/ helldur ad Heimuren frelsest fyrer hann/ Huör a hañ truer hañ dæmest ecke.

Johañes 5. Cap. Sañlega sañlega seige eg ydur/ Huör mijn Ord heyrer og truer þeim sem mig sende/ sa hefur eilijft Lijf/ og ei kiemur hann j Dom/helldur lijdur hañ wr Dauda til Lijfsins.

Johañes 6. Cap. Eg er Vpprisan og Lijfed/huör hañ truer a mig hañ mun lifa/ eñ þo hañ sie daudur.

1 Johañ. 2. Cap. Ef einhuör misgiörer þa höfum vier arnadar Mañ hia Födurnum Jesum Christum þañ Riettlata/ og hañ same er forlijkun fyrer vorar Synder/ Eñ ecke allеinasta fyrer vorar/helldur eirnen fyrer allar Veralldarennar Synder.

Þar sem þu nu daglega jdkar þig i þessu og ödrum þuilijkum Ritningarennar Ordum/ og lærer. þær vel/ þa hefur þu þau riettu Salarennar lækn̄is Lijf/ af huörium ed sa volade Judas hafde ecke granded.

Soddan Epterdæme hafa Meñ fleire. Dauid ratade i eirn hryggelegan frabærann Glæp/og syndgade meir eñ Saul Kongur/þar hañ tok fyrst til ad falla. Af huöriu kiemur þad nu ad Saul aflijfar sialfan sig/eñ Dauid ver-

dur

duir holpen? Saul hafde ecke Gudz Ord ad styd ia sig vid/þar fyrer þegar ad Synden vaknade og predikade fyrer hönum/ þa kuñe hann ecke ad losa sig fra heñe/ Hañ hafde ecke þad neitt sem hñ kuñe ad styrkia sig med og stydia. Synden predikade og eirnen fyrer David/ þa hun vaknade vpp/ so ad hañ dæmde sialfum sier þ Straff/ ad hañ hefde verdskulldad Daudañ. Eñ j soddan Neyd helldur David sig vid Spamañsins Natans Ord/sem hañ af Guds Alfu hafde sagt til hans/ Ad Gud være myskunsamur/og villde ecke tilreikna hönum þa Synd.

Þetta skalltu lata vera þañ annañ Lærdom af þessare Historiu/ ad þu ecke ad eins skallt taka þier vara fyrer Syndeñe j fyrstu/ Helldr og lijka stryda a mote heñe þa hun vaknar/og brynia sig fyrer henne. Og þu skallt alla þa stund þu lifer/bwast vid soddan Neyd og brynia þig med Guds Orde/ ellegar fæst þar huörke Rad nie Hialp a mote/so sem Judasar Epterdæme er til synes/hann gledur sig fyrst framan til leinge af þeim þriatyge Silfur peningum/þeir voru hönum (so sem Menn plaga ad seigia) mikell og godur Auiñingur/ þui Synden suaf þa enn nu. Enn þigar hun vöknade þa/vrdu þesser þriatyge Silfur peningar hönum ein obæreleg Byrde/ so ad hann heingde sig sialfur/ecke af ödru eñ þui/ad hañ þyrþte ecke leingur ad beriast vid Samuisku sijna. Eñ þar med giefur hañ ordsök til ad hañ

hlytur ad berlast vid hana til eilijfrar Tijdar. Þar skalltu vakta þig fyrer lættu ecke Synd/ ena jngang fa hia þier/ Ottastu Gud/og stadu so fyrer/ad þu hafer eina goda Samuisku/og heyrer rækelega Guds Ord/ þa muntu finna Huggan j allskyns Motgange.

Nu tala Gudspiallamennerner framueigis vm þad/huörnen ad Kiennemanna Höfdingiar/ ner hielldu Rad vm þessa peninga/og ad þeir villdu ecke leggia þa i Guds Kistuna/ Helldur kaupa fyr eirn Leirpottasmids Akur fyrer þa og giöra wr hönum eirn Legstad handa Vegfarendum eda framande Mönnum. Þetta synest sem þad hefde lijted vppa sier og hafe ecke neina sierliga Merking/ En fyrst ad Gudspiallamennerner vita ad Spamaduren Zacharias hefur löngu adur spæd fyrer vm þetta/þa ma þetta ecke til einskis skrifad vera/helldur hefur þad syna sierlega Vrskyring huör ed oefad er þesse eda þuilijk.

Borgarar j Jerusalem og þeir sem þar attu heima þeir höfdu sin eigen Legstad/þeir sem vegfarande voru (so sem vier siaum hier) þeir höfdu önguann. Þegar nu vær athugum þa riettu Jerusalem/ þa christelegu Kirkiu/ þa eru Gydingarner Guds Folk so sem þer skendur Psalm. 147. Gud hann kunngiörer Jacob sitt Ord. Vær Heidingiarner erum Vegfarendur og Framande/ og heyrum ecke Guds Rijke til/so sem Psalmuren framueigis hliodar/

ar/ Slÿkt giörer hañ öngre añare Þiod. Enn þesser þriatÿge Silfur peningar fyrer huöria vor Herra vard selldur/ þeir vtuega Vegfar-endum og so Legstad edur Kirkiuleg. Þad er/ fyrer Christi saklausa Dauda og Pÿnu/ þa kom-mum vær Heidingiar og so j Von vm eilÿft Lÿf/ af þui ad Christur var selldur fyrer þr-iatÿge Silfurpeninga/ þeir kostudu hañ/ hans Blod og Dauda.

So vÿsa nu Gudspiallameñerner oss ætyd til Spamañaña/ ad vær ecke gleymum huörs vegna Christur var selldur/ leid Dauda og Pÿ-nu/ so sem/ ecke alleinasta vegna sÿns Folks/ hu-öriu hañ var lofadur og fyrerheiten/ helldur og so vegna vor Heidinglaña/ sem ecke höfdum nöckurn Legstad i þeirre riettu Jerusalem. Enn fyrer þa þriatÿge Silfurpeningana sem Judas sellde Christum fyrer/ þa komust vær og so jñ i Guds Akur/ og faum þuilÿkan Gr-aptrarstad/ af huörium vor Herra Christur mun vilia kalla oss og vppuekia a þeim sÿdasta Deige/ og giöra oss til eilÿfrar Tÿdar Sæ-luholpna. Þess vnne oss vor kiære Fad-er j Himnenum/ fyrer sinn Heila-ga Anda/ Amen.

J v. Siöunda

Siöunda Predikun/ Vm Doms Atkuæded fyrer Pilato/ Huørnen ad Christur var aklagadur / og ad endalyktonum dæmdur til Dauda.

ENN Jesus stod frame fyrer Landsdomaranum/ Og Landsdomaren spurde hann ad og sagde/ Ertu Kongur Gydinga. Enn Jesus sagde til hans/ Þu seiger þad. Og sem hn̄ vard aklagadur af Kieñemaña Høfdingionum ogØlldungonum/ suarade hn̄ ønguu. Þa sagde Pilatus til hans/ Heyrer þu ecke huørsu hardlega þeir asaka þig? Og eige suarade hann hønum til nøckurs Ords/ so ad Domareñ vndradest þad næsta.

Eñ a Hatíþardeigenum var Lands doniar

domaren vanur Folkenu lausan ad lā
ka einn Bandingia / huørn þeir hellst

villdu. Eñ þa hafde hañ eirn frabæran Bandingia sa ed Barrabas hiet. Sem þeir voru til samans komner/ sagde Pilatus til þeirra/ Huorn vilie þier ad eg læte ydur lausan Barrabam eda Jesum sa er Christur kallast? Þuiad hañ visse vel/ ad þeir høfdu fyrer øfundar saker ofurselllt hañ.

Og sem hañ sat a Domstolnum/ sen de hans Hwsfru til han s/ og liet seigia hønum/ Haf þu eckert med þeñan Riettlæta/ þui margt hefe eg lided j Dag j Suefne fyrer hañ.

Eñ Kieñemaña Høfdingiar zØlldungar riedu Folkenu/ ad þad skyllde bidia vm Barrabam/ enn Jesu skylldu þeir fyrerfara. Landsdomareñ suarade þa/ Huørn af þessum tueimur vilie þier ad eg late ydur lausan? Þeir søgdu Barrabam. Pilatus sagde til þeirra/ Huad skal eg þa giøra af Jesu huør ed Christur kallast? Þeir søgdu hønum

aller/

aller/ Laat han Krossfestast. Eñ Lan-
ds domaren sagde/ Quad hefur han pess

jllt giört. Eñ þeir kølludu þui meir seigande/krossfestu hañ.

Og er Pilatus sa þad hañ fieck ecke adgiört/helldur þad/ad þar yrde eñ meira upphlaup af/tok hañ Vatn og þuode Hendurnar fyrer Folkenu/ og sagde/ Saklaus em eg af Blode þess hins Riettlæta/siaie þier þyrer. Allur Lydurenn suarade og sagde/ Hans Blod kome yfer oss/og yfer Sonu vora. Þa liet hañ þeim Barrabam lausan/ enn Jesum Hwdstrycktan/ gaf hañ þeim j valld/ad hañ krossfesteft.

Þa høfdu Strijdsmeñerner Landsdomarans Jesum medur sier jñ j Þijng hwsed/og þeir søfnudu saman ad hønu ollu Lidenu og afklæddu hañ/þeir løgdu yfer hañ Purpura Møttul/og fliettu udu Koronu af Þyrnum/og settu vppa hans Høfud og Reyr j hans hægre Hønd og beygdu Knie fyrer hønum/spottudu hañ og søgdu/ Heill siertu Kongur

Gydi

Gydinga og hræktu á hañ/ Toku Reyr vønden og børdu vm Høfud hønum. Og epter þad þeir høfdu spottad hañ/ færdu þeir hañ wr Møtlenum/ og fær-du hañ aptur j sinn Klædnad/ og leiddu hañ vt ad þeir krossfestu hañ.

Vtleggingen.

MÞar Kiærleike heyrde j þeirre seinustu prediikun þa atferd og þad Doms at-kuæde/ sem Kieñemaña Höfdingiarner ... lögdu a Mæl vors kiæra Herra Jesu Christi. Nu fylger epter huad ad skiede/ þa er høfdu komed hønum fyrer Pilatum. Enn af þui ad Gudspiallamøñonum ber ecke so sierle-ga saman j þessu/ og sierhuør þeirra skrifar ecke allt þad greinelega sem hier for fram/ hell-dur þa lætur eirn þetta j liose/ añar hitt/ Þa er harla gagnlegt/ ad vier tøkum oss fyrer hen-dur alla Historiuna/ af þeim øllum fiorū Gud-spiallamøñum/ og greinum skickanlega fra einu epter añád/ eins og þetta allt sam̃an hefur til-geinged.

Gudspiallamadurenn Johañes seiger fyrst fra/ Ad þegar þeir snem̃a morguns leiddu Je-sum fra Caiphas/ fram fyrer Þynghwsed/ þa villdu þeir ecke gánga þar jñ/ so ad þeir skyll-du ecke saurga sig/ helldur ad þeir kyñe ad ney-

ta Paskalambsins. Þuiad/þyrst ad þeir Men voru halldner ohreiner/og ætru ad hallda sier þra ödrum Mönnum/þeir sem oþoruarande kö mu j þad Hws sem daudur læ einhuör Mañ/þa huxudu þesser Kieñemaña Höfdingiar so/ Ad med þui Meñ dæmdu vm Daudasaker og Lijþ læt Maña j þessu Þijnghwse/ þa munde þad giöra þa ohreina eþ þeir geinge þar jñ. Eñ þeir blindu Meñ huxudu ecke þar vm/ad þad var langt vm stærre Synd/ad vthella saklau- su Blode.

Soddan Helgedom þiñum vær og eirnen hia vorum Papistum/ Þeir hallda þad þyrer langt vm minne Synd/ ad oþsækia og j hel ad slæ þa aumu Christnu þyrer Euangely og Gu- ds Ords saker/eñ ad eta Kiot a Föstudag eda og j Dymbilviku. Vm þad þyrra hirda þeir miög lijted/so sem þar ligge eingen stor Magt- a/ Enn vm þad añad sem þo alldeilis eingen Synd er/og ecke nema Maña Setningar/ þar giöra þeir sier stora Samuitsku og Synd aþ.

Þar þesser stor heilögu Meñ villdu nu ecke ganga jñ i Þinghwsed/þar verdur Pilatus ad ganga vt til þeirra/og spyr þa ad huada Aki- æru þeir bære i giegn vorum Herra Jesu. Þe- ir suara diarþlega og drambsamlega og seigia/ Eþ ad þesse være ecke jllrædes Madur/þa heþ- dum vier ecke sellt hann hier j Hendur. Eins og þeir være so riettsyner og þroiner/ ad eing- en mætte læta þad koma sier i Hug/ ad þeir

munde giöra nöckud añad eñ huad rïett er.

Pilatus mæter þeim aptur miög vel/ og seiger/ Take þier hañ þa og dæmed epter ydrum Lögum. So sem hañ villde seigia/ Vær Romueriar höfum ecke þañ plagsid/ ad aflijfa nöckurn Mañ/nema vær ædur heyrum huad hñ hafe til saka / Sie þad ecke so hia ydur Gydingum/ þa meige þier aflijfa hañ/ eg vil ecke giöra þad. So sier Madr vel/huörnen ad Gydingar/epter þad þeir höfdu radslagad vm allt so sem þeim þotte best fara/ þa samt treysta þeir ecke sialfs sijns Malefnum/ Þeir eru stur ande vm þad/ad þra Atkiæra mune giörast mætearlaus og gillda ecke par fyrer Pilato.

Gydingar villdu ecke þo sem ædur læta grijpa sig j Ordum sijnum/þui þad liggur þm miög jlla/ Þar fyrer suara þeir so/. Þad hæfer ecke ad vær Lyflatum nöckurn. So sem þr villdu seigia/ Ef vær hefdum þa Magt/ þa skyllde þad ecke hafa komed fyrer þig/ nu eru Lyfstrafs Domar tekner aller fra oss og gief ner þier/ þui huxa þu nu vm þad/ og tefsa hönum.

Hier leggur Johañes þetta til/ ad þetta hafe þui skied so/ad Jesu Ord skyllde vppfyllast/huör hañ talade/þar hañ avijsade med huörium Dauda hañ munde deyia. Þuiad hann hafde ædur fyrre sagt þeim þad/huörnen hñ skyllde ofurseliast Heidingiunum/Matth. 20. Luc. 18. Cap.

Enn vppa þad ad þeir kyñe ad bæra pullkomlegt og noglegt Klögumæl fram i giegn Jesu/ þa skrifar Lucas/ ad þeir klögudu hann med þessum Ordum. Þennañ finnum vær/ Ad hañ fráfnyr Folkenu/ og fyrerbydur ad giefa Keisaranum Skatt/ og seiger sig ad vera Konungenn Christum. Hier vppa stendur allt Maled/ huar fyrer þeir hafe sellt hañ i Hendur Pilato. Enn huada riett þeir hafe þar til/ þad vtuijsar Historian. Þad eina kuñu þeir ad biuqsa vppa Christum/ ad þeir höfdu læted freista hans/ huört hann liete sier sleppa nockurt Ord a mote Keisaranum og hans Magt/ eda ecke. Og Christur sag de þa augliosloga/ Giefed Gude þad Guds er/ og Keisaranum þad Keisarans er/ Samt hiealpar soddan ecke vorum Herra Christo/ Sönnum er kient vm þad ad hañ auke Osamþycke/ frasnue Folkenu fra Keisaranum/ fyrerbiode ad giefa Skatt/ og vilie sialfur vera Kongur.

Eins breyter Pauen/ hñs Biskupar/ Munkar og Prestar eñ nu a þessum Deige vid þad Heilaga Euangelium. Þeir kieña þui vm/ ad þad sie osamþycktar Lærdomur hiñ meste/ hor þe Madur leinge adgiördalaust a þad/ og stande þui ecke a mote/ þa kome Verallðlegt Yfervalld i Forakttan og Fyrerlitning/ og eingen mune vilia vera þui hlydugur. Þad skalltu (Christen madur) ecke vndrast/ þacka þu Gude

ad þu veist ad þeir liuga so sem strakar. Þui ad Euangelium hefur adrar og hærre saker vt ad rietta enn þuilijkt er/sem er/Þad kienner þier huórnen ad þu kuńer ad verda kuittr vid Syndena/og komast til eilijfs Lijfs/alleinasta fyrer Truna til Guds Sonar/ Soddan kienner Euangelium þier/Þad hefur ecke pared ad giöra med veralldlegä Hlute/lætur þui alla hlute vera so sem Gud hefur þa tilskickad fyrer veralldlegt Yfervalld.

Þegar Pilatus heyrer nu þetta Klögumaal/ þa giefur hann sig ecke þar strax ad/ nie lætur þad fa framgang/ helldur(so sem Johannes seiger)geingur hann inn i Þynghwsed/ og kallar Jesum fyrer sig/spyr hann ad og seiger/ Ertu Köngur Gydinga? Jesus suarar Talar þu þetta af sialfum þier/ eda hafa adrer sagt þier þad af mier? So sem villde hann seigia/ Være mijner Oviner ecke/ þa yrde eg miög snarlega saklaus hallden fyrer þier/ Þui þad veit eg/ad þu alijtur mig ecke fyrer nöckurn Kong/ eda fyrer þuilijkan eirn sem villde giöra Osamþycke j bland Almugans.

Pilatus suarar/ Huørt em eg Gydingur? Þijn Þiod og Kienemanna Yfirdingiarner hafa feinged þig mier/Hu-

ad hefr þu giørt? Jesus suarade/ Mitt Rijke er ecke af þessum Heime/ Ef være mitt Rijke af þessum Heime/ þa mundu mijner Þienarar strijda þar i mot/ so eg ofurselldunst ecke Gydingum/ eñ nu er mitt Rijke ecke ad hiedan. Þa sagde Pilatus til hans/ Þa ertu þo samt eirn Kongur? Jesus suarade/ Þu seiger þ/ Eg em Kongur/ Þar til em eg fæddur og j Heimen komen/ ad eg skule vitne bera Sannleiknum/ Huør af Sannleikanum er/ sa heyrer mijna Rødd. Pilatus sagde til hans/ Huad er Sannleikureñ?

So sem hañ villde seigia/ Ertu ecke nema eirn þuilijkur Kongur/ sem skal bera vitne Sañleikanum/ þa þurþa Menn ecke ad ottast þig/ þu giörer ecke Keisaranum storan skada. Eins og villde þesse drambsame Heidinge seigia/ Þar þræta ecke marger vm Sañleikañ. Og þad er i Sañleika so/ ad Sañinde ganga a Vonarvöl a þessum haskaþullum sijdustu Tijmum/ Huör sem kañ ad liuga/ pretta/ suijkia og a talar ad draga adra/ huör hañ er agiarn og okrar vt sijnu/ hañ er nu Madureñ mestur. Eñ huörn Abata hañ hefur þar af vm sijder/ þad þornemur sa vel sem so hefur breytt/ þar vill vissilega
añad

onnad koma epter

Þegar ad Pilatus hafde nu heyrt Jesum yfer/ Þa geingur hñ vt til Gyd ingañа aptur/og seiger/ Eg fiñ ønguа Søk med þessum Mañe. Eñ Gydingarner(so sem Lucas seiger) voru þui afafare og søgdu/ Hañ hefur vpæst Folked/ med þui þad hñ hefur kient hier og huar a øllu Gydingalande/ til tekenn j Galilea/ allt hingad j þeñañ Stad.

Eñ þa Pilatus heyrde Galileam nefnda/ spurde hañ ad/ ef hñ være vt af Galilea. Og sem hañ fornam þad/ ad hann heyrde vnder Herodes Stiornaruellde/ þa sende hañ Jesum burt til Herodes/ sa ed þa a þeim sømu Døgum var einnen til Jerusalem.

Eñ þa ed Herodes sa Jesum/ vard hañ miøg gladur vid þad/ þuiad vm langa tijma hafde hañ giarnan viliad sia hañ/ þui hañ hafde margt heyrt af hønum/ og hañ spurde hañ margra hluta/

Eñ Jesus suarade hønum ønguo. Og Kieñemaña Yfdingiarner og Skript lærder stodu og aklꝍgudu hñ hardlega. Eñ Herodes mz øllu sijnu Hoffolke for smꝍde og spottade hann/ færde hann j huijtt Klæde/ og sende hañ aptur til Pilatum. Og a þeim Deige vrdu þr Pilatus og Herodes viner aptur/ þuiad þeir voru ꝍdur øviner sijn a mille.

Hier mætte nu nockur vndrast þad/ huar fyrer vor Herra Christur talar so vid Pilatum/og giefur hõnum giegneleg Andsuör/ enn vill ecke suara Herode einu Orde/ huör ed þo var Kongur i Galilea. Eñ su rietta Ordsök og tilgangur huar fyrer þ skiede/ þa er þesse/ Ad Herodes var eirn argur og ogudlegr Skalkur j sijnum Giördum/og þo þar til eirn bratbær Hræsnare. Þui hann hafde litlu ꝍdur lꝍted afhꝍfa hañ Heilaga Johañem Baptistam/ og lifde i openberuni Hneyxlonum/ so ad hann hafde Konu Brodur sijns Philippi/ til ecta Kuiñu/og hiellt sig þo fyrer hañ/sem rꝍett fromur være i allan mꝍta/ Þar fyrer þa kallar vor Herra Christur hañ i Gudspiallenu eirn Ref/a huörium ecke neitt er til gagns nema Skiñed/ so þad er ad söñu eitt vont Dyr/ og þar med wr hoofe öllu kyndugt/ Þuilijker

Menn

Menn eru ecke þess verduger / ad nöckur haþe Göndlan vid þa / Þuilijker Menn eru spott-skier i Giarta sijnu/og huxa ad Euangelium sie missyningar ad eins/og hallda þui þa Christ-nu þyrer þussa og dæra/i þui/ ad þeir vegna Truáreñar giöre sier stora Getra til ovina/ og setia so sitt Lijþ og Gotz i Gæska. Þar þyrer skylldc huör og eirn leida þuilijka hia sier/ og suara þeim huörke nie tala til þeirra/ so sem Christur giörer Herode hier. Þetta skal lijka eiñ og sierhuör vel athuga hier/ad eins og Pi-latus og Herodes verda viner/sem þo til þor-na voru oviner/eñ þeirra Vinatta gillder Je-sum/ Eins j sama mata geingur þad til eñ nu a þessum Deige/ Ad aller hallda vinskap til samans more Euangelio/ sem þo kunna alldrei til samans ad vera/nie þorlijkast ædur þyrre.

Þegar vor Herra Christur leidest aptur þra Herode til Pilatum/þa seiger Lucas/ ad Pilatus haþe kallad saman aptur Kieñemanna Hößdingiana og ölldunga Lydsins/og sagt til þeirra. Þier haþed þennann Mann til mijn haþt so sem þañ ed frasnyr Folke-nu/ z siaed/eg heþe spurt hñ ad fyrer yd-ur/og a þessum Manne finn eg ongua Søk j þui er þier aklaged hañ/ og ecke helldur Herodes/ þuiad eg senda ydur

 sialfe

sialfa til hans/og siaed/ad eckert hefur þad vppa hañ borest ad Dauda sie verd ugt/þar fyrer vil eg gieþa hønum Rad ning og læta hñ siþdan lausan/ Þui hñ var vanur ad giefa þeim eirn lausan/ep ter Sidueniu Hatijdareñar.

Og þar var þañ tijma a Hatijdardeigent um eirn miög oþrægur illrædes Madur sem hi et Barrabas/ þessum iaþnar Pilatus saman vid Christum/og gieþur Gydingonum kiör/ad velia huörn þeir vilia/ Þui hañ var i þeirre Von og Meiningu/ad þar munde eingen bidia Barrabam lausan/sem so hafde riettelega Da udan þorskulldad.

Eñ Mattheus seiger/ad Kieñemaña Höþ dingarner og Ölldungar Lydsins/þeir haþe a eggiad Folked/ad þad skyllde bidia vm Barra bam. Þar þyrer kallar vpp allur Lydurenn og seiger. Tak burt þeñan/og gief oss Bar rabam lausan (Huör ed med illrædes Möñ um var i Myrku stoþu settur/huör j Vpphlau penu sem j Stadnum skiede hafde eitt Mañ drap framed)

Þa kallade Pilatus eñ aptur til Þr ra/ og villde læta Jesum lausan. Þeir kølludu þa eñ aptur z søgdu/ Krossfestu hann

hañ/ Krossfestu hañ. Eñ hañ sagde þa j þridia sinn til þeirra/ Huad heꝼur hñ illt giort? Eg finn ongua Daudasök med honum/ Þar ꝼyrer vil eg giefa ho num Radning og lata hann lausañ. Eñ þeir fylgdu sier þui fastara ad vid hañ med opsa Hliodum/og beiddust þess ad hañ yrde Krossfestur. Og þa Pilatus sat a Domstolnum(seiger Mattheus)ad hans Hwsfru hafe sent til hñs/ og læted seigia honum/ ad hann skylde eckert hafa med þañ hiñ Riettlæta/þui ad hun hefde j Suefne margt lided hans vegna.

Þetta var og ein skörp Vidvörun og Aminning/ oꝼad aꝼ einum godum Eingle/ sem j Draume vndervijsade Pilati Hwsfru/ Huad stora Olucku og Synd Pilatus munde ꝼella yꝼer sig og syna/ eꝼ hañ yrde Gydingonum samþyckur/ og vegna aeggianar þeirra aꝼlijꝼade þañ saklausa Mañ. Eñ alyka so sem öll vidvörun var onyt og til einskis hia Juda/ so hafde og eingen hlutur vm syder aꝼl hia Pilato/ Þo ver hañ sig eñ nöckra stund. Og þegar hñ ꝼieck þui ecke raded/ad Jesus mætte laus lætast

Pulad huör Madur villde ad mordíngen Barrabas skyllde líþa/ eñ Christur villdu þeir ad Dauda skyllde deyia/ þa leitadest Pilatus enn vid þar vm/og tekur Jesum og bydur ad Hwd strykia hann.

Þa kolludu Landsdomarans Strijdsmeñ allan Nopen til samans/ leiddu Jesum jñ j Þijnghwsed/afklæddu hañ og Nwdstryktu. Epter þad færdu þeir hañ j eitt Purpura Klæde/ og fliettudu eina Koronu af Þyrnum/og settu hana vppa hans Nøfud/og feingu Jesu eirn Reyr legg j sijna hægre Nønd j staden Velldessprotans/krupu a Nnie fyrer hønum/spottudu hañ og sogdu/Neill sieru Kongur Gydinga/hræktu j hans Asianu/og hrecktu vm hans Nøfud med Reyruendenum/og slou j hans Andlit.

Sluttlega ad seigia/ þeir vendu og grimu Strijdsmeñ/ þeir lata koma fram vid þañ prioma Herra Jesum alla Hrecke og Vanuirding sem þr kuñu / Gydingonum oc þad til villa/ sm þad höfdu lagt vndernidre vid þa.

Nu var þad til sids hia þeim Romuersku/ ad jllgiörda Meñ Kijslauser skyllde H wdstryktast/ fyrr eñ Madur aflijfade þa. Þar fyrer

þa lxrz

Þa lätur Pilatus hwdstrykia Jesum/og þo vo nar hañ/ og leitar vid a allar sijdur/ad þa hñ lausañ/ Og leider hñ þui vt aptur med sier/ so sem Strijdsmeñerner höfdu nu vtleiked hañ og hwdplett/klæddan med purpura/og Þyrnekor onu krijndan/og seiger/ Siaed/eg leide hañ vt til ydar/so ad þier vited/þad eg fiñ öngu a sök med hönum/ Siaed Mañeñ. So sem hañ villde seigia/ Þier skulud læta ydur anægia þessa Refsing fyrst þ ydart Klögumæl er ecke aftædu meira eñ fram er komed/ og fyrst hans Meinleyse er fyrer öllum Möñum openbert. Eñ sod dan Ord höfdu ecke afl/ Strax sem Kieñeman na Höfdingiarner og þeirra Þienarar sau Jesum/ og þeir vrdu varer vid þad/ad Pilatus var þess siñes ad læta hañ lausañ/ þa hropa þeir vpp/ Krossfestu hañ. Þa reidest Pilatus vid þad/ ad þeir voru so wr öllu hofe ofskickanlega akafer (þuiad hann visse vel/ so sem Mattheus vottar/ ad þr höfdu af öfund sellt hönum hañ j Hendur)Þar fyrer suarar hñ þm med Reide aptur. Take þier hañ og kross fested/ Þuiad eg fiñ øngua Søk med hønum. Gydingarner suørudu hønum þa/ Vier høfum Løgmæled / og epter Løgmælenu skal hañ deyia/Þuiad hañ hefur giørt sig ad Guds Syne.

Þa ed Pilatus heyrde þeſſe Ord/ott adeſt hañ eñ meir / og gieck jnn aptur j Þynghwſed/og ſagde til Jeſum/ Huad an ertu? Eñ Jeſus gaf hønum ecke ſuar. Þa ſagde Pilatus til hans/ Talar þu ecke vid mig? Veiſtu ecke þad eg hefe valld til ad lata kroſſfeſta þig/ og eg hefe valld til ad giefa þig lauſan? Jeſus ſuarade/ Þu hefur eckert valld yfer mier/nema þier være giefed þad hier ofan ad/ Þar fyrer hefur ſa meire Synd ſem mig hefur þier j Hendur ſellt.

Þetta er og ein aluarlig Vidvórun/ Þuiat ad Pilatus hraſar hier diupt i Freiſtne/og þikeſt vegna Maktar ſiñar(ſo ſem og verralldlegt Yfervalld feller opt Synd yfer ſig med ſoddan Drambe)hafa Sókena ſier jñan Handar/hann meige giöra þad ad heñe ſem hönum ſialfum lijkar. Nei/ ſeiger Chriſtur/ Þu Pilate þuert of dramblætur/hafdu mæta a Metnadenum/ Hafer þu Magt/þa hefur þu hana ecke af ſialfum þier/ ſu Magt er þier gefen hier ofan ad/ Þar fyrer neyt þu heñar/ſo ad þu kunner ad forſuara þad. Þeſſare Amiñingu tok Pilatus vel/og ſtundar eñ framveiges a þad/huǫrnen ad hñ kuñe ad lata hñ lauſan. Eñ Gyd-

ingar

ingorner villdu þad ecke i nöckurn mæta/ þeir hropudu vpp og ſögdu. Later þu þennan lauſan/ þa ertu ecke Keiſarans Vinur/ Þui huør ſig giører ad Konunge/ ſa er a mote Keiſaranum.

Þa ed Pilatus heyrde þeſſe Ord/ leidde hann Jeſum vt/ og ſette ſig a Domſtolen/ j þeim Stad ſem kalladeſt Nœfe ſløtur/ enn a Ebreſku Gabbata. Enn þad var ſa Affangadaguren j Paſkonum nær hinne ſiøttu Stund (þad er vm Nadeige) og hann ſagde til Gydinganna/ Siaed/ þad er ydar Konungur.

So ſem hann villde ſeigia/ Þier ſtanded enn nu a þeſſu Klögumaale/ ad hann hafe giört ſig ad Konge. O Herra Gud/ Eige er þad a hönum ad ſiaa i nöckurn mata/ Þier giöred hönum ſtoran Orett/ Ecke er hann Konglegur/ hu ad er þeſſ a hönum/ ſem lijkt ſie einum Konge eda ſtyrialldarſömum Manne? Þeſſe öll Ord voru til onytes/ Þeir hropa vpp aptr og ſeigia Tak j burt þennan/ Tak burt þennan Kroſſfeſtu hann. Pilatus ſagde til þeirra/ Skal eg Kroſſfeſta yduarn Kon-

ung? Kieñemaña Høfdingiarner suoruðu/ Vier høfum ønguan Konung nema Keisaran.

Enn sem Pilatus sa þad/ ad hann kom ønguo til vegar/helldur ad þar mū de myklu meira Vpphlaup af meiga ver da/tok hann Vatn/ og þuode Hendurnar fyrer Folkenū og sagde/ Saklaus em eg af Blode þess hins Riettlæta/ siae þier fyrer. Þa suarade allt Folked og sagde/ Hans Blod kome yfer oss og yfer Börnū vora.

Þad er/ Lyde hañ Griett/ þa kome þad yfer oss og yfer vor Börn. Þa þieck hñ þeim Jesum j Hendur/ad hañ krossþestur yrde. So myked atte vor Herra Christur ad lyda fyrer Pilato.

Attunda Pre-
dikun.

Hier epter vtleggiast nøckrar Greiner fierlegar af þessare Historiu.

Þessare vors Herra Jesu Christi Historiu eru miög margar agiætar og hüggünarsamar Greiner/ sem hlyda vppä christelegan Lærdom. Enn af þui ad þetta er ofmÿked til eirnrar Predikunar/og Historian er sialf miög laung j sier/ þa vil eg taka mier þriar Greiner fyrer Hendur af þessare Historiu.

Su fyrsta/er vm þ/ Ad þar koma so marger vitnisburder fram ad j Historiuñe/bæde af Pilato og fleirum ödrum vm vors Herra Christi Sakleyse.

Su öñur/ Vm Medkieñingena sem Christur giörer fyrer Pilato/huörre S. Paall hrosar næsta miög/ 1 Thimoth. 6.

Su þridia/ Vm Pilatum og Gydingana/ huörnen þeir aller akta vors kiæra Herra Bl-
od so lÿtels/huört þeim þo verdur epter þad ad eirne obærelegre og eilÿfre Byrde/ huör ed nidr söckr þm j alla Oluckü stüdlega og eilÿfa.

Vm þa fyrstu Grein heyrer ydar Kiærle-

 ke

ke j allre þessare Historiu/huörnen ad Pilatus stendur a þui þastur/ad hann þinne önguа Daudasök med Christo. Hans Hwsþru giörer hönum og bod/ad hann skule eckert haþa med þann Riettlæta saklausa Mann/og Pilatus þornemmur aþ allre þessare höndlan og fynu vandlegu Spurningum/ad þad er ecke nema hatur og öþund/sem Kennemanna Höþdingiar og ölldungar Lydsins haþa a Christo.

Soddan vitnisburder þinnast epter Christi Dauda enn þleire og merkelegre/þegar þau störu agiætu dasamlegu Jardteikn skiedu/sem var fyrst su stora Formyrkuan Solarennar/þa Sölen miste sitt skin/Tialloed Musteresins rifnade j sundur j tuent/ Jörden skalþ/ Hellurnar kloknudu/ Graþer Framlidenna lukust vpp/ og marger Hellager risu vpp. Þar þyrer medlien de Hundrads höþdingen sem var hia Krossenum opinberlega/og sagde/ Sannarlega var þesse riettlat: Madur/ Og Folked sem stod þar hia og horþde a/barde sier þyrer Brioст/til merkis ad/þa angrade þad/ad Menn höþdu so jlla og omyskunsamlega breytt og höndlad vid þann saklausa Mann.

Huar til eru nu aller þesser Vitnisburder gagnleger? Huar þyrer haþa Gudspiallamenner med soddan astundan skriþad þa vpp/ og epter sig lated? Oeþad þess vegna/ad þeir villa vysa oss Guds Rad og opinbera oss hans vilie/so ad vier hugludum vm med sialþum oss/til

huørs ad þessa saklausa riettlata Mans Herr-
ans Jesu Pÿna munde vera hellst nytsamleg?
Vppa þad/ad fyrst vier høfum so marga Vit-
nesburde vm þad/ad hañ var saklaus/og haf-
de soddan ecke verdskulldad/þa skylldum vier
vera þess auruggare j vorre Tru/og alyckta þ
med oss sialfum/ ad allt þad sem vor Herra
Christur þolde/þad þolde hañ vorra vegna/
Og Gud lagde þa Pÿnu vppa hann/ og villde
ecke lietta heñe af hønum/þo hñ være saklaus/
so ad vær yrdum kuitter og frÿ fra Syndon-
um/og vid Gud aptur a ny forlÿkter.

Þar fyrer skulum vær ætÿd j allre þessare
Pÿningar historiu/huar sem vær heyrum/huõ
rsu omañlega og grimlega ad Gydingarner og
Heidingiarner breyta vid vorn Herra Christũ/
Huõrnen þeir slæ hñ fyrer þeim hellsta Riche
maña Høfdingia Caipha/ Spotta hann fyrer
Herode/ Hwdstrykia hañ/hæda hañ j Pÿnghws-
enu/huar og nær(seige eg)vær heyrum soddan
j allre þessare Historiu/ Þa skulum vær ætÿd
hafa soddan Hugferde og Hugrenningar/
Sia/hañ er saklaus/ siña vegna lÿdur
hañ þetta ecke/ Þuilÿkt hefur hañ ecke
verdskulldad. Eñ eg/ þu og aller vær/
vær høfum þetta verdskullad /Vær høf
um Daudanum z allre Olucku yfer oss
steypt vegna vorra Synda. Eñ þar kie

mur nu sa saklause/ og alleina Heilage Guds Sonur/sem tekur mÿna Skulid ad sier/ vill bitala fyrer hana/ so ad eg verde kuittur og frÿ fra heñe. Af soddan Huxonum mun þad trunadar Traust þa koma vm siþer/ ad Hiarta vort skal ecke falla j örvilnan vegna Syndaña/so sem Judas giörde/ ecke helldur fordast Gud sem Bödul ellegar grimman Domara/ Helldur skulum vær snua oss til hans med Hiartans Aklwd/ loфa og prÿsa hans Myskunseme/ huöria hañ audsyner oss/ hellst j þui/so sem S. Paull seiger j Pistlenum til Rom. 6. Cap. Ad hañ giefur siñ eingieten Son vorn Herra og Frelsara j Daudan fyrer oss/og lætur hañ deyia fyrer vorar Synder.

Huör gietur nu eda vill efast vm þad/ ad Gud vilie vera oss godur/og breyta vid oss hid nadarsamlegasta? Vær vorum vegna Syndaña vnder Guds Reide/mitt j Daudanum og j Diöfulsins Rÿke/ þui eilÿfa Lÿfe höfdum vier glatad/og j staden þess erfdum vær alla stundlega og eilÿfa Neyd. Enn sa nadduge myskunsame Fader tekur oss ad sier/og vill ecke ad vær liggium j þuilÿkum Eymdum/ Hñ vtsender og giefur siñ eingieten Son/ lætur hann fædast af eirne Mey/og lætur hañ verda Lögmalenu vndergiefen/ Vppa þad/ad fyrst Holld og Bl od gat ecke giört Guds Vilia/þa skyllde Lögmaled ecke til Forgiefnings vera vtgiefed/helldur

ür skyllde þui fullnægia glöraſt/aþ þeſſum eim
um Manne fyrer alla adra Men. Hann lætur
hañ ad endalyktonum deyia a Kroſſenum/ og
med ſijnum ſaklauſa Dauda bitala fyrer vor
ar Synder/ ſo ad vær yrdum friger og frialſer
fra eilyfum Dauda og Dióful ſins Ryke/og yr
dum niotande þeſſ eilyfa Lyfs / og veitnuduſt
Guds Börn.

Pad ſkalltu taka hier til/þar ſkalltu hug
ga þig vid/og þui ſkalltu trua/ad pad er ſkie
ed þiña vegna og hier til goda/ Þui þu heyrer
hier ecke einu ſiñe eda tuiſuar/ helldur opt og
oſtalldan/ad huad ſem hellſt hañ lydur/ pad lij
dur hañ ſaklaus. Huar fyrer lætur Gud ſlykt
ſkie? Ja/huar fyrer ſkickar Gud þui ſo/og læ
tur pad ſo til ganga? Andſuar. Peſſ vegna/
ad þu ſkallt hugſuala þier j hans Dauda og
Pynu/ Hann lydur ecke Dauda og Pijnu fyrer
ſialfan ſig/ecke ſiña vegna/helldur fyrer þig/og
fyrer alla Veröllldena/ſo ſem Johañes hñ ſeig
er/ Hañ er forlijkanen/ecke alleinaſta fyrer vo
rar Synder/helldur og eirnen fyrer allar Ver
alldareñar Synder. Og Johañes Skijrare gief
ur hönum pad Nafn/ad hañ kallar hañ Gu
ds Lamb ſem burt tekr allar Verrlldarennar
Synder/ Pad er/eitt pad Offur ſem ſkickad ſie
af Gude til ad taka vppa ſig allar Synder Ve
ralldareñar/og giöra Heimen lauſan og liduge
an vid þær.

Þar fyrer geingur pad hier ödruuijs til eñ

vær nockurn tijma kuñum ad hyra/ Þesse Je-
sus er Guds Son/Heilagr j allan mata/og ann
Syndar/þar fyrer ætte hañ med riettu ad ve-
ra frij fra Bóluanene/og fra Daudanū. Vær
erum syndugur/ vnder ókader Bóluanenne og
Guds Reide/þar fyrer ættum vær med riettu
Daudanum og Fordæminguñe ad mæta. Enn
Gud hñ snyr þessu vm j þañ mata/Ad sa sem
öngua Synd heßur giört/ og sem ecke er vtan
Mæd/og j huórium ad bygger(so sem Johañ-
es seiger)fullkomlegleike Guds Nádar/hañ eñ
sante verdur Bóluan/og lydr Syndareñar St-
rafþ/ Eñ vær komum fyrer hañ j Vingan vid
Gud/og verdum Guds Börn.

Þar fyrer skulum vær hallda fyrst þessa-
re Huggun/og vm fram allt læta þessa Vitn-
isburde vm Guds Sonar Sakleyse vera oss ki
æra og hiartgrona. Þui huad sem ad Christ-
ur leid fyrer sakleyse/ þar voru vorar Synder
og Sekter Sök og efne til/ Þar fyrer kunnum
vær med hans Sakleyse ad hugga oss mote Sy
ndeñe og allre Olucku/ Þui seddan Meinleyse
er eiñ viss og eflaus Vitnisburdur/ad vier skul
um niotande verda hans pijnu/ og ad sa fro-
me Herra og nadugr Frelsare hollde pijnu og
bitalade fyrer oss. Eñ oss giefst fære til ad ta-
la hier meira vm/ þegar hañ er negldur vppa
Krossen og a mille þeirra tueggia Ræningia
vppfestur. Vær vilium nu tala vm þa adra
Greinena.

pæll

Pall aminner Timotheum j þeim fyrra Pistle j. 6. Cap. med þessum Ordum/og seig er/ Eg byd þier fyrer Gude sem alla Hlute lijf gar/og fyrer Christo Jesu/sa vnder Pontuer- skum Pilato vottad hefur goda jatning/ad þu vardueiter þetta Bodord(þad er þennan Lær- dom)ꝏn flekunar/ostraffanlegur/allt til aug lysingar vors Drottens Jesu Christi. Med þui ad þesse Ord leida oss liooslega fyrer Sion er þa Medkienning sem vor Frelsare giörde fyr er Pilato/ og Postulenn Paulus aminner Timo- theum so aluarlega og hugarlætlega a hana/ þa giefa þau Postulans Ord oss sök og efne til/ad athuga þessa godu Jatning/huörnen og huilijk hun var/og huar til hu̅ er oss gagnleg. Nu er þad openbert af Historiunne/ j huörium stad ad Christur medkiende þetta/ Þui þegar ad Gydingarner klögudu hann/ad hann hefde gi- ört sig ad Konge/ og Pilatus talar hönum til þar vm/ Þa seiger hann ecke nei fyrer þad/hell dur medgeingur hann þad veluilluglega og seig er/ Mitt Rijke er ecke af þessum Heime. Eins og hann villde sagt hafa/Mitt Rijke er ecke eitt veralldlegt synelegt Rijke. Þegar Pilatus spyr annad sinn og seiger/ Ertu þa samt einn Kongur? Þa suarade Jesus/ Þu seiger þad/

Eg em vijst eirn Kongur/ Þar til er eg fæddur og komen j þennan Heim/ad eg skule vitne bera Sannleikanum/ Huør

ſem er aß Sannleikanum/ hann heyrer mijn Ord.

Hier mætter þu huxa med þier/ Huórnn en heyra ſoddan Ord til þeirrar Aminingar ſem Paulus giórer Timotheo? Ad hann ſkule varducita þad Bodord(þad er Lærdomen)an ßleckunar/og breyta hónum huórke nie briala? Andſuar. Miög myked/Jaa/allt ſaman ſtydur ſig vid þa einuſtu Grein/ Ad eß þu villt vera riettchriſten/þa ſkalltu trua badum þeim Articulis og Greinum ſem Chriſtur medgieck ßyrer Pilato/ſem er. Ad hañ ſie eirn Kongur/ Og ad hans Rijke ſie ecke aß þeſſum Heime/ꝛ ad hañ giøre ecke añad j þſſū Heime/ eñ ad bera Sañleikanū vitne. Þuiad aß þui kiemur þad/ad lyka eins og þeſſe Kongur er/ſo eiga hans Vnderſatar ad vera hier a Jörduñe. Þad Naßn heßur hañ riettelega/ad hañ kallaſt KONGVR. Eñ huór ſem vill reikna eda glijta hañ hia veralldlegum Kongum/hia Herode eda Pilato/ ſem þo var miña vmkomen eñ Herodes/hañ eñ ſame kann ecke añad/ enn ad hallda Chriſtum ßyrer eirn Purßamañ/ Jaa/ßyrer eina auma eymdarßulla Mañeſkiu. Herodes var eirn ſtor Herra/ hañ haßde myked Valld og Geinge/hañ lißde j allſkyns Munadarlijße/ haßde allt þad ſem hans Hiarta villde oſka/ og var hallden mektugur

aþ Veröllduñe. J sama mata Pilatus og pleí- re adrer/ þeir eru halldner þyrer Veröllduñe j mykllu gillde. Enn sa þrome og aume Christur er þar j mot ad reikna þyrer Heimenum einn Purþomadur/ Þeir spotta og hæda hañ so sem þeir sialþer vilia/ þeir þordæma hñ til Dauda/ þeir negla hañ vppa Kroßen og aplijþa hañ/ Þar þyrer seiger hañ so/ Mitt Rijke er ecke aþ þessum Heime.

Huar þyrer heþur hañ þa Kongs Naþn? Andsuar. Hañ er eirn Kongur/ Ecke hier/ helldur j ödrum Heime/ Hans Kongs rijke kallast ecke vt ad gieþa peninga og Gotz/ ad þorsuara Lijkaman ad eins/ og giöra þad huad verallds leger Kongar giöra/ Helldur ad gieþa Heilag- ann Anda/ Syndanna þyrergieþning og eilijþt Lijþ/ Þetta Rijke vpbyrrar hañ j þessum Heime/ eñ þo ecke nema med Ordenu og Trunne/ Þar þyrer verda þeir Christnu auk þess ad lij- da hier j Heime Pijnu og Dauda/ eins og vor Kongur sialþur leid Pijnu og Dauda.

Huör sem so veit Art og Hegdan þessa Kongs og hans Rijkis/ hañ gieþur sig viliug- lega vnder Kroßen og Motgangen/ Þui hañ ecke alleinasta veit/ ad þad gieck eins lyka syn- um Herra Christo/ þeim eilyþa Konge/ Og er þar þyrer viliugur og reidubwen til ad lijda þ sem ad Höndum kiemur (þui Þionen skal ecke haþa betra eñ hans Herra) Helldur og lijka ... hañ þa Huggan/ ad verde hañ hier nöd... ...

 ...

lijda/þa mune añars Heims þar j stadeñ koma Fŏdur/Fögnudur og Glede. Þetta er þad sem giörer þa Christnu hugdiarþa og hrausta mitt j Freistingonum og Ruölonum/ þar hiner ad ver sem ecke vita aþ soddan/kuña ecke añad(þe gar þeim geingur nöckud a more) enn ad vera jlla til þrids vid sialþa sig/klaga og kueina/ve ra ö þolenmoder/og med þ sydsta ad örulnast/ Þui þeirra Þanckar eru so/ Eþ Gude þætte nöckud j hwþe vm mig/þa liete hañ ecke þuilijka Olucku eda Pijnu koma yþer mig/ellegar ad hañ hialpade mier og leyste mig strax aptur wr heñe. Soddan Huxaner eru raunar ecke añad/ eñ ad Christur være eirn Kongur aþ þessum Heime. Verallðleger Kongar eiga vegna skyll du og Embættis synis/ad þorsuara Lijþ Lijka ma vorn og Gotz/og vardueita oss þyrer Olucku/þar lætur Konguren Christur Lijþ vort Lijkama og Gotz og allt þad oss til kiemz opt koma j Haska og Neyd.

Þad skalltu læra/og þui skalltu stödugleg a trua/ad þad skiedur þess vegna/aþ þui hans Rijke er ecke aþ þessum Heime. Hier a Jardrijke skalltu ecke haþa þyna Tru til þess/ad trua þui ad þu muner ödlast otalleg Audæþe/so þig skule eckert vanta. Þui stadu þiñ Kong vorn Herra Jesum sialþan/ Huörnen geingur hönum? Huar med prialar hñ? Huar med briwkar hañ og þramlar? Huad þyrer sælðardaga heþur hañ edur Vellystingar? Þad heiter ecke añ
ad þyr/

ad pyter hönum enn ad lijda Hæd og Spott/ og Hatur þessa Heims/og vm sijder deyia smaanarlega a Krossenum.

Enn hann hefur einasta eirn hlut/ med huörium hann stiornar þo allþaum / sem er/ Sannleikans Vitnis burdur/ Þad er/ Hañ stiornar Hiörtum Mañaña med þui Heila ga Euangelio/ Fyrer þad sama giefur hann Heilagan Anda j Mañsins Hiarta/Fyrergiefur Synder nar/og giefur og skeinker oss eina vissa Von vppa þad eilijfa Lijf. Eñ allt þetta skie dur ecke nema j Truñe og Ordenu/ Madur sier þad ecke/ Madur þreifar ecke a þui/ þ er ecke j Hendeñe/ helldur j Voneñe/ Þegar Verallde, ar Rijke er vte/ og vær erum ecke leingur hier a Jördune/ a þeim Tijma skal hans Rijke og Dyrd openberast j oss/ so ad vier skulum med hönum lifa til æfenlegrar Tijdar/og rijkia yf er öllu þui sem er j Himnenum og a Jördune:

J soddan mætta huxadt Reyfaren vm vorn Herra Christum a Krossenum/þar hñ seiger/ Herra/Minstu mijn þa þu kiemr j Rijke þitt. Hañ sær Christum hanga þar a Krossenum/ staddan j þeirre sömu neyd og hañ var sialf ur j staddur. Af þuilijku hneyxlade sa annar Raningen sig/sa til vinstre Handar var/hann tekur til med Gydingonum ad spotta Jesum/ sem hañ segde so/O huad agiætur Kongur ert þu? Hñ meinte/fyrst ad vor liufe Herra Chr

istur var so aumur og Bakækur hier á Jördune
þa þyrþte hann ecke ad vænta sier neins gods
aþ hönum.

Enn sa Ræningen sem til hægre Handar
hieck/hañ þecker Christum riettelega/huad hañ
er þyrer eirn Kong/ sem er/ Ecke veralldlegur
helldur Andlegur og eilijþur Kongur/og biður
hañ þui ad minnast sijn þa hañ kiemur j Rijke
sitt/ Pad er/ ad hañ vilie hialpa hönum þegar
hañ er nu dauður a Krossenum/og heþur gieþ
ed vpp siñ Anda. Med soddan mote ættū vær
ad trua Christo/þa þiñum vær vissilegana tr-
aust hia hönum.

A þuilijkre Huggan liggur öllum riettelg
istnum storlega/so ad þeir mættu æ og alla tij-
ma j allskyns Motgange hallda sig vid þessa
Herrans Christi Medkieñing/ sem hañ giörde
þyrer Pilato/og hugleida hana so med sialþum
sier. Til huörs villtu mijn Sal grata? Þui
villtu lata þañ eda þañ Motgang so hryggia
þig? Huxa þu vm þyrer þier/huad þu heþur
þyrer eirn Kong? Huad medkieñer hañ þyrer
Pilato? Mitt Rijke(seiger hañ)er ecke aþ þess
um Heime. Villtu þa haþa þitt Rijke hier?
Vakta þu þig þyrer þuilijku/Pad er þalluallt/
J þessum Heime vill þad ecke añad heita/enn
ad Madur skal lijda/enn Gleden og þeir godu
Dagarner/þeir koma þrañ I ödrū Heime. Og
þo so sie ad Madur haþe hier goda Daga og
Glede/þa er þad þo ein stutt og þorgeingeleg

Glede/ þui j þessum Heime er eckert langiætt eda eilijft. Enn minn Kongur Christur Jesus/ hann er Kongur j þeim ödrum Heime/ þad er/ eirn eilijfur Kongur/og þar fyrer skulum vær spara oss vora Glede og Vegsemd til þess vær komum þangad/og taka med þöckum j þessum Heime huad Menn giöra vid oss. Þui vær erum ecke þar til skickader af vorum Konge/ ad vær skylldum hier vera/ Hann vill eckert hafa med þennan Heim eda þetta stundlega Lijf/annad enn þad sem Sannleikans Vitnisburde vid vijkur. Ac þuilijkre Huggan(seige eg)liggur öllum riett christnum Mönnum/og hellst þeim sem predika og Orded eiga framm ad færa.

Þar fyrer aminner hann Heilage Pall Timotheum med þessum Ordum a Christi Medkienning fyrer Pilato/ Ad hann skule vardueita þenn ann Lærdom/og lata hann ecke afbakast nie brialast. Þui fyrst so er ad Heimuren og Diöfullen kunna ecke ad lijda Orded/og vilia þui nu mörgu mote nidur þryckia / þa tilheyrer og byriar hellst huörium Manne/ ad hallda sig vid þennan Vitnisburd/og þeckia Christum fyrer soddan eirn Kong/ Hann skal hallda sier vid Sannleikan/ þad er vid Guds Ord/ og vita ad hann skal ecke hafa annad meira af hans Rijke j þessum Heime/ Jaa/ hann skal Ordsins vegna lijda allra Handa Motgang/lijka sem Kongur enn Christur sialfur leid/ Enn nær þetta Lijf er a enda/þa skal Madur riettelega og hid fyrsta

þa og ödlest vors Herra Christi Rijke.

Þessa Huggun hafa ecke pauar nie heir-ra Biskupar ad adhyllast/ Þeir villie ecke hafa þañ Kong/sem ecke hefur meira Geinge eñ ad vitna vm Sañleikañ. Þeir seigia med Pilato/ O vei/ Huad er Sañleikureñ? Vær mættum leinge ganga vm Þorp og Grunder med hann og þiggia vora Lijfs Biörg/þar fyrer vilium vær hafa eirn añan Kong/sem kañ giefa oss j þessum Heime peninga/Gotz/Rijkedæme Met-ord og Magt/og nægd allra Hluta/sa Kongur med sinn Sañleik hlyde hönum huör ed vill/og fare hañ vel.

Fyrer þess konar fordiörfun/aminner nu S. Pall/ad vær skulum vakta oss/og ad hu-ör Kieñemadur hellst/Huxe aluarlega vm þssa Amiñing/og leggia þad þar til/ ad vær eigum ecke vera gladuærer j þessum Heime/ Aull vor Glede og Vnadsemd er j þui falen og folgen/ ad bera Sañleikanum vitne. Eñ fyrer þad la unar oss Heimuren eins og hañ launade vorū Herra Christo med Krossenum og Auölonū/ Þad skltu læra ad lijda þolenmodlega/ Og set-tu Hiarta þitt og alla Von þar a/ ad þo ad þu lyder nöckud og pijnest hier/ þa samt skal soddan pijna þier bitalast og endurgiallda st j þeim ödrum Heime af þeim eilijfa Konge vo rum Herra Jesu Christo. Þetta er stuttlega sagt vm Vitnisburden sem vt var giefen fyr er Pilato.

Nu villum vier og eirnen yfverfara/ þa þrï- diu Greinena/ Huórnen ad Pilatus og Gyd in garner ackta Christi Blod so lïted/ Eñ sodd- an verdur þeim ad endalyktonum ein obæreleg og eilyf Byrde.

Mattheus seiger hellst af öllum Gudspi- allamöñum/ ad Pilatus þuode Hendur sijnar j Vatne fyrer Folkenu/ og sagde/ Eg er saklaus j Blode þess hins Riettlata. Hañ lætur sem hañ hafe so myked ad þessu Male giört/ sem hönum var mögulegt / so ad Christur kyñe la- us ad verda. Þar med lætur hann þad standa/ og lætur negla Christum a Krossen/ eins og þ være nog afsbötun fyrer hañ/ad hañ seiger sig ad vera saklausan. Eñ hefde Viduórunen nöck ur kuñad afl hia hönum ad hafa/ þa hefde ha ns eigen Hustru gietad sagt hönum/ huad sak- laus hann munde vera/ huör ed(so sem talad var ædr fyrre j Historiuñe)leid margt og myk ed þa alla Nott/ad Gud hafde openberad fyr- er heñe/huad storañ afellis Dom og hrædelega Fyrerdæmning Pilatus munde yfer sig fella og yfer alla sijna vegna þessa Mans Dauda.

Enn þetta geingur med jafnade so til med vors Herra Christi og Christneñar Blod/ Sa gamle Herodes myrder þau saklausu Sueinbö- rn j kring um Betlehem/ Hans Son sto j Hel þañ Heilaga Johañem Skijrara/og þeir þeinð tu bader ad þeir villdu hafa Nytseme og Ga- gn þar af. Pilatus helldur þad og eirnen hier

lijtels vert/ad hñ dæmer Christum til Dauda/ og lijka sem honum þike lijted j hwpe vm þad/ eins so huxar hñ ad Gud mune skeyta þar vm/ og hallda sig ad vera saklausan af þessu. Enn æn alls eþa þa tapde Guds Reide ecke leinge/ Þuiad Pilatus Hws/hans ætt og Nafn vard eydelagt/og Lijkame og Sal sijdan steypt nid/ ur til Heluijtis og j eilijfan Elld/ Þar þreck hañ ad vita/ huörsu saklaus hañ var j Blode Herrans Christi.

Eñ Gydingarner huxa enn myklu minna hier fyrer/og eru okuñdner vm sig/fyrer þessu Morde. Þui þa Pilatus seiger/ Siaer þier fyr er. Þa ganga þr diarfliga fram ad og seigia/ Hans Blod Kome yfer oss/z yfer So∣nu vora. Þad er/ef skiedur hañ Oriett/ þa kome þad nidur a oss og Nidium vorū. Sodd on er ecke leinge talad/ og synest sem þad sie mællt fram j toman Heimen. Eñ fyrr eñ fiöru tiu Aar voru liden/þa vrdu þeir aumu Gyd∣ingar varer vid/ad þar villde añad af verda/ Og þetta Blod tok þa til ad hreyfa sier so myskelfeinglega/ad Jerusalem og allt Gydinga land vard a stuttum tijma foreytt/Folked af∣lijfad/og allt saman eitt med ödru aldeilis vm byllt og vm koll kastad/Og þo var þad þa eñ ecke fullu bitalad. Þeir hafa enn nu a þessum Deige énguan Samastad/og meir eñ j fimtan Hundrud ær hafa þeir nu vered/og eru eñ nu j Eymd

j Eymd og Vtlegd/hier og huar j ölln Löndū.
Og þad er þo hid minsta/ad þeir j þessū Heime liþa j soddan Eymdum/ Hitt er þyngra ad þeirra Hiörtu eru þar oþan a wr öllu hoꝛ ke vptendrud og þorhert mote Guds Syne/hia huörium þeir skylldu epter leita/og vænta sier Syndaña þyrergieþningar/ og þess tilhþa Lijꝛ þs. Þeir haþa Gjedþeckne a Lygum og Villuꝛ domū/ þeir stūda þar vppa allt þr kuña/huör nen þeir kuñe ad þormyrkna Ritningena þyrer sialþum sier og ödrum/ og kuña þui ecke ad koꝛ ma sier j þñ riettu Skilning. Þegar þeir ætla ad þeir mune þiona Gude og akalla hann/ þa þiona þeir Dioþlenum/og Gud vill ecke bænhe yra þa/og ad eudalycktonum er eckert vissara (epter þui þeir villa ecke þyrer Guds Ord ver da kuitter vid Syndernar)eñ þad/ad þeir mu ne deyia j synum Syndum/ og verda eilyþlega þordæmder/so sem Christur seiger hia Johañꝛ em j 8. Cap. Ep þier trued ecke.

Soddan Eymd villdu þeir ecke nu a þessꝛ um tijma giegna/Þeim þikier ad þad skule besta vera þyrer sig/eþ Christur yrde sem snarast aþꝛ lyþadur/ Þar þyrer seigia þeir æn alltar leing re þorhuxunarꝛ Verde hönum j þessu Oꝛ riettur giørdur/þa kome þad yfer oss og vor Børn. Eñ eins og Judas haþde stutta Glede aþ synum þriatijge Silþur peningum/so vmbreytest þad og snarlega þyrer Gydingonū/

ad þr þoru hnignande Dag þra Deige/ allt til þess þeir ad enda lycktonum med óllu verda eydelagder.

Þar þyrer skylldu mektuger Kongar og Herrar hellst huxa vm þetta Epterdæme/ Ad þad er þyrer Pilato/og þar næst þyrer Gydinga geþolkenu so lijtelmotlegur hlutur/ad vthella saklausu Blode þeirra Christnu/ Eñ þad mun þryckia þeim vm syder/og ad endalycktonum nidur til Heluijtis.

Huar sem þeir þauabiskupar med sijnum Aþgud þauanum gieta magt þeinged yþer eitt um þatækum truum soknar preste eda Sælusor gara j ódrum Lóndum/ þa þlyta þeir hónum strax til Bælsins og Kualastadarens/og þikier þeim þa ad soddan sie vel giórt og Gude eitt þægt Verk. Þeir acta soddan med Pilato og Gydingum ad litlu. Eñ hier er eñ ecke komed ad Kuóllde/Siaaum til huilijkan enda þad vill taka þyrer þeim/þui þad er ómógulegt ad Gud giete leinge þagad yþer soddan/ Þad Blod hrópar so hatt j hans Eyrum/ad hañ kann ecke añad eñ/ad heþna slijks vm syder.

Pilatus er þyrer laungu j burtu/ og þar vard ecke eirn Madur epter aþ hans ætt/ Gydingarner sueitast eñ nu a þessum Deige vnder Christi Blode/og þad mun loksins þryckia þm nidur til Heluijtis. Þeir storu megtugu Herrar j þui Romuerska Rijke og añarstadar/ sem haþa nóckurn tyma sett sig vpp a mote Christnene/

nenne/ þeir eru eymdarlega fordiarfader/ og burtu dauer.

Lyka so skal þad ganga Christi Ovinum/ sem a þessum Deige höndla so grimlega/og fyrer Euangelij saker af Dögum taka þa aumu Christnu. Þar þarf eingen ad efast vm/ Straffed skal vissulega koma/ þo þeir være eñ so mektugler sem Keisaren Augustus/ þa munu þeir med öllum synum epterkomendum ad öng uo verda/nær sem hellst þeir saurga sig med sak lausu Blode Christneñar. Þeir meiga nu halls da oss fyrer Villumenn(seiger Lutherus)og læta a sier heyra ad þeir giöre riett/þegar þeir aflyfa oss. Pilatus/og Hellst Gydingarner hr lietu soddan a sier heyra og eirnen fordū / Eñ þad vard þeim ecke til Gagns nie goda/Þar fyrer skal huör Madur sia sig vel vm kring/ og læta Christneñar Blod vera omakslaust/ Þad virdest fyrst j vphafe ad vera ein lijtel Synd og auduirdeligur hlutur þui wt ad hellq/Enn med þad sydsta kiemur þar ad/ad aller þr sem hafa kuolad sig j Blode þeirra Christnu/ þeir skulu eydeleggiast og ad önguo verda/ so sem allar Historiur kuña ad vtuisa. Sa Almattuge Gud hindre alla Tyraña/og varduerte nad uglega sijna Kirkiu/ og buare oss fyrer sijn Ord/og giöre oss til eilijfrar tijds ar Sæluholpna/ Amen.

Niunda Predikun/ Huørnen ad þeir leida vorn Herra Christum vt af Stadnum/ Og Simon ber Krossenn epter hønum/ Og Kuinurnar grata yþer hønum.

Lucas 23. Cap.

OG þa er þeir leiddu hn̄ vt/ høndludu þeir nockurn Simon af Cyrene/ huor ed kominn var aþ Akre/ og løgdu Krossen vppa han̄/ ad han̄ bære han̄ epter Jesu.

En̄ hønum fylgde epter mikell fiølde Folks og Kuenna/ huoriar ad grietu han̄ og aumkudu. En̄ Jesus snere sier til þeirra/ og sagde/ Þier Døtur af Jerusalem/ grated eige yfer mier/ helldur grated yfer ydur sialfum/ og yfer Son/

um

um ydar/ Þui siaed/ ad þeir Dagar mu-
nu koma/ a huørium seigast mun/ Sæl

ar eru þær Obyriu og þeir Kuider er eige hafa fædt/og þau Brioſt huør eige voru mylkt/ Þa munu þær taka ad ſeig ia Fiøllonum/hrynied yþer oſſ/og Halſonum/hylied oſſ/Þui ef þeir giøra þetta vid hid blomgada Tried/ huad mun þa ſkie vid hid þurra?

Vtleggingen.

HEſſar tuær Hiſtoriur ſkiedu þegar þeir leiddu vorn Herra Jeſum þra Pilato/ og til Aþtöku ſtadarens. Mattheus/ Marcus og Lucas þeir tala vm Simon þan̄ Syrlenſka/ Oekad aþ þui/ ad þetta er ecke ſo lytelmotlegur Tilburdur ſem hier ſkiedur oþor uarandes/ſo ſem þad er a ad ſiaa/Helldur var þetta ſo til ſkickad/aþ Guds ſierlegu Rade/ad þetta Dæme ſkylldeſſctiaſt þram̄ þyrer alla riett chriſtna/a þeſſum ſama tijma ſem Chriſtur gei ngur til ſin̄ar Pijnu/aþ huöriu tileþne Menn ſkylldu læra/ huörnen ad þeim mune ganga j þeſſum Heime/ Sem er/ ad þeir ſkulu hialpa vorum Herra Chriſto til ad bera Kroſſen med hönum/eins og Simon giörer hier.

Þeſſe gode þrome Madur veit ecke pared aþ þui ſem Gydingarner haþa þyrer Höndum j Stadnum Jeruſalem / Helldur þa geingur

hann

ur hañ sina Erinda/so sem hans Naudsyniar storu til ad radstafa þui j Borgeñe sem hönū vid veik: En sem vor Herra Christur/og þeir adrer tueir Kæningiar mæta hönum/ og vor kiære Herra Jesus var so Mattdreigen/ad hñ gat ecke leingra komest med þ stora Krosstrie/ sem þeir hößdu lagt vppa hañ(þui þad var o, efad miög þungt/fyrst ad eirn fullugren Rall madur skyllde hanga a þui) þa fyrer þa hlu, þu Strijdsmeñerner afsijdis/ og neyddu þeñan goda fatæka Mann Simon til ad taka þetta Krosstrie vppa sig/ a huört Christur skyllde neglast/og bera þ epter vorū Herra Christo.

Þad synest sem ad þetta sie eiñ lytelmot, legur Tilburdur/og ad þetta hafe viliad so til, Eñ(so sem ædur er sagt) þa er þetta öllū chr istnum Möñum ein Fyrermyndan og Speigell/ hu3rn Gud villde a þeim sama Deige sem Je, sus Christus hans Son leid sialfur Pynu og Dauda/setia fram fyrer syna Christelega Kirk iu/ So ad þad Almeñelega Sneypxle kyñe burt ad takast/huört ed afvega leider oss alla og opt og ostalldan sturlar. Þui strax sem Gud ki emur med Krosseñ/þad er/hañ leggur Sott a Lijkama þiñ og Gotz/strafþar þig med ohlyd, num Börnum/eda med ödru þuilijku Motlæ, te/þa verdum vier strax efablandner/og skielf der/og dæmum þar af/ad Gude sie eitthuad j Suñe vid oss/og ef ad hañ elskade oss/þa mun, de hañ ödru vijs breyta vid oss. Eñ fyrst Gud

lætur so nidur þryckia plaga og pijna oss/ þa hrædunst vier fyrer þui/ ad þad sie eitt Teikn til þess/ad Gud sie reidur vid oss/ og vilie ecke vera oss nædugur.

Mote soddan Hneyxlum stendur þesse Mynd hier/sem er/ad Guds Son hañ ber siñ Kross sialfur/og kiemst so mióg vid vnder hõ num/ ad hañ fellur til Jardar og gietur ecke komest leingra, Þetta skalltu vel rotfesta/Þui þad er snógt ad seigia/ sem af þessum Atbur-de alyktast/sem er/ Ef soddan skiedr vid þad græna og Auaxtarsama Trie/huórnen mun þa þui fwna og ofriosama Trie vilia ganga? Þar næst sier þu hier/huórnen ad sa gode Si-mon gielldur añara/og verdur fyrer þessũ þre yngingum/ Hefde hañ ecke j þañ punct og Tij ma komed sem Christur ætte Krossen ad bera þa hefde Krosstried alldrei vered lagt vppa hañ/ Eñ hañ neydest þar til/og giclldur Chri-sti ad/ Þui fyrst Christur ber Krosseñ/þa ver dur hann og so lijka ad bera hañ med hõnum/ Þetta skallt þu hier vel athuga og merkia. Þad vill alldrei ódru vijs falla fyrer þm Chri-stnu j þessum Heime/ Þeir hliota fram med Simone/ og bera Krossen epter Herranum Christo.

Þo ad Gud vm stund væge þeim Ogudle-gu/og læte þa fa allt þad þeir oska og þa lyst ter ad hafa/ samt þa verda þeir ecke Refsing-arlauser afenlega/Þeir skulu og so plagast hier

a Jórdu

a Jördu vm sijder/ og þa Morgang/ so ad Oȝ lucka skal slæ þa nu hier nu þar/ Og þeim skal ecke ætijd ganga epter þui sem þeir vilia giarnan/ so sem sa 32. Psalmur seiger/ Sa Ogudlege hefur margar Plagur/ Eñ Myskunseme skal vmkrijngia þañ sem forlætur sig vppa Drottenn. So sem vær sieaum soddan alluijda aþ Epterdæmonum sem skied haþa.

Sa ogudlege Pharao med sijnum Pienorum var hardlega og mijkelþeinglega plagadur/ J sama mata Gydingarner j Eydemörkunne/ Og epter þad j Canaans lande þa mættu þr mijkelle Olucku/ Dreyngslum og Hörmungum/ allt til þess þær tyu Kynkuijsler voru med öllu eydelagdaraþ þeim Assyrijs/ Og nöckrum arum þar epter/ kom Juda Kynkuijsl og j Olucku/ so ad allt Landed var teked jn aþ þeim aþ Babilon. Enn ecke er þörþ a þui ad leida mörg Dæme þram til þessa/ Hugse huör vm sialþan sig/ og huörnen hañ heþur lijþad/ og reyne til a sialþum sier og ödrum/ Þui ecke er añars mögulegt eñ þetta/ ad nær hellst sem Madur ottast ecke Gud/ og lijþer ecke epter hans Vilia og Ordre/ þa hlytur ad endalyktonum ad koma Stroaþþ/ Angist/ Hörmung og Neyd/ annad huört þessa Heims eda añars.

Og þu skallt læra hier aþ þessum Simone/ ad giöra mismun a millum Kross þeirra

Heilögu/ og þess Straffs sem þeir Ogudlegu forþiena/ Þui þad er ecke Vndur/ þo ad örgū Skalkum gange illa/ Þr villia ecke betra hafa/ Villde þiofuren lata aff ad stela/ þa yrde hañ laus fra Galganum og Bödlenum/ Villde Meñ og Kuinnur leggia fra sier laustætis Lifnad siñ/ þa munde þeir hallda Gotsum sijnum æru og Heilbrigde. Eñ fyrst Madur vill ecke aff‑lata/ og fremur Synd a Synd ofan/ þa straff ar Gud med Fatækdom og ödru mote/ so ad Gotz og Peningar verda ad önguo / med æru‑hneyksingum/ skadsömum Siukdomum og añar‑re Olucku. Soddan Þiófuls kroppar villia ecke verdskullda þad a annañ veg eñ so/ Þeir villia ecke hafa þad betra. Vegna siña Synda og syndsamlegs Lifnadar/ þa eru þeir sialfer sök og efne til siñnar Olucku. Ja/ þeir þuinga og neyda Gud til (sem giarnan vill vera nad‑ugur/ og giefa allt hid goda) ad reidast adur tijmen er komen/ og taka j taumen med þeim/ og varna vid Syndeñe.

Þar fyrer seiger hinn. Heilage Petur 1. Petri 4. Cap. Eingen a medal ydar skal lijda so sem eirn Mordinge/ Þiofur eda Illrædes madur/ ellegar so sem sa er freyngeer sier j añ‑arlegt Embætte/ Huar med Postulen giörer þeñañ mismun/ Ad ein og sierhuör Pyna og Plaga kallast ecke nie er riettur Kross/ þui þ sem þeir Ogudlegu lijda/ þad er ecke Kross. Helldur er þad þeirra forþient Straff og

Refsing Syndanna.

Eñ þad kallast og er riettur Kross/ þeg- ar þeir Christnu verda so fyrer hönū sem Si- mon verdur hier/ Hañ ber ecke siñ eigen Kross/ helldur Kross vors Herra Jesu Christi/og ne ydest til ad giallda jlls ad/ vegna Herrans Chr isti/og mæter þessu vegna añara/eñ ecke sialfs sijns. Ef ad þetta hefde ecke oforvarande he- nt hñ so/ad hñ mætte vorum Herra Christo/ þa hefde hann og vered omakslaus og j Fri- de/ Eñ hañ ma nu giallda þess/ ad hañ kiem- ur j riettañ Punkt og Tijma/ þa Christur skal krossfestast. Lijka eins soddan skal Þyna og Kross þeirra Christnu vera/ Þad er so sem Petr seiger/ Lijded ecke so sem Þiofar og Mor dingar/helldur so sem Christner/ Þad er/fyr- er saker vors Herra Christi/ hans Ords og Medkieñingar/ Þui þo ad aller Christnermeñ meige mzkieña sig fyrer auma Syndara/og hei- te þad vegna Syndaña/þa hafa þeir verd- skulldad allskyns Olucku/ og þyngra Straff eñ þad Gud leggur a þa j þessum Heime/ Jaa/ þo þeir daglega medkieñe sijn Brot/ siñ Veyk- leika og sijnar Yfertrodslur allar (þuiad þad rietta Syndareinnar Straff kallast ecke neirn stundlegur Motgangur/helldur eilijfr Daude) þa samt kallast þeirra Þijna ecke Synda Str- aff/helldur eirn Heilagur Kross.

Þui sa vonde Oviñur og Heimureñ hatar þa Christnu ecke þess vegna/þo ad þeir sieu syn

dugiet/þalle þeir a ymsar sijdur og þette/Þad kan bæde Diöfullen og Heimuren vel ad lijda/ og lætur þa j þui Naþne og þess vegna vera kyrra. En þyrer saker Guds Orda og Truaren ar/ad þeir setia sijna Von a Guds Son/hugga sig j hans Dauda og Vprisu/ ottast Gud/ og oska sier ad gieta lifad epter hans Vilia/og ad adrer kynne af þeirra Medkienningu ad þeckia Christum/þad kan huörke Diöfullen nie Ver-ölden hans kiæra Brædur ad lijda.

Þar þyrer setia þeir sig ætijd vpp a mote þeim enu Christnu/og ofsækia þa/ Og Diöf-ullen plagar þa med Siukdomum og ödrum Plagum/so sem hin Helage Paall sialþur kla-gar sig vm/ ad Diöfulsins Erendreke slæe sig med Hneþum/og fære sig j Samuiskuñe og Hi-artanu/med Sorg/Vmhyggiu/Hofmod/Hræs-lu/og ödru þuilijku: Ja/stundum giörer And skoten þeim Christnu skada a Audæfum þeir-ra/ med Storme/ Hagle/ Ellde/ so sem skiede Job. En huad Veröllden eykur þar vid/ þad er öllum þyrer sionum/og hellst a vorum Dög um/þar Menn höndla so omyskunsamlega og hryggelega vid þa aüu Christnu og lijþlata þa:

Þuilijkt kallast ad bera Krossen vors Her ra Christi/so sem Simon. Hañ var og ecfad eirn Syndare/eñ huad skeedu Strijdsmeñerner þad? Synda sijña giellдur hañ ecke ad hia þm/ Helldur þess/ad Christur er þar/og kiemst ecke lengra aþrañ med Krossen/verdur þui ad ha-

pa eirnhuörn sem kune ad hialpa hönum til ad bera hañ.

Eins geingur þad til med þier/ þo ad þu siert eirn Syndare/ og medkieñer huörnen þu hefur jlla breytt mote Gude þijnum alla þijna Lijfsdaga/ þo/fyrst so er ad þu truer a Christum/ þa kiemur ecke Kross nie Motgangur sier deilis af soddan Syndum/ Diöfullen og Heimuren þeir straffa þig ecke Syndañа vegna/ þ er þeirra Glede og Vnadsemd/ad þu villder al deilis hallda eitt med þeim/ eñ ecke med Gude eda hans Orde. Þess skalltu giallda ad/og lijda vegna vors Herra Christi hans Ords og Pijñar eigen Truar.

Þetta er þad fyrsta sem vær skulum hier læra/ad Simon ber Krossitried med vorum Herra Christo. Og þetta er oss gagnlegt til Huggunar/og giörer vora Von/vm Hialp og Frelse stöduga og vissa/ og kiemur oss þar med til ad bidia. Þui huör sem ecke vill nu huxa so vm Hag siñ/ þa hñ liggur vnder Krosse og Motgange/ad hñ sie eirn Syndare/ og hafe þuilijke Straff og soddan Refsing vel forþient/hann eñ sama giöra þuilijker Þankar kalldan og latan j Bæna akallenu/ Þui þad er alag a Syndeñe/ ad Hlartad hrædest hana/ hryggest vid og ottast/ og kañ ecke ad vænta sier nöckurs gods af Gude nie hugga sig sialfur.

Enn huör sem vill athuga þa riettu Sök og Efne/huar fyrer ad Diöfulleñ og Veröllde

en hatar oss so wr öllu hoofe / og ausa vt yfer oss allskyns Motgonge/ hn̄ verdr ad medkieña/ ad þuilyk skiedur ecke vegna vorra Synda/ þau hafa oss ecke ad hatre þeirra vegna/ Þui þau villdu giarnan/og sækiast þar epter ætyd/ ad þau kyñe ad leida oss j allra handa Synder og Löstu/ þad er þeirra Glede og Gaman. Hellt dur vppuekur þau þetta a mote oss/ og fyrer þetta hata þau oss hellst/og koma oss j skada nær og huar þau kunna/ ad vær höfum Guds Ord oss fyrer sionum/ medkieñum vorn Herra Jesum/setium vora Von til Guds Nadar og Myskunseme/og oskum oss ad lifa epter hans Vilia/ og j hans Otta. Þetta er vphafed og su rietta Sök til þuilyks Haturs og öfundar af Heimenum og Diöflenum.

Þar fyrer athuga þu þetta efne vel/ Þu matt jata og medkieña ad þu sert eirn aumur Syndare/og hafer med Syndum þynum verdskulldad allt jllt/þui Gud hatar Syndena/ og er vanur ad straffa fyna vegna hennar / so sem S. Petur seiger/ Ad Domuren take til á Guds Huse. Eñ fyrer þad (skalltu seigia) hatar ecke Diöfullen mig og Veröllden/ þau skylldu vel lyda mier þad/ þo ad eg kuolade mig j Syndonum/eins og Suyn j Ohreinindū/ Huörs a Madur þa ad gialldaꝰ Þessa Mans sm̄ hier ber Krossen / Af þui ad eg truc og medkieñe hañ fyrer miñ Gud og Frelsara.

Sie þad nu satt/ Huad skal eg þa fram neiges

neigis giöra? Skal eg örvænta mier og falla j Mistraust? J önguan mata/ Eg skal helldur hafa eina örugga Von/ad þo eg sie eirn aumur Syndare/og ad þad sie mier vyst/ad eg verde ad lyda fyrer vors Herra Christi saker/so mun hañ þo ecke lata mig æfenlega kueliast j soddan pynum/ Hañ mun hialpa mier næduglega/ Og so sem eg lyd þetta fyrer hans saker/ so vill hann og eirnen ad eg skule takast til Nada siña vegna/og lifa eilyflega. Alleinasta heimter hañ þad ad mier/ad eg skule diarflega lata miñ Muñ vpp/hropa og seigia/ O Herra eg er eirn aumur Syndare/ og hefe forþient langt vm þyngra Straff med minne Oþolinmæde sem eg syne þier/eñ þetta sem eg lyd nu/ Eñ siadu Herra/huada aform sa vonde Ovinur hefr/hañ hatar þig og þitt Nafn. Þar fyrer/med þui eg forlæt mig vppa þig/ eg hugga mig j þynu Orde/og vænte mier Nadar vegna þiñar forþienustu og Dauda/þa hatar Diöfullen mig. Þar fyrer gode Herra Jesu Christe/ hefndu þyn a hönum/og hialpa þu mier vegna þyns Nafns.

Af soddan Huxonum verdur Hiartad diarft og hraust/ og hagfellt til ad bidia. Þar fyrer hafa þeir Heilögu Spæmeñ haft soddan Stick og þeñan mata j synum Bænum/og ætyd stunged vppa Guds Nafn/so sem David og giörer j synum fertugosta og fiorda Psalme/seigiande/ Daglega verdum vier fyrer þyna skullo

nidur drepner/ og erum reiknader so sem adrer slatrunar Sauder.

Þetta er nu sagt vm þad/ad Simon giellð ur vors Herra Christi/hia Styrdsmönunum/ og ber Krossen med hönum/vppa þad/ ad þu kunner ad læra ad giöra nu smun millum Kross ins Christi/og Synda straþs Peirra Ogudlegu.

Þar næst skalltu vel athuga/ad Simon ber ei alleinasta vors Herra Christi Kross/helldur og eirnen þa verdur hönu naudgad til þess. Þui heþde þad vered j hans Vallde/og hann heþde ætt ad rada/þa heþde han geinged fram sin faren Veg/ og lijted hirdt vm/huörnen ad Christo leid med sin Kross. En Stryðsmenner ner grypa hann /og hneppa han til mote hans Vilia ad bera hän.

Þetta er merkelegt Atuik/aþ huöriu Madur kan læra huad ad Krossen sie eda ecke. Mw kar og Nunur j Klaustrum liþdu eirn streinge legan Liþnad/og lietu han vera sier nogu þung an/ Enn soddan Liþnadur kallast ecke Christi Kross þan Simon bar. Fyrer þad/ad Þeir leg gia han sialþer vppa sig/an Guds Biþalning ar/og vtuelia sier han sialþer. Endurskyrarar giöra og lyka so/en so sem Malshætturen hlioder/liett palla losrug Verk/so kan Madur og ad seigia vm soddan Pijnur og Plagur/ Med þui Þeir leggia Þar sialþer vppa sig/ og Þeir meiga þo vera an Peirra eþ Þeir so villia/ Þa eru Þar Þeim ecke miög wr mata Þungar.

Enn

Enn huar sem Madur verdur Kross og Morgang ad bera/ og vill þo þad ecke giøra/ þar liggr Krossen þyngra a/so sem vor Herra Christur seiger til Peturs hia Johan. j. 21. Cap. Þegar þu varst vngur/þa gyrter þu þig sialfur/og gieckst huört þu villder/Enn þa þu elldest/ þa muntu þynar Hendur vt breida/og añar mun þa gyrda þig/ og þangad leida sem þu villt ecke. Þuiad huörsu algiörder og full/komner sem þeir Christnu eru/ Samt þo kann Hollд og Blod ecke añad eñ ad kucina og vi/na vnder Krossenum/flyia hañ og forðast.

Þar fyrer heфur þesse Madur þetta Nafn hier/ ad hañ kallast Simon eda Simeon/ Þad er a hans Modurmaal so mÿked sem eirn sa ed lætur sier seigast/og er hlyden. Þui þad er su riettta Hlydne/ Nær Madur vill vera giarn an þrÿ fra þeirre og þeirre Olucku/ og giefur sig þo velmuliglega vnder hana. Madur fyl/ger epter og lætur leida sig/aþ þui ad hañ sier/ ad Gud vill so hafa þad. Þetta Nafn bera aller þeir sem riettchristner eru/ad þeir kallast Simon/ Þess vegna/ Ad eñ þo Hollд og Blod vilie giarnan hafa Huyld og Roo/og vera aun allrar Plaagu og Pynu og Motgangs þa sama fylger hañ þo epter/og lætur sier seigast/og gi efur sig vnder Guds Vilia/ og hialpar vorum Herra Christo til ad bera Krossen.

Þad þridia vær skulum hier af læra er þetta/ Ad giöra mismun millum Simons og

vors kiæra Herra Chriſti. Simon ber
Herra Chriſti Kroſſ/ allt til Aþtöku S
ens/ þar ſkilur hann vid/ Enn Chriſtur
negla ſig vppa Kroſſeñ/ og deyr a hönum
ta er ſa riette og ſañe miſmunur millum vors
Herra Chriſti Pijnu/ og vors Motgangs edur
Kroſſ. Vær þorþienum ecke Syndareñar Fyr-
ergiefning med vorre Pynu/ Þar heyrer alleín-
aſta til vors Herra Chriſti Pyna/ Hañ er all-
einaſta þad Offur og Guds Lamb ſem bítal-
ar og fullnægiu giörer fyrer allar Veralldareñ-
ar Synder/ Þar fyrer hanger hñ þar a Kroſſ-
enum. Eñ Simon geingur ad eins vnder Kr-
oſſenum/ Þad er/ ſa Kroſſ ſem vær berum j
þeſſum Heime/ hañ er til þeſſ/ ad ſa gamle A-
dam mætte ſidoſt og nidurþryckiaſt/ og Synden
hindraſt. Eñ til Syndaña Fyrergrefningar he-
yrer alleinaſta Chriſti Kroſſ hans Daude og
Forþienuſta.

So ſier nu ydar Kiærleike/ huörnen ad
þſſe Simon er öllum Chriſtnum ein Fyrermyn-
dan þar til/ ad þeir ſkulu bera Kroſſen med
vorum Herra/ Eñ fyrer þeñan Burden ödlaſt
þeir ecke Syndaña fyrergiefning. Sa gamle
Adam verdur tamen ad eins þar med/ ſo ad hñ
verde ecke ofmiög þuerbroten. Enn þegar ad
Kroſſen ſkal hialpa til Syndaña fyrergiefnin-
gar/ þa ſkal Simon ecke bera hañ/ Helldur þæ
hlýtur Chriſtur ad hanga a hönum/ og deyia a
hönum. Og þetta er Sök og Efne þar til/ ad
Simon

Simon geingur laus og lidugur j burt aptur/ huad fyrer Christi Dauda verdum vær frelss ader fra Daudanum/og komum til eilijfs Lijfs/ So sem huilykt forklarast merkelega j fre añare Historiu/ sem vær vilum nu taka oss fyrer Hendur vm ad tala.

Lucas seiger/ Ad þa þeir leiddu vorn Herra Jesum vt af Borgeñe Jerusalem/þa hafe fylgt a epter nökrar Konur/sem hörmudu og grietu yfer hönum. Eñ vor Herra Jesus hañ snere sier vid/og sagde/ ad þær skylldu grata yfer sier og yfer sijnum Börnum/ þui sa tijme munde koma/ ad Madur skyllde seigia/ ad sæl være su Kuiña sem Barnlaus være/ og ad þad munde ganga so til sem Hoseas seiger/ ad þar mune koma/ ad Meñ munu oska sier þess/ ad Fiöllen mætte falla yfer þa og hylia þa. Og ad Sök og Efne til soddan Olucku munde vera þesse/ad ef Meñ breytta so vid þad græna friosama Tried/ þa munde Meñ enn verr breyta vid þad visnada og ofrioffsama.

Po ad þesse Predikun skiede fyrer Gydingum/sem z þeim tyma voru nalæger/ þa stingur hun og lyka þar vppa/ Ad vær skulum læra ad fara oss riettelega j nyt vors Herra Christi Pijnu/ Og fyrst kañast vid vorar Synder huad hrædeleg ein Byrde þær sieu/ med þui Guds Sonur sialfur hlytur ad deyia fyrer þær. Sijdan þa skulum vier hugga oss vid þetta j giegn Syndeñe/ Af þui ad Guds Sonur hefur

bitalad og giört fullnægiu fyrer þær a Kroſſenum.

Fyrſt giörer vor Herra Chriſtur hier miſmun millum ſiñar Perſonu og Gydingañа/Og a þeſſum Miſmun liggur ſtor magt/ad vier giætum ad hönum. Hañ ſamiafnar ſier vid eitt vngt avaxtarſamt Trie/huört ed Madur kauper/ſetur j Jurtragard ſiñ(So langt og fiærlægt er þad fra þui/ad Madur ſkyllde vphöggua þad og keſta þui j Ellden) Eñ þo ſkiedur þetta hier ſo. Gud lætur höggua þad vpp/ Þad er/hañ lætur leida hañ burt til Aftöku ſtadarens/ þar a hañ ad aflyfaſt eins og añar aumur jllrædis Madur/ og er þo eitt grænt gott Safamyked og avaxtarfullt Trie/Hañ er an Syndar/ Hañ geingur fram j fullkomenne Hlydne fyrer Gud/og huad hañ talar og giörer/ þad er ecke nema dyrmætur koſtulegur Avöxtur/og Gude er giedþeckne a þui öllu ſaman/og þad er oſſ hid gagnlegaſta allt ſaman. Stuttlega ad ſegia/ Huad ſem mz vorum Herra Chriſto er/fa er þad ecke nema Nad/ Lyf/ Velferd og Sæluhialp.

Þar a mot ſamjafnar hañ Gydingonum vid eitt gamallt fwed feyſked avaxtarlauſt Trie/ſem ecke giörer añad enn oryme j Jurtra gardenum/ og ecke er til annars gagnlegt/ enn Madur höggue þad vpp/og kaſte þui j Elden. Soddañ Trie eru Gydingarner/ vegna þeſſ þr ſkeyttu ecke vm Guds Ord. Johañes predikade

fyrer

byrer þeim/en̄ þo ann Avaxtar/þeir sögdu hīt
hefde Diöfulen̄. Guds Sonur predikade sialfs
ur med sijnum Læresueinum/en̄ þeir villdu ecke
helldur medtaka han̄/ Þeir kölludu han̄ Vijn
dryckiu man̄/og sögdu ad han̄ hefde Diöfulen/
Þar fyrer offoktu þeir han̄ med Heipt og Hat
re/so ad þr kun̄u ecke ad hafa nöckra Roo/fyrr
en̄ þeir höfdu radeð han̄ af Dögum. Og samt
eru þeir j þeirre Meiningu/ Ad epter þui þeir
hafa Mosen/ Lögmaaled og ytre Guds Þion
ustu j Jerusalems Mustere/ þa være þeir vijst
Guds Folk/ Ja / þeir være þeir riettu lifan
de Heilögu / og være so sem j Guds Mad
arskaute.

Nu kann Madur hæglega hura med sier/
ad fyrst þad geingur Guds Syne so/sem er þo
eitt grænt Avaxtarsamt Trie/ ad Gud lætur
so strangan̄ Dom ganga yfer han̄/þa vill þad
ganga langtum verr til med þeim visnudu Tr
iam/þeim herfelegu storglæpa Mön̄um. Godd
an villde vor Herra Jesus giarnan ad Gyding
arner skylldu j þā tijma athuga/og syndga ecke
ætyd huad af huöriu/helldur læra af sier/sem
saklaus bolde Pijnu og Plagur/ad ottast Guds
Reide/ og fyrer san̄a Jdran ad komast vndan
hen̄e. En̄ þuilijk Aminning hafde önguan stad/
Þad visnada funa Trie kun̄e ecke Avöxt leing
ur ad bera/ Þui vard þui kastad j Elldenn/ so
sem Historian vtuijsar/Ad þar kom eirn hræde
legur Domur yfer Gydingana/ ad fiörutyge

ærum lidnum fra Christi Dauda/og allt þeir ra Land vár eydelagt af þeim Romuersku vegna þulgkrar Syndar/ Þar fyrer hefde þeir med riettu ætt ad grata yfer sialfum sier/ enn ecke yfer Christo/ og medkieña sijnar Synder/ og giöra jdran/so sem vor Herra Christur afmuñer þa hier/og varar þa vid.

Nu skulum vær læta þessa Amiñing ganga oss og so til Hiarta/þuiad vær meigum aller/huör med ödrum medkieña/ad vær erũ vegna Syndareñar/ so sem auaxtarlaust Trie ogvisted/a huöriu ecke gott er/eda af huöriu ecke gott kañ koma. Huad er þa tilheyrelegt ad vi er giörum? Ecke añad eñ ad grata/og kalla til Guds vm Syndaña fyrergiefning/og standa a mote þeirre vondu syndsamlegu Natturu/og þeim Girndum/ og lata þær ecke hafa sinn Framgang.

Þui þar vppa stendur Domiuren/ Epter þui þad geingur so hrumullt þui avaxtarsama godu Trie/og Gud lætr so hryggelega pynu falla yfer siñ elskulegan Son/ þa eigũ vær ecke ad vera vgglauser vm oss/ Helldr ad medkieñna vorar Synder/ottast Guds Reide/ og bidia vm Nad og Syndaña fyrergiefning: Vær eigum ecke ad hlæia nie dansa vid soddan/ og vera æn allrar Sorgar so sem Veröllden er vön ad giöra/ sem huörke sier nie veit af þessum Guds Dome/ Vær eigum ad syta og grata/og angra oss fyrer þui af Hiarta/ad vær erum so

vegna

vegna Syndaña þordíarþader/ og ordner sem vísnud þræn Tric og auoxterlaus.

Þetta er þad þyrsta sem vær skulum giöra og læra sierdeiles aþ Christi Pijnu/ Ad vier skulum ottast Gud og hans Reide vegna Syndaña/og læta ecke Syndena rada sialþa. Sodan skulum vær giöra þyrer vora eigen skulld og vorra vegna/aþ þuí ad vær erum avaxtarlaust Tric/ sem ecke er hæþt til oñars/ enn ad kastast j Elldon/ þad er j eilijþan Dauda.

Nu kieñer vor Herra Christur oss hier eñ nöckud auk þessa/ og seiger/ Ad vær skulum grata yþer oss sialþum og vorum Börnum/ eñ yþer sier þurþum vier ecke ad grata/helldur hl æa/glediast og þagna. Þuí huar þyrer lijdur hñ Pijnu sijna? Hañ er eitt riettelegq gott avaxtarsamt Tric/ hann heþur ecke verdskulldad so hardan Dom/ Hann lijdur þetta þyrer vorar saker/ Og þad snerter hañ alleina j þetta siñ/ so ad hañ þullgiöre siñ Kieñemans skap/og ecke alleinasta aþ bidie Syndernar/helldur og eirnen oþþre Lijþe sijnu/og Lijkama vppa Krossins Alltare/vppa þad/ ad Gud þyrer þulljkt Oþþur stillest til þrids/ og aunier Syndarar verde þrialser þra Guds Reide/og verde Erþingiar til eilijþs Lijþs.

Þar þyrer vill ecke vor Herra Christur/ad sijn Pijna skule þar vera til skickud/ad vær sky lldum grata yþer heñe/ Helldur til þess/ad vær sieum glader/loþum Gud þöckum hans Nad og

Myskun prijsum vegsómum og medkieñum hn byrst vær erum j soddan mæta tekner til Næda ordner frij fra Syndeñe og Daudanum/og Gu ds elskuleg Börn byrer hans Pijnu og Dauda-

Enn(Gud nade)pad eina geingur oss ecke meir til Hiarta eñ hitt añad/ Vær hylgium me ir epter Verallðarennar art og Natturu/ enn Viduðronum og Amiñingum vors Herra Chr isti. Nþer sialþum oss og vorū eigen Persoñū eigum vier ad grata/ad vær vegna Syndanna erum so fram wr öllu hoofe hordiarfader óg spillter/og höþum so strangan Dom byrer vor um Augum sem nu er sagt/ Eñ hier sieft eing en gratande. Jæ/þess diupara Mañskiepnuñ ar sókua nidr j Syndareñar Andstygd/ þss vggt lausare og gladare eru þær. Og so sem ædur er sagt/ Pad er þeirra Glede Vnadsemd og For dilld/ad þeir þa sók og efne til ad syndga. Eiñ agiarn Okrare kann alldrei nogu agiarn ad verda nie nóckurneigen mettur ad verda af auñ inge/ Þess meira abata og aviñing sem hañ he bur/þess gladare verdur hañ/ og hönum þiker sem þa stande allt j godan mata byrer sier. J sama mata skiedur þad og eirnen med adrar Synder/sem er Reide/Aufund/Lausung/Saur lifnadur/Otru/og Dramblæte/ Eingen asakar sig nie grætur byrer þær/ Huör Madur heþur Giedþellone og Eisku a þm/ og þinst þws og velmsingur þar til ad drygia þær og þremia.

Eñ huórnen ad soddan luckadest byrer Gyd

ingonum

tingonum/ þad er öllū heyrumkunnugt ordeð. Þar fyrer ættum vær ad yfergiefa soddā van, art og onatturu/og vorra eingen vegna Harma og Grata/so sem vor Herra Christur aminner oss/þui Synden skal ad endalyktonum straffast med eilijfum Dauda/eff ad Madur frelsast ecke fra hēne.

Eins nu so sem ad vær erum ecke hlydug er j þui fyrra/ Eingen grætur/ eingen amæler sier vegna Synda sinna/ So vill eingen Jesu Christi vegna gledia sig af Hiarta/ peningar Audæfe/ Metord og añad þuilykt/þad gledur Mañsins Hiarta/huörsu lijted og audvirdelegt þad er eda vera kañ. Eñ hier/sem ecke er añad eñ Nad/ Lijf og Saluhialp/ j þessu eru vor Hiörtu kölld og halfdaud/ og vær höfum öngua Girnd/öngua hiartalega astundan þar a/ oss langar ecke epter þui j neirn mata.

Þar fyrer er þesse Predikun miög liett og lijtelmotleg/ ef Meñ vilia athuga hana epter þui sem Orden hliodar/eñ þar þuert a mote er hun miög þung/ og med öllu olijdanleg/ nær sem hellst vær skodum vor Hiörtu og syndsam lega Natturu. Þui þad er oss medfædt/ ad vær snuum þessu öllu vm/og setium þad vppa sem nidur a ad vera/og giörum hier þuert a mote. Þar sem vær eigum ad grata fyrer vor rar Synder/ þar hlæum vær og erum glader. Og þar sem vær eigum ad hlæa/og gledia oss af Hiarta/sökum þess/ad Christur er dauen fyr

er vorar Synder/ og hefur vtuegad oss eilijft Lijf/ þar gratum vær/ Þad er/ añad huórt sinn um vier ecke vm þa Glede hia þeirre veralldlegu Gledenne/ sem oss er so giedfelld/ Ellegar huar sem Synden og Guds Reide geingur oss riettelega til Hiarta/ þar kunnum vær huórke nie vilium lata oss hugga/ Þad vill ecke rotfestast j vorum Hiórtum sem Christur seiger hier/ Grated ecke yfer mier/ Vær gratum og klögum oss og vm syder óruilnunst vier/eins og ad Christur være ecke daudur/eins og hañ hefde ecke bitalad fyrer vorar Synder/ ecke stillt Guds Reide/ nie helldur frelsad oss fra Daudanum.

Þar fyrer er þórf ad bidia vm þetta tuent Fyrst/ ad Gud hañ vilie fyrer siñ Heilaga Anda ahræra vor Hiórtu/gióra oss Syndena vidurstyggelega/forda oss vid heñe/ og vakta oss vid óllu Oggleyse/ Þar næst ad hañ vilie vpptendra j vorum Hiórtum saña Huggun i giegn Syndeñe/og gióra Truna og Voneua vora fasta og stóduga til vors Herra Christi Offurs/ og fullnadar Bitalings/So ad vær kyñum lok sins ad biugsa Gude syna rietta Pionustu/ott ast hañ so sem aumer Syndarar/ganga fram j sierlldre Jdran/og forlækta oss af Hiarta vpp a hans Nad/eins og þess sem ekert vont vill oss/fyrst hañ gaf siñ eingieten Son j Daudan til fullnadar bitalings fyrer vorar Synder/og

liet

liet hann deyia vorra vegna a Krossenum/ Þad vnne oss øllum vor gode Herra Jesus Christur/ Amen.

Tiiunda Predikun/ Huørnen ad Christur var negldur a Krossen/ Og huad hann giørde/ holde og talade a Krossenum/ til þess ad hann gaf vpp sinn Anda.

Matthei 27. Cap.

OG er þeir komu j þā Stad sem kalladest Golgata/ huad er þydest Hauskieliastad ur/ þa gafu þr hønum Edik ad drecka Galle blandad. Og er hā smackade þad/ villde hañ ecke drecka.

Eñ sem þeir høfdu krossfest hann/ skiptu þeir Klædum hās med sier/ leggiande

ande þar a Hlute / So ad vppfyldeſt huad ſagt er fyrer Spamanneñ/er hañ

ſeiger

seiger. Þeir skiptu med sier Klædum mijnum / og vm mitt Fat køstudu þeir Hlutkieste. Og þeir satu þar/ og toku vara a hønum. Og vpp yfer hans Høf de festu þeir hans Daudasøk skrifada/ Þesse er Jesus Konungur Gydinga. Þa voru og krossþester med hønum tue ir Spilluirkiar/ eirn til hægre Handar og añar til vinstre.

Og þeir sem þar geingu fram̃ hia hæddu hañ/skakande Høfud sijn/og søgdu/ Þu sem nidur brytur Mustered/ og bygger þad aptur a þremur Døgum/ frelsa þu sialfan þig/ Ef þu ert Gudz Sonur/þa stijg þu ofan af Krossenum. Lijka eirnen spottudu hañ Kieñemanna Høfdingiar med Skriptlærdum z Olld ungum og søgdu/ Adra frelsade hann/ sig sialfan gietur hañ ecke frelsad/ Ef hañ er Kongur Jsraels/stijge hañ nu af Krossenum/og munum vier trua hønũ/ Hñ treyste Gude/ hañ frelse hañ nu ef

hañ vill/þuiad hañ sagde/ Eg em Guds Sonur. Og vm þad sama hæddu hñ og eirnen Spilluirkiarner þeir med hønum voru krossfester.

Enn j fra siøttu Stundu giørdest Myrkur yfer allt Landed/allt til niundu Stundar. Og nærre niūdu Stund kallade Jesus harre Rødd uog sagde/ Eli/Eli/ Lama asabathani / Þad er/ Gud miñ Gud miñ/huar fyrer forliestu mig? Enn nøckrer af þeim sem stodu þar hia og heyrdu þetta/ søgdu/ Þesse kallar a Eliam. Og japn snart hliop eirn til af þeim / tok Niardaruött/ og fyllte hañ af Edike/og sette ofana Reyrlegg/og gaf hønum ad drecka. Enn adrer søgdu/ Vert kyrr/ Siaum huört Elias kiemur ad frelsa hñ. Jesus kallade eñ vpp j añad siñ/ harre Røddu og gaf vpp Andan.

Og sia/ Ad Tiallded Musterissins j sundur rifnade j tuo Parta/ fra ofanuerdu

verdu og allt ofan j Fallo: Og Jørden skalf/og Biørgen klofnudu/ og Grafer Framlideña lukust vpp/ og marger Lijkamer Heilagara risu vpp/ þr ed suafu/ og geingu epter hans Vpprisu wr Grøfonum/og komu j hina Heiløgu Borg/ ꝛ auglystust þar mørgum.

Eñ Høfuds madureñ og þeir sem med hønum voru ad varduetta Jesum/ þa þeir sau Jardskialftan/ ꝛ þad huad þar skiede/vrdu þeir miøg otta slegner og søgdu/ Sañlega var þsse Guds Sonꝛ.

Þar voru og margar Konur langt i fra sem sau þetta/ huøriar Jesu høfdu epter fylgt af Galilea/ꝛ hønum høfdu þionad/medal huørra var Maria Magdalena/ og Maria Moder Jacobs og Josephs/ꝛ Moder þtra Zebedei Sona

Vtleggingen.

Hvad sem ad skiede a Krossenum/ þ skrifa aller fiorer Gudspiallameñ-erner/enn þo so/ ad eirn seiger fra þui sem hiner adrer hafa vndan teked/ Þar fyrer/ædur eñ vær kom-um til þess rietta Lærdoms/ sem fram fyrer oss verdur settur hier/þa vilium vier j þessare predikun ædur setia fram Historiuna sialfa/ eitt epter añad/eins og þ hefur til bored.

Þegar ad Strijdsmeñerner höfdu fært vo-rn Herra Christum vt til Höfudskielia stadar-ens/þar sem plagsidur var til/ad aflyfa open-bera jllrædes Meñ/þa gafu þr hönum(so sem Mattheus seiger)Edik ad drecka blandad med Galle. Nu merker þetta Ord/Gall/ecke Gall wr lifande Skiepnu nöckre eda Fienade/ helld-ur eina eitrada og beiska Root. Soddan Dr-yck(so sem sumer hallda) gafu þeir Mönnum vppa þad/ ad þeir kynne þess snarara deyia. Enn vor Herra Jesus villde ecke drecka/ þui hañ hafde giefed sig-viliugur vnder þeñan Da-uda. J soddan meiningu stendur þetta Ord Gall/ Deut. 29. Cap. psalmo 69. Og j Har-magrat Jeremiæ j þeim 8. Capitula/Og vyda annarstadar.

Þa negldu Strijdsmeñerner hann strax a Krossen/og tuo Spilluirkia med hönum/ añañ til hægre Handar/eñ añañ til vinstre. Eñ vor Herra Chirstur bad fyrer þeim sem hañ kross-festu og öllum Syndörum(so sem eirn riettur

Kienne-

Riettemadr)sem nu skyllde fullnægiu giöra sijt nu Kalle og Embætte/og sagde/ Fader/fyrergief þeim þad/þui þeir vita ecke huad þeir giøra. Suada Ansyrt þesse Ban leidde aß sier j þan̄ sama tijma/þad hann vær ad hey ra seirna/þa vær tölum vm Reyfaran sem hi⸗ eck hönum til hægre Handar/Puiad þesse Ban var hans Euangelium og Predikun/aß huðrre han̄ lærde ad þeckia vorn Herra Christum/ ad han̄ være Guds Sonur/ og hienge þui þar a Krossenum/ ad hann villde betala fyrer allar Verallaarenar Synder/ og munde epter þeirra lykamlega Dauda lifa og rykia med synum Födur eilijflega.

Gudspiollamenerner tala og so vm/ad Pilatus liet setia eina Yfirskrift vpp yfer hans Höfde/ritada a þriu Tungumaal/ Jesus af Nazareth Konungr Gydinga. Enn þo ad þuilijkt være vermulegt ad giöra/so ad huör Madur vissi/huar fyrer Men̄ være aflyfader og ad adrer skyldu forda sier vid soddan Giörningum/ þa samt hafde þetta eina sierdeiles Merking/sem skiede vid Herrā Christum/ sem er/ad Gydingarner skylldu/ riett a þeim sama tijma/sem han̄ hieck so eymdarfullur a Krossinum/nunnast a þad/ad hneyrslast ecke a hans Dauda/helldur medtaka han̄ fyrer sin̄ Kong. En̄ þad hafde ecke ad seigia. Þar fyrer þycktust þeir vegna Yferskriptarenar/ og tala til

Pilatum/ad hann skule ecke skrifa/ Konungur Gydinga/ helldur ad hann hafe sagt ad hañ være Kongur Gydinga. Þa reidest Pilatus vid þa/ og villde ecke vmbreyta Skriptenñe/ til ærenlegs Vitnisburdar mote Gydingonum ad þeir villdu ecke lata sier feigiast/og voru all drei til fridz fyrr eñ þeir feingu sñ Kong vpp a Krossen festan.

Epter þessa Atburde/toku Strijdsmeñerner vors Herra Christi Klæde/og skiptu þeim j fiora stade/af þui ad þeir voru sialfer fiorer. Og Kyrtlenum(af þui hañ var ecke saumadur helldur prionadur) þa villdu þeir ecke skiera hañ j sundur/helldur toku þeir hlut vm hañ. Og Johañes seiger þad hafe vered adur spaad fyrer j Ritninguñe/ Med huörin Orde hñ avgsar/ad soddan skiede ecke oforuarandis/ Helldur af Gudz til settu rade/og christelegre Kirkiu til Epterdæmis og Lærdoms. Fyrer þetta tuent verdur hier framsett/ Fyrst/huörnen ad Veröllden lætur sier ecke nægia med þ/ ad þegar hun afklæþar þa Christnu/ Helldur þa tetur hun og so ad sier þeirra Gotz og Eign/huörsu lyted sem þad er/ og ræner þa med öllu. So sem vier ecke ad eins siaum j þeim gömlu Historium/ þar Julianus nydingur og adrer hardiader Tyrañar/toku þa aumu Christnu fra synum Eigum/og rænttu þa þui sem þeir höfdu/ Helldur og eirnen höfum vier Dæme fyrer vorum Augum a þessum Dögum/nu

órnen ad Tyrannar og Paua Prestar j ödrum Löndum kuña vel ad lyda þad ad syner Vnderfatar neyte Kiöts a mote þeirra Bifalningu/ heyre (so sem þeir kalla) Lutheriskan Lærdom/og medtake Sacramentum j badum Pört onum. Þui þa hafa þeir Sök og efne til ad taka þeirra Gotz strax ad sier/ eda ad setia so mykla Sekt vppa þa sem þa sialfa lyster. Eñ huörsu ryker þeir verde/ eda huad þeir efleft af soddan Peningum/ þad er og fyrer öllum openbert/sm er/ad þuilykt otilheyrelegt Synda gialld/þad eyder öllu þui þeir hafa/og þar er huörke Blessan nie Lucka hia þeim leingr.

Eñ þar Strydsmeñerner kasta Hlutkieste vm Kyrtelen vors lifa Herra Jesu Christi/ þad hlyder hellst vppa Villumeñ og Kiettara/ Þuiad su Heilaga Skript er þad Klæded/huör iu vor Herra Christur var klæddur/og lætr sia sig og fiñaz j þui. Þesse hans Klædnadur er fra önduerdu prionadur allur/so ad Madr kañ ecke ad spretta hönum j sundur. Strydsmenn erner sem krossfesta vorn Herra Christum/ þeir leggia ad sönu allt kapp þar a/ So giöra Kiettarar og Villumeñ/ þeir hafa sierdeiles þa Onattúru med sier/ad þeir vilia hafa Kyrtel en heilan j allan mata/ og grijpa þui huörn Mañ j Ordum sijnum/ so ad Ritningen samhliode sier/og hafa þa sömu Meining sem þeir hafa/ So sem vier siaum enn a þessum Deige sierdeiles a Sacramentistū/þr ackta þetta Ord

Þad er miñ Lÿkame/ Þ er mitt Blod/ fyrer eitt markläted Ord/ og ſeigia þad ſie ecke nema eitt Ord/og hrooſa ſier þar a mot/ ad öll Ritningeñ ſie full med þær Greiner/ad Chriſtur ſie ecke hier framar meir a Jördune/ helldur j Himnenum.

Þetta er art og nattura allra Villumaña ad þeir giöra ſier ſierlega Meining fyrer vtan Guds Ord/ En þeirra Meining/hun blækter hingad og þangad med jafnade fyrer Augum þeirra/ſo ſem blatt Gler/ Huad ſem þeir ſia j giegnum Glaſed/ þad ſyneſt allt ſaman blatt/ og ſamhliodar þeirra Meiningu. Eñ þeir eru dygdarlauſer Skalkar/ſo ſem Pæll poſtule nefner þa j Piſtlenum til Ephe. j. 4. Capit. Þar hañ amiñer/ ad þeir ſkule ecke lata veifa og feykia ſier af alls hættudum Lærdomſins Vinde/fyrer prettſkap og Vnderhyggiu Mañaña. J Griſkuñe kallaſt þetta Ord prettſkapur/Ribia/ Þad er a Jſlenſku Teningakaſt/eda Klokur Ryndugleike/ Sökum þeſſ ad ſo ſem hiner treyſku Skalkar þeir ſetia a Teningen/ ſo þad vellte vppa hönum ſem þeir villa/ſo giöra og Riettarar og Villumeñ vid Skriptena/ Huör eirn vill hafa hana med Hönd alla ſaman/og kaſta Teningum vm hana. Nu vilium vær huerfa aptur til Hiſtoriuñar.

Sem nu vor Herra Chriſtur hanger

Þar

Þar a Krossenum/ þa sier hañ sina Modur og Modursyster/ og Johannem hia þeim. Og hañ seiger þa til siñar Modur/ Kuiña/ sia/ þar er þiñ Sonur/ Og til Læresueinsins/ Sia þu/ þar er þijn Moder.

Af þuilijku heyrst þad stora og mykelþeing lega Spott af allra handa Stiettum. Kieñemaña Höfdingiarner þeir Skriptkloku og ölldungar Lydsins (so sem Mattheus seiger) þeir sögdu/ Hañ hefur hialpad ödrum/ hialpe hann nu sialfum sier/ ef ad hañ er Christur Guds hiñ Vtvalde. Med soddan skörpum sarum Spiesordum villdu þeir ecke ad eins hæda og vanvirda vorn Herra Jesum Christum/ Helldur og so snua Folkenu fra hönum/ ad þad skyllde ecke lata sier þikia neitt j hwfe vm hañ/ helldur sla j Vind og forakta allar þær Dasemdar giörder og Predikaner/ sem þeir höfdu adur af hönum heyrt og sied/ og hallda hann fyrer einn Gudlastara.

Strijdsmeñerner þeir sem heidner voru/ og hirtu ecke vm Gud/ þeir spotta hañ med ödru mote/ Þeir giefa hönum Edik ad drecka/ til ad endurlyfga hañ þar med/ og seigia/ Ef þu ert Konge Gydinga/ þa hialpa þu sialfū þier.

Med þad sydsta tekur añar Reyfaren til/ spottar hann og eirnen og seiger/ Ef þu ert

Christur/þa hialpa sialþum þier og ockur. En sa annar Reyþaren avijtade hañ þyrer þuilijkt Ord. Og seiger hönü/Er þar med öllu eingen Guds Otte med þier? Þar hanger þu/og ad ur eñ tueir eda þrijr Tijmar eru lidner/ þa eru Lijþdagar þijner a enda. Nu heþur þu alla þijna Daga/so vel sem eg/vered eirn argur og gudlegur Skalkur/og heþur þui þorþient sodd an Reþsing/ Er þa ecke tijme til komen/ ad þu huxer vm þijna Sæluhialp/ og later þier ecke vm Muñ þara leingur þuilijk Lostyrde? Epter þessa Aminiñg snyr hañ sier ad vorum Herra Christo/og seiger/Herra/minstu mijn þa þu kiemr j Rijke þitt. Og Jesus suarade hönum/ Sannlega seige eg þier/ j Dag skalltu vera med mier j Paradijs.

J þui sama bile kom þar eitt hrædelegt Myrkur/sem j allañ mata var onatturlegt og skielþelegt/ og Daudans Angest þreyngde so miög ad vorum Herra Christo/ad hñ kallade vpp med harre Röddu seigande/ Eli eli lama asabattani/ þad er/Miñ Gud miñ Gud þui þorliestu mig? Þetta skildu Gydingarner vel/Eñ þeir voru so jllulltader og vpp ædster mote hönum / ad þeir sneru hans Ordü vm/ og sögdu/Sia/hñ kallar a Eliam/Lat vera/ Siaum huört Elias kiemur/ og hialpar hönum. Þa Jesus vijsse nu ad þad var allt praiñ komed/ad Skripten skyllde vppþyllast/þa seiger hann

er hañ/ Mig þyster- Þa toku Strijdsmeñerner eirn Kiardaruött fullan med Edik og Ysop/ og baru hönum ad Munne.

Þa ed Jesus hafde Ediked til sijn teked/ þa sagde hañ/ Þad er fullkomnad. So sem hañ villde seigia/ Veröllden og Diöfullen hafa nu giört so mÿked sem j þeirra valld var/ og þeim var mögulegt/ So hefe eg og lided so mik ked sem þörf giörest til Mañkynsins Endur-lausnar/ og so sem þad var spaad j Skriptenne fyrer Spámañaña Muñ/ þ er nu allt fullkom-nad. Og hañ kallade m3 hærre Röddu/og sagde Fader/j þijnar Hendur fel eg miñ Anda. Og þa hañ Hafde þetta sagt/ gaf hañ vpp Andena.

Og strax j þui sama rifnade Tialldid j Musterenu j sundur j tuo parta/fra ofan ver du allt ofan j Falld/til eins Vitnesburdar/ ad þad rietta Offur være nu offrad/ a huörju Gud hafde giedþeckne/ og ad Lögmaled og Lögmaalsins Offraner skylldu nu framneiges hafa enda/huöriar ad ecke voru nema ein Fi-gura til þessa Offursins. Þui Mustered var so byggt/ad þFolked stod fremst ad heyra Guds Ord/ og ad syngia og bidiast fyrer. Þar næst var skiled a millum jñre Kirkiuñar/ og fram Kirkiuñar (so sem ad j vorum Kirkium þa er skiled mille Kors og Kirkiu) þar gieck allein-

afta Presturen jñ/ og framde Guds Pionustu giórd med Offre og ódru. Þesse jñre Mustere sins partur kalladist hid Heilaga/ hvad þang ad matte eingen ganga/nema þr Helgu Prestar

Þar næst var eñ skiled a millum þess Heilaga/ og þar sem Nadarstollen stod jñe. Þad kalladest hid allra Heilagasta. Þetta Rwm var skiled fra þui Heilaga med einu forprydelegu Tiallde. Og þangad mætte eingen ganga nema alleinasta sa yppaste Prestur/og þad þo ecke ne ma einusiñe a Aare/ og offrade þar þa fyrer sijnar og Folksins Synder. Vm þetta Tialld tala Gudspiallameñerner/og seigia/ad þad hafe rifnad j sundur/ Til eins Vitnisburdar/ ad soddan Guds Þionustugiórd/være þa óll saman vte og hefde enda/fyrst ad sa riette Prestur Guds Sonur hafde nu ecke offrad Kwa Blode nie Kalfa/helldur sijnū eigen Lykama og Blode/Gude sijnum Himneska Fódur/fyrer allar Verallдарeñar Synder.

Epter þad ad Tiallded var nu so rifnad j sundur/ þa skiede þar og myk.ll Jardskialfte j huórium ad Steinarner brustu j sundur/ og margra Heilagra Manna Grafer lukust v.p/ af huórium margra Heilagra Maña Lykamer risu vpp epter Christi Vpprisu/og birtust mórgum j Jerusalem/og oefad predikudu vm Christum/og gafu hónum Vitnisburd/ad hañ være Christur og sa riette Messias. Þesser foru til Himins m3 vorū Herra Christo/ jñ j þ eilifa

Lijf/so sem ædur pordiñ Enoch/og epter Noa blod Moses og Elias. Hui Gud hañ villde æ tijd varduelitast lata j sinne christelegre Kirkiu þa vissu von/vm Vpprisu Framlidena/Eñ hier vpp ber med Christo/mijkell þiolde Heilagra.

Þegar Hoþuds maduren sem hia Krossenum stod/og hiner adrer sæu Jardskialþtan/og añad meira þaheyrt sem þar skiede/þa vndrud ust þeir og vrdu hrædder/ Seigande/ Sañlega var þesse Guds Sonur. Og allt þad Folk sem þar var vid/og horþde a þetta/þegar þad sæ huad þar skiede/ þa bardi þ sier þyrer Briost/ og snere heim aptur.

So mijked seigia nu Gudspiallamennerner ad skied haþe vid Krossen/allt til þess ad vor Herra Jesus Christus gaþ vpp siñ Anda. Nu er þetta oþmijked ad haþa j eirne predikun/ Þar þyrer vilium vær a þessum Tijma ecke taka oss þyrer heudur nema þessar tuær Greiner.

1 Su þyrre/huornen ad Gudspiallamenner ner bæra helldur Ritningareñar Greiner jnn j Pijningar historiuna Guds Sonar/helldur eñ jñ j añad sem þeir skriþa.

2 Su oñur vm Krossen/ Huar þyrer Gud villde/ ad sinn Sonur skyllde deyia þuilijkum Dauda a Krossenum.

Vm þad þyrra/Huorsu ad Gudspiallamenñ erner bæra Ritningareñar Greiner jñ j alla pij ningar Historiuna Christi/þad skiedur þess vegna/ad þeir vilia mæta þeim Hneyxlum/ sem

þeſſe pijning Guds Sonar leidet aþ ſier/ og Lærefueinarner vrdu hellſt þyrer: Þuiad ecke alleinaſta þeir vantruudu Gydingar/ helldur og ſo lijka ſialþer Lærefueinarner Herrans Chr iſti/ þeir hneyxla ſig a þui/ ad Chriſtur deyr ſo ſmanarlega/ og eymdarlega a Kroſſenum. Bæde Gydingarner og Lærefueinarner voru j þeirre Meiningu/ ad være hn̄ Chriſtur/ þa mu nde hañ hialpa þui vtörmudu/ niðurþryktu og þordiörþudu Jſraels Kongsryke a Fætur aptur/ So ſem og Madur ſier/ad þeſſer Þan kar voru med Lærefueinonum epter Chriſti Vpprijgning/þa Chriſtur villde ſtijga vpp til Hi mens/og vera ecke hier leingur a Jördunñe.

Þuiad a þeim ſama tyma ſpyria þeir hañ ad þeſſu/a Fiallenu Oliueti/ og ſeigia/ Herra villtu nu vpprietta Jſraels Rijke aptur? Enn þegar vor Herra Chriſtur kom j hendur ſinna Ouina/og liet aþlijþa ſig a Kroſſenum/þa þi / ell ſu Von med öllu niður/ſem þeir höþdu ha þt adur vm hans æru og Vegſemd/ſo ſem þeir tueir Lærefueinar openberlega medkieña/ ſem geingu til Emaus/ſeigande/ Vær vonudum ad hann munde endurleyſa Jſrael. So ſem þeir villdu ſeigia/ Vær vonudum langt vm ödru vijs eñ þrañ er komed: Gydingarner þiellu eñ diupara j þeſſ hattar Hneyxle/ Þui þyrſt ad vor Herra Chriſtur deyde ſo ſmanarlegum Dauda/og villde ecke hialpa ſier/ þa höþdu hu örke hans Daſemdarverk nie predikaner aþl hia

þeim/

þeim/ Þeir hielldu'hañ ad eins þyrer þañ sem aþvega leidde Folked/og sögdu þui vppa spott vid hañ/ad eþ være hañ Guds Son/þa skyllde hañ stiga nidur aþ Kroſſenum/ og þa villdu þeir trua a hann. Stuttlega ad seigia/ Bæde Læresueinarner og Gydingarner þo þeir heþ, de olijkt Hiartalag til hans. Gydingarner vor, ru hans dauðliger Ovuner/ Læresueinar ner elſkudu hañ aþ Hiarta. Gydingarner voru gla der aþ hans Motgange/ Læresueinarner vrdu Sorgþuller og harmþrungner þar aþ/ Samt voru bæde Gydingarner og þeir/ þeirre Mei ningu/ad þad munde nu haþa enda þyrer hön, um og vera vtgiört/og ad hañ være ecke sa ri, ette þyrerheitne Meſſias.

Huadan kom þa þuilijk Alyktan og sodz dan ſkadſamleger þankar? Ecke aþ ödru enn þui ad þeir höþdu ecke Ritningena ſier þyrer Augum/huxudu lijted eda eckert vm Spameñ, ena. Þui þad ſtendur j Spamañaña Bokum/ ad Meſſias ſkyllde lijda Dauda og Pijnu. Eſ. 54. Daniel. 9. Cap. Þad ſtendur j Ritning uñe ad hann reiknaſt med Jllgiörda Möñum/ Eſa. 51. Cap. Ritningen ſeiger/ad ſa ſem ſit ur til Bords med hönum/ hann ſkule þorrada hañ/ og ſelia þyrer þriatyge Silþurpeninga/ Pſal. 41. Sacha. 11. Cap.

Þad ſtendur og lioſlega j Ritninguñne/ad Strydsmennerner ſkule ſkipta hans Klædum millum ſijn/og kaſta Hlutkieſte vm hans Fat/

Psal. 22. Ritningen avÿkur og so/ ad þegar
hañ klagar j pijnu sinc a Krossenum ad sig þy
ste/ þa skule þeir giepa hönum Edik ad drecka/
Psal. 70. Þad er og eirnen ædur þyrer sagt/
ad þeir skylldu ecke briota j sundur nöckurt ha
ns Bein/helldur opna hans Lijkama med Sp
iote/ Sach. 12.

Þar sem Lærefueinarner og Gydingarner
heþde tekeð sier þyrer hendur Spamañaña Bæk
ur/og athugad þær vel/þa heþdu þeir ecke hn
eyxlad sig a soddan pijnu og smanarlegum
Dauda/ Helldur tekeð sier þar Huggun aþ/og
sagt/ Fyrst ad þessum Mañe Jesu geingur so/
sem sa Heilage Ande(huör ed ecke kann liuga)
heþur til þorna spæd þyrer Spæmeñena og j
Psalmonum/þa kañ þad ecke ad bregdast/ hañ
er sa riette þyrerheitne Messias. Eñ þyrst þeir
villdu ecke haþa Skriptena sier þyrer Augum/
þa kuñu þeir ecke ad vara sig vid þuilijkre hn
eyxlan/ Hun skolar þeim j burt/eins og annad
Vatzþlod/ so ad þeir missa Christū med öllu.

Aþ þui nu ad Postularner höþstu lært aþ
sialþum sier/ huada skada þeir þeingu aþ þui/
ad þeir huörþludu þra Ritningunne og trudu
heñe ecke/þar þyrer þa setia þeir nu Ritning,
areñar Greiner ætijd jñ j pijningar Historiuna/
so sem þeir villdu seigia/ Þad synest vndar
legt/ad þesse Krossþeste Jesus skule vera Gudz
Sonur og sa riette Messias/sem so smanarlega
hanger a Krossenum / vid huörn Strijdsmeñ
erner

ecker höndla so omyskunsamlega/og huörium þeir giöra þuilyka Vanuirding/ En þo same hreyxled ydur ecke a þui. Siaed huad Heilagur Ande heþur löngu ædur þyrer Muñ Spamañs aña spaad vm Messiam/ Þa skulu þier j Giörn ingonum sialþum þiña þad/ ad þesse Jesus er sa riette Messias/og ad þad mune ecke ödruuys ganga Messia hier a Jördu enn med soddan mote: Þui þad er vijst med öllu/ ad huör sem ecke helldur sig vid Ordet/hañ skal ecke helldur kunna ad standa a mote þui minsta Hneyxle. Orded alleinasta skal hallda oss vpp og vardueita oss/ ellegar er þad j allañ mata vt aþ giört med oss.

Þar þyrer skyllde huör Madur þordast Villumeñ og Sacramentista/eins og Dioþulen sialþan/huörier ed leida oss þra Ordenu og Ritningune til mañlegra Huxana/ so sem Pauen/ Sacramentistar og adrer giöra/ Þui þad kallast riettelaga/ad leida eirn aþ stödugu Biarge vt j eina Sandbleytu/ Þess meir sem Madur oskar sier ad standa þar stödugur/þess diuþara sö-kur hañ þar nidur/og er omögulegt ad Madur kuñe ad vara sig þyrer þui/ad hñ þalle ecke vm syder. Þui Guds Ord er sa riette stöduge Hellusteirn/a huörium Madur kann stödugur ad standa. Huör sem nu vill hegta sier og byggia riettelega/hañ skal sia til ad hañ haþe Guds Ord þyrer sier. Þar þyrer/nær Christur seger/ Þad er miñ Lykame/og þad er mitt Blod

þa trudu þui/og fylgdu ecke epter þeim sem af vega leida þig og seigia/ Þad er ecke nema Or and/ ecke nema Reyn. Þegar Christur seiger/ Huör sem truer a mig hann skal ecke sia Daudann æfenlega/ þa trudu þui Orde/ og fylgdu ecke epter Pauanum sem vijsar burt til Messna offurs/til Heilagra manna Bæna/og til þinna eig inna Godgiörda/ so kantu vera viss vppa þijn efne/og ert þa frij fyrer Hneyxlanenne.

Nu viliuin vier tala nöckud vm hina ad ra Greinena/ Huar fyrer ad Guds Sonur vor kiære Herra og Frelsare skyllde af Guds sierle gu Rꜳde deyia so a Krossenum/huört ed halld ed var hia Gydingum fyrer hinn andstyggelegt astan Dauda/ Ja/langt vm andstyggelegra enn Galge eda Steglur eru hia oss/ vegna þess ad so stendur skrifad j fimtu Moses Bok. 21. Cap. Nær ed nöckur hefur giört einhuöria Synd/so ad hann er Dauda fyrer verdur/og verdur so Lijflaten þad hann er heingdur vppa eitt Trie/þa skal hans Lijkame ecke vera a Trienu vm Nottena/helldr skalltu jarda hann samdægris Þuiad sa er bøluadur af Gude sem verdur a Trie heingdur/ So ad þu saurger ecke þitt Land/þad sem Drottenn Gud þinn giefur þier til Eignar. Huört helldur sem nu Gud seiger þennan stranga Dom yfer þeim heingdu/fyrer sökum þess sem skie skyllde/ad hans sialfs Sonur skyllde fyrer Manna

kyned so aflyfast/ Ellegar fyrer saker þeirrar vmlidnu Olucku/ ad Madurenn j Paradys var Gude ohlyden/og aat af þui bañada Trie/ Þar liggur ecke stor magt a þad ad vita/fyrer huøria þessa Grein Gud hefur soddan Lögmal sett. Þetta er þad hellsta og nytsamlegasta/ Ad vær skulum læra og vel athuga þad/ Ad Gud kallar þa böluada sem deyia a Trienu/ Þui þar fylger þad epter/ad med þui Christur deyr a Trenu/ þa er hañ orden Böluan/ og kallast böluadur/ So sem Diöfullen og Heimuren hellst bregda hönum vm þeñan Dauda/ og vña hönum þess giarna/ ad hañ kallast af Gude sialfum eirn böluadur Daude.

Enn huörnen Madur skule þetta skilia/ og huört Madur skule hugga sig vid þetta/ eda hneyxlast hier a/ þad vilium vær nu heyra af hinum Heilaga Paale Postula/ Þui hañ vtleggur þesse Moses Ord j Pistlenum til Gal. j. 3. Cap. Og seiger so.

Christur hefur leyst oss fra Bøluan Løgmalsins/ þa ñ tijd hñ vard Bøluan fyrer oss(þuiad skrifad er/ Bøluadur sie sa huør sem a Trienu hanger) So ad Blessan Abrahæ kome a medal Heidenna Þióda/j Christo Jesu/og ad vier mætkium so fyrerheitenn Anda/fyrer Trúa.

Latum oss nu med Gaumgiæfne yfer þatta þesse Ord. Paulus setur þesse tuö Ord Böluan og Blessan huört a mote ödru/ og leider oss og vijsar þess Fyrerheites sem skiede til Abraham/ þar Gud sagde/ J þynu Sæde skulu blessadar verda allar Pioder/ Þui vær kunnum ecke anad þar aþ ad alycta enn þad. Ad skule allar Veralldareñar Kynkuysler blessast þyrer Abrahams Sæde/ so eru visselegana allar Kynkuysler a Jördunne modur böluadar og vnder Böluanenne. Huad þyrþte ellegar Fyrerheitesins vid vm Blessanena? Þar a mot skal þetta Sæde/þyrer huört Blessanen skal koma/alleinasta vera þad Blessada Sæde/a huört Gud hefur ecke þaþyckt neina/helldur ek hia þui hin nu sama ecke nema Nad og Blessan.

Nu er þad og augliost/huör þetta Abrahams Sæde sie/sem er Jesus Christur/ sæddur aþ Mariu Meyiu/sa einngetne Födursins Son ur/sem alleina er þullur med Nad og Sanleika. Aller adrer Meñ/þra þeim þyrsta Adam/ allt til þess seinasta/ þa eru vegna sinar Nattuuru þuller med andstygd/ Gud er þeim reidur/ hañ er þeirra Ovinur/ hia þeim er ecke Blessan helldur Böluan/ aþ þui þeir eru aller synduger.

Huörnen kiemur þad þa til/ad þad Blessada Abrahams Sæde verdur heingt vppa Treed/vm huad Gud sagde/ Ad böluadur være sa huör sem a Trienu hanger? Þar þyrer kallast

þad

Þad nu ecke leingur blessad Sæde/ helldur bölu-
uad Sæde/so sem Paall med liosum Ordum ta-
lar hier vm/og seiger/ Hañ er orden Böluan.
Huar fyrer hellst?

Vær erum (sökum vorra Synda) böluader
og vnder Guds Reide. Christur sa eingetne Gu-
ds Sonur/hañ er fullur med Nad og Sañlei-
ka. Huörnen kiemur hañ þa vppa Tried? Hu-
ar fyrer giefur hann sig vnder Guds Böluan?
Þui lætur hañ krossfesta sig? Vegna vor (seig-
er Paulus) er hañ orden Böluan. Hañ villde
bera Guds Reide/og bitala fyrer vorar Synd-
er/so ad vær skylldum fa Blessanena. Þad er/
ad vier skylldum fa Heilagan Anda / frelsan
fra Syndonum/og verda Guds Börn. Þui ꝥ
geingur hier til eins og fyrer einum blafatæk-
um Skullda mañe/ sem margar skullder stan-
da vppa/eñ getur þo ecke neina bitalad/og þar
kiemur añar og tekur hans skullder ad sier/set-
ur sig j borgun fyrer hñ/og giörer sig so skulld-
bunden til ad bitala þad sem hiñ Fatæke var
skylldugur/so sem Paall seiger merkelega j Pist-
lenum til Romueria j. 8. Cap. Þad var Lög-
malenu omögulegt/ad þad kyñe hialpa oss fra
Syndeñe og Daudanum/ Þar fyrer hialpade
Gud oss j þañ mata/ad hañ sende siñ Son j lijk-
ing syndugs Holldѕ (þad er/ Guds Son vard
Madur/hñ jklædde sig voru Hollde og Blode/
Og Gud fordæmde Syndena j Holldenu fyrer
Syndena/ Þad er/ Gud hañ giörde oss kuitta

og fryí fra Syndeñe/ fyrer ſiñ eingieten Son/ ſem vard eitt ſynda Offur og bitalade fyrer Syndena/ og gaf oſſ ſo Abrahams Bleſſan/ oſſ ſem ꜳdur vorum vnder Bölvaneñe. So ſem S. Pall med liosum ſkilianlegum Ordum vt⸗leggur ſyn Ord j ödrum Piſtle til Corin. j. 5. Cap. Seigande/ Gud haň giórde þaň ſem ecke viſſe af Syndeñe/ad Synd/ fyrer oſſ/ So ad vier yrdum j hónum þad Riettlæte ſem fyrer Gude gillder.

So liggur nu þetta tuent a Herranum Chriſto/ Ad haň verdur ein BAVLVAN/og þar ofan a ein SIGN. Þad er/ eitt Synda Offur/a huðriu ad liggia allar Maňaňa Synder/þar med og Guds Reide/ og ſa ſmanarle⸗ge Daude/ Og þetta er ſkied oſſ Möňonum til gagns og goda/ad vier þar med ſkylldum verda kuitter og aktærulauſer. So ſem og Johaň⸗es Skyrare kallar haň þar fyrer eitt Lamb/ þad er ſlatrunar Lamb og Offur/ ſkickad þar til af Gude/ad þad ſkyllde burt taka allar Ver alldareñar Synder.

Og vor Herra Chriſtur ſeiger ſialfur hia Johaňem j. 12. Cap. Nær eg verd vphafen/ þa vil eg draga allt til myn.

Og Johaňes 3. Cap. So ſem Moſes vp hof Höggormen j Eydemórku/ So byriar og Maňſins Syne vpp ad hefiaſt/So ad aller þr ſem a haň trua fyrer fareſt ecke/helldur ad þeir hafe eilyft Lyf.

15

ned Edik/og lietu j Yſop/ ſettu ſijdan
ſyrer Muñ hønum. Eñ þa Jeſus haf
de Ediked til ſijn teked/ſagde hañ/Þad
er fullkomnad. Og ad hneygdu Høfde
þa gaf hañ vpp ſiñ Anda.

Eñ af þui ad tilfanga Dagur Gyd
inga var/og ad Lijkamarner være ecke a
Kroſſenum vm Þuottdagen/ þui þ var
hiñ mijkle Dagur Þuottdags Helgeñ-
ar/þa badu þr Pilatum/ad þrra Bein
brytuſt j ſundur og j burt tækeſt. Þa ko
mu Strijdsmeñerner/ og brutu ſundur
Bein hins fyrra/og ſo hins annars ſem
med hønum voru Kroſſþeſter. Enn þa
þeir komu til Jeſu/ſau þeir hañ nu og
Daudan. Þa brutu þeir ei hans Bein/
Helldur lagde eirn af Strijdsmøñonum
j hans Sijdu med Spiote/Og ſtrax þa
rañ þar vt Blod og Vatn.

Og ſa er þad hefur ſied ber þar vit-
ne vm/z hans Vitnisburdur er riettur/
og hañ ſame veit þad ad hañ ſeiger ſatt/

so ad þier krued. Þuiad þetta var skied/ so ad Ritningen vpfylldest/ Eige skulu þier briota neckud hans Bein. Og enn aptur seiger oñur Ritning/ Þeir munu sia þañ j huorn þeir stungu.

Vtleggingen.

SA Heilage Johañes hañ talar seinast j Pijningar historiuñe Herrans Christi/ vm þriar þær Greiner/sem hiner adrer Gudspiallameñerner skrifa eckert vm/enn eru þo hellst nytsamlegar til Vnderuijsunar og Huggunar/ Þar fyrer og vppa þad ad vær kyñum ad hafa pijningar Historiuna alla saman/ þa vilium vær og eirnen tala vm þessar Greiner.

Su fyrsta er/ad vor Herra Christur felur Johañe syna Modur a Hendur a Krossenum/ og þar a mot siñe Modur Johañem/ ad þau skule so sem Moder og Sonur elska huórt añad/og audsyna huórt ódru allt gott/so sem og Johañes Gudspiallamadur seiger/ad hañ tok strax Moder Herrans Christi j sitt forsuar/og hiellt hana so sem syna Modur. Þessa Hist/oriu vtleggia Meñ almeñeliga vppa þ fiorda L[?]odord/sem hliodar vm þad ad Madur skule hei dra Fódur og Modur/og þa vilie Gud gie/

þa þeim enum sama langa Kÿþdaga med stor-
re Velgeingne/so sem og Johañes (sem loþast
hier þyrer þuilÿkan Godgiörning) liþde leingr
eñ aller adrer Postularner sem er j 68. Aar
epter Herrans Christi Vpprisu. Nu þo ad
soddan sie ecke jlla vtlagt/j Þuilÿkan mata/þa
samt er þad oþmiög hneygt til soddã sierlegra
Dæma. Þuiad huad sem hellst vor Herra Chr
istur talade og giörde a Krossenum/þ skal Ma
dur ecke vtleggia vm þær eda nöckrar sier-
deilis Personur: Hañ meinar med sÿnum Or-
dum og Giördum alla Verölldena/og hellst sy-
na Christelega Kirkiu.

Þar þyrer skulum vier lata þesse Ord(þo
ad vor Herra talade þau hellst til siñar Mod
ur og til Jahañem)vera eina almeñeliga og al
uarlega biþalning til allra christeña Maña og
til christelegrar Kirkiu/ad vær eigum aller sa
man (þyrst ad Christur hanger a Krossenum
og þrelsar oss so alla saman med sÿnum Dau-
da þra Syndeñe og Daudanum)ad vera eins
og Mædgin sem aþ Hiarta elskar huört añad/
hialpar med Rad og dad huört ödru þad þau
kuña. Soddan Meining er j Ordum Herrans
Christi/sem hañ talade so opt yþer siñe sÿdustu
Kuölldmaaltÿd/seigande/Þad er mitt Bodord
ad þier elsked huör añan/so sem eg elskade ydr-
ur. Eg gieþ ydur eitt nytt Bodord/ad þier sku
led elska so huör añan/eins og eg elskade ydur.
Þui Madur þornemur ecke nie heyrer hiarta-

 legre

legre Elsku/ eñ þa sem ec nullum Modurcñar og Barnsins.

Eñ med þui/ad vor Herra Christur tekur hellst til þessara Ordanna Moder og Sonur/ þa sier hañ sierdeilis til þrrar andlegu Kirk iustiornunar/ þad er til beggia partaña/þyrst til þeirra sem Orded eiga þram ad bera/þar næst til þeirra sem Ordenu eiga ad hlyda. Þuiad eins og ein Moder vppfostrar sitt Barn og tekur vel vara vppa þui/ þangad til þad hefur Mañskap og Afl nöckurt þeinged/ So giöra og eirnen þeir riettsynu Prestar / Þeir hafa Mædu og Omak/vppa þad þeir kuñe ad vnderuijsa Almuganum og giete giört gott christed Folk af hönum. Þar þyrer kallar Post ulen Paall sijna-Lærisueina Börn sijn/huör hñ hafe vpp fostrad/so sem ein Moder Barn sitt med Mædu og Arfide. Corinth. 5. Gal. 4. Tessa. 2. Cap.

Huar sem þad skal nu ganga vel til j Kirk, uñe/ þar skulu þeir sem framfylgia predikun, ar Embættenu hafa eitt modurlegt Hiarta til christeligrar Kirkiu/ Þuiad huar sem þess konar Hiarta er ecke/þar letiast Meñ a þui ad hlyda prestum/forleggia þui opt Kirkiuna og siña heñe ecke/ so sem vor Herra Christur þad merkeliga vtmælar hia Johañ. j 21. Cap. Þar hañ giörer Petrum til eins Predikara/og spyr hañ ad ædur þrysuar sinum seigande/ Gi men elskar þu mig? So sem hañ villde seigia/

Nema

Nema þitt Hiarta sie modur so sem ekrnrar Modur Hiarta til sijns Barns(ad hun þordi ar sier önguum Voda/vppa þad ad hun kunne ad hialpa þui) þa verdur þu ecke düganlegur til eins Predikara. Möda/Erfide/Opacklæte/ Hatur/Aufund/og allra handa aññar Motgan gur mun mæta þier j þijnu Embætte. Huar sem nu þad modurlega Hiarta/ eda sa store Kiærleike er ecke/nie helldur giörer presten god kwsan a þad ad kieña/ þar þa þeir aumu Saud er ecke gott Forsuar nie Foodrr.

Þar þuert a mote/ Þeir sem ecke eru til Predikunar embættis setter/ Helldur vilia ad adrer skule kieña sier/ og kyrer sier leidrietta/ þeir skulu vera riettet Syner/þeir skulu lata sier vnderuijsa/lata sig næra og leida og med öd rum hætte kostra/ Og vm kram allt hegda sier so sem eitt gott Barn vid sijna Modur. Þad er vel satt ad natturlegur Kiærleike er ecke so mijkell med Barnenu til Modureñar/ sem med Modureñe til Barnsins/so sm Malshætturen hliodar/ Amor descendit non ascendit, Þad er/Elskañ er soddan eirn Hlutur/sem meir vex nidur enn vpp. Þa samt kiemur Natturan godum Börnum til ad heidra og æru ad veita sijnum Forelldrum/ þiona þeim astwdlega og giarnsamlega/j,öllu þui sem þau kuña ad vera þeim til Gagnsmuna og Giedþeckne. Med þuilijku mote pellur þad vel a med Modureñe og Börnonum prestonum og Tilheyrendonu..

Enn þegar ad nöckud aþ þessu vantar/ann ad huört ad Kieñemaduren heþur ecke modurlegt Hiarta til siña Tilheyrenda/ eda og so ad Tilheyrendurner audsyna ecke þeim sonarlega Audsueipne/ þar er þad ecke mögulegt/ ad þad kuñe ad ganga vel til/eda ad Gud kuñe ad haþa giedþeckne a þui. So sem vær(þui verr)siaum þad geingur til hia Pauans Biskupum og þre ra Fylgiörum/ Pa vantar alla, þad modurlega Hiarta/ Peir lata a sier merkia/ ad þeir haþe sitt Embætte ecke nema til þess ad þeir halldeſt mektuger Herrar/og haþe goda sældar Daga. Par þyrer heþur su auma Hiörd ecke ad eins vondan Adbwnad hia þeim/helldur og eirnen rijþa þeir hana og slatra heñe epter Villd siñe/ og eydeleggia Kyrkiuna Gotz og Sæl so sem vær(þui verr)siaum þyrer vorum Augū. Par a mot þinst og so opt og ofsalldan Ordsök til hia Almuganum/ad hañ(so sem Dygda lytel Börn)höndlar vid sijna Sæsusorgara jlla so sem sia ma hia oss j þessu Lande lijia Bænum og Biskupsstoolum/ og eirna hellst hia þeim Rijku/ad þeir eru vr öllu hoþe so þaster og na umer vid sijna Presta/ad valla þinst eirn þeirra sem med godum vilia gieþr til Predikunar Embættesins þad sem hann er þo skylldugur ad gieþa/ huörja hinn Heilage Pall aluarlega amiñer/ ad Madur skule ecke vera þasthelldin a þessu stundlega vid þann sem vtskipter med hönum þui Andlega.

Og

Og þad er ecke añars mögulegt/eñ ad ſvo dan opacklæte giöre Euangelio ſtoran baga og hindran. Og Gud vill ecke lyda ad þeſſe þrælat Börn ſieu til leingdar oſtröppud/ þar þyrer ſkalltu vel athuga og rotþeſta þeſſa ſkipun og Biþalning vors Herra Christi/ſem hier a Krossenum ber vmhyggiu bæde þyrer Predikörunum og þeirra Hiörd/ſem ad er Christeleg Kirkia, preſtana amiñer hañ til Modurlegrar Elſku/eñ Almugan og Christnena til ſannarlegrar Hlydne og Packlætis. Nær ſo þer þram þa geingur alle vel til og ſkickanlega/ og þa vill Gud giepa þeim Luckũ og Bleſſan/ Þetta er þ þyrſta ſem vier ſkulum hier læra.

Þær adrar tuær Greiner/ſem eru/ ad þar var eckert Bein Herrans Christi j ſundur brotid/og ad hans Syda var opnud med Spiote/ þær virdaſt ecke þeſſlegar/ad þær haþe nöckra ſierlega merking. Eñ þo/þyrſt Gudſpiallamadurēn Johañes kiemur þram med lioſa vitnisburde Ritningareñar/ad Moſes og Zacharias haþe ſoddan þyrer ſpaad/mörgum hundrud arum til þorna/ Þa verdum vær ad medkienna/ ad oſſ liggur ſtor magt a þeſſum tueimur Greinum/huörſu andvirdelegar ſē̃ þær eru aſyndum. Þuiad Heilagar Ande talar eckert onytſamlegt eda til þorgiepins/ og þuilykt er riett poſtuleg adþerd/og ſierleg Nad hinum Heilaga Johañe giepen/ad hañ leggur Ritningena ſo aſgiætlega vt allſtadar.

Hia Moses/so sem vær ædur hyrre heyrd um/er þad lios Guds skipun/ ad Modur skal ecke lata nöckurs Mans Lijkama hanga a Trie nu vm Nottena/þui (seiger Gud) Landed saur gast þar af. Nu af þui þad var affanga Da gur og sa riette Puottdagur ætte ad byriast med nidurgöngu Solareñar/þa badu Gydingar arner Pilatum vm/ad hañ villde lata taka þr ra Lijkame af Krossenum/so ad þeir yrde aptur af hende ædur eñ Notten kiæme/og þyrr enn Ha tijden byriadest. Pa liet Pilatus þad epter Gydingonum. Eñ af þui ad þeir tueir Reyfar arar voru eñ nu ecke med öllu dauder/þa seiger Johañes/ ad Stryjdsmennerner epter þorlage Gydinga hialþudu til ad þeir skylldu deyia mz þad þyrsta/ þeir sla Handlegge og Fotlegge j sundur a þeim/þar þeir hanga a Krossenum/ so ad þeir dæe med þad þyrsta. Og þeir höfdu asett sier ad hönd la so lijka eins vid vorn Her ra Jesum Christum. Enn þyrr eñ þeir voru buner med þa tuo Reyþara/þa var hañ laten. Þar þyrer briota þeir ecke hans Bein j sund ud/helldur tekur eitt af Stryjdsmöñonum Sp iot/og leggur hañ j Sijduna/ so þar rann vt Blod og Vatn/skrtlage adskiled huört þra öd ru / so alla vndrade, Soddan syneft hafa skied j allan mata so sem oþoruarandis. Eñ (so sem sagt er) Johañes hañ avysar ad þtta hefe ecke orded af nöckru oþoruarandes Efne til. Moyses hefur skrifad vm soddan laungu
ædur

ædur/ad þeir skylldu ecke briota hans Bein j sundur/ Og Zacharias/ ad þeir skyllde stijnga hann.

Nu er þad vijst/ad Moses talar þeim Ord um vm Paskalambed/j sine annare Bok 9. Cap. Huórnen kiemur þetta þa til/eda huad meinar Gudspiallamadurenn Johannes þar med/ad hann seiger ad soddan hafe skied/so ad Skriften vpp fyllldest sem seiger/ Hier skulud ecked hans Bein j sundur briota? Andsuar. Hann meinar hier med/ og vill vijsa oss/ ad vær skulum hitt er a Krossenum kastast vid/ og sia vorn Herra Christum / so sem þad rietta paskalamb/ til huórs ad paskalambed j Lógmælenu var ad eins ein Fyrermyndan og Figura.

Þui þegar ad Gud villde eydeleggia Pharaonem a Egiptalande med sine volldugre Hende/og hindra hans þaheyrda Grimd og Asetning/ og frelsa sitt Folk Jsrael/ Þa þifalade hann sijnu Folke Gydingum/ ad þeir skylldu a þeirre sómu Nótt taka j huórtu Huse eitt vet urgamallt Lamb/ steikia þad sijdan og eta/og rijda Blodenu a Dyradrottena og bæda Dyrastafena. Og huar sem ad Mordengellen sæie soddan Teikn af Blode Lambsins a Dyragættonum/þar skyllde hann ganga fram hia/og slaa ecked j Hel j þui Huse. Þar þuert a mot/þar sem Dyrnar være ecke smurdar med Lambsins Blode/þar skyllde Eingellen vm allt Egipta land j Hel slaa a þeirre sómu Nóttu alla Frum

 gietningá

gietninga medal Mana og Fienadar.
So sem Moyses sagde nu þetta sijnu Folke þyrer aþ Guds Alþu/so skiede þad j allan marta. J huörn og einu Hwse þeirra Egiþsku kañ Madur vm Moꝛgñen dauðan Mañ og Grip/ vtan alleinasta hia Gydingum giörde Mord-eingellen önguan skada/ Þui þeirra Dyr voru merktar og þoruaradar med Lambsins Blode.
Reñum nu vorum Hiartans Augum til vors Paskalambs sem er vor Herra Christus. Hañ tekur sier þyrer Hendr ad straþþa Pharaonem og allt Egiptaland/ Þad er/ Syndena/ Daudan/Dioþulen/ Og ad þrelsa sijna Christilega Kirkiu vndan þeirra Þrældoms Oke/þer þyrer lætur hañ slatra sier so sem Paskalambe nu/og sig a Krossen vppþesta/ so ad hann giete stökt sijnu Blode a oss. So ad Mordeingellen sem vegna Syndareñar leidde oss j Dauda/og þieck magt yfer oss/skule ganga þram hia oss/ og giöra oss önguan skada. So sem Postulen Pall auijsar j þyrra Sendebrieþe til Corinth. 5. Cap. Eeigande/ Vær höþum og eirnen eitt Paskalamb/ þad er Christum/ oþþradañ þyrer oss/ so ad vær yrdum niotande hans Bloðs/ Og Dioþulleñ/Dauden og Synden skyllde öngua Magt haþa yfer oss/nie ad leida oss j nöckra Fordiörþun. Þetta vill Johañes ad vær skulum læra hier/þar hañ seiger/ad þeir bruota ecke Bein Herrans Christi j sundur/ so sem þau og ecke helldur voru sundur brotin a

paskalambenu.

En vær villium og so athuga añad sem hier er ad hnygur/sem er/huörnen aller hluter attu ad halldast og höndlast hiá Gydingum vid paskalambed/ Uppa þad/ad þegar vær siaum hu ad merkeliga þad samhliodar Pijnungu vors Herra Jesu/ þa kynnum vær þess helldur ad hugga oss vid þad Offur sem giörest vorra vegna/ og eigna oss þad. paskalambed atte ad vera Veturgamallt Hrwtlamb/og an allra lyta/ osiukt og oslekkad/ ella matte Madur ecke taka þad til paskalambsins.

Pad hafde þuilijka Merking/ ad þetta paskalamb vor Herra Christur hañ villde ala og upp byggia sier eina Kirkiu / þuiad veturgömul Lömb eru skickanleg til Friodgunar og Auxtar. Vor Herra Christur er og eirnen an alls Fleckz og allra Lyta/ þui hañ er Guds Son/ og hefur ecke so (sem vær) syndugt Holld og Blod/helldr er hñ med öllu Heilagr.

Þetta Lamb attu Gydingar ad taka/ þañ tiunda Dag hins fyrsta Manadar/af Lömbum og Kydlingum/og hafa þad hiá sier geymt og forvarad allt til hins fiortanda Dags. Lijka so er Christur komen af Guds Hiörd Gydingonum/sem voru Guds utvaled Folk/vegna huörs hañ hefur þad Nafn/ad hañ kallast Abrahams og Dauids Son. Og er skilen fra Hiörduñe/ til eins sierligs Embættis/ ad predika Guds Ryke til þess fiorda Aars fyrer

 sijna

sijna Þijnu/medal sijns Folks Gydinganā.

Paskalambed ætte Madur ad eta vm Nu ölldtyma/ til Merkis og Fyrermyndanar/ ad Christur munde koma a heim sydasta Tijma Heimsins/ Þegar Guds Folk Gydingana huad aþ huörtu þræckade/og þegar Moses med sijnum Setningum haþde enda. Þar þyrer famlijker vor Herra Christur opt sijnu Heilaga Euangelio vid Nuölldmaaltyd/Og postularner kalla þad nyia Testamented þa sijdustu Stund og Tijma.

Paskalambed atte Madur huörke ad eta soded nie hrætt/Helldur steikt j Eilde. Elldur merker allstadar j Skripteñe Þijnu og Freistin gar/ Eins er nu þetta steikta Paskalamb Chr istur/sem leid Dauda a Krossenum/hann skal Madur ecke eta hrañ/ Þad er/ Huör sem vill þa Nad þyrer hans Verdskulldan/hañ skal ecke vera athugalaus vgglaus og ogudlegur/so sim vorer Epicurei, meina(þad eru þr sem ligg ia j allskyns Munadarlijþe) þo ad þeir giöre huad þa lyster/ þa samt villa þeir vera goder christner Meñ. Eñ þeir neyta ecke paskalamb sins riettelliga/og þad kiemur þeim ecke til mei ra gagns eñ þeim sem neyta þess sodins j Vat ne/ Þad eru þeir sem Lærdomen þorvara ecke obrialadan/helldur þalsa þañ rietta Lærdom vm Truna/niz Maña Kieñingnm og Setninge um/so sem pauen giörer og heþur giört.

Meñ ættu og einnen ad eta vid Kiötenu

osyrt Braud og beiskt Sallt. Eins so (seiger Postulen Paall) skulum vær og eirnen hallda vora Paska/ecke j gamla Surdeige(þad er/ ef vær liggium j Syndum vorum og betrum ecke vorn Lifnad) Ecke helldur j Surdeige jllskunar og Hreckuiſenar (þad er/ Ef vier gongum fram j Hræsne/og vilium ecke af Hiarta leidrietta oss) helldur skulū vær hallda vora Paska j hreinleikans sætu Deyge. Þad er / ad vær mættum hafa eina goda Samuisku/lifa j Gudꝫ Otta og Sanleika/so ad þad sie ecke Hræsne/helldur alvara/ad vær bidium Gud vm syna Naad til þuilijks/ og oskum af Hiarta ad meiga gieta hallded oss epter hans Orde/ Þetta er þ osyrda og sæta Deyged.

Sallted merker þann Heilaga Kross og Motgang/ Þuiad so sem Postulen Paulus seiger/þa er þad obrigdullt/ Ad aller þeir sem asetia sier ad lifa gudlega j Christo/ þeir lyda Ofsokn.

Madur ætte eckert ad leyfa af Paskalambenu/ Madur atte anad huort ad eta þad vpp allt saman/ eda brena þad vpp med Ellde sem epter var/og Madur ætte eckert Bein ad brota j sundur a þui/ Eins lijka er nu hattad med vorum Herra Christo. Huor sem vill vera riettchristen/hañ skal ecke neyta þessa eñ leyfa þad anad/ Hann skal helldur medtaka og trua ollu þui ed Christur seiger eilijfur Gud/eñ ecke neyta þess j Styckium saman/so sem Villumeñ

og Riettarar giöra. Arius ſa myklẹ Villumad ur liet ſier allt lynda þad j Skrifteñe ſtod/ne. ma hañ villde ecke trua þui ad Chriſtur være eilyfur Gud. Endurſkyrarar lata ſier þad ecke lynda ad Meñ ſkule Börnen ſkyra/ þeir for-ſma þa fyrſtu Skyrn/ og leita vpp adra vm huöria þa dreymer:

Sacramentiſtar medtaka a þeſſum Deige allt þad Chriſtur ſeiger/ og þikiaſt vera vel chriſtner/Alleinaſta fa þeir ſier ecke Gied til ad trua þui ſem Chriſtur ſeiger/þegar hañ vt-deiler Braudenu/Taked og eted þad er miñ Lij kame/og þegar hañ rietter ad þeim Kalcikẽ/ drecked aller hier af/þad er eitt nytt Teſtamen tum j mynu Blode. Soddan ſmackaſt þm ecke/ Þeir ei ad eins leifa ecke par af Paſkalãbenu (huörnen ſem þad er þo Guds Bifalning/ ad Madur ſkule eckert leyfa af þui/helldur eta ꝥ allt vpp/ellegar breña j Ellde þad af geingr) helldur og eirnen briota þeir Beinen/ Þad er/ Þeir plaga/kroſſfeſta og beygia og briota Or den vors kiæra Herra Jeſu/ eins og þeim ſialf um lynder/ ecke nema til þeſſ/ad þeir kuñe ad pryda og fæga ſyna ſkadſömu Villu. ad eins hid ytra fyrer Möñenum. Soddan fiñr Mad ur hia Endurſkyrorum/hia Papiſtum/hia Sa cramentiſt[illegible]/og ſtuttlega ad ſeigia/hia öllum Villumöñu[illegible]. Ad þeir eta ꝥ þa lyſter af þeſſu paſkalambe/ Hitt añad ſem þeim er ecke lyſt a ꝥ ſkilia þeir epter/eda briota ꝥ j ſundur.

Huad

Huad Madur atte ad giöra med Blodeð/ þad er ædur sagt/ Sem er/ ad þetta Lambs Blod er oss gagnlegt til þess/ ad huörke Synd en/ Dauden nie Helujte kann giöra oss skada. Og Pharao (þad er Diöfullen) med öllu sijnu Egiptalande/ þad er Veröllduñe/ skal ecke Þræl ka oss nie þia leingur. Þui þess vegna var Chr istur opþradur/ ad giöra oss frij og frialsa ſta þessum vorum Ovinum/ Johañ. 8. Cap. og ad eyda og nidur briota Verk og Giörder þess leida Diöfuls.

A þetta villde nu Johañes miña oss/ m3 þui ad hañ seiger/ Ad þad sie fullkomnad sem Moses seiger/ Þier skulud ecke j sundur brio-ta hans Bein. So vill hañ j þessare Fyrer-myndan og Figuru syna oss Gagn og Nyt-ta Nytseme Pijningar vors Herra Christi. Sem er þetta/ ad hañ er opfradur fyrer oss/ og ad vær verdum fyrer hans Blod leyster fra Syndönum/ Daudanum og allre Diöfulsins Magt/ huör ad æ og alla tyma plagar og nid urþrycker oss og naudar a oss/ eins og Pharao pijnde og plagade Jsraels Börn j Egiptalan-de. Eñ vegna vors Paskalambs Herrans Chr isti Blods/ ka hafa þeir mist syna Magt/ Og vær erum so frelsader/ ad vær erum frij fra öll um alögum/ og erum komner vt af Þrældom-sins Huse Egiptalande/ jnn j þad fyrerheitna Landed og til þess eilijfa Lyfs.

Nu villum vær og eirnen ... oss fyrer

 hendur

hendur þa þridiu Grein huöria Gudspiallas
maduren ßramsetur hier/ og styrker hana ecke,
alleinasta med Spamañsins vitnisburde Zacha
riæ/sem spad haßde vm þetta Tilræde sem vo
rum Herra var j Sijduna veitt/ Helldur og eir
nen stadßester hañ þetta med mörgum ödrum
aluarlegum Ordum/ad þar haße runñed vt Blod
og Vatn aß þeim dauda Lijkama. Þui huört
tueggia er onatturlegt. Strax sem ein Mañs
skiepna deyr/ þa deyr Blodet og kolnar vnder
eins og reñr ecke leingur. Og þo er þad langts
um onatturlegra/ad þar skule ßliota vt aß ei
num daudum Lijkama Blod og Vatn/huört ßy
rer sig sier j lage.

Þar ßyrer seiger Johañes/ Sa sem þad he
ßur sied/hañ ber vitnisburd vm þad/og sa sa
me veit ad hañ seiger satt/ so ad þier og eirn
en skylldud trua. So setur hañ nu þeñan vnd
arlega Tilburd ßram oss ßyrer sioner/ eins og
þañ a huörium oss liggur mykel makt/ad vær
huxū j sijkellu vppa hñ/og vm allt ßram lær
um aß hönum/ ad trua ad vær niutum ßyrer
vorn Herra Christum og hans Dauda ßa og
ödlast Syndaña Fyrergiefning og þad eilijßa
Lijß. Þar .. er þessi Historia hellst gagnlig/
Og Spamaduren samhliodar j allan mata j
þessu Gudspiallamañenum/ so sem vær vilium
hier epter auglysa.

Þar ßyrer skalltu ecke huxa/ ad þetta haße
[illegible]ent aß nöckru Tilßelle/eda haße viliad so til/
ad ei[illegible]

ad eirn af Strydsmönnum æder fram og veiter
þessum dauda Lykanta þad tilræde. Hönum
gieck eingen asetningur til slyks/hann hafde öng
nan sierlegan Panka þar vm/ad þar munde
nöckud annad vnderþelast. En þad skiede af Gu
ds sierligre Forsia og Rade/Ellegar hefde ecke
Heilagur Ande spaad þar vm / so mörgum
Arum fyrer Munn Zacharias Spamans.
So siaum vær/ ad vor Herra Christur hefur
þetta Saar a sijnum Lykama epter Vpprisuna/
og syner helst sijnum Lærsueinum þad/ So
ad þeir þecke hann þar af. Þar fyrer skiede þe
ta ecke oforuarandis/ þad atte ad merkia ver
ka og framkuæma nöckud sierligt/ad vor Her
ra Christur verdur so stungen j sijna Sijdu/og
þar rennur vt Blod og Vatn/j sijnu lage huört.

Vakta þig þar fyrer/ad þu giörer ecke sem
hirdulaust Almwgafolk plagar ad giöra/ og
huxar med sier seiganda/ Huad kiemur þad mi
er vid/huad þar rann vt af Gudz Sonar Sijdu?
þetta er mier nog ad eg veit ad hann deyde a
Krossenum. Soddan Huxaner og Þancka skal
tu ecke hafa/ Helldur skalltu Heilögum Anda
til æru enn þier sialfum til gagns og huggunar
vel athuga/ huad þesse Spiots stingur j Sijd
unne Herrans Jesu hefur ad merkia/ a huörn
Johannes vysar oss so merkeliga/ og vm huörn
Zacharias hafde löngu adur spaad.

Fyrst er þad augliost/og þar er eingen sem
þui kunne ad neita/ad þad er j allan mata o

natturlegt/ad daudur Lÿkame sueitest eda hön um blæde. Þuiad strax sem Blodet er kallt ord ed þa rennur þad ecke leingur/helldur lifrast og storknar. Þar fyrer geingur þad ödru vijs hier til enn med ödrum Mönnum/Christur hann hefur Hollld og Blod (eins og vorer Lÿkamer eru) og deyr/enn fyrst hans Hollld og Blod er ann allrar Syndar/þa deyr hann þo ecke so/ad þar sie ecke nitt j Daudanu̅ teikn og merke so̅n til Lyfs sins. Þar sem annad Blod med ödrum Mönnum kolnar og storknar/þar er þad j Lÿkama vors Herra Christi heitt og lifande/so ad strax ha ns Sijda var opnud/þa rennur þad vt/ so sem þa eirn tekur ö slukum Manne Blod.

Þetta vill Johannes ad vær skulum med gaumgiæfne athuga/og læra so þar af þa riettu Art og Natturu sem Blodet vors kiæra Herra Jesu Christi þad hefur med sier/ Sem er/ ad þad rennur/lifer og hefur sinn allan Krapt/lijka og eirnen epter Daudan/ so sem ad Paskalambsins Blod var ecke Gydingum gagnlegt þa stund Lambed lifde/helldur þegar þad var daudt/og þeir höfdu neytt þess/ Þuiad Eingellen gieck a Naturtyma vm allt Egiptaland/ og drap alla Frumgietninga/Enn Gydinganna Hws þau sem Lambsins Blod sæst a/ þau liet hann skadlaus vera/ og drap þar ecke ert. Eins alijka lifer og rennur enn nu med jafnade Blodet vors kiæra Herra Jesu Christi/þad er ecke storknad nie kolnad/þad flytur pram og hrærer sig

epter hans Dauda/ Og aller þeir sem ríodast j
þui/þeir þa Syndaña þyrergiefning og eru Bö
rn til þess eilijfa Lijfs.

Þetta skalltu læra/ Þui su onatturlega Blods og Vaths ras/hefur þuilijka Merk-ing/ ad vors kiæra Herra Christi þess rietta Paskalambs Blod/þad skal hafa sinn Krapt og Verkan/lijka epter hans Dauda/ so ad þad skal fram fliota adreifast og audkieña þa Tru udu alla/sem hia Krossenum standa/so ad Dauden/Dióffullen og Synden skulit lata þa vera j Fride/og önguan skada þeim giöra/a huörium þeir fiña þetta merke. Þetta er Kraptur/art og Nattura og su Dygd sem Blodeð vors elsk ulega Herra Jesu hefur med sier/og hafa mun lijka epter hans Dauda æ og alla tyma j Christnenne.

Huad er þ þa/ad þar reñur ecke alleinásta Blod vt/helldur og so Vatn? Soddan skiede vefad j þeirre meiningu og fyrer þa Grein/ad vors elskulega Herra ChristiBlod/ þad mun a önguan dreifast/ nema alleinasta þann sem er skijrdur j hans Nafne/so sem vor kiære Herra Christur sialfur seiger/ Huør hañ truer og verdur skijrdur/ hañ skal holpen verda/ Eñ huør sem ecke truer/hañ skal fyrer dæmast/ Huar sem Christi Blod er/og hefur siñ rietta Krapt/þar er og so Vatneð þ heilsu sama Vatzblod. Þar a mot/ Huar sem Vatn-

ed ecke blytur ab Guds Sonar Sijdu/ þad er/ Huar sem su Heilaga Skijrn er ecke/ þar er ecke helldur Christi Blod/ þad reñur þar ecke/ þui er ecke stöckt þar a neinn/ So sem ad er milliñ Tyrkiaña/ Gydingaña/ Heidingiaña. ætyd vill og skal Blod og Vatn renna bram̃ vnder eins/ og huörke vera bra ödru.

Pad skalltu vel athuga/ Pui þar liggur stor magt a/ecke þeirra vegna sem deydu j gam̃la Testamentenu/og ecke libdu til þess ad Skijrnen kom/ Puiad þeir hödbu sijna eigenlega Skijrn og vrdu Sæluholpner byrer Truna a þ Blessada sæde/ Ecke helldur vegna vorra Barna sem j Modurlijbe eda byrr enn þau komast til Skyrnareñar deyia/huör ed æ̃n alls ebs/ept er þui Gud hebur gieped þeim Lijb og Saal/ vardueitast bra jllu/og medtakast ab hönum til Nadareñar/þegar ad Forelldrarner og christeligar ybersetu Konur bidia aluarlega byrer þm og obbra þau Herranum Christo/ Helldur þa skulum vier þetta vel athuga vegna vor sialbra so ad vier öttum þad ecke lytels/edur höll dum oss sialbum eda þeim sem oss til heyra þar bra. Med þui ad huar sem þad Heilaga skyrnar Vatn er/ þar er vors Herra Christi Blod/ þui hier bramflytur vnder eins Vatn og Blod ab hans Sydu. Eñ huar til hans Blod sie nyt samlegt/þad et ædur sagt/Sem er/ad vær skyll dum vera bryniader mz þui j mote Mordingianum Dioblenum/ og hreinser ab Syndonum/

og

og lifa eilijflega.

Þettá argsar Spámaduren Zacharias mi-
ög agiætlega/og verdur samhlioda þui sem Gud
spiallamaduren seiger hier/ Þui so seiger Spa-
maduren j þeim 12. Cap. Eg vil vthella
Nadareñar og Bænareñar Anda yfer
Dauids Hws og Jerusalems Borgar
meñ/ Þuiad þeir munu sia mig huørn
þeir hafa j giegnum stunged/ Og þeir
skulu grata yfer hønum/lijka sem Meñ
grata yfer einum einka Syne/ og þeir
skulu hryggia sig yfer hønum/ lijka sem
Meñ hryggia sig yfer þui frumgietna
Barne.

Fyrst er þad vijst og satt/ Ad Propheten
talar vm tijma þess nyia Testamentesins/ og
vm þa Nad sem mm mun veitast fyrer Chri-
sti Dauda/Og su Nad er þesse/Ad Gud giefi-
ur nadareñar Anda og Bænareñar Añda/Þad
er/ hñ huggar vor Hiörtu med synum Heilaga
Anda/so ad vær fyrer Herran Christum von-
um oss allrar Nadar og Miskunar af Gude/
og aföllum hañ/og hialpar hia hönum leitum
j allskyns Neyd og voda/eins og sma Börn hia
synum Födur.

Þar næst geingur Johañes hier fram mz
einu Postulegum Anda/og seiger/ Ad sa Stin

gur sem Spamaduren hafe talad vm ædur hn̄ hafe fullkomnast a Krossenum. En̄ huad ga gn oss Mōn̄onum skylde af þessu Tilræde lei da/ þad vtskyrer Spamaduren sialfur/ og seig- er/ ad þeir skulu lijta til hans (þeir sem hafa nadarenn̄ar og bænarenn̄ar Anda) og ad þ skule græta yfer hōnum lyka sem Men̄ græta yfer einum einka Syne/ Og hryggia sig yfer hōn- um/ lyka sem Men̄ hryggia sig yfer þui frum- getna Barne.

Þesse Hrygd og Sorg er ecke an̄ad/ enn ad vær lærum ad þeckia Syndena riettelega/ veg- na huørrar ad vor Herra Christur leid Pijnu og Dauda a Krossenum. Þui þeir sia til hn̄s huørnen han̄ er j gegnum grafen̄/ og hryggia sig yfer hōnum/ og eru sorgfuller/ Þad er Tei- ken þar til/ ad han̄ er saklaus og lijdur þtta allt saman vorra vegna.

En̄ þesse Pijnan hun aminer oss ad kan̄ast vid vora Neyd og Eymd/ og ganga ecke vgg- lauser fram̄ j Syndum vorum med Heimenū/ helldr ad græta yfer vōru Syndafullu Hiarta og vondum Lifnade/ bidia Gud vm fyrergief- ning Syndanna/ og hallda oss fast vid Christi Pijnu/ og hugga oss med henne/ fyrst hann er Heilagur og Gude hlyden/ og hefur ecke verd skulldad þen̄an Dauda/ en̄ tok han̄ samt sem ædur vppa sig/ og þolde vorra vegna af omæl anlegum Kiærleika þ sem vær ættum ad lijda

Soddan Sampijningar Sorgar og Med-
gumkun-

aumkunar þurþum vær vid/ Christur sialþur
barþ heñar og vid/ Þui ellegar heþr hñ öngua
christeliga Kirkiu. Hun alleina(so sem Zach-
arias seiger hier)sier vppa þañ giegnum stung-
na Jesum/og grætur yþer hönum/Ecke so sem
Kuiñurnar j Jerusalem/sem grietu yþer Chr-
isto/eñ huxudu ecke par vm sig sialþar/helldur
þa grata þeir eiñ Christnu/ þad er christeleg
Kirkia þess vegna/ ad þeir kaunast vid synar
Synder/ huörra vegna Christur þolde pijnu
og Dauda.

So vysar Spamadurenn oss til gagns og
nytsemie pijnuñar Herrans Christi/ og seiger
strax þar epter 13. Cap. A þm tijma mun
Dauids Hws og Borgarmeñ j Jerusa
lem hafa eina frij opna Vpsprettu til
ad af þuo þrra Synder og Ohreinnde.

Sia/huad agiætlega Spamaduren samjaþ
nar Sijdustyngnum og Vpsprettuñe til samans
þad er Blode og Vatne/ eda þeirre Heilögu
Skijrn. Viller þu nu riettelega leggia vt þessa
Historiu/þa seigdu so j Hiarta þijnu/ Þar reñ
ur vt aþ Hiarta Guds Sonar og hans Sydur
blod/til hreinsunar og þyrergiefningar minna
Synda/so sem vor Herra Christur sialþur vor
tar j Kuölldmaltijdeñe/þar hñ skipter Kaleik
num med þeim/ Og þar reñur eirnen Vatn vt
aþ Þui ad hans Lijkame er ein openber Vpp-
spretta. Huar til? Mote Syndum og Saur-

 lindum

endum. Huílad j Skyrnenē gapst off til eignar/ vors Herra Christi Blod/ so sem Postulen Paall talar lyka þar vm/med þessum hætte/og seiger/ Vær erum skirder j Dauda Jesu Christi/þad er ad skilia/til þess ad Jesu Christi Dauide skal vera vor Eign/ og od vær skylldum hans niotande verda og þyrer han verda leyst er þra Syndenē og Daudanum og til eilyþleg= rar tijdar Sæluholpner.

Þar aþ haþa þeir Heilögu Forþedur tekeð þessar huggunarsamlegu Greiner. Augustinus seiger so/ Johañes brukar þta Ord/ad opna/ Eiñ af stryds Mønonum opnade hans Sijdu/ Þuiad(seiger hañ)hñ villde audsyna/ huörnen ad Lijþsins Dyr opnudust rietteliga/ huadā ad þlutu þau heilögu Sacramenta christeligrar Kirkiu. Þau Heilögu Sacramenten(sei ger hñ)þui hañ talar ecke alleinasta vm Skyrnena/huör ad merkest þyrer Vatned/helldur og so vm Sacramentum Heilags Alltaris/j huör iu Madur dreckur Blod vors Herra Christi.. Chrysostomus talar og so hier vm og seiger/ Epter þui þeir Heilögu Leyndardomar byr= iast hier/ þa skalltu/ nær þu geingur til Heilags Alltaris so kram ganga/so sem þu villd er drecka aþ vors Herra Jesu Christi Sydu.

Soddan Mälltæke haþa ecke Sacramentistarner/þo ad þeir hrose sier aþ þui/ad aller aþ þeim gömlu Kirkiuþedrum haþe vered j sinne

Mein=

Meiningu/ ad þar sie ecke nema Braud og Vijn j Sacramente Alltaris/ enn ecke Lijkame nie Blod Herrans Christi. En huörnen samhliodar þad vid þesse lios Orden hins Heilaga Chrysostomi? Þui so blinder og ærer eru þeir ecke/ad þeir þore ad seigia ad Vijn hafe floted vt af Christi Sijdu/so sem þeir og seigia/ad Madur drecke ecke Christi Blod j Kuölld maltijdene helldur alleinasta Vijned/enn þo ad Chrysostomus seige/ Huör sem vill ganga til Heilags Alltaris/ hañ skal so ganga þar til/ so sem hann villde drecka af Herrans Christi Sijdu/þar finnur þu ecke alleinasta Vijn/ helldur og jafnnel Blod hans.

Af þui skal og so sa sidur vera komen/ad Meñ j Kuölldmaaltijd Drottins blönduðu Vijned med Vatne/ fyrst ad Blod og Vatn rann til samans af vors Herra Christi Sijdu. Og Cyprianus stendur þar fast a/ad Madur skule ecke leggia þañ blending af/helldur fylgia hön um fram/so sem Christi sierligre Vitsalningu og Skipan. Og þeir Meñ sem köllnust Arme niar vora Villumeñ dæmder þess vegna. Eñ fyrst Christur bifalade þad ecke/og þar stendur ecke meira j Kuölldmaaltijdeñe Herrans enn þad/ad Christur tok Kaleikeñ/ og gaf sijnum Lærisueinum/þa er ecke þörf ad Madur skule giöra sier naudsynlega Reglu þar af.

Þar fyrer latum vær þuilijkt hia lijda/og hölldum oss vid þeñan Lærdom/a huörn Gud

spiallemaduren vÿsar oss/ sem er/ ad Bloded vors elskulega Herra Jesu/ þad skal ætyd haþa sÿn Krapt/og verka med oss epter hans Dauda og vardueita oss þra Synd og Dauda nær sem hellst vær epter Christi Biþalningu latum skq ra oss j Vatnenu/ Þui þar þrñur Madur riett eliga Christi Blod/so sem hier seigest/ad Blod og Vatn þliota vt vnder eins/Huar sem Blod ed er/þar er Vatned/ Og huar sem Vatned er/ þar er Bloded/ og þramkuæmer og verkar þad sem þad a ad þramkuæma/ Sem er/ad þ þuær Syndena aþ oss/ og giörer oss ölldungis hreina so sem Zacharias heþur spæd þyrer/vm þa op nu Vpsprettu/ j giegn Syndenne og Saurind/ um henner.

Þar þyrer skulum vær þaka Gude þyrer sÿna omælanlega Nad og Mÿskun/ ad hñ liet oss komast til þessarar Vpsprettuñar/og skÿrde oss j Naþne sÿns Sonar/ og þuode oss so med Blode Herrans Christi aþ öllum Syndum/ ad vær hier epter þyrer Nadareñar Anda skulum vænta oss alls gods aþ Gude/og þyrer Bænar eñar Anda kalla til hans j allskyns Neyd og Motgange/allt til þess vær verdum vaker vid þa seinustu Gagnsemd sem Daude Jesu Chri sti þærer med sier/sem er ad vær þyrer hañ kom um þra þessu auma Lyþe til eilyþs Lyþs.

Þad gieþe oss Gud öllum/ Amen.

Prett=

Þrettáda Predikun/ Huørnen ad vor Herra Christur var teken af Krossenum z lagdur j eina Gröf: Og Gröfen var vardueitt af Strijds mönnönum.

Matthei 28 Capitula.

ENN ad Kuølldę kom nøckur Madur rijkur af Arima thia/ Joseph ad Nafne/ huør ed sialfur var og Lærisueirn Jesu. Hañ gieck til Pilato/ og beidde vm Lijkaman Jesu. Þa skipade Pilatus ad hønum skyllde fast Lijked. Og er Joseph hafde teked vid Lijkenu/ sueipade hañ þad j hreinu Lerepte/ og lagde þad j sijna eigen nyia Grøf/ huør ia hañ hafde vt høggua lated j Steine/ og vellte ad Dyrum Grafarenar storum Steine/ og gieck j burt. Þar var

Sv;. Maria

Maria Magdalena og önnur Maria/ sitiande giegnt yfer fra Grøfenn.

Enn

Enn añan Dag þañ sem epter Affanga dagen er/ søfnudust saman Kieñemaña Høfdingiar og Phariseí til Pilato/ og sǫgdu/ Herra/ vær minnust a þad/ ad þesse Falsare sagde þa er hann lifde/ Epter þria Daga mun eg vpp aptur rijsa. Þar fyrer skipa þu ad foruara Grøfena/ allt til hins þridia Dags/ so ad eige kome hans Lærefueinar z stele hønum j burtu/ og seige Folkenu ad hañ sie vpp risen af Dauda/ og verde su hin sijdare Villan argare hinne fyrre. Pilatus sagde til þeirra/ Þar hafe þier Vardhalldsmeñena/ Fared z foruared sem þier kuñed. Eñ þeir gein gu j burt/ og foruørudu Grøfena medur Vardhalldsmønnonum og jnnsigludu Steinen.

Vtleggingen.

Hetta er Ende og Nidurlag a pijningar Historiu vors Herra Christi/ huórnen ad hañ var teken nidrap Krossenum/ lagdur j eina nyia

Gröþ/ og Gröþen sijdan þoruörud aþ Strijds mönönum/ Og þetta er vel þalled til þess ad vera Ende og Nidurlag a þessare Historiu. Þui hier sier Madur huad Dauden Jesu Christi heþur vtriett og aþ stad komed/bæde hia hans Vinum og Ovinum. Hans Oviner vrdu ottaslegner og Oroaþuller/ og þiellu med opnum Augum diupara og diupara j Syndena. En þeir sem elskudu vorn Herra Christum/og höþdu alla goda Von vm hann/þo ad þeir være nöckud veyker og hrædder/þa verda þeir þo þyrer Christi Dauda hughrauster og diarþer/og voga þad nu/ sem þeir höþdu ecke einu sinne til þorna hurad vppa. En eins og Dauden vors elskulega Herra Jesu/hann verkade soddan med þeim j þad sinn. So geingur þad enn nu til a þessum Deige/ so sem vær þaum ad heyra hier epter.

A þui hneyxludust miög marger storkostlega/ad vor Herra Christur deyr so smæarlega a Krossenum/ Þar þyrer hæda hann Ovinner hans sem mest þeir kunna/og hans Læresuceinar sem allt hingad til höþdu adhyllst hann/enn vogudu ecke ad lata þa sia sig/ Þeir gatu ecke annad hurad/enn ad þad munde vera vt aþ giört vm hann/ Hans Moder su Heilaga Mey Maria hun stendur þar sem ein aum sorgbiten Kuinna/og adrar Kuinnur hia henne.

Og þo ad hun j þad sinn hiellde sig þast vid Engelsins Ord og Spadoma þeirra Heilögu

lögu Gudhræddu Maña/ so sem ad var hins Heilaga Simeonis og aññarra Luc. 2. Cap. Um þetta Barned Jesum/ þa samt var heñ/ ar Hiarta Sorg so stor og Hneyxlonen lä hen ne so þungt/ad hun lætur ecke helldur neitt a sier merkia/so og aller þeir sem hier til hôþdu hænst ad Herranum Christo/og hallded sier vid hañ/þr lau nu nidre med öllu/og hreyþdu alls ecke a sier. Þar þorde eingen ad lata a sier mer kia nöckud; Christi Qviner þeir hrôsudu Sig/ re/þeir eru diarþer og Hughraüster/þr hroopa og bulldra þad þeim lyst/Eñ hiner adrer þeig ia og hallda Muñi synum.

Eñ til huörs ad Deykleike og Truarbrest/ ur þetrra hiña Gudhrædu j þessu eþne sie oss gagnlegur/þad er ædur sagt/sem er/ Ad eing/ en skal treysta nie þorlata sig vppa sinn eigen Matt/ Þui gange þad so til med þeim Fromu hier j þessu eþne/ad þeir ad mestu gleyma allre Huggun/ og sôkua nidur j Hrygd og Hiarta/ sorg/Huad langt vm helldur kañ soddan Deyk leike þa ad þiñast hia oss/þegar vær skuliñ veg na Guds Orda voga og lyda nöckud. Þar þy/ rer er þörþ a ad vær ottust Gud/og bidium vm þañ Heilaga Anda/ ad hañ vilie vppuckia vor Hiörtu/vppfylla þau med Huggun og Glede/og giöra oss diarþa og hughrausta/ So ad vier vegna Guds Orda og æru/kyñum og so ad hæt ta nöckud og lyda.

Sem Hneyxlanen er nu stærst/og þeir sem

 hôþdu

höfdu ædur vered þeir ſkaſtu/ og ætijd hielldu
ſig til Herrans Chriſtum flyia / burt/ giöraſt
efablandner og ottaſlegner/og vita ecke fyrer
Sorg Hræſlu og Efaſeme huad þeir ſkulu giö
ra til/ eda huad þeir eiga Rads ad taka/ Þa
kemur fyrſt Joſeph af Arimathia/huör Borg
ad kallaſt Joſue/ j. 15. Cap. Og j Domara
aña bok j. 9. Cap. Aruma/ecke eirn lytles hat
tar Madur ſo ſem ad Poſtularner voru/helld
ur eirn af Radenu j Jeruſalem/miög rijkr Ma
dur/ hañ huetur vpp Hugen/ geingur til Pila
tum og bidur hañ ad vñа ſier þeſſ dauda Lyka
ma/ſo ad hañ mætte taka hañ ofan af Kroſſ
enum og jarda hañ.

Nichodemus fylger hönum og eirnen til
þſſa/ſem ædur fyrre var ſo hræddur/ad þo ad
hañ giarnan heyrde vors Herra Chriſti Predi
caner/og elſkade hañ/þa ſamt kom hañ ecke til
hans nema vm Nott. Þeſſe hiñ ſame ber med
ſier hundrad pund af Myrru og Aloe/vppa þ
ad vor Herra Chriſtur ſkule ecke fa eirn audvir
deligañ helldur heidarlegan og ſomaſamleg
an Gröpt. Þuiad hia Gydingonum var þ ad
til Sids/ſo ſem Johañes vottar/Fyrſt þeir af
Gude Orde höfdu Von nöckra vm Vppriſuna
og eilijft Lijf/ ad þr lietu þa Framlidnu fa he
idarlegan Gröpt/ og ſmurdu þa med Myrru
og Aloe/ſo ad þeir ſkyllde ecke ad eins vara le
inge og traudlega funa/ Helldur og eirnen luk
ta vel og agiætlega.

Nu talar Lucas og Marcus sierdeilis um Joseph/ ad hn̄ hafe vered Herrans Christi Lærefucirn̄/ þad er/ Ad han̄ hafe med gaumgiæfne hlydt hans predikonum/ lagt þær a Hiarta/ og vonad epter Guds Ryke. Þetta skulum vær vel athuga/ Þui þad auglyser sig hier/ hu ad han̄ ahuatte a þad ad han̄ tok sig upp/ og gieck til pilatum/ þui þ var ecke lyted vogad.

Kien̄eman̄a Höfdingiarner og allt Raded j Jerusalem höfdu þad klagad til vors kiæra Herra Jesu/ ad han̄ upp æste Lyden og være þar med eirn Gudlastare/ Og pilatus hafde lated Dom ganga a þad sama Klögumaal. Þar Joseph geingur nu fram(huör ædur hafde sleiged sier fra öllum Klökumaalum/ sem þeir tokii sier fyrer Hendur mote Jesu/ so ad han̄ vilde ecke vera þar nalægur)og bidur nu um Christi Lykama/ ad han̄ meige heidursamliga grafa han̄/ þad var stor dirfska/ Þui han̄ hefur þar med matt æsa mote sier allt Raded og pilatum sialfan/ sem skömu ædur hafde fordæmt vorn Herran̄ Christum/ Og Joseph hn̄ audsynde med þessu/ ad han̄ hiellde han̄ fyrer einn froman riettlaatan Man̄/ huörium ad Oriettr skiede bæde fyrer Gude og Mön̄um.

Huad uphuetur nu hann til þuilyks? Ad han̄ þorer soddan ad voga? Eckert an̄ad enn þad/ han̄ vænter efter Guds Ryke/ Þad er/ hn̄ er en̄ nu j þeirre Von/ ad en̄ þo Christur hange þar og deyie eymdarlega a Krossenum/ þa

 mun

mune þo Guds Ryke ecke haßa enda tekeð/helldur mune þad koma og ad Gud mune vppueki-ka þenan dauda Christum aß Dauda/og þyrer han þullkomna og þramkuæma allt þad sem ta lad er vm Messiam: og hans Ryke j Spaman na Bokonum.

Þui eß hundrads Höfdingen sem stod hia Krossenum/og sa vppa þad ad vor Herra Christur gaß vpp sin Anda/lærde so myked aß þssu og hinu ödru sem þar skiede(so sem aß Solar enar þormyrknan og Jardskialþtanum) ad hn opinberlega medkiende/seigande/ Sannarlega var þesse Madur Guds Sonur/ Marci 15. Þa heßur oeßad þesse Joseph og sa þrome Nicodemus þeinged og so þuilykan þanka/og þad þo ecke alleinasta aß Spamanana predikonu/ helldur og eirnen aß eigen Ordum Herrans Christi/huör þeir heyrdu opt/og lögdu þau nu ed þyrsta þyrer Heilags Anda jnblastur a Hiartad/ Sem er/ad þad munde ecke vera vt aß gi ört vm han/helldur munde Gud nu villia vpp-rietta sitt Ryke/þegar huör og eirn huxade sin minst þar vppa.

So sem og vor Herra Christur giörer eina merkeliga predikan þyrer Nicodemo vm þuilyka Von/hia Johañe Gudspiallamañe 1. 3. Cap. þar han setur þa Epterlyking þram þyrer han vm Hoggormen j Eydemörkune/og seigest mune so vphaßen verda a Tried.

Soddan Hugreñingar vppuakte sa Heilage Ande

Ande j þad sinn med þeim veyku eþasömu Giðrtu/ og giörde þau so gloande þar oþan a/ ad Joseph geingur til Pilatum/og bidur hañ vm Christi Lykama/huörn hañ haþde pordæmt so sem þann sem vpp haþde ædst Lyden og Gud spottad. Og Nicodemus kiemur med Myrru og Aloe/ so ad vor Herra Christur þae eina somasamlega Greptran. Og med þessu vottar þr þyrer öllum Heimenum/ad syn Von sie ecke med öllu sloken/þeir true eñ nu ad Guds Ryke skule koma/Veröllden meige bruka so sem hun vill. Christur meige og synast so eymdarþullur sem hañ er.

Petta er nu Auðxtureñ aþ vörs Herra Christi Dauda/ Ad þau veyku og eþasömu Hiörtu auglysa sig æn allrar Hræslu og Ötta/mz kieña Christum/og greptra hans Lykama hid allra heidarlegasta sem þeir kuña/ huör þar hanger a mille Himens og Jardar/til eins vitnisburdar/ad þeir mote Gydingonum/Kieñemaña Höþdingionum/Pilato og öllum Christi Ovinum hallde og vegsame Christū þyrer Guds Son/vöne hans Rykes/og hugge sig nu vid þad ad hañ er daudur/þo ad huör Madr huxe ad þ mune med öllu vera vt aþ giört mz hñ.

Pñiad þetta er þad sama sem Lucas og Marcus seigia / Ad Joseph haþe vænt epter Guds Ryke/ þad er/hañ vonade ad Gud müde þyrer þeñañ Mañ vpbyria eitt nytt Ryke hier a Jörduñe/þyrergieþa Syndernar/gieþa Heilag

an Anda og þad eilijfa Lijf. Þui þetta kallꝫ
ast riettelliga Guds Rijke/ sem er lofad og til⸗
sagt j Spamanna Bokonum/ ad Christur eda
Messias skule vpbyria þad.

So sem nu Esaias hefur spad fyrer vm
vorn Herra Christum/ad hann mune ecke j sun⸗
dur briota þann veyka Reyr/nie helldur vtslöck
ua þann riukanda Kueik/þad kiemur hier fram
vid Joseph og Nicodemus. Hingad til hafa
þr vered miög veyker og Truarlitler/Hrædsla
og Otte hefur so vr mata fram spent þa/ad
þeir hafa ecke þorad ad giöra sig openskara
vm þad þeim lä j sinne. Nicodemus kom ecke
vtan a Nætur tijma til Jesum/ þar fyrer kall
ar Johannes hann heimuglegan Læresuein/ En
Christur virder þessa Hrædslu ecke jlla fyrer
þeim/ Hann vill ecke vtskufa þeim þo hrædsl⸗
an gange ad þeim.

Og sem þar var nu mestur vode a ferdum/
og þeir sem adur voru hrauster og diarfer la
ta þra yfer buga sig/og þora ecke nöckurs stad⸗
ar ad koma j augsyn/ Sie/ þar verkar sa Hei⸗
lage Ande so fyrer Christi Dauda og Pijnu/ad
sa lijtt riukande Hör hann kuiknar vpp og skijn
eins og ein fögur Sol. Puiad huad hliott sm
Josephs Tru hefur hingad til fared/og j hu⸗
oriu hann hefur hallded af Herranum Christo/
þad lætur hann nu huörn Mann sia/og ottast
þar huörke ad Gydinga nie Pilatum. Hann vird
er meira Christum sem daudur er j allre Fyrer⸗
litningu

kitningu/enn alla Verölldena. Þetta er ecke lyted ad sier teked/Hañ hefur vijst ecke lyted gagn feinged af Pynuñe Herrans Christi.

Nu stendur þuilykt oss öllum hier j Historiuñe til Epterdæmis/ vppa þad ad vær skulum breyta epter þessum Mönum/ Joseph og Nicodemo/ j þeñan mata/ Ad þegar Christur hanger a Krossenum/ Þad er/ þegar Guds Heilaga Euangelium lydur Ofsokn/ og þeir Christnu pijnast og plagast þess vegna/ þa skulum vær ganga diarflega fram/ forsma og einskis virda þeirra Tyrañaskap/ enn lofa og prijsa Guds Son og hñs Ord/ og vegsama þad med auglios sum medkieñingum/ allt þangad til ad sa lyflatne Herran Christur openberar sijna dyrdarsamlega Vpstigning/ og þeir Christnu sem Truarueyker eru og hrædder huggast og komast aftur til riettrar Vidurkyñingar.

Þui þesse Vmbreyting og soddan Vmskipte þau vara ætijd j Christelegre Kirkiu. Ein huörier hneyxla sig og hörfua til baka/ og hiner hughraustustu verda almeñelega hiner veykustu/ þegar Hrygden kiemur ad Höndum. Þar þuert a mote þa bruna þeir veykustu fram og lata koma af syuum Muñe eina gledelega medkieñing/ so þar vantar alldrei þad Folk sem jatar og medkieñer Herran Jesum. Vilie eda kuñe ecke þeir hugudu og hraustu ad giöra þ/ vegna hræslu/ huörier þo skulu kieña þad giörñ huörsu ad Mañskiepnan er eckert nær ad Gud

vid

tekur sinn Anda fra oss) þa munu þeir allra
veykustu giöra þad/ huörium minst er þar
til truad.

Þuiad Gud vill eins og eirn rijkur Hws
bonde hafa allra handa Þionustufolk j synu
Hwse/ Ecke alla sterka og fulluaxna/helldur su
ma sma og lijtelmegna. En vppa þad þeir öfl
ugu forsmae öngua/þo skulu þeir læra ad kan
ast vid sialfs syns Veykleika/og ad eingen sku
le Forncktan leggia a añan. Sie/þa kiemr Gu
ds Ande vpphuctur/huggar og styrker þa/ so
ad huör Madur ma sia og prijsa Gud fyrer þn
Guddomlega Krapt sem med þeim bygger.
Þetta verkar Þijning vors elskulega Herra Je
su Christi æ og alla tijma j hans Christelegre
Kirkiu/ Vppa þad ad hans Christne skule ecke
verda ad önguo/ Helldur halldast vid magt/og
huad af huöriu aukast og avaxtast.

En huörnen geingur þad nu til vppa hiñ
bogen/þar sem eru Herrans Christi Oviner/og
höfdu ecke Roo neina fyrre en þr höfdu kom
ed hönum vppa Krossen? Þar geingur þad la
ngtum ödruuijs til/ Þuiad eins og Solen hun
verkar epter þui til sem efned kiemur fyrer ha
na/Vaxed giörer hun klökt/ enn Auren herder
hun/so skiedur og hier. Þeir Godhiörtudu ve
rda fyrer Þijnu og Dauda Herrans Christi
hrauster og diarfer/og voga nu þad sem þeir
ædur/medan Christur lifde/þordu ecke ad voga
ꝗ nöckurn mata. En þeir Ogudlegu Gydingi

ar/

ar/ſem vegna þeſſ flyttu ſier ad lijflata vorn Herra og Lauſnara/ af þui þeir huxudu/ ad þar munde eckert epter koma/ þa hañ være af Dögum raden. Þar þeir hafa nu fullkomnad alla ſijna Vondſku og Grimd vid hañ/og Chriſtur var daudur a Kroſſenum og lagdur j eina nyia Gröf/ Sia/þa fer hid fyrſta vm þa/ og þeir hlaupa þui aller ſaman til Pilatum og ſeigia/ Herra/ vær höfum heyrt ad þeſſe Forrædare ſagde þa, hañ lifde/ Eg vil vpprijſa epter þria Daga/ Þar fyrer ſkipa þu ad foruara Grøfena allt til þridia Dags/ſo ad hans Lærefueinar kome ecke z ſtele hønum j burt/og ſeige til Folkſins/ hañ reis vpp fra þeim Daudu/og verde þa ſu ſeirne Villan verre hiñe fyrre.

Þeſſe Ord ſkalltu vel athuga/þa mattu ſia huört hiartaþel þeir hafa til Chriſtum. Þeir hafa vel heyrt Chriſti Ord og predikũ/og ſkilid hana j ſama mata riettelliga/eñ huad fyrer Avexte bærer hun af ſier hia þeim? Joſeph og Nicodemus huörier æn alls efa höfdu og eirn en rötfeſt þeſſa Predikun/og höfdu huggad ſig med heñe/þeir glediaſt og hughreyſtaſt af heñe og vona þui epter öllu godu. Eñ þeſſer ſkalkar þa Kuijda j Hiarta ſitt/ og verda hrædder fyrer þeim dauda Mañe/þar þo þad er nærr urlegt med öllu/ad þegar nöckur veit ſiñ Ovin

ad vera Daudan/þa hrædest hañ hañ ecke sein
gur. Soddan vill ecke aꝼl haꝼa hia þessum o-
gudlegum Gydingum/so sem þu sier/Þeir taka
nu til ad hrædast þañ dauda Christū/ þar hū
nu liggur j Gröꝼeñe.

Fyrer Pilato bregda þeir þessu vid/ad ha
ns Læresueinar mune meiga stela hönum j bur
tu/og seigia ꝼyrer huörium Mañe/ad hann sie
vpprisen. Orden vors Herra Christi eru j þeir
ra Hiörtum eins og huasser Þyrnar og Þyst-
ar/so ad þeir eru hrædder vm sig/og seigia þui
j sinu Hiarta/ Eñ eꝼ þetta er satt? Eñ eꝼ hū
heꝼur vered sa ꝼyrerheitne Messias? Og eꝼ hū
rijs vpp ꝼra Daudum? Huörnen mun þad þa
vilia ganga oss? Þar ꝼyrer oroast þeim j sij-
nu Hiarta/og verda eꝼasamer. Eñ þeir batna
ecke aꝼ soddan Huxonum/ Þeir taka sier ecke
þuilijkan þanka ꝼyrer Hendr/og seigia/Aumū
huad höꝼum vier giört? Latum oss nu ꝼalla
ꝼram ꝼyrer Krossen og ꝼorsmaum ecke so a-
giætlega Vidurun/og dasemdar verk sem nu
lietu sig j liose j hans Dauda. Nei/Soddan
Huxun giefa þeir ecke rwm hia sier j neirn ma-
ta/ Helldur so sem ad þeir oꝼsoktu vorn Her
ra aꝼ hatre og öꝼund j ꝼyrstuñe/so eru þeir eñ
med sama Siñe og verda med opnum Augum
æ verre og verre/ Þeir leita hoꝼaña huörnen
þr giete og kuñe hellst Footum troded Herran
Christum/og hindrad hans æru.

Þuilijkt stendur oss hier ꝼyrer Sionum til

eins Æpterdæmis og Vidnörunar/ Vppa þad ad vier ecke ſkulum hrædaſt nie ſkielßaſt þegar vær ſiaum Guds Orda ovine bera ſig ſo ad. Þuiad þad mun ſo til ganga enn ecke ödruvijs/ Huör ſem vyſuitande ſetur ſig vpp a mote Gudds Orde/ hañ mun ßalla þeſſ diupara j Syndena ſem hañ er leingur ad þui/ Og þeſſ meir hañ leitar epter Huijld og Roo handa Samuiſku ſiñe/ þeſſ oroaſamara mun hönum verda/ ſo ſem vier hößum ædur ßyrre heyrt vm Blod ed Herrans Chriſti. Þuiad þad þiell Gydingonum liett ad koma Herranum Chriſto vppa Kroſſen/ og aßlyßa hañ/ þar ſögdu þeir aller ſaman veluiliuglega og ſo ſem med ßorhuxudum Ordum/ Hans Blod kome yfer oſs/ og yfer Sonu vora. Eñ ſijdan epter nöckut Aar ßornumu þeir huad liettbær hlutur þad var/ ad Jeruſalem og allt Gydingaland eydelagdeſt þeſſ vegna.

Eins geingur þad hier til/ Aller þeirra Þankar ſtodu a þui j ßyrſtu/ ad eß være Jeſus ad eins daudur/ þa være ecke margt ſem bliefe þeim a mote. Nu oßurſelſt Chriſtur þeim j Hendur aß Guds ſierlegu tilſettu Rade og Forſio/ ſo ſem þad ſkrißaſt j Poſtulaña Giörningum j. 2. Cap. So ad hañ deyr þeim ſmæmarlegaſta Dauda a Kroſſenum. Sie/ Hier vpbyrtaſt nu hid ßyrſta þeirra Hiartaſorg/ ſo ad þeir haßa miña Hugkroa og Hiartaglede enn nöckurn

urn tyma ædur. Vors Herra Jesu Christi Ord (huöriu þeir ecke trudu) þad brauſt vm j fyr ra Hiórtum/ eins og eirn brenande Elldur og nagande Ormur/ Trua kuñu þeir þeim ecke/ei ge helldur gætu þeir m; ôllu lagt þau fra ſier nie troded þau vnder Fætur. So mun þad eñ nu ganga ôllum Guds Orda Ovinum/ þeſſ helldur þeir leita huÿldar Samuiſkum ſynum med ſynum Tyranaſkap/ þeſſ diupara ſkulu þr falla/ ecke alleinaſta j Samuiſkunar Oroa/ helldur og eirnen j Syndernar.

Þar næſt ſkal þad og ſo takaſt fyrer þm þegar þeir hafa vm allt og a allar ſijdur tekſt ed ſijn Rad þad beſt þeir kuña/ þa ſkulu þeir ſpilla ſialfs ſijns Sôk og Mälefne/ og mote vi lia ſynum/ koma Guds Heilaga Euangelio a framgang. Eins ſo geingu þad Gydingū hier/ Þeir oſkudu af Pilato vardhallds Mana ſem ſkylldu foruara Gröfena allt til þridia Dags/ Hañ ſagde til þeirra/ Þar hafe þier Vardhall ds Meñena/ ganged j burt og foruared hana/ ſo ſem þier kuñed/ Þeir geingu j burtu (ſeiger Mattheus) og fornörudu Gröfena med Vard hallds möñonum/ og jnſigludu Steinen/ ſo ad hans Læreſueinar ſtæle ecke Lykama Christi j burtu/ og ſegde til Folkſins/ Ad hañ være vp riſen fra Dandum. Þetta var miög vel og for ſialega hugad/ En huörnen luckaſt þad þeim? Þad ſem þeir ottaſt/ þad kiemur fram vid þa. Þegar Christur a Paſkadags Morgunen ſnem

ma rijs vpp fra Daudum/og Eingellen kom af Himnum ofan til Grafareñar/og Jardskialfer en vard/ og Eingellen vellte Steinenum fra Grafarmuñanum/ Sie/þa hræddust Vardhall ds Mennern/er oglæu þar eins og være þeir dauder.

Eñ strax sem þeir röknudu vid aptur/höff du þeir sig a fætur/so ad eirn hliop hingad eñ añar þangad af Otta og Hrædslu/ og komu j Jerusalem/og bæru Kieñemaña Höfdingium þessar Frietter/sem fram vid þa höfdu komed. Huad huxar þu ad þeir þa mune hafa þeinkt med sier? Huörnen meinar þu ad þeirra Hiör tu mune hafa titrad og skolfed. Þeir gætu ecke hallded þad fyrer Skiemtan nie Katijnu/ þui þar stodu þeirra eigen Vitne/Pilati Str⸗ ijdsmeñ/skickader af þeim sialfum til ad vard⸗ ueita Gröfena. Af þeim heyra þeir ecke ad eins huad a ferdum er/helldur og so vel kuña þeir ad sia þad a þeim/ Þuiad soddan Hræd⸗ sla hun fer ecke strax af einum/ Hana ma hey ra a Mæle Mañsins/ og sia þad a Yferlit Mañsins/Madur kañ ad sia þad a öllum Lij⸗ kamanum Mañsins sem af Hrædsluñe afskapt ast med öllu. Þar fyrer er þad gott ad vita/ ad þesse Tijdinde hafa auked Kieñemaña Höf⸗ dingum ogölldungum Lydsins/bæde Sorg og Hugarangist.

Eñ þar er eñ nu eingen Boot a ferdum/ Þeir falla eñ meir og huad af huöriu diupara

j Syndena/og giöra sier sialþum vonda Sam-
visku/þessvegna/ ad þeir setiast j radslagan a
sialþum Þuottdeigenum/ og bera Fie j Augun
a Strijdsmönnonum/so ad þeir hialpe þeim til
ad liuga/ og seigia/ Hans Læresueinar komu
um Nottena/og stælu hans Lijkama j burt a
medan vær suaþum. Sia/ Þetta er su Huggun-
en sem þeir aumu blindu Men giöra sier/ og
ætla ad hialpa sier med. J Sæl sinne og Sam
visku vita þeir/ ad Christur huörn þeir haþa
saklausan Lijþlated/hann er vpprisen þra Daud-
um/ Huilijka Hiartans skurlan og Sorg þeir
munu haþt haþa þar aþ/ þad kann huör Mad-
ur med sier sialþum ad huxa/vegna þess ad þe-
ra Hiarta gat ecke annad enn oroast aþ soddan.
Samt gieþa þeir stora Peninga til þess/ad str-
ijds Mennerner skule liuga med sier/og blinda so
Folked j Ordum sijnum.

Þetta haþa sannarlega arger Skalkar ver-
ed/og verre enn Dioþuloda Menn/sem so rangle-
ga og berlega setia sig vpp a mote Sannleikan-
um og med vijsuitande Lygum þegra þyrer sier
sijna Sök/og hugga sig þar med. Soddan skal
tu(huör þu ert)læra/og venia þig til ad lijda
aþ Guds Orda Ovinum/þad/so sem ædur þyr-
re er sagt/ ad huör sem setur sig a mote Sann-
leikanum/hann fær ecke önnur wrræde enn þau/hun
verdur ad hialpa sier med Lygonum.

Enn a medan þuilijkt geingur a þyrer hans
Pienstrum j þessum Heime/þa huggar vor Kiæ-
re Her-

re Herra Christur sijna litla sundurdreipda Hiörd/ og lætur hana sia sig/ og büüysar med Giördum sijnum/ ad hañ sie ei daudur helldur life hañ/ Ja/hañ er so lifande/ad hañ skal yr añueigis vera Herra yfer Daudanum/ og þær Lygar sem Guds Orda Oviner hafa med hö- nd/ þær skulu styrkia til þess/ad hans Ord mun komast a Legg/ og þui skal þess helldur verda truad. Þuiad hefde Gydingarner sialfer ecke foruarad Gröfena/ þa hefdu þær Lygar vered nöckud truanlegar/ ad Christi Lijkama hefde vered stoled j burt. Eñ fyrst Vardhalldsmeñ erner liggia j kring vm Gröfena/ og hun er ad auk jñsiglud/þa kuñu þær Lygar ecke leing- ur afl ad hafa/ad Christi Lijkame være stolen j burtu. Sialfur Atburdurinn audsyner þad/ ad þar var a ferdum stærre Magt og j allan mata yppare enn Pilati Magt var eda hans Stryds manna/ Ellegar hefde þeir ecke flued fra Gröfiñe sem þeir giördu.

So plagar þad ad skie ætijd/ad Guds Or- da Ovinar þeir hialpa sier med Lygonum/ þeg ar Sañinden þrytur: Eñ med soddan Lygum skulu þeir ecke ad eins nëirn skada giöra Gu- ds Orde/helldr og eirnen munu þeir koma þui a legg med þeim/ So ad huör Madur meige læra ad þeckia og fordast Lygarnar/ og hall- da sig til Guds Orda og Sannleikans/ so sem (Gude sie lof)og skied er a vorum Dögum seig- er Lutherus/ad Papistarner med synum Lyg- um

um Bulldre og Skrifþe þeir haþa komed Guds Heilaga Euangelio a lopt/ Aþ þui ad þeir med Lygum ſijnum vmgangaſt mz Folkenu oþdiarþ lega/og koma Mönnum þar med nær naudugū til ad leita Saūleikans. Þetta er og ſo eitt þ gagn ſem þram̄ flytur aþ þyningar Hiſtoriunē Herrans Chriſti/ad Ordſins Ovíner ſkulu þeſſ leingur þeir eru ad opſækia þad huad aþ huór iu/ þui meir hneyxla þeir ſig a þui/ og mote Vilia ſijnū koma Saūleikanum a þætur.

Nu tala Gudſpiallameñerner hier ad auk vm þad/ad ſu Gröþ ſem Herran̄ Chriſtur var j lagdur hun var j einum Graſgarde/ og var ein ny Gröþ j huória eingen haþde ædur vered lagdur/ huória ed Joſeph haþde lated giöra handa ſier. Soddan ſkiede ecke alleinaſta þeſſ vegna/ad Vitnisburdurinn vm Chriſti Upriſu ſkyllde vera ſañare og augliöſare/ Helldur og ſo þeſſ vegna/ ad þyrſt hier var ſa Lijkame/ huórs lijke ecke haþde a Jördena komed/ þa atte han̄ ad haþa eitt ſierlegt og nytt Herberge/ og eina nyia Gröþ.

Vor Herra Chriſtur haþde Holld og Blod eins og vær/nema ad þad alleina var Heilagt Holld og Blod/huóriu Guds Födurs Sonur j klæddeſig/Þar nu þetta Holld og Blod ſkyllde taka Huyld/ þa hæþde þui ad haþa eina nyia Gröþ/og þeſſe Gröþ var þo eige hans eigen/ Þuiad eins og Chriſtur vard ecke Madur nie ǫ [illegible] ſialþs ſijns vegna/helldur vorra vegna/

ſo

ſo liggur hañ lyka j Gröſeñe vorra vegna/ og
hans Gröf er vor Gröf. En eins og hañ hef
ur þui ecke ſyna ſialfs Gröf/ad hañ vilie blyfa
j Daudanum j Gröfiñe/So ſkulum vær og eir
nen fyrer hans Upriſu vakna upp a þann ſyo⸗
aſta Dag/og lifa med hönum eilyflega.

Vær ſkulū og vel athuga Josephs Epter⸗
dæme/ huör ad j ſiñe Velgeingne liet giöra ſier
eina Gröf/Af huöriu eirn og ſierhuör kañ ad
ſkilia/ad hañ hefur ecke gleymt þeim yſta Tij⸗
ma og ſydustu Daudaſtundu ſiñe/ ſo ſem Folk
plagar nu allmargt ad giöra. Þuiad huör
Madur umgeingſt nu ſo med þetta ſtundlega
og fallualta Lyf/eins og hañ ætte ad vera hꝫ
er eilyflega. En þeir Fromu og Gudlegu/þeir
virda og hallda þar a mote allan ſiñ Lifnad
hier a Jördune ſo ſem adra pilagryms Reiſu
eda Langferd/huar Madur hefur önguan viſſ
an Samaſtad/og ſtundar þui Dag fra Deige/
ad komaſt leingra og leingra/ til þeſſ hañ kie⸗
emſt jnn j þ rietta og eilyfa Födurland.

Huör ſem ferdaſt nöckra langferd/fae hañ
godan Næturgreida þar edur þar/þa ſamt oſk
ar hañ ecke ad vera þar ad ſtadalldre til leingd
ar/hñ veit vel ad þad er ecke hans Heimkyñe.
Eins alyka giöra þeir riett Christnu/ Þeñan
Lifnad hier a Jördune/hañ hallda þeir ſo ſem
eitt Geſtaherberge/ j huöriu Madr huyleſt lw⸗
eiñ og þreyttur um Nattar tyma/ Fae Madur
þar godan Greida/þa tekur hañ vid hönum m̃z

T viij. þöckum

þöckum. Sie þad og (so sem þad skiedur al-
meñeliga) ad hñ hitter fyrer eitt vont Kallt
og ohreinlegt Herberge/ þa huggar hañ sig vid
þad/ ad þad er ecke nema vm Natursaker/ þad
bætest j öðrū stad og tyma.

Eins hefur þesse frome Joseph giört/
Hañ var eirn rykur Madur og j myklu gillde j
Jerusalem/ eñ hans Huxaner hafa ætyd so ver-
ed/ Eg hefe j þessum Heime eckert Heimkynne
nie languaranda Samastad vysan / Eg a añar
stadar ad ferdast skule vel fara. Þar fyrer læt-
ur hañ bwa sier eina Gröf til j synum Grasgar-
de/ þar sem hañ hafde med jafnade mestu Vn-
adsemd/ j huörium hañ villde med öllum Hei-
lögum vænta þeirrar gledeligu Vpprisu fyrer
Verdskulldan Herrans Christi.

Þetta skyllde ryker Meñ huxa med sier/ og
giöra sier þuilykt eitt Minnisteirn j synum Jur-
tagördum eda Setuhwsum huört ed kynne ad
miña þa a þad epterkomanda Lyfed/ og draga
þa so fra þssum stundlega Hiegoma. Eñ j þis-
um efnum siaum vær ad huör Madur fordast
soddan/ og stundar alleinasta vppa Lyst og ...
ede Heimsins/ vid huörja hann skal þo lytla
stund vara.

So hefur ydar Kiærleike nu heyrt pyning-
ar Historiuna vors Herra Christi alla saman/
af huörre var skulum læra/ Huad stor og obæ-
eugein Byrde ad Synden er/ fyrst ad Guds Syn-
ne vard hun so þungbær/ og hañ vard med sy-
num

num eigen Dauda ad bitala pyrer hana/Uppa
þad ad vær skylldum ganga fram j Guds Ot-
ta/og taka oss vel vara pyrer þuilijkre Byrde.
Þar næst skulum vær læra/ ad hugga oss j
giegn Syndenne/ med Offre og Fornpæringu
Herrans Christi/ Uppa þad ad eþ vær kreist-
inst aþ Syndeñe og Daudanum/ þa kyñum vær
ad vera j vissre Uon og fullu Trauste um þad
ad Christur hefur bitalad pyrer vorar Synder
og ad Gud vill pyrer hans skulld vera oss nad
ugur/og ecke leingur miñast a vorar Synder.
Þetta eru þeir tueir sierligustu Lærdomar/sem
fram pyrer oss setiast j þessare Historiu/a huör
ia vær skulum ætijd miñast og j þeim jdka oss
alla Daga.
Þar ad auk kañ Madur og eirnen ad læra
aþ þessare Historiu Þolenmæde vnder Kross-
burdenum/ Fyrst ad Guds Son med sijnu sial-
þs Epterdæme geingur hier fram vorra vegñ
na. Item/j sama mata kuñum vær ad læra aþ
heñe Kiærleikan til vors Naunga/so sem vor
kiære Herra og Frelsare Christur opt og ofiall
-an amiñer oss og seiger/ Eins so sem eg elska
-dur so skulu þier og eirnen huör añan elska.
Eñ huör gietur vpþ taled allt þad sem vær
kuñum ad læra aþ pijningar Historiu vors Her-
ra Jesu?
Þar pyrer skulum vær aþ Hiarta þacka
Gude pyrer þuilijkan Lærdom/ og bidia hañ/
pyrer sinn Heilaga Anda ad vppuekia hann j

vorum Hiörtum/og giöra oſſ Dag ꝥra Deige
þeſſ ſterkare/ j Trunne/ i Kiærleikanum og i
Þolenmædeñe/ſem vær liꝥum leingur/ Allt til
þeſſ ad vær epter þetta lided Lijꝥ verdum til
æꝥenlegrar Tijdar Sæluholpner. Þeſſ vñe oſſ
öllum vor næduge Gud og Fader i Himne,
num / med Tilſtyrk ſijns Heilaga An,
da/ꝥyrer ſinn elſkulegan Son vorn
Herra Jeſū Chriſtum/Amen.

FINIS.

Þeim ed Les.

Þad kiemur opt fram̄ i þessū Predikōnum/ad hardlega verdr talad vm Pauan i Rom hans Selskap/Cardinala/Mwka og Byskupa. Item vm Offsokn vegna Guds Ords og þess hreina Euangelij Lærdoms/ Vm Grimd og æde þeirra Andlegu og Verålldlegu/ sem þa Christnu offækia/ et cet. Þetta skulu Menn vnderstanda og skilia so/ad þetta er talad vm þad sem skied og vidbored hefur a Dögum Lutheri/Þegar Guds Ord kom nu vpp aptur/og vard fyrer Guds sierlega Nꝏd og Myskun openberad/þad kūne ecke Pauen ad lÿda/Þar fyrer/so sem Añas og Caiphas offoktu Christum/sem birtist j þessare Pijningar historiu/ og kom Pilato til ad lÿfflata hañ. Eins hefur og Pauen giört/og giörer eñ þeñan Dag/ad hañ kiemr Keisörum/Kongum/Förstum og Höfdingium til j ödrum Löndum/ad offækia og lÿfflata þa Euangelisku(huöria þeir kalla Lutheranos) og þa Riettchristnu/sem Guds Ord elska/og Jesum Christum alleina hafa og hallda fyrer sin̄ Sæluhialpara.

J añan mata kiemur og hier fram̄/ ad so sem Pauen hañ kañ ecke ad lyda Guds Ord/so hañ offækie þad ecke. So kann og Diöfullen ecke ad lÿda Ordet so ad hañ spille þui ecke/mz röngum Kienningum og villu Lærdome. So

hefur þad geinged til á Dögum Lutheri. Þa hañ hafde fægt og hreinsad Guds Ord wr pavans ohreinendum/ Mañalærdome/og alls hattudum Villum og Blindleika/ Jafnsnart vppvakte Andskoten storar Hneyxlaner j mote Ordenu/ so þad skyllde ecke fa framgang.:

Fyrst kom vpp þad Bænda eda Bwra Vpphlaup/ Año 1525. Ecke fullum tíu árum epter þad Lutherus tok til ad kieña. Þesser Bwrar snerru þui christeliga Frelse j veralldlegt holldlegt Frelse og Sialfræde/ Villdu vera fríj og friálser fra allre lydskylldu/ og syner eigen Herrar/ reistu sig vpp a mote Yfervalldenu/ giördu storan skada/ Allvijda j Þyskalande. Þar fyrer vrdu Herrar og nálæger Höfdingiar ad taka sig vpp/ og strappa þeñañ jllþydis Flock/ So ad þar vrdu j Hel slegner meir eñ Hūdrad sinum þusund Bænda. Þad er ꝥ Bænda Vpphlaup/ huörs hier verdur gieted j einne af þessum predikonum.

Aññur Hindran sem Andskoten vppvakte j mote Euangelio / ꝥ voru Anabaptiste / ꝥ köllum vier Endurskijrara/ Þeir foröcktudu ꝥ liosa Guds Ord sem stendur j Heilagre Bibliu/ foru mz sierlegar Openberaner af Himnū z c. Þesser toku burt vngbarna Skijrnena/ og hielldu ad þau mætte ecke skijrast/ fyrr eñ þau være komen til fulls Skilnings alldurs/ og alla þa sem skyrder voru a sijnum vnga Alldre/ þa skijrdu þeir vpp aptur/ og þar fyrer kallast þere

stundū

ſtundum þeir tulſkijrdu Villumeñ/ Margt ꝩñ ad jllt og Ogudlegt þylgde þeirra Villu og rön gum Lærdome:

Þeir þridiu ſem vpp komu epter þad Lutherus kom Guds Orde j lios/ þa eru Sacramentiſtar. Þeir hallda/ ad j Kvölldmaaltijd Drottins veiteſt ecke nie giefeſt nema einſamallt Braud og Vijn/og ad Chriſtur med ſijnu Hollde og Blode/ſie þar ſo langt þra/ ſo ſem Himeneñ er þiærlægur Jördūnē/og þeſſe Villa hun geingr nu og geiſar allvijda/Gud næde.

J þenañ mata lyter nu Diöþullenn Orded/ og hindrar þad j ödrum Löndum. Og þt ka er Söken/huar þyrer Papiſtar og adrer hne yrla ſig a Guds Orde/og vilia þ ecke medtaka.

So ſkulu nu Mēñ vita/ad þetta og annad þuilijkt ſem hier verdur vm talad vijda j þeſſum Predikonum/ þad heþur ecke vid bored j þeſſu Lande/ helldur j Þyſkalande og annarſtadar. Þetta er ſagt vegna þeirra Faþrodu og Einþölldu.

Nockrar Greiner Heilagrar
Ritningar vm Pijnu og Dauda Jesu Christi.

Genesis 3. Capitula.

Fiandskap mũ eg setia a mille þijn og Ku
innunar/ mille þijns Sædis og heñar Sædis/þ
mun sundur meria þitt Hỏfud/eñ þu munt bij
ta þad j Hælen.

Esaie 50. Cap.

Eg snere mijnu Bake ad þm sem mig slou
og mijna Kinnuanga ad þeim sem mig reyttu.
Mijna Asianu byrgda eg ecke þyrer Forsman
og Hrækium

Esaie 43. Cap.

Þu hefur giỏrt mier Erfuidis munc j þij
num Syndum/og Armæde med þijnum Misz
giỏrdum. Eg em hañ/ Eg em hañ sem afmae
þynar Jllgiỏrder miña vegna/og gleyme þijn
um Syndum.

Esaie 53. Cap.

Sañarlega bar hañ vorn Siukdom/og vo
rum Hrygdum hlod hñ a sig. Vier hielldũ hñ
þyrer þañ sem plagadur var/og af Gude sleig
en og pijndur. Eñ þyrer vorra Misgiỏrda sak
er er hañ særdur og þyrer vỏrra Synda saker
er hañ lemstradur. Hegningen liggur a hỏnum
vppa þad vier skylldum hafa Frid og þyrer hñs
Beniar erum vier heilbrigder ordner. Drotten
sagde

lagde allar vorar Synder vppa hañ.

Psalmo 22.

Eg er Madkur enn ecke Madur/ Brijxl Mañaña/og burt skwbadur ab Folkenu.

Aller þeir mig sæu þeir dærudu mig/luku Vórum vpp/og hristu Hófud syn.

Þeir giegnum grobu mijnar Hendr og Fætur/og töldu öll mijn Bein.

Oseas 13. Cap.

Daude/eg skal vera þinn Bane/ Heluijte/ eg skal vera þijn plaga.

Johañes 3. Cap.

So sem Moyses vpphoob Hóggormeñ j Eydemörkuñe/ so byriar Mañsins Syne vpp ad besrast/ So ad huór a hañ truer byrerbarest ecke/helldur ad hañ habe eilijbt Lijb.

Galatas 1. Cap.

Christur gab sig sialban vt byrer vorar Synder/so ad hañ brelsade ass bra þessare vondre Veröllðu.

Hebreos 9. Cap.

Christur er einu suñe obbradur/til ad taka j burtu margra Synder/ Og j añad siñ mun hañ birrast byrer vtan Synd/öllum þeim sem hñs vænta/til Sælu hialpar.

Enden.

